

Nyt. szám: 18/0245

Kl. sz.: 180/0147

271/0691

45
TITKOS
16/1993 HCIP int
1982. máj. 12. Szerkesztés
Nyt. sz.: 220

HADTÁP BIZTOSÍTÁS

1

XIII. ÉVFOLYAM
1980. 1. SZÁM

1991-03-18

MEGJELENIK NEGYEDÉVENKÉNT
AZ MNHF-SÉG BELSŐ KIADVÁNYA

51150
~~51188~~

120/00

31/47

TITKOS

„A hadtápbiztosítás magában foglalja mindazokat a rendszabályokat, amelyek a hadtáp megszervezésére, valamint a csapatok anyagi, technikai, egészségügyi és egyéb irányú biztosítására és kiszolgáltatására irányulnak.”

*[MN Harcászati Szabályzat (ho.-e.)
47. pont.]*

HADTÁPBIZTOSÍTÁS

1980

1

MN HADTÁPFŐNÖKSÉG BELSŐ KIADVÁNYA

Készült: 650 példányban
Egy példány: 92 lap

Szerkeszti: a Szerkesztő Bizottság
A Szerkesztő Bizottság elnöke: Dr. Lapos Mihály vezérőrnagy
Szerkesztőség: Budapest XIII., Dózsa György út 49/a. MN HTP Törzs
Felelős szerkesztő: Tóth József alezredes
Felelős kiadó: Elekes János ezredes

TAKARÉKOSKODJUNK

Napjainkban a takarékoság általános társadalmi probléma, mely néphadseregünket is közvetlenül érinti. A kormány és a hadsereg felső vezetésének intézkedései szolgálatunk takarékos gazdálkodásának továbbfejlesztését igényli. Folyóiratunk ez évi számaiban alapvetően szolgálatunk egyes szakterületei takarékos és ésszerű gazdálkodásával, a felkészítési-, harckészültségi és mozgósítási feladatok, a gyakorlatok kevesebb költségráfordítással kapcsolatos elméleti és gyakorlati kérdések, hasznos tapasztalatok, javaslatok, valamint módszertani útmutatások közreadására kívánjuk felhasználni.

Kérjük a tisztelt írókat, olvasókat, hogy basábjainkon e témában megjelentetett cikkekhez szóljanak hozzá, fejtsek ki véleményüket, publikációkkal segítsék a tapasztalatok kicserélését, megvalósítását, kiterjesztését.

A szerkesztőség

A pártpolitikai szervek, politikai munkások feladatai és munkamódszerei a takarékosági célkitűzések elérésének teljesítésében

*Dr. Sándor György ezredes,
a hadtudományok kandidátusa*

A takarékoság problémája napjainkban a gazdálkodás, sőt valamennyi tevékenységi formával szemben állított követelmények egyik alapkérdése. Földünkön az életfeltételek biztosításáért folytatott küzdelemben a nyersanyag- és energiaellátás minden egyes országnak társadalmi berendezkedésétől függetlenül is napi gondjává vált. Az elmúlt évtized főbb történései a világgazdaságban arra készítettek mindenkit, hogy felülbírálják gazdasági elképzeléseiket, társadalompolitikai céljaikat és látványos, vagy kevésbé látványos, de lényeges módosításokat eszközöljenek mai és holnapi gazdasági törekvéseinkben, a célokhoz vezető utak és módszerek tekintetében. Az energiahordozókban és nyersanyagokban gazdag – de többségében fejlődő – országok igazságosabb világgazdasági rendre vonatkozó követeléseikkel és elsősorban az árakban realizált lépéseikkel még nyilvánvalóbbá tették a kapitalista gazdálkodás pazarló, a következményekkel alig számoló, csak a minél magasabb profitot eredményező lényegét és a második világháború utáni időszak legsúlyosabb válságának egyik vitathatatlan összetevője, mind súlyosabb következményeket előidéző komponense ennek a gazdálkodásnak rabló, tékozló jellegében is megtagadható.

Ugyanakkor távolról sem fogadható el az polgári nézet – eszme rendszer, amelyik a kapitalizmus gondjait, gazdasági-társadalmi válságát nem a kapitalista gazdálkodás lényegében látja, hanem attól függetlenül, egyszerűen az ember és természet viszonyára, a már említett nyersanyag-, energiahiányra szeretné visszavezetni. Napjaink közgazdasági számvetései egyrészt azt igazolják, hogy a világ jelenleg ismert és megbecsült nyersanyag- és energiahordozóinak tartalékai jóval nagyobbak annál, mintsem, ahogyan azt épp ezzel a ténnyel sokkoló, manipuláló és ezen is búsás hasznot szerezni kívánó monopóliumok állítják. Ez persze egyáltalán nem azt jelenti, hogy valójában a világnak nem lennének ilyen irányú gondjai. A ténylegesen meglévő nehézségek késztetnek mindenkit már ma arra, hogy olyan készleteket is feltárjanak, amelyek kitermelése alig egy-két évtizede már gazdaságtalannak tűnt.

Másrészt, és ez tulajdonképp a végleges, pontosabban a távolabbi megoldás feltétele, hogy a termelés további korszerűsítése, az egyes nyersanyagok helyettesíthetősége az újabb és újabb energiahordozók szolgálatba állítása fogja biztosítani az emberiség és a természet közötti folyamatos egyensúlyt, amely persze hol itt, hol ott felborul, de az alapvető létkörülmények tekintetében biztosított lesz.

Még mindig a világ dolgaiban gondolkodva, az emberiség alapvető problémájára az energia- és nyersanyagtartalmékok tekintetében nem annyira azok csökkenése – amit persze ésszerű és takarékosabb gazdálkodással lassítani szükséges, de végsőfokon megállítani egyébként sem lehet, hanem sokkal inkább az a körülmény, hogy az új nyersanyag- és energiahordozóknak felkutatására az emberi alkalmazhatóság megteremtésére napjainkban a szükségesnél kevesebbet fordítunk. Még pontosabban, a kapitalizmus fennmaradásáért, gyűlölt rendszerének túléléseért olyan terheket kényszerít az emberiségre mindenekelőtt a fegyverkezési versennyel, amely csökkenti lehetőségeinket és lassítja nyersanyag- és energiagondjaink megnyugtatóbb rendezését. E mellett a kapitalista gazdálkodás hallatlan pazarlását mutatják azok a fogyasztói szokások, amelyek ezekben az évtizedekben a tőkés világban kialakultak.

Míndezekből az is nyilvánvalóvá válik, hogy napjaink globális problémái egymástól elválaszthatatlan kapcsolatban vannak, egyik megoldása függ a másik megoldásától is.

Eddigi okfejtésünkkel a takarékosági szemlélet egyik igen fontos pólusát akartuk megalapozni. Azt, hogy a világon napjainkra kialakult nyersanyag- és energiagond nem végtetszerűen elkerülhetetlen, hanem ezen, mint történelme során annyiszor az emberiség urrá tud lenni. Ha ma a közgazdaságtan csak a készletek egyre fogyó tendenciáját tudná csak alternatívaként ajánlani, az bizony inkább leszerelően hatna. Mi nem olyan takarékoságról beszélünk, amelyeknek csupán az lenne az eredménye, hogy egyre kevesebb és kevesebb áll majd rendelkezésünkre. Az ésszerű takarékoságnak azt is eredményeznie kell, hogy a belátható távlatok tekintetében is megoldást nyújtson, az emberi szükségletek mind magasabb szintű kielégítését nyújtsa. Nem olyan takarékoságról van szó, amely egyenértékű lenne a pusztaság spórolással.

Valójában az emberiség sorsát, jövőjét meghatározó módon befolyásoló globális problémákat a dolgozó tömegek érdekeit is figyelembe véve véglegesen csak a szocializmus oldhatja meg. A gazdálkodás szocialista feltételei, a tervezés, az irányítás és nyilvántartás a társadalmi, helyi és egyéni érdekek számbavétele mind-mind olyan körülményei a termelésnek, elosztásnak, felhalmozásnak és fo-

gyasztásnak, amelyek ténylegesen feltételét – potenciális lehetőségét nyújtják egy ésszerűbb, hatékonyabb és takarékosabb gazdálkodásnak.

Különösen nagy jelentősége van a takarékoságnak a magyar népgazdaságban, ahol is a feldolgozásra kerülő nyersanyag 50^{0/0}-a, az energiának pedig még nagyobb hányada a világcpiacról kerül beszerzésre. Mi figyelmünket most a hadsereg lehetőségeire fordítjuk, de ezek a népgazdaság által meghatározottak és mert az utóbbi időben számtalan elemzés látott népgazdasági helyzetünkről napvilágot, ennek részletes taglalásától mi most eltekintünk.

1. Az ésszerű takarékoság szükségességének megértetése, a szemléletformálás alapvető célja

A bevezetőben felsoroltakkal a takarékoság érdekében végzendő munkánk alapvető tartalmai követelményének megfogalmazásához jutottunk el. *Az ésszerű takarékoság általánossá és hatékonyá emelése mindenekelőtt az egész személyiállomány szemléletének formálását, a takarékoság lényegének, szükségességének és a sikert biztosító eszközöknek az elfogadtatásán áll.*

E célkitűzés tömör és világos kifejtésére került sor pártunk XII. kongresszusát előkészítő irányelvekben, amelyet az alábbiakban idézünk: „A társadalmi tevékenység minden területén az eddiginél is fontosabb feladattá vált a belső tartalékok mozgósítása. Gazdasági helyzetünk megköveteli, hogy a munka termelékenysége gyorsan növekedjék. Különösen fontos az önköltségek, az energia- és anyaghányadnak a csökkentése. Nagy tartalék rejlik az üzem- és munkaszervezés, a kooperáció javításában, a szerződéses fegyelem erősítésében, a munkaidő teljesebb kihasználásában, a fegyelmezett munkában. A takarékoság váljék a gazdálkodás állandó elemévé, jusson érvényre a termelési folyamatokban, mutakozzék meg a társadalmi szervezettség magasabb fokában és minden téren a feladatok célszerűbb megoldásában.”¹

Az idézetből épp a tudatformálás tekintetében azonnal két következtetés kívánkozik. Az első korábbi megállapításunkra kíván visszautalni, arra, hogy mindenkinek a maga szerepkörében más és más tennivalót követel meg a felsorolt feladat és annak végrehajtásához más és más ismeretanyag, más és más felkészültség szükséges.

A másik következtetésünk arra kíván rámutatni, hogy a takarékoság csak akkor válhat a gazdálkodás állandó elemévé, ha a takarékosággal kapcsolatos kérdések a propaganda munka az állomány eszmei-ideológiai képzésének integrált részévé válik. Azaz a közvetlen és konkrét feladatokat elősegítő és annak során kínálkozó takarékosági lehetőségekre irányuló agitáció kiegészül a mélyebb és tartósabb elvi összefüggések felismerésével is.

Felvilágosító propaganda munkánk során a népgazdasági összefüggések bemutatása és megértetése mellett a fő figyelmet a néphadsereg sajátosságaival kapcsolatos kérdésekre kell fordítanunk. A közvéleményben hosszú időn át tartotta magát az a nézet és még ma sem ritka az a felfogás, amely a hadseregben folyó takarékosági törekvéseket a hadsereg harckészültségével állítják szemben és igen népszerűen hangzó jelszóba sűrítik ezt a szemléletet mondván, hogy a néphadseregben folyó takarékoság nem mehet a harckészültség rovására. De hiszen a népgazdaság egészében megkövetelt takarékoság sem mehet a termelés rovására. Épp azt kell a közvélemény alakításában elsőként elfogadtatnunk, hogy a takarékoság

¹ A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának Irányelvei a párt XII. kongresszusára. Kossuth, 1979. 24. old.

az elért szint stabilizálását az újabb fejlesztés megalapozását szolgálja. Sajnálatos módon eredményeink szélesebb kibontakoztatását sok helyütt akadályozza a harc-készültségi követelményekre általában hivatkozó, azt szinte fétiszizáló felfogás, amely még csak mérlegelni sem hajlandó azt, hogy az előírt harckészültségi követelményeket hogyan lehetne kevesebb anyag-, energia-ráfordítással maradéktalanul, esetleg magasabb szinten teljesíteni, vagy a hadsereg fejlesztésére, fenntartására biztosított anyagi, pénzügyi, technikai lehetőségeket a lehető leghatékonyabban felhasználni. Pedig az elmúlt évek alaposan rácafoltak az ilyen büvkörökben élőkre. Például a csapatok kiképzésében a felülvizsgált és módosított normák, lő-szer-, kilométer-, üzemanyag-kiszabatok nem „csak” jelentős megtakarítással jártak, hanem egyben a felkészültség magasabb szintjét is eredményezték. Ezért a hadsereg valamennyi pontján szolgálók alapvető kötelemévé kell emelni, hogy a számára megszabott feladatok végrehajtásában keresse és tárja fel azokat a belső tartalékokat, lehetőségeket, amelyek a kitűzött célt kisebb ráfordítással, takaréko-sabb eszközfelhasználással képes teljesíteni.

Ezek a törekvések jellemzik a hadtápszolgálat vezetőit, irányítóit is. Az elmúlt évek során hallatlan komoly megtakarítást eredményezett az a változás, amely a hadtápcapatok és -szervek felkészítését, gyakorlatait az összefegyvernemi csapatok gyakorlataival összekapcsolva, mintegy azt kiszolgálva folytatta le. A nyilvánvalóan elért megtakarítás mellett tovább fejlődött a hadtápszervek fel-készültsége is, hiszen nem a „csak” elképzelt, hanem az élő, valóságos, a hadtáp valamennyi szakágával szemben meglevő igények „feszítésében” kellett eleget tenni kiképzési, harckészültségi feladataiknak.

Ezeket a tapasztalatokat vettük számba 1978 októberében hadtápfőnökségünk pártbizottsági ülésén, amikor is kialakítottuk állásfoglalásunkat a takarékos gaz-dálkodásra. Jóléso érzéssel állapíthattuk meg, hogy konkrét és mérhető megtaka-ritások keletkeztek: a saját erőforrások fokozottabb kihasználásából a katonai fel-készítés és végrehajtás feladatainak jobb megszervezéséből, gondosabb össze-hangolásából, a normák felülvizsgálatából és a karbantartás eredményéből, a nép-gazdaság bázisára való fokozottabb támaszkodásból, fenntartási költségeink haté-konyabb és takarékosabb felhasználásából. Mindezek a megállapítások elégséges bizonyítékul szolgálnak arra, hogy a hadsereg és benne a hadtápszolgálat fel-adatainak eredményes ellátása az ésszerű takarékosság követelményei közepette maradéktalanul biztosított. Miben áll tehát a helyes megoldás kulcsa? Voltaképp igen egyszerű – mint minden valóságos probléma megoldása – út vezet az ésszerű takarékoság elvének és gyakorlatának megvalósításához. A korábbi eljárásoktól az alábbi lényeges változtatást kell elfogadtatni és elterjeszteni a személyi állomány, a vezetés körében. Minden egyes feladat megtervezésénél a kitűzött cél, az el-látási követelmények teljesítéséből indulunk ki. E célok teljesítéséhez számba-vesszük a lehetőségeinket, a meglevő feltételeket és elhatárolásra jutunk a vég-leges megoldás, a gyakorlati cselekvés érdekében. Az új, amit ebben az évben a folyamatban a döntés-meghozatal előtt tenni kell, abban áll, hogy az elhatáro-záskor figyelembe vett valamennyi tényezőt ismételten meg kell vizsgálnunk, ho-gyan lehetne egyszerűbben, kevesebb anyag-, eszköz-, energia-, időráfordítással eljutni a megjelölt célhoz. Nem arról van szó, hogy eddig ennek figyelembevétel-e nélkül, rossz gazda módjára végeztük volna feladataink tervezését. Itt most egy szélesebbkörű összefüggésbe ágyazva vesszük vizsgálat alá az adott feladatot, amelynek a középpontja most már a takarékoság és minden cselekvést ennek alá-rendelve kell felülbírálnunk. A tapasztalatok igazolják, jó úton járunk ennek ér-vényesítésében, mind szélesebb körű elfogadtatásában.

Kádár elvtársnak a csepeli pártaktíván elhangzott felszólalásában megfogalmazottak mind jobban meghallgatásra találnak: „Természetesen ezen kívül jobb munkára, takarékosagra is szükség van. Ésszerűen kell gazdálkodni mindenk előtt az anyaggal, az energiával, a munkaerővel, a pénzzel és az idővel is. Mindennel takarékoskodni kell! Ha valaki megkérdezné, hogy kinek kell takarékoskodni, azt válaszolhatjuk, hogy a termelő üzemeknek, az intézményeknek, az apparátusnak, a családoknak. Mindenkinek meg kell tanulnia okosan gazdálkodva élni.” Majd néhány perccel később folytatva hangsúlyozta: „Még takarékosabban kell bánni az anyaggal, az energiával és minden egyébbel, ha becsülettel eleget akarunk tenni a munkásosztály, a nép iránti kötelezettségünknek.”²

Takarékossági törekvéseink, elért eredményeink mellett felismertük, hogy a még hatékonyabb tevékenység kialakításához nélkülözhetetlenek a gazdálkodás hatékonyságát egzaktabban lehetővé tevő mérő- és mutatórendszerek további kimunkálása. Ennek szükségességét különösen a csapatgazdálkodás kifejlődésének időszaka emelte aktuális feladattá, de a központi gazdálkodó szervek hatékonyság mérésére vonatkozó mutatórendszerekkel nem lehetünk elégedettek. Ma a feladat teljesítése, a szolgáltatás hasznossága már nem elégséges annak megítéléséhez, hogy valójában hogyan minősíthetjük a teljesítést. Minden bizonnyal ezek a szándékok kialakítják, megformálják a megítélés összetettebb, a jelenleginél megbízhatóbb mutatóit.

Úgy gondoljuk a felvilágosító, szemlélet formáló munkánk során alapvetőnek a népgazdaságra, a néphadseregére vonatkozó valóságos helyzetünket és lehetőségeinket feltáró ismeretközlést kell tekintenünk. Ennek birtokában és ezekre az ismeretekre támaszkodva a már említett állásfoglalásunk alapján a következő tennivalókat tekintjük változatlanul időszerűnek:

- az eszmei-ideológiai munkában, a pártszervezetek felvilágosító tevékenységében erősíteni kell a gazdaságpolitikai ismeretek elsajátítását, rendszeresen fel kell dolgoznunk a hadtápgazdálkodással kapcsolatos témákat, bővíteni kell a közgazdasági ismereteket, időben fel kell készíteni az állományt a gazdasági életben végbemenő változások fogadására;

- különösen az éves és ötéves tervek kidolgozása során érvényesíteni kell a takarékosági követelményeket. Ösztönözni kell az egyes szolgáltatási célok teljesítéséhez, a népgazdasági bázisok eddiginél hatékonyabb igénybevételét. E célok elfogadtatása érdekében a propaganda munkában erőteljesebben kell népszerűsíteni a már elért eredményeket és tényekkel, számokkal érzékeltetni a takarékosabb megoldások várható eredményeit;

- ösztönözzük a gazdálkodás irányítóit és szervezőit a készletgazdálkodás mind racionálisabb, az ellátás színvonal biztosítását szolgáló tevékenységekre. A készletgazdálkodás és ellátás feladatait a korábbinál szélesebb összefüggések, a tárolás, a szállítás függvényében is vizsgálják rendszeresen. A központi ellátás mellett fordítsanak nagy figyelmet a helyi beszerzés előnyeinek kihasználására is. A képzés már említett korszerűsítése mellett a lehetőségek jobb kihasználásával kössük össze a szolgáltatási feladatok feltételeinek javítását is;

- a propaganda és agitáció lehetőségeit használjuk fel jobban az elért takarékosági eredmények népszerűsítésére, a jól bevált kezdeményezések terjesztésére. Segítse elő beszélgetések, viták útján a belső tartalékok feltárását, a felkelhető pazarlások nyilvánosságra hozatalát.

² Kádár János beszéde a budapesti pártaktíva értekezletén. 1979. szept. 25. Kossuth, 1979. 18—19. old.

Természetesen a felsoroltak csak néhány legfontosabb tartalmi követelményre mutatnak rá, amelyeket azonban folyamatosan be kell építenünk oktató-nevelő munkánk egész rendszerébe. Nem tévedünk nagyon, ha azt állítjuk, hogy a pártpolitikai munka egy-egy formájában, fontosabb színterein még csak most kezdenek kibontakozni és elterjedni azok a módszerek és eszközök, amelyek a takarékosági törekvéseket nemcsak általánosságban, hanem a gyakorlat közvetlenségében eredményre vezethetik. A továbbiakban arra vállalkozunk, hogy körvonalazzuk a pártpolitikai munka eddig kialakult formáit és ezek általánosítása mellett néhány olyan kezdeményezéssel is próbálkozunk, amelyek tovább gazdagíthatják az e téren szerzett ismereteinket.

2. A pártpolitikai munka fontos feladata a szemléletformálás mellett szervezni, elősegíteni a takarékosági célkitűzéseket a mindennapok során

Megértetni a takarékoság fontosságát, elfogadtatni a megjelölt célkitűzéseket csak akkor vagyunk képesek, ha az elméleti-ideológiai munkát közvetlenül összekapcsoljuk a konkrét gyakorlati teendőkkel. A felvilágosító munkának ki kell egészülnie az állomány körében folyó szervező, mozgósító tevékenységgel. Itt már azokról a kézzelfogható dolgokról van szó, amelyek az elvi egyetértésen túl, a gyakorlati cselekvést irányítják. Ennek világos programját a népgazdasági szinten megfogalmazott követelmények alapján a honvédelmi miniszter elvtárs 1974 december 3-án kiadott intézkedése képezi. Ennek teljesítését szolgálatunkra a vezérkari főnök elvtárs 1975 március 7-i intézkedése és a 026/79. évi utasítása képezi. A felsorolt intézkedésekben egyrészt megjelölésre kerültek azok a területek, amelyekben elsősorban is megtakarításokat kell elérnünk, másrészt konkrétan, egy-egy szolgálati ág területére megjelölik a takarékosági követelményeket. A végrehajtás előkészítésének és az aktuális feladatok meghatározásának jelentős fóruma volt az 1979-ben e témában megrendezett néphadseregi pártbizottsági ülés.

A pártpolitikai szervek a parancsnokokkal és gazdasági vezetőkkel a fent említett intézkedésekben kijelölt feladatokat beépítették egyrészt az állomány körében folyó felvilágosító munkába, másrészt konkrét tervekkel dolgoztak ki a végrehajtás mikéntjére. Ezeknek az egy-egy ágazatra, intézetre vonatkozó tervezeteknek jelentős részét széles körben megvitatták az érintettekkel és ezen keresztül is biztosították egyrészt a széleskörű tapasztalatok felszínre hozását, másrészt a végrehajtásban részt vevők elkötelezettségét a feladatok teljesítésében.

Meggyőződésünk és hisszük, hogy az eredményes takarékoság egyik legfőbb forrásáról van itt szó, és ezért a jövőre vonatkozóan igen fontosnak, követendő eljárásnak ajánljuk, hogy a középtávú és éves tervek kialakítása során helyesen kiválasztott fórumokon hallgassuk meg mindazokat, akik felkészültségükkel, jártaságukkal hozzá tudnak járulni a tervek mind pontosabb kialakításához. Kell-e vajon mindenütt külön takarékosági tervet készíteni? Valószínű, vannak ágazatok és szintek, ahol feltétlenül indokolt. Például a ruházati szolgálatnál néphadsereg-szintű változtatás esetenként több középtávú terv időszakában valószínű meg. Valószínű, és erre az említett VKF 75-ös intézkedés is utal, itt indokolt külön tervben rögzíteni az ezirányú programokat. Talán valamennyi szolgálati ág helyzete az ismert eltérések mellett is néphadsereg szinten indokolja ezt az előrettekintést önálló terv útján. Minden bizonnyal ugyanakkor valamennyi intézeti, szolgálati, kiképzési és egyéb szerv éves tervében önállóan szerepeltetni kell azokat a konkrét takarékosági célokat, amelyek eredményezik az előírt és a helyileg felismert és reálisan elérhető megtakarításokat.

Ennek kialakításában a pártpolitikai szervezeteknek aktívan ki kell venni részüket. Ez az első szakasza a munkának. Itt a tervezéshez aktivizálni és felszínre hozni az állomány véleményét, javaslatait, kezdeményezéseiket. A tervek elfogadását követően kezdődik a második szakasz, amely mindenekelőtt a tervekben foglaltakat ismerteti meg az állománnyal. Lényeges ebben a szakaszban is, hogy a megismertetés ne egyszerűen ismeretközlésből, kinyilatkoztatásból álljon, hanem olyan feldolgozásból, amelynek során az állomány el tudja fogadni, azonosulni tud a benne szereplő feladatokkal. Erdemes egy pillanatra itt megállni, és szólni arról a hovatovább közhiedelem számba menő felfogásról, amelyik a takarékoság konkrét és helyi célkitűzéseit lekicsinyli és mindig talál olyan példát, érvet, amelynek fontossága eltörpeszti, szinte nevetségessé teszi úgymond annak a pár forintnak a jelentőségét, amelyet, ha milliókkal vetünk egybe valóban kevésnek tünnek. Ennek a problémának van egy építő összefüggése is, amelyben a közvélemény a közfelfogást sértő és nyilvánvaló pazarlást teszi szavá. Azokat a jelenségeket, amelyek meghaladják fényűzésükkel, luxusjellegükkel az adott általános anyagi jólét határait. Amelyek épp a takarékosabb gazdálkodás légkörében bosszantóvá, egyik, másik elviselhetetlenné válik. Erről írta a következőket Havasi Ferenc elvtárs: „A társadalmi közös kiadásokat érintő feladatok megoldásánál is az egyszerűsége és célszerűsége kell törekedni . . . Gazdasági és politikai szükségszerűség, hogy az állam maga is takarékoskodjék, intézményei és szervezeti munkáját úgy szervezze meg, hogy azok az elengedhetetlenül szükséges feladatokat a lehető legkisebb ráfordítással valósíthassák meg.”³ Mi azonban most nem ezt az összefüggést kívántuk elemezni, hanem azt, amelyik leszerelő, a saját lehetőségünk szerepét semmibe vevő felfogást és magatartást sugall. Ennek igen nagy a veszélye. Hiszen e ténylegesen megtakarított forintok eredményezik azokat a milliókat, amelyek érdekében kell minden erőnket mozgósítani.

Az állomány körében a takarékosági feladatok szervezése, a mozgósítás képezi a pártpolitikai tevékenység harmadik szakaszát, amelynek néhány formájáról külön is szólni kívánunk. Ha világos és elfogadott célokkal rendelkezünk, akkor a siker a szervezésen múlik. Ezt a közismert igazságot azonban nem ilyen egyszerű teljesíteni. Az állomány takarékoságának szervezéséhez az egyik legfontosabb eszközünk a szocialista versenymozgalom. Tulajdonképp a mozgalomban a takarékoság eléréséhez kétfős feltétel is potenciálisan megtalálható. A versenymozgalom az adott kiképzési, munka vagy szolgáltatási feladat rövidebb idő alatti és magasabb szintű teljesítése önmaga komoly megtakarítást eredményez. Ezzel párhuzamosan és erre az utóbbi időben – mind nagyobb figyelmet fordítunk – a versenyvállalások egyre jelentősebb részét azok a felajánlások képezik, amelyek meghatározott anyagfeleség, energia, idő vagy eszköz megtakarítását tűzi ki célul.

Számtalan jó példa született e célok teljesítése során. Az olyan kezdeményezések, mint például az, hogy az első lövéssel küzdi le az ellenséget, a balesetmentes közlekedés, a betegségeket megelőző szűrővizsgálatok kiterjesztése, a csatolt szállítások megszervezése, a gazdaságosabb beszerzési források felkutatása, a gépjárművek beszabályozásának kézbentartása, az anyagkarbantartással elért élettartalom meghosszabbítása csak egy szűk körét mutatják azoknak a lehetőségeknek, amelyek kibontakoztatásáról ebben a számunkban is az egyes szolgálatfőnök elvtársak maguk is beszámolnak.

³ Havasi Ferenc, Tovább a megkezdett úton. Népszabadság, 1979. dec. 31.

A pártpolitikai szerveknek e tekintetben is kettős feladatuk van. Az egyik, hogy e versenyvállalások szervezése során népszerűsíteni kell azokat a kezdeményezéseket, amelyek az adott konkrét terület tekintetében ott vagy másutt már beváltak. A másik, ösztönözni az állományt arra, hogy maguk is keressék és tárják fel a tevékenységük során kínálkozó valamennyi lehetőséget, amelyek a takarékoságot eredményezik. Élünk itt is egy példa lehetőségével. A közlekedési és szállítási szakemberek annak a felelősségnek a tudatában, hogy az ország energiafogyasztásának egészéből 11⁰/₀-kal részesednek, számtalan lépést foganatosítottak a szállítási és üzemeltetési költségek csökkentése érdekében. Többek között kidolgozták az energiatakarékos vezetés technikai módszereket, amelyek általános elterjesztésével 3–5⁰/₀ anyagmegtakarítást tudnak elérni.

Könnyen belátható, hogy a néphadsereg gépjárművezetőinél ennek a módszernek a bevezetése milyen nagyjelentőségű. Ha a néphadsereg fűtési és világítási energia fogyasztását a jobb nyílászáró szerkezetekkel a helyesebben kiválasztott fényvilágító testekkel cserélnénk fel minden tűlzás nélkül biztosítható lenne a 10⁰/₀ csökkenés.

A versenymozgalom mellett nagy szerepet játszhat takarékosági feladataink megoldásában az újító és ésszerűsítő mozgalom. Az 1979-ben megrendezett konferenciánk érzékeltette azokat a széles lehetőségeket, amelyek a hadtápfeladatok jobb és takarékosabb ellátásához ezek a kezdeményezések hozzá tudnak járulni. Sajnos az újítási és ésszerűsítési tervek még mindig alig kerülnek az állomány érdeklődésének homlokterébe és az elfogadott újítások és ésszerűsítések nem annyira egy-egy kitűzött, a szervezet számára elsőrendű feladat megoldásában, hanem az egyes újítások spontán kezdeményezésében kerültek kidolgozásra. Épp ezért elfogadható és teljesíthető követelménynek tűnik, hogy valamennyi 1980-ra szóló újítási és ésszerűsítési tervben fogalmazódjanak meg konkrét megtakarítási célok is.

Jelentős eredmények születtek azokban a katonai szervezetekben, ahol felkarolták a KISZ- és szakszervezet takarékosági örjاراتait, ahol szervezik és folyamatosan felügyelik az anyag- és energiafogyasztást. Szigorúan ellenőrzik a fogyasztók teljesítményével arányos üzem vagy energia felhasználásának helyzetét és azonnal kiváltják a szükséges közbeavatkozást, ha indokolt. De eredményes hozzájárulás a fiatalok hulladékgyűjtése, a személyi felszerelések jobb karbantartása és megőrzése, az eszközök személy szerinti felelősségének megteremtése, az energia örjاراتok, hogy csak a legfontosabbakról szóljunk.

Rendkívül széles és a takarékoságot nagyban befolyásoló terület a meglevő anyagok, eszközök, gépek karbantartása, időben végrehajtott javítása. Ismét egy aprónak tűnő, de valójában igen fontos jelenségre hívja fel figyelmünket a ruházati szolgálat, de hasonlóval találkozhatunk a közlekedésnél, az egészségügynél és így tovább. Az elmúlt évek rohamos fejlődése, különösen a szolgáltatások gyors fejlődése a korábbi szokásokat, vagy gyakorlatot kiszorították a katonák mindennapi életéből, mint például az apróbb ruházati javítások a katona által történő elvégzése. Vagy egy-egy gépjármű-alkatrész megjavítása helyett annak kicserélése lett szinte az egyetlen megoldás. A bőség velejárójának, vagy bárminek is tekinthetjük ezt a jelenséget, az azonban nyilvánvaló, hogy tovább nem követhető gyakorlat, amin változtatunk kell. Ha már említettük az egészségügyet és szóltunk arról a fontos, valójában az élőerővel történő helyes gazdálkodás előfeltételeiről, amit a szolgálat az időben elvégzett szűrővizsgálatokkal és korszerű gyógykezeléssel végez, két kevésbé kedvező dolog ellen ugyanakkor határozottabban fel

kell lépni. Az egyik is és másik is szemléletbeli problémára vezethető vissza. Az egyik ilyen felfogás abból a nézetből indul ki, hogy az ember egészségén nem szabad takarékoskodni. Valójában azon nem. De ez nem azt jelenti, hogy a gyógyító munkában nem kellene érvényesíteni a takarékoság követelményeit. Ha a gyógyulást már nem befolyásoló esetben is bent tartjuk a kórházi ágyban a katonát vagy polgári dolgozót, ha a szükséges vizsgálatoknál a figyelem hiánya ismétlést kíván, ha az indokoltnál több gyógyszerrel vagy egyéb eszközt használunk fel, bizony ezt persze fel lehet úgy tüntetni, mintha az egészség érdekében történe, de valójában itt a takarékos szemlélet hiánya a probléma. Így van ez egy másik gondunkat illetően is, ami azzal kapcsolatos, hogy sok beteg kikerüli az első orvosi ellátást, vagy szakosított rendelést és olyan esetleg kórházi osztályon veszi igénybe az ott dolgozók idejét, erejét, amelyet már a körzeti orvos is megnyugtató módon el tudott volna rendezni. Ebben nem mindig a beteg követ el hibát, a tapasztalat azt mutatja, hogy esetenként az első ellátást nyújtó orvos maga küldi tovább olyankor is a hozzáfordulót, amikor az a betegség által egyáltalán nem indokolt.

Ez a meditáció azonban már egy olyan szféráját érinti a takarékoságnak és vele együtt a pártpolitikai munkának, amelynek során már nem annyira a közvetlen megtakarítás áll a figyelem középpontjában, hanem olyan követelmények teljesítése, amelyek eredményeként nem kevés a megtakarítás sem.

Ennek egyik legnyilvánvalóbb területe a képzés, továbbképzés, a különböző felkészítések, amelyek meghatározott anyagi eszközöket, embereket kötnek le és valójában ezeknek az eszközöknek a megtérülése során válik világossá igazán a hatékonyság. Egyszerűbben, ha e kiképzés jól szervezett, hatékony, akkor egyrészt kevesebb időt igényel, másrészt az eredményeként végzett munka több haszonnal jár. Vegyünk ismét a népgazdaságból egy példát. Magyarországon 1978-ban egy munkanap 1,95 milliárd forint nemzeti jövedelmet eredményezett. A munkaügyi miniszter egyik nyilatkozatában úgy minősítette a munkanap kihasználtságát, hogy az nem haladja meg a 60%-ot. Ha 20%-kal dolgoznánk jobban és persze többet, akkor naponta mintegy 390 millió forinttal lenne több a nemzeti jövedelmünk, amely 560 új lakást, egy év alatt 148 ezer új lakást eredményezhetne. A példa igen kézenfekvő és meggyőző. Itt nincs szó közvetlen takarékoságról, de a végeredmény nagyon is tetszetős. Így van ez a mi területünkön is. A kiképzések, továbbképzések, összevonások és értekezletek, tegyük szívünkre a kezünket, bizony sokszor felszínesen, alacsony hatékonysággal kerülnek levezetésre.

Mindezek azt mutatják, hogy fontos feladatokat tűzhetünk a pártpolitikai munka elé ebben a negyedik, ha úgy tetszik a gyakorlati megvalósulás időszakában is. Ez pedig a pártszervezetek, politikai és állami szervek ellenőrző, a végrehajtást közvetlenül segítő munkája. Ennek formái és módszerei eléggé közismertek, itt csak abban az összefüggésben kívánjuk megemlíteni, hogy az ellenőrzések felkészítése és végrehajtása során is az ellenőrzést irányítók állítsanak meghatározott követelményeket a takarékosági célkitűzések teljesítésének áttekintésére is. Ilyen irányú tapasztalatcsere megszervezése a pártpolitikai munkások értekezletén is soron következik.

Az ellenőrzések kapcsán kell említést tennünk egy a gazdálkodást, ellátást és természetesen a takarékoságot is igen súlyosan zavaró visszaélésekről, a társadalmi tulajdon megkárosításáról. A felderített bűntettek között az elmúlt évek során vezető szerepet játszik az előbb említett visszaélés. Ha a kiinduló adatnak a hadtápjellegű károkat 1975-ben előfordultakat 100%-nak vesszük, 1978-ra a károk 142%-ra emelkedtek és egyedül 1976-ban volt némi visszaesés. A károk

legdinamikusabban az egészségügyben, az üzemanyag és a ruházati szolgálatban emelkedtek. Valószínűsíthető az értékelésben az, hogy ezekben az években több eset került felderítésre, javult az ellenőrzés is. Mégis azért tesszük szavá és bíráljuk az ellenőrzés hiányosságait, mert ezekben az években a nagyobb anyagi károkat okozott visszaélések több évre visszamenően zajlottak, ami rámutat erre a fogyatékosra is. Azt a szemléletet szeretnénk felszámolni, amely mellett a visszaélés egyáltalán lábrakaphat, amelyben a szigorú, következetes felügyelet helyett valamiféle rosszul értelmezett szemlélődés uralkodott el a hibákat kereső és azt feltáró ellenőrzés helyett. Igen jelentős tevékenységek forrása az események, rendkívüli események következtében jelentkező technikai, anyagi rongálódások.

Amikor a politikai és társadalmi szükséglet bírálat alá vette a csak hibát kereső és csak azt észlelő, az eredményektől eltekintő vizsgálatokat, egyáltalán nem akarta a hibákat annullálni, elhallgatni és a hibákat elkövetők felelősségét csökkenteni. Egyesekben bizonyos fogalmak és követelmények összekeveredtek. A demokratikusabb vezetésnek az elnéző magatartás épp úgy nem jellemzője, mint a bizalom hiánya. De a vezetőknek a beosztott irányában elvárható bizalma nem mentesítheti őt a kötelező ellenőrzések, a megfelelő fogyatékosok feltárása alól. A tételes elszámolást, az anyag és pénz meglétét és rendeltetészerű felhasználását nem lehet a „Hogy vagyunk?, Hogyan mennek a dolgok?” általános kérdéssel és arra adott válasszal letudni. Ritka, de egyik, másik vezető az anyagi számonkérést olyan lealacsonyítónak tartja és ha egyáltalán felmerül a gyanú akkor is szívesebben veszi, ha valaki más végzi el ezt a lépést. Az fel sem merül benne, hogy az ügyet vizsgálók fejében és következtetéseiben hányszor megfogalmazódik, ha a hatáskörileg illetékes jól végezte volna munkáját, ilyen lépésre nem kellett volna sort keríteni. Nem a bizalmatlanság légkörének visszakívánása, hanem az előírt ellenőrzési kötelezettségek maradéktalan és az ellenőrzött helyzet feltárását biztosító gyakorlat igénye fogalmazódik ezekben a sorokban.

Ennek jó példaként említjük meg a hátszágvédelmi hadtáp vezetésének törekvését, ahol is az üzemanyag-visszaélések megakadályozása céljából egy igen használható tablót készített. Ezen a tablón feltüntette azt az utat, amelyet az üzemanyag megtesz a központi raktártól a felhasználóig, a rendeltetészerű felhasználásig. Ezen az úton feltüntették azokat a pontokat, ahol az üzemanyag „elfolyhat”. A tabló második része pedig felsorolta azokat az eszközöket és módszereket, amelyekkel elejét lehet venni az idő előtti elfolyásnak. Meggyőződésünk, hogy valamennyi szolgálatunk káresetének lényeges csökkenését eredményezheti egy-egy ilyen tabló, amely az ezrednél épp úgy segítheti a szolgálatot, mint felsőbb vezető törzsekben.

A hátszágznál tapasztalt kezdeményezés arra is felhívja figyelmünket, hogy bátrabban kell élnünk a takarékosági propagandánkban a szemléltetés, a tablók, statisztikák nyújtotta lehetőségekkel. Nem is kell mindent kitalálni, vagy előlről kezdeni. Csak egyetlen lehetőséget említve, a katonai filmstúdió, de más minisztériumok filmbázisai is igen gazdag dokumentumanyaggal bírnak, amelyek a takarékos gazdálkodás és életmód alakításában jó segítőink lehetnek.

A takarékoság érdekében kifejtett munkánknak van egy kevésbé szem előtt levő szektora, ez pedig magánéletünk, a családi gazdálkodás és a családon belüli takarékoság, az ott érvényesülő szemléleti és viselkedési szokások. Miért említjük ezt a kérdést? Merülhet fel az olvasóban. A válasz igen egyszerű, azért, mert a családnak hallatlan nagy szerepe van felfogásunk, magatartásunk alakításában. Vitathatatlan, hogy a családban uralkodó szemlélet például az anyagi javak fel-

használásában nagymértékben befolyásolja cselekvéseinket e területen a családon kívül is, munka- és szolgálati helyeinken. Ennek a kérdésnek a taglalása során említjük meg szintén a takarékoság tekintetében oly fontosnak tartott tulajdonosi szemléletet, tulajdonosi érzés alakulását is. Nem kívánunk részletesen belebocsátkozni a tulajdonviszonyok kérdésébe, de néhány tömondatban érzékelné kívánjuk, hogy a dolgozók tulajdonosi érzésének erősítése fontos motivációja, elősegítője a takarékoságnak.

A napjainkra kialakult tulajdonforma hazánkban a szocialista tulajdon állami és szövetkezeti formájával megteremtette azt a lehetőséget, hogy a dolgozók a jelenleginél jobban kapcsolódjanak és nagyobb felelősséget érezzenek az össznépi vagyon iránt. Igaz, az állami vagy szövetkezeti tulajdon a rendelkezés össznépi jogosultságában ma még meglehetősen sok áttételen keresztül érvényesül, de ez akkor sem menthet fel bennünket az alól, hogy ne növeljük erősebben a szocialista tulajdonhoz fűződő kapcsolatát állományunknak. Az előbbi eszmefuttatás után azt akarjuk hangsúlyozni, hogy ez össznépi, vagy állami tulajdonforma birtoklása és az ezen a jögon élvezett igazgatási lehetősége a dolgozónak, érzékelhetővé váljon a mindennapi értékek szintjén, a tulajdonosi érzést jobban azokban a viszonylatokban kell fejleszteni, ahol a dolgok még a beláthatóság határait sem haladják meg. Ettől a felismeréstől is került oly annyira előtérbe az üzemi és munkahelyi demokrácia fejlesztése, amelynek anyagi alapját az épp előbb említett rendelkezési jog teremtheti csak meg.

A hadsereg gyakorlata is azt mutatja, hogy az alakulat, a szolgálat anyagi eszközeihez való viszonyban egyre több formája alakul ki a tulajdonosi érzés és az ebből fakadó féltőbb, takarékosabb gazdálkodásnak. Keresnünk kell tovább, hogyan tudjuk még érdekeltébbé, elkötelezettebbé tenni a szolgálat dolgozóit, az általuk használt, kezelt anyagi eszközök tekintetében. Itt térünk vissza a család szerepére. Arra, hogy valamennyiünknek érdemes felülvizsgálnia otthoni költségvetési, fogyasztási szerkezetét, és a fölösleges, pazarló vagy egyszerűen semmiféle hasznos funkciót nem szolgáló szokásainktól meg kell szabadulnunk. Érdemes egy ilyen önvizsgálat következeres végrehajtása. Nem azért egyszerűen, mert erre napjaink jobban rá is kényszerítenek. Hanem, mert ahogyan erről a bevezetőben is szöltünk, nem a megtakarításért takarékoskodunk, hanem hogy okosabban, értelmesebben gazdagabban éljünk.

Mindezek megoldásához fontos útmutatásokat kaptunk a HM elvtárs 1979 december 22. vezetői értekezletén, ahol helyzetünk világos áttekintésén túl a megoldáshoz vezető út felvázolása is megtörtént. Ennek szerves folytatása volt az MNHF vezetői tanácskozása is, ahol a hadtáp jövő évi feladatainak megszabása során nagy hangsúllyal szerepeltek a takarékoság kérdései is. A tanácskozáson felszólalók mindegyike nemcsak egyetértését fejezte ki a megjelölt célokkal, hanem közreadták gazdag tapasztalataikat a már megvalósított, a takarékoságot jól szolgáló intézkedéseinkről.

Mondanivalónkat Kádár elvtárs már idézett beszédének egyik gondolatával zárjuk: „És ha valaki megkérdezi, hogy meddig lesz így, hogy a közérdeket, a munkahelyet is becsülni kell, hogy takarékosan kell bánni mindennel, azt mondom, hogy addig, amíg a szocializmus építése tart.”⁴

⁴ Kádár János, Id. mű. 29. old.

A takarékoság, az ésszerű üzemanyag-gazdálkodás alapja

Ettig Antal ezredes

A szocialista tervgazdálkodás törvényszerűen igényli a termelési erőforrások ésszerű, takarékos, hatékony felhasználását. Ez a követelmény még fokozottabban jelentkezik az energiahordozók igénybevételénél, tekintettel a világméretekben jelentkező energiaproblémákra, az energiahiúságra. A legtöbb problémát okozó energiahordozók napjainkban a szénhidrogének, amelyeknek mind nehezebb hozzáférhetőségi lehetőségei válságot idéztek elő a tőkés világban. Jól lehet, e válság manipulált motivációival is számolnunk kell, mégis igaz, hogy a hatások, áttételesen és tompítva, de jelentkeztek és jelentkeznek a szocialista országok vonatkozásában is. Alapvető társadalmi érdek fűződik a folyékony szénhidrogének takarékosabb felhasználásához a hadseregben is. Tartósan számolni kell az üzemanyag-igények korlátozó – a következő években is változatlan kontingensekben szabott – kielégítésével, így azoknak takarékos felhasználása nem csak az általános gazdálkodási célkitűzések, hanem a növekvő igénybevétel zavartalan biztosítása érdekében is alapvető fontosságú. Reálisan számolnunk kell a kőolaj fogyasztási árának fokozatos növekedésével. Amikor ezt számításba vesszük, nem az olajtermelő országok, kőolaj monopóliumok taktikai intézkedéseire gondolunk, hanem arra, hogy a kőolaj hozzáférési, kitermelési körülményei világszerte egyre nehezebbekké válnak, s ez szükségszerűen a termelési és a fogyasztási költségekben egyaránt kifejeződnek. Mindezek alapján érthető, hogy népgazdaságunkban fokozódik a törekvés a zömmel importból származó szénhidrogének hatékonyabb felhasználására, amely alól a Magyar Néphadsereg sem lehet kivétel. Ezért tehát behatározottan kell vizsgáljunk, de főként gyakorlatban megvalósítani a takarékosági célkitűzéseinket.

A takarékos üzemanyag-gazdálkodás múltja és jelene

Mint mozgalom, a takarékos üzemanyag-gazdálkodás mintegy 20–22 éves múltra tekint vissza. Az elmúlt évtizedek során, de különösen a 70-es évek elejéig kampányfeladatként kezelték, helyyel-közzel látványos, időleges eredményekre törekedve. Ott, ahol voltaképpen konkrét, számokkal mérhető eredményekben kellett realizálódnia, csupán a keretek csökkentésével, nem ritkán csak látszati eredmények születtek. A végrehajtó szolgálat együttműködési hibái, a mozgalom megtorpanása – néhány kivételtől eltekintve – csak átmeneti eredményekre vezetett.

Intézményes változást jelentett, a felsőszintű együttműködés eredményeként az 1975-ben kiadott ezirányú 23/1975. sz. MN Pc. és Gjmű. Techn. Szolgálat főnöki és a 15/1975. sz. MN ÚSZF intézkedések kiadása. Ezek az intézkedések jelenleg is érvényben vannak, átfogóan tartalmazva mindazon feladatokat, melyek végrehajtásával biztosítható az energiatakarékosági feladatok maradéktalan végrehajtása.

Az intézkedések megjelenését követő években úgy a végrehajtó technikai, mint az üzemanyag szolgálatban jelentős eredmények születtek.

Jó példa erre az MN 1480 Tapolca-i egységünk üzemanyag szolgálata, ahol a gazdálkodás évek óta egyenletesen jó színvonalú. Ehhez elsősorban hozzájárulnak azok a célkitűzések, amelyeket az üzemanyag szolgálat szakállománya a technikai szolgálattal szoros együttműködésben, feladataik során nap mint nap következetesen megvalósítanak. Legfontosabb ezek közül is, egyszerűsített a gazdálkodás alapja a meghatározott *üzemanyag-fogyasztás kereteken belül való gazdálkodás*. Ennek érdekében, a normaközi szorzók alkalmazásánál, a takarékoságot figyelembe véve, a szint csökkentését tűzték ki célul, a túlfogyasztó járművek beszállítására napi parancsban intézkedtek. Megtiltották a *laktanyán belüli* felesleges gépjárműmozgást, szállításokat. A fagyálló folyadék kiadása előtt, a személyi állományt kioktatják a betartandó biztonsági rendszabályokra. Ezzel egy időben, a szükséges részletes tudnivalókat sokszorosítva a gépkocsivezető állomány részére kiosztják. A rendszeres ellenőrzéssel, a fajsúlyméréssel, személyhez kötésrel a szálalékos veszteséget minimálisra csökkentették. A mosóanyagokat ülepítéssel újra felhasználhatóvá teszik, ezzel is jelentős megtakarítást érve el. A járművek üzemanyagtartályait a követelményeknek megfelelően plombálják. A sérített plombájú feltöltésre jelentkező gépjárművek esetében, vagy ha ilyet ellenőrzés során a telephelyen találnak, minden esetben szigorítottan vizsgálják a menetlevél adatait, vonják kérdőre a gépkocsivezetőt és ellenőrzik a tartályokat. A tapasztalatok meggyőzően igazolták a módszer helyességét, amely a fiktív túlfogyasztások nagymérvű csökkenéséhez vezetett.

A rendszeres segítő szándékú belső ellenőrzéssel minimálisra tudták csökkenteni a kiadott üzemanyag és üzemanyag-technikai eszközökben keletkezett hiányokat az alegységeknél. Az üzemanyag-technikai eszközök javítását az egyesített csapatjavító műhelyben oldották meg, jelentősen növelve ezen eszközök élettartamát.

Sorolhatnánk még a csapatok kezdeményezései nyomán, a takarékoság érdekében ható hétköznapi ötleteket, megoldásokat. Mint a takarékoság aranytartálékát jelentő mozgalmat, az újító tevékenységet említeném, amelynek értéke – felfelé ívelő eredményei – milliós nagyságrendekkel mérhetők. A különböző szintű szemlék és ellenőrzések az év során ugyanakkor azt is bizonyították, hogy az üzemanyag szolgálaton belüli mozgalom – központi rendelkezéseink elégtelensége folytán – egymástól elszigetelt jelenségként valósul meg. Amíg ez a központ hadtápon belül kellően szabályozott és koordinált, nem így a seregtestek és magasabbegységek vonatkozásában, ahol – a példák igazolják – gyakran párhuzamos kutatási tevékenység és megvalósítás folyik.

A takarékos gazdálkodás jelenét és közelmúltját vizsgálva helyenként és esetenként ma is gondot okoz a feladatok kampányszerűsége. Feledésbe mentek az 1975-ben kiadott, ma is érvényes intézkedések, háttérbe szorult a takarékoság.

Erőteljes lendületet adott az energiatakarékos gazdálkodás feladatainak végrehajtásához az MSZMP KB vonatkozó határozata, az ezt követő 1979 július-au-

gusztusi MNVKF és MNHF intézkedések. Az átfogó felmérést követően viszonylag rövid idő alatt tisztázódott, hogy nem újabb központi intézkedésekre, hanem annál inkább konkrét tettekre van szükség.

A konkrét eredményekre törekvő részintézkedésekből – korán sem a teljesség igényével – csak azokat emelném ki, amelyek hatása ma már számszerű eredményekben jelentkezik, mint:

- előzetes egyeztetés után az 1979. évi fogyasztási keretek 10–15%-os csökkentése;
- az érintett fegyvernemi főnökökkel történt megbeszélés eredményeként, egyes üzem- és kenőanyagok központi készletű túlzott felhalmozásának megszüntetése, az inkurrencia felszámolása;
- belső felmérés alapján, az 1980-as költségvetési tervek mérséklési lehetőségeinek felmérése, kidolgozása, ésszerű átcsoportosítások megvalósítása;
- szolgálat főnöki intézkedéssel, előzetes számvetések és tapasztalati számok alapján az 1980. évi üzemanyag-szükségletek tervezésében új normakülönbözeti szorzók kiadása;
- elsősorban devizakímélés szempontjából, jelentős, a korábban tőkés importból beszerzett „Tectyl” származékok felváltása magyar „Coral” korrózióvédelmi anyagokkal.

A takarékos üzemanyag-gazdálkodás jövőbeni feladatai

A gazdálkodás minden vonatkozásában, de az üzemanyag-takarékosság területén különösen számottevő előrelépés csak a tudományos eredmények mindennapi gyakorlati alkalmazásával érhető el. Ezt a célt szolgálta a novemberben megtartott üzemanyag-takarékossági módszertani konferencia és bemutató is. Az elhangzott referátumok és hozzászólások, az MN Pc. és Gjmű. Technikai Szolgálat Főnökséggel és VOLÁN Tröszttel közösen rendezett bemutatók alapvetően a „hogyan” kérdésekre, az üzemanyag-takarékosság gyakorlati módszereire adott választ, követendő példát – (a bemutató és konferencia teljes kiadványként külön megjelenik a kiképzésben is felhasználható formában). Ezért e tanulmány keretei között, részleteiben a konferencia tartalmával nem foglalkozom. Jövőbeni takarékosági feladataink homlokterében fentiekben túlmenően, továbbra is kiemelkedő helyen szerepel a külföldi és polgári életből átvett hasznos tapasztalatok, kezdeményezések, újítások meghonosítása. Ezen belül is előjogot kapnak a műszaki fejlesztés keretei között megvalósuló elgondolások, mint:

- további új üzem- és kenőanyagok kutatása, kísérleti alkalmazása és rendszeresítése;
- korszerű üzemanyag-technikai eszközök rendszerbe állítása;
- a tárolás rendszerének további korszerűsítése, a hordós tárolás minimális készletekre való csökkentése;
- a laktanya rekonstrukciókkal egyidejűleg, vagy azt megelőzően korszerű üza. komplexumok kialakítása, ahol ez lehetséges, önkiszolgáló üza.-kutak beépítése;
- az üzemanyag-takarékossági újítások fokozottabb ösztönzése;
- az elszámolási rendszer korszerűsítése;
- az inkurrencia felhalmozódásának megakadályozása;
- a sorállomány részére „Takarékossági útmutató” kiadása;

- az anyagi érdekelttség elveinek helyes alkalmazása, elsősorban az üzemanyag-fogyasztási normák és normaközi szorzószámok állandó naprakészsége, valamint ezek célszerű, okmányolható és ellenőrzött alkalmazása;

- az üzemanyagok előírás szerinti átfejtése, minőségmegóvó tárolása, a veszteségek és összekeveredések elkerülése, az előírt minőségi paraméterek fenntartása, a felhasználási célnak megfelelő minőségű üzemanyagfajták megválasztása.

Takarékossági célkitűzéseink, ezzel kapcsolatos megfontolásunk kiindulópontja csak az lehet, hogy: nem megtakarítás minden áron, hanem a megszabott harckészültségi és kiképzési feladatok megoldása a legtakarékosabb üzemanyag-felhasználással. Eredményeinkhez nagymértékben járulhatnak hozzá a hadseregben működő KISZ-szervezetek olyan kezdeményezésekkel, mint pl. „Ki teszi meg a legtakarékosabb kilométert?“, vagy „Példamutató katonai gépkocsivezető“, „Kiváló raktárkezelő“, hogy csak néhány lehetséges változatot nevezzek meg. Pártunk XII. kongresszusára készülő állományunk körében már eddig is számottevő felajánlások születtek a takarékosági célkitűzések elősegítésére. – E kezdeményezések további ösztönzése és számokban realizálható eredményei méltó keretet adhatnak felszabadulásunk 35. évfordulójára készülő néphadseregünk ez irányú tevékenységéhez.

A hatékonyabb, ésszerűen takarékosabb gazdálkodás néhány területe az ételmezei szolgálatban

Pály István ezredes

Rövidesen eljön az idő, amikor számot kell adnunk arról, hogyan, milyen módon gazdálkodtunk azokkal a pénz- és anyagi eszközökkel az elmúlt 5 esztendőben, amit a Magyar Néphadsereg személyi állományának ételmezei ellátására biztosítottak részünkre. Ez alkalommal a számadásnál, munkánk minősítésénél különleges hangsúlyt fog kapni: hogyan sikerült előrelépni a takarékos, ésszerű, hatékony gazdálkodás területein, belső tartalékaink feltárásában, azok mobilizálásában, mi az amit megtettünk, mi az, amit óhatatlanul meg kell tennünk e területen, ha tovább akarunk haladni.

Nem céloim most teljes áttekintést adni a tapasztalataim szerint kilakult helyzetről, csupán néhány gondolattal szeretnék hozzájárulni ahhoz, hogy az előbb említett számadás majd minél pozitívabb lehessen a csapatételmezei szolgálatában.

Az mindenképpen megállapítható, hogy a csapatételmezei szolgálatban dolgozó vezető állományban egyre jobban tudatosul: előrehaladásunk jórészt azon múlik, hogy milyen határozottsággal vonjuk le a megváltozott gazdasági helyzetből fakadó következtetéseket, hogy milyen az alkalmazkodóképességünk, hogy mennyire vagyunk képesek az ételmezei gazdálkodás eddigi módszereit tökéletesíteni, egyes elavult elemeit elhagyni, esetleg új elemeket beépíteni. Ennek a helyzetfelismerésnek természetesen megvannak a kezdeti gyakorlati eredményei is. Ezek közül néhány:

- javult a csapatételmezei szolgálatban a gazdálkodás tervezése, ennek eredményeként a kiképzési feladatok és ellátás közötti összhang;

- a helyszíni beszerzéseknél egyre szélesebb körben tapasztalható az olcsóbb, de jó minőségű romlandó ételmezei iránti igény, az új, gazdaságosabb beszerzési források felkutatása és felhasználása;

- a központi biztosítás mellett parancsnoki átcsoportosítás révén is jelentős számú minőséget javító, egyúttal élömlőnkét kímélő konyhagép került az ellátás szolgálatába;

- a laktanyában meglevő tárolótér optimális kihasználása és szállítási költség megtakarítás érdekében néhány katonai szervezet már áttért a hagyományos egyhónapi tartós ételmezei tárolás helyett a több havira;

- ha nem is ugrásszerű, de némi előrelépés tapasztalható a kiegészítő gazdaságok termékeinek és lehetőségeinek korábbiaknál céltudatosabb és hasznosabb felhasználásában;

– határozott intézkedések és ezek hatására kezdeti eredmények születtek a csapatgyakorlatokon tapasztalható indokolatlan túltervezés, az ebből származó pazarlás megszüntetése terén.

Míndezek azt igazolják, hogy a csapatélelmezési szolgálatban doglózók és közvetlen irányítók szemléletében kezd kialakulni olyan változás, amely az intenzíven végzett, hatékony minőségi munkára, kezdeményezésre, új megoldások keresésére ösztönöz.

*

Az előbbieken azt kívántam jelezni, hogy a hatékonyabb, takarékosabb gazdálkodás érdekében már megindult valami, ami azonban egyelőre nem általánosítható és korántsem terjed ki valamennyi élelmezési szolgálatra, illetve az élelmezési gazdálkodás minden lehetséges területére. A cikk további részében e területek közül a legfontosabbakra hívom fel a figyelmet.

1. Közismert, hogy egyenes összefüggés van a minőség és a munka szervezette-sége között. Sok ellenőrzés és tapasztalat is alátámasztja, hogy minél szervezet-
tebb az adott egységnél az élelmezési szolgálat munkája, annál jobb az ételek minősége, annál kevesebb a veszteség, és annál elégedettebb a személyi állomány. *Az a tapasztalat, hogy minden egyéb befektetés nélkül, csupán jobb munkaszervezéssel általában 20–40%-kal lehetne javítani az étkezések minőségét, csökkenteni a veszteségeket. Ez tehát igen jelentős, és feltétlenül kiaknázandó tartalék.*

2. Eléggé általános tapasztalat még mindig a saját erőfeszítésektől várható kilátások *alábecsülése*, míg az esetleges objektív adottságok szerepét előszeretettel *felnagyítják*. De éppen a helyszíni vizsgálatok arról győznek meg, hogy egy-egy kedvezőtlenebb feltételek között gazdálkodó csapatnál (pl. olyan területen diszlokál, ahol magasabbak a szabadpiaci árak) saját kezdeményezéssel, erőfeszítéssel, *a náluk meglevő sajátos feltételek megkeresésével és felhasználásával* nagyobb részben, vagy teljes egészében ellensúlyozni képesek egy kedvezőtlen fel-tétel hatását.

3. Bár – mint említettem – javult a helyszíni beszerzések gazdaságossága, e terület még mindig jelentős gondot okoz. Kényelmességből, tervszerűtlenség-ből és sajnos gyakran egyes vállalatokkal való elvtelen kapcsolatokból adódóan gyakoriak az indokolatlan kiskereskedelmi vásárlások, néhány esetben a katonák érdekeit súlyosan sértő – gyakran fiktív – beszerzések. Ezek a belső ellenőrzés gyengeségeivel is szorosan összefüggenek. Még e témakörben: a minisztertanács 7/1978. (II. 1.) számú rendelete szabályozza, hogy a romlandó élelmiszerek szállítására vonatkozó szerződés teljesítésének helye a megrendelő telephelye, tehát ez esetben a laktanya. Ha viszont objektív tényezők (rezsim stb.) miatt a felek másképp állapodnak meg – tehát a csapat szállítja be az élelmiszereket – a vál-lalat költségtérítést nyújt. Probléma, hogy *ez a jogos költségtérítés esetenként el-marad*. Pl. 1978-ban csak egy helyőrségben 150 ezer forintot jelentett ez.

4. Szabályzatunk lehetővé teszi olyan romlandó élelmiszerek kiszabaton fe-lüli kiadását, amelyek ismételt kiadására a tárolhatóság idején belül nem kerül sor. E rendelkezés célja nyilvánvaló: a káresetnek minősülő élelmiszer megromlás megelőzése. A kiszabaton felüli kiadás azonban a gazdálkodás eredményét rontja, csökkentése ezért *a takarékoság jelentős tényezője*. Ezt jól szolgálhatja a gyakorlatban jól alkalmazható – a szabályzatban elő nem írt – „Maradvány-fű-zet”, amelynek segítségével a megmaradt kis tételek folyamatosan figyelemmel kísérhetők és *a különféle pótnormákhoz felhasználhatók*.

5. A csapatkonyhákon fel nem használt és visszavételezett élelmiszerek kérdésében szemléletbeni változás szükséges mindazoknál, akik a visszavételezést, a fel nem használt élelmiszerek értékbeni nagyságát az adott élelmezési szolgálat negatívumai közé sorolják. A visszavételezés a csapatélelmezés objektív velejárója, *a társadalmi tulajdon védelmén, az étkezők jogos érdekvédelmén túlmenően takarékosági feladat is.* A negatív jelző éppen ellenkezőleg, azokat a csapatokat illeti, ahol a szabályos visszavételezést elmulasztják és a megmaradt élelmiszereket el-tulajdonítják.

6. Egyes tartósítóipari termékek árugöngyölegben kerülnek forgalmazásra, értékükbe a göngyöleg is beletartozik. Az üressé vált árugöngyölegek értéket képviselnek, amely az élelmezési illetmény $0,5\%$ -a körül mozog. Csapatainknál helyenként *nagy eltérés mutatkozik* a kiadott és visszavételezett göngyöleg – alapvetően üveg – mennyisége között. *E különbség csökkentése is takarékosági feladat.*

7. Változatlanul komoly gondot okoz a tábori és a laktanyai elhelyezésben alkalmazott szaktechnikai eszközök alkalmazása, karbantartottsága, a szakszerűtlen használat, amelyek következménye a gyakori javítás és gyakran idő előtti teljes állagromlás. E következmények lényeges visszaszorítása ugyancsak a takarékos gazdálkodás ügyét szolgálja. A néphadsereg étkeztetési feltételeinek továbbfejlesztése érdekében tovább korszerűsítettük a sorállomány önkiszolgáló étkező-készletét, és néhány magasabbegységet már elláttunk azzal. Meghökkenően magasak a rövid idő alatt beállott veszteségek az érintett egységeknél, amelyek hanyagságból, belső szabályozatlanságból, az ellenőrzés gyengeségeiből származnak. E probléma helyi rendezését különös szigorral szükséges kezelni.

8. A fejlődés mellett még változatlanul nagy tartalékok vannak a kisegítő gazdaságokban. Példák:

- a takarékos gazdálkodást jól szolgálná a kisegítő gazdaságok kertészeti üzemágának fejlesztése, a kevésbé munkaigényes tavaszi, korányári zöldségtermelés. E termékekkel piacról történő ellátás ugyanis körülményesen és lényegesen magasabb beszerzési áron valósítható meg;

- a takarékoság irányába hatna a sertésállomány vágósúlya optimumának betartása. Ez az optimum hús- és húsjellegű sertéseknél 95–115 kg. Pazarlás az ennél magasabb vágósúly megállapítása, mivel a sertéstáp – amit ma már csapataink is növekvő mennyiségben vásárolnak – jelentős mértékben importból származik;

- a népgazdasági átlagnál lényegesen magasabb nálunk az elhullás, egy legutóbbi reprezentatív felmérés adatai szerint 21% . E helyzet a kisegítő gazdaságok épületeinek állagával, az állatorvosi felügyelet esetenkénti hiányával, a hozzá nem értéssel van kifejezett összefüggésben.

Befejezésül: ha tehát a hatékony, ésszerű takarékos élelmezési gazdálkodás kérdésében a gazdálkodásmódban, a felfogásban, és az ebből fakadó gyakorlati tevékenységben már vannak is eredményeink, még hallatlanul sok a közös, és kinek-kinek a konkrét funkciójából adódó tennivaló. E tennivalók minél gyorsabb felismeréséhez és megoldásukhoz kívánok néhány praktikus tanácsot adni e cikk keretében a csapatélelmezési szolgálatban dolgozók számára.

Hol tart a takarékoság a ruházati gazdálkodásban

Nátrán György ezredes

A takarékoság nem új keletű dolog, hiszen korábban már voltak ilyen irányú törekvések. Szabályzataink is hosszú távú idő óta előírják mind az egyén, mind a szervezet ezzel kapcsolatos feladatait. Mostanában, ez az igény hangsúlyozottabbá vált, mert többek között a takarékoság eredményessége is befolyásolja nép gazdaságunk, társadalmunk további fejlődését. Éppen ezért szükséges, hogy az ez irányú tevékenységünket minden eddiginél kritikusanabban itéljük meg és a gazdálkodással szemben magasabb követelményeket támasszunk.

A ruházati szolgálat a néphadsereg azon ágazatai közé tartozik, ahol a felhasználható keretből társadalmilag elismert szükségleteket kell kielégíteni. A takarékoság ebben a szférában csak akkor éri el a célját, ha az nem jár együtt a katonák járandóságainak megrövidítésével. Az eredményt nem a korlátozásoktól – bár ezek más irányokban egyenesen kívánatosak –, hanem az olyan módosításoktól kell várni, amelyek révén az elért színvonal kevesebb ráfordítással is fenntartható, azonos feltételek esetén pedig többet lehet nyújtani az állomány számára. A szolgálatban ez a gyakorlat honosodott meg és takarékosági törekvéseinkre hosszú idő óta az ilyen források kiaknázása a jellemző.

A fejlesztés extenzív szakaszában a gazdálkodás tartalékai többnyire a felszínen helyezkednek el. Csupán az a tény, hogy a természetes norma szerinti ellátást pénzgazdálkodás váltotta fel, önmagában is kedvezőbb feltételeket teremtett a korábbiaknál. Az előző modell működése idején a katonai szervezetek ellátmányukat a viselési idő lejártával kapták meg és emiatt az egyenruázati cikkek egy része felhalmozódott, egy része pedig nem fedezte a szükségleteket. A pénzgazdálkodás bevezetése után változatlan keretből honorálni lehetett a viselési és felhasználási sajátosságokat, a változó fogyást és bizonyos összegek is akkumulálódtak. A szolgálat kihasználva ezt a lehetőséget 1968–1978 között – az ellátmányon felül, külön fedezet igénybevétele nélkül – több mint fél milliárd forintot fordított a katonák életkörülményeinek javítására. A gazdálkodás eredményéből finanszíroztuk a rozsdamentes evőeszközt, a gumisarut, a hálóruhát, a műanyag tömésű derékalkat és nagyobb részét a kimenő ruházat rendszerbevitelét is. Emellett 155 millió forinttal járultunk hozzá az MN Textiltisztító és Javító Üzem korszerűsítéséhez.

Talán nem felesleges megemlíteni, hogy a 65 M bakancs rendszeresítésével nemcsak anyagban, hanem létszámban is kifejezhető megtakarítást értünk el, amely éppen a jelzett évtizedben vált anyagi erővé. Bár a rövidszárú csizma és az új

lábbeli nyersbőr hányada közötti különbséget és azt az előnyt, hogy a bakancsot nem kell javítani, ma már nem tudjuk forintban kifejezni, de az a 350 fő, amennyivel a szakállomány létszámát csökkentettük kellőképpen érzékelteti az eredmény nagyságrendjét.

Napjainkra ezek a viszonylag könnyen mozgósítható források több év óta tartó áremelkedések miatt erőteljesen beszűkültek. Ma új utakat kell keresni ahhoz, hogy az előzőekben vázolt tendenciák törés nélkül továbbra is érvényesülhessenek. A legkézenfekvőbb ebből a szempontból a műszaki fejlesztés, amely számos, eddig még kellően ki nem aknázott tartalékot rejt magában. Ilyen többek között az egyenruházati cikkek tartósságának növelése, változatlan minőség vagy a tulajdonságok egyidejű javítása mellett a termékek olcsóbbá tétele és nem utolsósorban a többségében importból származó nyersanyaghányadok csökkentése. Természetes, hogy ezek a tartalékok nem önmagukban, hanem a pénzgazdálkodás rendszerében kellőképpen beillesztve válnak hasznosíthatókká. Ebben az irányban már történtek kezdeményezések és az eredmények is kibontakozóban vannak.

Közismert, hogy néhány év óta folynak a hadi- (gyakorló) öltözet fejlesztési munkálatai. Ennek keretében a gyakorló öltöny és a zölding méret- és szintartósságát már megoldottuk. Mért adataink ugyan még nincsenek, de könnyen belátható, hogy ezek a tulajdonságok – a többletráfordítások ellenére – a takarékoság szempontjából is kedvezőek. Gondoljunk csak arra, hogy korábban az ellátmányból kivont cikkek 25–30⁰/₀-a kizárólag méretváltozás miatt vált alkalmatlanná a további viselésre. Emellett – bár e szolgáltatást a bevezetések már ideiglenesnek tekintették – jelentős mennyiségű zubbonyt, nadrágot és zöldinget kellett a textil-tisztítás technológiai folyamatába beillesztve utánszínezni. Anélkül, hogy ezt a kérdést eltúloznám várható, hogy a módosított ruhanemű előnyös tulajdonságai – a viselés pszichés szempontból kedvező befolyásolása és a megjelenés színvonalának emelése mellett – egy-két éven belül a megrendelési állomány, ezúton az import pamut nyersanyag igények csökkenésében, az utánszínezés szükségtelenné válásában és mindezek eredőjeként a költségtöbbletek megtérülésében kézzelfoghatóan is kifejezésre jutnak.

Hasonló gazdaságossági megfontolások érvényesülnek a még fejlesztés alatt álló egyenruházati cikkek körében is. A jelentősebbek egyike a 65 M bakancs módosított változata, amely a jelenleginél jobb vízzáró tulajdonsággal rendelkezik, a méretétől függően 60–70 dkg-mal könnyebb és a felsőrészének elkészítéséhez 1980. évi világgiazi áron, páronként négy és fél dollárral kevesebb értékű nyersbőr szükséges. Amellett, hogy ez a lábbeli nemzetközi összehasonlításban a legmodernebbek közé sorolható, folyó áron számolva nem drágább a jelenleginél, viszont a viselési idő tervezett 40–50⁰/₀-os meghosszabbítása révén az egy főre eső költségek ezzel arányos csökkenését eredményezi.

Ugyancsak számottevő megtakarítás várható attól a megoldástól is, amelyet a sorállomány kimenő öltözetével kapcsolatban tervezünk a közeljövőben megvalósítani. Nevezetesen arról van szó, hogy egyfelől a kimenőre esztétikailag már nem alkalmas öltönyöket fokozatosan kivonjuk a használatból és karbahelyezésük után szolgálati öltözetként visszajuttatjuk a katonai szervezetek részére, ahol ezt a ruhaneműt a sorállomány – a gyakorló ruha egyes cikkeivel kombinálva – meghatározott alkalmakkor viseli. Abból indultunk ki, hogy az említett öltönyök még jelentős használati értékkel rendelkeznek, de mint elfekvő készletet más irányban csak hulladékként lehetne hasznosítani. Ezzel szemben, ha a

néphadseregen belül használjuk fel, számításunk szerint évente egy főre vetítve 130 Ft-ot takaríthatunk meg. Másfelől a kimenő ruhát – a forma és a szín változtatása nélkül – modernebb és egyúttal a jelenleignél olcsóbban előállítható szövetből tervezzük készíteni. Az árkülönbözet egy részét a zubbony kidolgozottságának (elcjét ragasztott közbéléssel látjuk el és végig béleljük) javítására fordítjuk és a mainál még így is 300–350 Ft-tal kevesebb összegért tudjuk beszerezni.

Úgy vélem, a felsorolt példák kellőképpen érzékeltetik, hogy a mai nehéz és bonyolult gazdasági helyzetben a fejlesztés produktumait nem elég csupán a katonai és a műszaki követelmények szerint elbírálni, hanem azokat a gazdaságosság szempontjából is mérlegelni kell. Valójában ez jutott kifejezésre a szolgálat törekvéseiben, amikor arra keresett és talált megoldást, hogy a lehetőségek beszűkülése ellenére a mindenkori rendelkezésre álló kereten belül többet tudjon nyújtani a néphadsereg személyi állománya részére. Más szóval a fejlesztés során elérhető megtakarítások nyújtsanak fedezetet az olyan cikkek korszerűsítésére is, amelyeknél az előzőekben vázolt út ma még nem járható.

Természetesen ezeknek a cikkeknek a realizálása ennél összetettebb kérdés, mert az öltözködés színvonalát a műszaki fejlesztés által létrehozott célminőség, a karbantartás és a selejtezés együttesen befolyásolja, amelyeknek a mozgási lehetőségeit a norma és az ár foglalja keretbe. Alapvetően a felsorolt tényezők összhangjától függ a gazdálkodás hatékonysága és ennek révén jön létre az az akkumuláció is, amely a kereten belüli színvonalalemelés fedezetét adja.

A selejtezés egy olyan eszköz, amelynek a segítségével indirekt módon – ahogy a helyzet megkívánja – egyaránt szabályozni lehet az öltözeti kép és a készletek alakulását.

Miután ezt a gazdasági műveletet beillesztettük az üzemi karbantartás folyamatarrendjébe, tervezetten felgyorsítottuk az elhasználódott egyenruházati cikkek kivonását, mert a katonai szervezeteknél a korábbi időszakokban nagy mennyiségű, viselésre már nem alkalmas ruhanemű halmozódott fel és szükségessé vált, hogy ezúton frissítsük fel a gazdálkodási készleteket. A rongyos, túljavított ruha eltűnt a laktanya megszokott színfoltjai közül és ma már abban a helyzetben vagyunk, hogy a selejtezés ütemét mérsékelhetjük. Ez azonban nem jelentheti azt, hogy a régebben gyakrabban előforduló nemkívánatos jelenségek megismétlődjenek. Csak az olyan anyagok juthatnak vissza az ellátás rendszerébe, amelyeknél a karbantartás ráfordításai a használat során még megtérülnek.

Atra az álláspontra helyezkedtünk, – és 1979 óta már ezt a módszert alkalmazzuk –, hogy a javításnak egy bizonyos határesetéül a gyakorló öltönyt feketére festjük és munkaruha kategóriába soroljuk. Ilyen módon megakadályozzuk ennek másirányú felhasználását, de közvetetten arra is ösztönözzük a katonai szervezeteket, hogy e célra kifogástalan ruhaneműt ne vegyenek igénybe.

Kétségtelen, hogy a változtatások egyben növelték a javításra váró ruhanemű mennyiségét. Ellensúlyozására a textiltisztító üzemegységeknél ebben az irányban megkezdődött a munka- és üzemszervezés, amelynek az a célja, hogy a javítási többlet befogadásához szükséges kapacitást, a termelékenység növelése útján teremtsék meg. A mértéktartóbb selejtezés ezekkel a módszerekkel kiegészítve már ma is érezteti a hatását és hosszabb távon minden bizonnyal a csapatgazdálkodás jelentős tartaléka lesz.

Ugyancsak ehhez a területhez kapcsolódik, hogy az utóbbi időben a felsőruházati cikkek megrendelési állománya évről-évre indokolatlanul emelkedett. Általános jelenség az anyagok szükségtelen felhalmozása, amely ellentétes a lehető-

ségekkel és a takarékosági törekvésekkel. Erre többek között az is módot adott, hogy miközben jobb minőségű és tartósabb cikkeket vezetünk be, az árakban ezeket az értékkülönbségeket nem érvényesítettük. A jövőben olyan árpolitikát folytatunk, amely az ellátottság színvonalát ugyan nem csökkenti, de a fogyasztás erőteljesebb befolyásolásával együtt a felhasználás átgondoltabb tervezésére és a szükségletek reális megállapítására készítetik a katonai szervezeteket. Emellett a takarékos készletgazdálkodás érdekében a középírányító tagozatok szakágvezetőinek az eddiginél nagyobb súlyt kell helyezniük az elfekvő anyagok átcsoportosítására.

Megtakarítást természetesen nemcsak a látványos, nagy jelentőségű megoldásoktól kell várni. Sok apró, ma még nem kellően értelmezett rendelkezés érvényre juttatásával is jelentős eredmények érhetők el, mindenekelőtt azzal, ha a végpontokon a használóknak kiadott egyenruházat és felszerelés rendeltetésszerű, kíméletes használatát, rendszeres karbantartását szigorúan megkövetelik. A közelmúltban egy kiterjedt vizsgálat alapján megállapítottuk, hogy a bakancsoknak mintegy 30–32⁰/₀-a a karbantartás elégtelensége miatt vált idő előtt használhatatlanná. Számításaink szerint a kezelési előírások pontos betartása esetén ennek a lábbelinek a viselési idejét 4–5 hónappal meg lehet hosszabbítani.

Sok kívánnivalót hagy maga után a ruhanemű megbecsülése, kíméletes használata is. A selejtezések mind gyakoribb oka a cikkek túlszennyezettsége, illetve szándékos megrongálása. Sajnos az üzemi karbantartás általánossá tétele magával hozta, hogy elfelejtettünk olyan régi és jól bevált módszereket, mint például a kisjavítások elvégzettetése a katonával.

A példákat tovább lehetne sorolni, de úgy gondolom, ennyi is elegendő annak bemutatására, hogy a csapatgazdálkodásban is még számos helyi lehetőség van, amely nincs kellőképpen kiaknázva. Mindenekelőtt a szükségletek tervezése terén kell fordulatot előidézni. Ebben a munkában nem elég csupán mechanikusan a számszaki összefüggésekre alapozni, hanem a készletek állapotát, várható elhasználódását is figyelembe kell venni. Meg kell teremteni a feltételeit annak, hogy az állomány minden esetben az igénybevételnek megfelelő állapotú ruhaneműt viselje. El kell érni, hogy a lábbeli ápolása a fegyverkarbantartáshoz hasonlóan kerüljön be kötelezően a napirendbe és az a szakaszparancsok felügyelete és felelőssége mellett történjen. Ahhoz, hogy mindez eredményes legyen, a ruházati szolgálatvezetőknek az eddigieknél erőteljesebben és következetesebben kell beavatkozniuk a gazdasági folyamatok mentébe.

*

Ez a néhány gondolat, amelyet felvázoltam azt mutatja, hogy a szolgálat tudatosan törekszik a párthatározatok megvalósítására, emellett ebben az irányban még számos a tennivaló is. Működő rendszereinket kell olyan módon finomítani, hogy a bennük végbemenő folyamatok a gazdaságosság irányába hassanak, fejlesztési terveinkben pedig helyt kell kapniuk az olyan megfontolásoknak, amelyek nem növelik, hanem ellenkezőleg csökkentik a tárca és ezen keresztül az állami költségvetés amúgy is sokasodó terheit.

Befejezésül azt remélem, sikerült ízelítőt adni arra, hogy a szolgálaton belül milyen sok terület van, ahol kis átszervezéssel, átgondoltabb tervezéssel és jó hozzáállással számottevő megtakarítás érhető el a színvonal csökkenése nélkül. Úgy vélem, ez összhangban van a felsőszintű párt- és kormányhatározatokkal.

Az egészségügyi ellátás hatékonyságának fokozása az MN-ben, mint az ésszerű takarékoság alapja

Dr. Ónodi István orvos alezredes – Zoltvay Rezső kpa.

A honvédelmi miniszter elvtárs, Magyar Néphadsereg egészségügy szolgáltatásának távlati fejlesztésére vonatkozó direktívája hosszú távra és átfogóan határozta meg az MN egészségügyi szolgálata tevékenységének és fejlesztésének alapvető céljait, követelményeit, végrehajtásának fő irányait; alapját képezi a katona-egészségügyi ellátás fejlesztésére vonatkozó terveknek, intézkedéseknek, utasításoknak.

A szocialista egészségügy alapelveinek figyelembevételével a direktíva úgy határozza meg az MN egészségügyi szolgálatának fejlesztését, hogy „... az mindenkor biztosítsa az egészségügyi ellátás egyenletes és arányos fejlesztését, fokozza a gyógyító-megelőző ellátás területén a hozzáférhetőséget és korszerűséget; emelje a gondozás színvonalát; biztosítsa a közegészségügyi-járványügyi területen a megelőzést...”

Ezen keretszabályozás végrehajtása során egyre fontosabbá válik a fejlesztési koncepciók tudományos alátámasztása. Ez szükségessé teszi az MN személyi állománya egészségi állapotának minél objektívebb megismerését, a lehetséges változások fő tendenciáinak vizsgálatát; az egészségi állapot javítására, a megbetegedések megelőzése, és ugyanakkor az egészségügyi ellátás hatékonyságának javítására alkalmas megoldások vizsgálatát.

Nem kerülünk ellentmondásba a szocialista egészségügy alapelveivel akkor, ha a fenti célkitűzéseket mindenkor *a takarékoság elveit figyelembe véve, az erők és eszközök lehető legracionálisabb, leggazdaságosabb felhasználásával tervezzük megvalósítani.*

Borisz Petrovskij akadémikus, a Szovjetunió egészségügyi minisztere az orvostudomány megváltozott, megnövekedett szerepéről a következőket mondotta:

„Az orvostudomány igen fontos gazdasági ágazattá alakul át, ami nélkül a gazdasági fejlődés elképzelhetetlen.”

Kádár János elvtárs, 1979 szeptember 25-én a Budapesti Pártaktíva értekezleten így fogalmazta meg az előttünk álló, minden ágazatra, így az egészségügyre is vonatkozó feladatainkat: „nagyobb hatékonyság, jobb minőség, a munkaerővel való ésszerű gondalkodás.”

A hatékonyság növelése tehát az egészségügy, és közelebbről a katona-egészségügy fejlődésének, fejlesztésének is meghatározója.

A hatékonyság értelmezése a katona-egészségügyi ellátás területén

A hatékonyság megítélésekor az emberi tevékenység céljából kell kiindulni. A hatékonyság a Magyar Néphadseregben általában az olyan eredményes, határozó tevékenységet jellemzi, ami legjobban hozzájárul a felső vezetés által megfogalmazott katonai és társadalmi célok eredményes megvalósításához.

A hatékonyság vizsgálatának általános *közgazdasági módszere*: a ráfordítás és az eredményes összevetés, a költség és a haszon elemzése. A termelési szférában ezek természetesen egyértelműbb fogalmak.

A hatékonyság kérdése az ún. nem termelő szférában (ide tartozik az egészségügy is) sokkal nehezebb és összetettebb mind elvileg, mind gyakorlatilag. Ezt igazolja az Egészségügyi Világszervezet számos bizottságának és konferenciájának állásfoglalása: mindenütt kutatják az egészségügy eredményeinek, társadalmi hasznának értékelhetőségét és javítását.

A katona-egészségügyi ellátás területén a legfontosabbnak: a személyi állomány egészségi állapotában bekövetkező változásoknak, az élet- szociális-, és munkakörülmények javulásának egybevetését tarthatjuk, a szellemi és anyagi ráfordításokkal, a költségfelhasználással.

Az MN állományának jogos elvárása, hogy a betegek és sérültek ellátása minden vonatkozásban megfeleljen a modern orvostudomány és katona-orvostudomány hazai, illetve nemzetközi színvonalának. Ez egyben azt is jelenti, hogy katona-egészségügyi szolgálatunkat alkalmassá kell tenni arra, hogy képes legyen az orvostudomány legújabb eredményeit és korszerű vívmányait alkalmazni.

A hatékonyság értékelési módszerei a katona-egészségügy területén

A hatékonyság értékelése során a megfelelő módszer az, ha az egészségügyi programokat, működési, fejlesztési tervet, intézkedéseket az MN egészének, de különösen az MN Hadtápjá egészének fejlődési folyamatában vizsgáljuk. Ez a vizsgálódás azért is szükséges, mert az egészségügyi fejlesztések, programok nemcsak a konkrét célra hatnak, hanem szociális, gazdasági, politikai stb. mellék- és másodhatásai vannak.

A hatékonyság értékelése a közvetlen és közvetett hatások csoportosítása alapján:

1. *Közvetlen egészségügyi hatások* értékelése, amelyek a személyi állomány egészségügyi ellátási színvonalát közvetlenül javítják (pl. a betegségek gyakoriságára, lefolyására, a betegségek megszűlésére gyakorolt befolyás; a kiképzésből eü. okból kiesett napok számának csökkentésére irányuló törekvések; az egészségügyi intézményeink ellátóképességének növelésére; az ellátás színvonalára, megközelíthetőségére stb. gyakorolt hatások értékelése).

2. *Közvetett hatások* értékelése, melyek során az egészségi állapot javításával, a betegségek megelőzésével: a harcászultság fokozására kifejtett hatást közelíthetjük meg.

3. *A negatív következményeket megelőző hatások* értékelése (a baleseti veszélyek, a munkahelyi és környezeti ártalmak megelőzésére, leküzdésére tett intézkedések; a betegségek megelőzésének, visszaszorításának potenciálisan veszteséget csökkentő hatása).

4. *A mennyiségileg ki nem fejezhető, áttételesen jelentkező, de nem elhanyagolható hatások értékelése* (pl.: a pszichikai hatások: fájdalom csökkentése, a személyi állomány létbiztonságának fokozódása; a hazai és a nemzetközi orvosi és katonaeorvosi tapasztalatcserék hatásának felmérése stb.).

A hatékonyság növelésének lehetőségei a katona-egészségügyi szolgálatban, az ésszerű takarékoság elveinek figyelembevételével

A hatékonyság fokozásának egyik igen fontos gyakorlati területe a *feladatok rangsorolása, a fejlesztések elsőbbségének, prioritásának meghatározása*. Annak a programnak, fejlesztési tervnek kell előnyt biztosítanunk, amely a legtöbb ember egészségét, szolgálár- és munkaképességének helyreállítását biztosítja, a legnagyobb gyógyítási eredménnyel jár, és így közvetve vagy közvetlenül nagyobb mértékben járul hozzá a harcckészültség fokozásához, a személyi állomány élet- és munkakörülményei javításához, azaz az egész Magyar Néphadsereg fejlődéséhez.

Az egészségügyi ellátás alapvetően nem anyagi jellegű, azonban az ellátás színvonalát, hatékonyságát jelentősen befolyásolja az egészségügyi anyagi – technikai feltételek megteremtése, illetve annak mindenkori színvonala. Ennek megfelelően az egészségügyi anyagellátást vezető, szervező és végrehajtó szakemberek munkáját egyrészt a gyógyító-megelőző, közegészségügyi- járványügyi; tudományos kutató tevékenységből adódó szükségletek kielégítése, a rendelkezésre álló anyagi, pénzügyi eszközök lehető leghatékonyabb felhasználása, másrészt a szakanyag-gazdálkodással kapcsolatos valamennyi funkció gyakorlása határozza meg.

Az egészségügyi anyagi szolgálat azok közé tartozik, amelyeknek gazdálkodási körébe közel 10 000 szakanyag tartozik. A nomenklatura állandóan változik, ami elsősorban a gyógyszerek, orvosi műszerek és eszközök állandó korszerűsödésének a következménye. Rendkívül felelősségteljes és nagy szakértelmet igénylő feladat a hazai és a nemzetközi piacon állandóan változó kínálat, a katona-egészségügyi szolgálat személyi állománya magasszintű szakmai felkészültségéből és szakmai ismeretei állandó szintentartásából adódó kereslet és a rendelkezésre álló anyagi lehetőségek közötti egyensúly fenntartása.

Szolgálatunk sajátossága és gazdálkodásunk hatékonyságának fontos befolyásoló tényezője az, hogy béke és háború idején az anyagfelhasználásunk mennyiségi és minőségi, valamint természetes választékbeli mutatói jelentősen eltérnek egymástól. A már ismertetett sajátosságokhoz tartozik az a tény, hogy nem rendelkezünk, nem is rendelkezhetünk olyan normákkal, amelyek az egészségügyi anyagok felhasználását pontosan meghatározzák, és a beteg közvetlen egészségügyi ellátását normák közé szorítani alapelveinkkel is ellenkeznek. A rendelkezésünkre álló anyagi eszközökkel csak tervszerű és hatékony gazdálkodással vagyunk képesek arra, hogy az elengedhetetlen szintentartás mellett, célcsoportosan fejlesszük az ellátás anyagi – technikai feltételeit. A rendelkezésre álló erők, eszközök koncentrálásával tervszerűen fejlesztünk egyes szakterületeket úgy, hogy az megfeleljen az orvosszakmai célprogramoknak, irányelveknek. Így kerül sor az égési, intenzív therápiás, anaesthesiológiai, baleseti sebészeti osztályok, laboratóriumok felszerelésének tervszerű fejlesztésére.

Nagyobb anyagi kihatású fejlesztés esetén minden esetben meg kell vizsgálni a szakmai feltételek mellett, a várható eredményt, a kihasználtság mértékét, valamint az elhelyezési, energiagazdálkodási és egyéb üzemeltetési vetületeket.

Az egészségügyi szolgálatban a takarékos és hatékony gazdálkodás azt jelenti, hogy rendelkezésre álljanak mindazok a gyógyszerek és eszközök, amelyek a beteg egészségi állapota mielőbbi helyreállításához, a betegségek megelőzéséhez szükségesek. A beteg gyógyulása érdekében megkapjon minden szükségeset, *de feleslegesen semmit.*

Évek óta arra törekszünk, hogy növeljük a *kettős rendeltetésű eszközök* rendszerbe állítását. Nagyobb mennyiségű készleteink tárolásánál, frissítésénél *fokozottabban támaszkodunk a népgazdasági bázisra*, amellyel jelentős szállítási és kezelési költség takarítható meg. Ezen a téren tovább lehet és kell folytatnunk a vizsgálatokat, hogy minél kevesebb ráfordítással, minél magasabb színvonalon biztosítsuk az egészségügyi anyagellátást, mint a gyógyító-megelőző munkánk nélkülözhetetlen alapfeltételét.

Természetesen nem ellentmondásmentes a katonai-egészségügyi ellátásunk fejlesztésének tervezési, szervezési és végrehajtási folyamata. Figyelembe kell vennünk Johan Peter Frank mondását: ... „minden takarékoskodási lehetőség közül legfontosabb az emberekkel takarékoskodni”, és azt, hogy a humánus minden orvosiilag elfogadott szükségletet maximálisan ki akar elégíteni. Ebből az alapvetően helyes alapállásból kiindulva, azonban szem előtt kell tartanunk egészségügyi szolgálatunk adott erőforrásait, eszközeink, ellátóképességünk mindenkori konkrét lehetőségeit. Ezért kötelességünk a szükségletek tudatos sorolása, mérlegelése; a kapacitások racionális kihasználása.

Az ésszerű takarékoskosságot szolgálhatja a hatékonyság növelésével a két budapesti Katonai Kórház funkcionális egységbevonása, mely egyben az ellátásban mutatkozó párhuzamosságok kiküszöbölését is jelenti és hozzájárul a két kórház szakmai profilizálásához is. Ezen cél érdekében folytatunk vizsgálatokat intézeteinknél a munkaerő-gazdálkodás tartalékainak felkutatására, és az esetleges szükségessé váló munkaerő belső átcsoportosítására.

Támogatjuk az újításokat; és azokat az eljárásokat, kísérleteket, amelyekből az egészségügy anyagainak ésszerűbb, racionálisabb, takarékosabb felhasználását várhatjuk.

Katonai-egészségügyi szolgálatunk fejlesztése során – a mindenkori reális igényprognózis alapján – optimális sorrendet kell kialakítani az egészségügyi szükségletek kielégítésére.

Alternatívák kidolgozása szükséges, amelyek lehetővé teszik a tervezés során a gyors reagálást a megváltozott feltételekhez és biztosítják az egészségügyi szolgálat erőinek és eszközeinek racionális, hatékony, ésszerű felhasználását.

Ésszerű takarékoság, a hadtápkiképzés állandó eleme

MN Hadtáp Törzs Kiképzési Osztály kollektívája

Napjainkban, amikor megkezdődik a VI. ötéves terv tervezése, szemünk előtt országosan és a Magyar Néphadseregben egyaránt hatalmas méretekben bontakozik ki a takarékoság jegyében folyó célirányos munka. Cikkünk célja, az, hogy rámutassunk a hadtápkiképzés területén a takarékoság, hatékonyság és a rentabilitás néhány lehetőségére, hozzájáruljunk a fentiek helyes értelmezéséhez, az ésszerű és helyes takarékosági szemlélet kialakításához és alkalmazásához. Ezért úgy véljük, hogy a cím által megjelölt témájú írás felkeltheti a hadtápképzést tervező-szervező és az irányító állomány érdeklődését egyaránt.

A takarékoságról a hadtápkiképzésben nem most beszélünk először. Az aktívabban folyó takarékosági mozgalom és a korábbi évek takarékosági kampányai között számottevő eltérés mutatkozik. A korábbi takarékosági feladatok meghatározott anyagmennyiség vagy forintösszeg előírt időszakra történő megtakarítására irányultak. Jelenleg a takarékoságot – a népgazdasági alaphelyzetből kiindulva – a gazdálkodás tevékenysége szerves elemének (így a hadtápkiképzésnek is) kell felfognunk. E felfogásnak a hadtápkiképzéssel foglalkozó állomány mindennapi tevékenységében, racionális magatartásában kell kifejezésre jutni.

Az utóbbi időben az állami és katonai felső vezetés által hozott takarékosági utasítások, intézkedések az ésszerűsége, a tartalékok további kutatására és feltárására ösztönöznek bennünket a következő alapelvek betartásával: a gazdálkodás hatékonyabb és takarékosabb megvalósítása mellett a néphadsereg harckészültségi, hadrafoghatósági szintje, a kiképzés eredményessége, a személyi állomány élet- és munkakörülményei nem csökkenhetnek; a megtakarításokat a rendelkezésre bocsátott anyagi és pénzügyi eszközök a korábbiaknál ésszerűbb és célirányosabb felhasználással kell elérni úgy, hogy azok hosszabb távon is jelentkezzenek; valamint a takarékos szemlélet szélesítésével állandósítani kell ezt a tevékenységet. Ezeknek az alapelveknek kell érvényt szerezniük mindennapos tevékenységünkben.

A fentiek alapján felvetődik a kérdés: mit jelent a takarékoság a hadtápkiképzésben? Elméleti és gyakorlati tapasztalataink, elvégzett számításaink alapján a lehetséges válaszunk a következő. A hadtápkiképzésben a takarékoság nem más, mint „a rendelkezésre bocsátott anyag, eszköz, pénz, energia és a katonai erő – párosulva a szellemi energiával – arányos, tervszerű és hatékony felhasználása. Ezért követelmény, hogy a hadtápkiképzés végrehajtása során érvényre kell jut-

atni a kiképzés-nevelés egységét és komplexitását, annak érdekében, hogy a hadtápkatonákat, -alegységeket, -egységeket és -törzseket felkészítsük a korszerű harcban a beosztásukból, rendeltetésükből fakadó hadtápbiztosítási feladatok végrehajtására, békében pedig a követelményeknek megfelelő ellátási, gyógyítási stb. feladatok elvégzésére.

Tehát az, hogy a hadtápkiképzés eredményessége nem csökkenhet, nincs ellentmondásban azzal az általunk is felismertekkel, hogy a takarékos gazdálkodás továbbfejlesztésének egyik legfontosabb feladata a megtakarítások növelése, és annak lehetősége a kiképzésben, így a hadtápkiképzésben is mutatkozik.

Melyek ezek a lehetőségek:

- a hadtápkiképzési foglalkozások és gyakorlatok körültekintő és gondos előkészítése, megtervezése, ésszerű és rugalmas levezetése;

- a hadtápgyakorlatokon (rendszergyakorlatokon is) a részt vevő alegység, egység vagy magasabbegység számára esetleg a népgazdaság részére hasznot hozó ipari, szolgáltatási tevékenység végzése, amely egybeesik az adott katonai egység rendeltetésével. (Ilyen lehet például: kenyérsütés, útépítés vagy helyreállítás, szállítás, javítás, szolgáltatás stb. elvégzése);

- új hadtáp-munkamódszerek bevezetése, a hagyományos eljárások tökéletesítése;

- a korszerű kiképzési eszközök, hadtáptantermek és hadtáp gyakorló pályák, imitációs eszközök és makettek célirányos alkalmazása;

- a begyakorlási feladatok kisebb számú technikával és csökkentett távolságon történő végrehajtása;

- a hadtápkiképző állomány munkaerejének és munkaidejének ésszerű kihasználása;

- a szállítási feladatok összehangolása, a vasúti szállítás maximális kihasználása;

- a különböző foglalkozások, gyakorlatok horizontális és vertikális egymásra építettsége, összehangolása, a csökkentett állományú hadtápalgységek összevont gyakoroltatása;

- a parancsnok hadtáphelyettesek és hadtáptörzsek felkészítési rendszerének hatékonyabbá tétele;

- a kiképzési költségvetési tételekre biztosított pénzüsszegek tervszerű és arányos felhasználása;

- a VSZ hadseregei hadtápszolgálatok által kidolgozott új eljárások, módszerek meghonosítása, alkalmazása.

Úgy ítéljük meg, hogy az előbbiekből néhány kérdés részletesebb elemzést érdemel, ezért szeretnénk az olvasó figyelmét a következőkre ráirányítani a teljességre való törekvés nélkül.

Mindenekelőtt a hadtápkiképzés eredményes megvalósításában, annak hatékonyságában fontos szerepet játszik a tervezés. A hadtápkiképzés tervezése az összefegyvernemi (fcgyvernemi) törzsekkel és más anyagi szolgálati ágakkal az előljárási utasítások, intézkedések figyelembevételével történik. Alapos, egzakt számításokkal alátámasztott tervezéssel, például a szakharcászati foglalkozások, gyakorlatok és hadtáp rendszergyakorlatok céljának, egyes mozzanatai követelményeinek konkrét meghatározásával, a legszükségesebb személyi állomány, anyagi és technikai eszközök bevonásának megállapításával és előírásával több tízezer forintos megtakarítás érhető el.

Jól bevált és egyre terjed az a nézet is, hogy hadtápkötelék kiképzés foglalkozásai, gyakorlati és a HVP-ok összekovácsolása céljából jól felhasználhatók a laktanya közelében levő gyakorlórerek, sőt a hadtáp és törzsgyakorló pályák, esetenként a laktanyaudvarok egyes részei. Ezáltal kevesebb kilométer kerül felhasználásra, amely maga után vonja a kevesebb üzemanyag-felhasználást és a járulékos költségek csökkenését. Jelentős megtakarítás érhető el oly módon is, ha a megtervezett szállítások „jelzett szállítmányok” alkalmazásával kerülnek imitálásra, például kettő darab gépkocsival, ugyanakkor ezek a gépkocsik kiszállítják a következő napi élelmiszert és az ellátáshoz, esetleg pihentetéshez szükséges egyéb anyagokat is.

A hadtápkiképzés eredményességében (a ráfordítás és várható eredmény viszonya) kiemelkedően fontos szerepet játszik a hivatásos, továbbszolgáló és a sorállomány leleményessége, ötletgazdagsága, újítások, új eljárások és a hadtápmunkamódszerek iránti fogékonysága, azok elfogadása és terjesztése.

A helyi kezdeményezéssel elkészített rakodásgépesítő és anyagmozgató eszközök a személyi állomány munkakörülményei fejlesztéséhez járulnak hozzá széreny mértékben a munkaerő megtakarításán túl. Az anyagok megóvását, események, rendkívüli események bekövetkezését lehet megakadályozni oly módon is, hogy a löszerszállítás, -átadás során éles löszert tartalmazó ládák helyett „súlyra hozott” ládák használatára kerül sor. Az ilyen megoldások egész sora jelentéktelen anyagi és munkaerő-ráfordítással kivitelezhető.

Külön figyelmet érdemel a hadtáp bemutató foglalkozások, gyakorlatok rentábilítása. Itt is, mint minden gyakorlatnál a vonatkozó vezérkari főnöki intézkedés szerint előre ki kell számolni a várható költségeket, majd a rendezvény végén a tényleges költségekkel szükséges ezt összevetni. Azt hiszem az elmúlt években levezetett bemutatók hasznosak voltak a megtekintő állomány és a végrehajtó állomány részére egyaránt. Igaz, esetenként nem került pontos megállapításra, hogy szükség van-e a harcoló és harcbiztosító alegységek tevékenységére. Vegyünk egy konkrét példát. Ha az ESH-en és HSH-en folyó gyógyító-kiürítő tevékenység kerül bemutatásra, akkor nem célszerű a harckocsiszázaddal megerősített gépesített lövész-zászlóalj harcászati bemutatója, hiszen a ZSH-ről érkező imitált sérültek úgy is az ESH-en kerülnek előzetesen markírozásra, a közelben várakoznak az ESH-re való menet megkezdésére, beérkezésére. Ez az alájátszó tevékenység narrátori jelentéssel is megoldható, és ezáltal jelentős megtakarítás érhető el. A hadtáp bemutató foglalkozások, gyakorlatok tervezésében ugyancsak biztosítani kell azt is, hogy hatásuk eredményeként a megtakarítások hosszabb és rövidebb távon egyaránt jelentkezzenek és az adott hadtáptagozatban realizálhatók legyenek. Ez alatt azt értjük, hogy az élet által igazolt hadtápbiztosítási eljárások, módszerek bemutatásával egy időben az újakat is mutassa be, figyelembe véve, hogy a hadtápkiképzést irányító állományba érkező új káderek új ismeretekre tegyenek szert, a régiek pedig az új ismeretek szerzésén túl legyenek meggyőződve hagyományos tevékenységük helyességéről. Jó példa volt erre a „PAJZS-79” gyakorlaton bemutatott koalíciós csapatok feltöltése.

A hadtápkiképzés takarékos megvalósításában jelentős szerepet játszhatnak az előljáró hadtáptörzsek és szakmai előljárók. Tanácsaikkal, szakversenyek szervezésével hozzájárulnak a hasznos szakmai tapasztalatok terjesztéséhez, a kiképzési követelmények alaposabb elsajátításához. Nagyszerű példával szolgál e tekintetben is az MN 5232 hadtápszolgálata. Kezdeményezésükre minden évben megrendezik a seregtestnél a szakácsok, polgári főszakácsok, töltőgépkocsi vezetők,

egészségügyi katonák stb., sőt ebben az évben először az egészségügyi anyagkezelő tiszthelyettesek versenyét. Ezek a szakmai versenyek az SZVM-al együtt jól szolgálják az élenjáró hadtáp-munkamódszerek, -fogások, helyi újítások és kezdeményezések seregtest szintű, szinte automatikusnak mondható elterjedését, a szakmai kiképzettség fokozását. Csak elméletileg jól megalapozott, gyakorlati készséggel és jártassággal rendelkező hadtápkatona képes munkáját az egyre fokozódó követelmények teljesítésével, az anyagi eszközök rentábilis felhasználásával, a hadtáptechnika előírászerű üzemeltetésével a takarékoság újabb területeit feltárni.

Igaz, hogy a takarékoság konkrét mérőszámai kidolgozásának hiánya és az arra való ösztönzés konzervatív jellege esetenként „fékező” szerepet tölt be az újabb eredmények elérésében. Ezért képezi jövőbeni közös feladatunkat a takarékoság eredményeinek publikálásával együtt annak mérőszámainak kidolgozása és rendszerbe foglalása.

Az általunk leírtak egyértelműen bizonyítják, hogy van lehetőségünk a hadtápkiképzés során a takarékoság lehetőségeinek további felismerésére és az esetek többségében mérőszámokkal való kimutatására. Ugyanakkor az is nyilvánvaló, hogy kiaknázatlan lehetőségek feltárása és hasznosítása egyre aktívabb és együttesebb tevékenységet követel meg a hivatásos hadtápállománytól és a sorállománytól egyaránt. Így az ésszerű takarékoság a hadtápkiképzés állandó elemévé válhat a hadtápkiképzés eredményességének csökkenése nélkül.

A HADTÁPBIZTOSÍTÁS ELMÉLETE

A hadtápbiztosítás főbb sajátosságai a gépesített lövészadosztály nagyvárosokban vívott támadó harctevékenysége során

*Dr. Generál Tibor alezredes
a hadtudományok kandidátusa*

A harctevékenységek különböző év- és napszakokban, különleges terep- és időjárás-viszonyok között történő megvívásának sajátosságait időről-időre vizsgálat tárgyává kell tenni, mivel a tudományos technikai forradalom olyan részterületei, mint pl. a hadügy és a közlekedés forradalma alapvetően megváltoztatták a fegyveres erők csapást mérő és manőverező képességét, kommunikációs lehetőségeit különleges viszonyok között is. A tudományos technikai forradalom olyan „kisérő jelensége”, mint az urbanizáció, a második világháború óta gyökeresen megváltoztatta a lakott települések, de különösen a nagyvárosok képét. E városokban a lakosság száma jelentősen megnövekedett, óriási ipari komplexumok és lakótelepek jöttek létre, amelyek maguk után vonták a többszintű közlekedési objektumok és a közművek, továbbá raktárak, szolgáltató és egészségügyi intézmények építését. Ezek a körülmények változásokat idéznek elő a fegyveres erők nagyvárosokban vívott harctevékenysége és biztosítása korábbi elveiben, szabályaiban.

*

A Zrínyi Miklós Katonai Akadémián – a törzs-tanári állomány részére – lefolytatott törzsvezetési gyakorlatokon rendre feldolgozásra kerülnek a városokban és városias jellegű helységeekben folytatott harctevékenységek tervezésének, szervezésének és irányításának kérdései. Ez – a bevezetőben mondottakon kívül – abból is ered, hogy a Magyar Néphadsereg szárazföldi csapatai várható alkalmazásának bármely irányában, átlagosan számolva „a területek jelentős részét városok foglalják el. A csapatok tevékenységének térségében 300 négyzetkilométerenként egy-egy 15–20 ezer lakosú város van. A városok közötti távolság közepes nagyságú 25–30 kilométer...” (1)

A korszerű hadműveletek összes várható körülményei folytán az összefegyvernemi csapatok lehetőleg elkerülik, hogy főerőikkel harctevékenységet folytassanak a városban. Az előzőekben közölt adatokból azonban arra lehet következtet-

¹ A csapatok harctevékenysége városban. ZMKA. Tankönyv. Lelt. sz.: 3868/Ea., 1972. 4. old.

tenni, hogy ez a törekvés korántsem fog minden esetben sikerrel járni. Ha ugyanis saját erőikkel nem sikerül a várost menetből elfoglalni és megkerülni vagy az ellenséget a városba vezető utakon szétzúzni, akkor különböző irányokból, a támadó erők által – éjjel vagy nappal egyidejűleg – végrehajtott robammal kell azt birtokba venni.

A város elfoglalásáért folyó sikeres harc egyik alapvető feltétele a harcoló csapatok anyagi, technikai, egészségügyi és más irányú dologi szükségleteinek kielégítését célzó hadtápbiztosítás időben történő megszervezése és végrehajtása. A hadtápbiztosítás tagozataként konkrétan felmerülő feladatainak végrehajtása a város menetből történő elfoglalása és megkerülése esetén elvileg ugyanúgy történik, mint a harc egyéb körülményei között. A város előkészített megrohamozása és a szivós küzdelemmel történő birtokbavételekor viszont számolni kell a hadtáp munka bonyolultságával és feszítettségével.

Ilyen körülmények között a hadtápbiztosítást a következő főbb *sajátosságok* jellemzik:

a) Az ellenség mélyen lépcsőzött, zár- és keresztűzrendszerrel felépített, aktív védelmének leküzdése az anyagi eszközök nagytömegű felhasználásával, a személyi állományban és a haditechnikai eszközökben pedig jelentős veszteségekkel járhat, amelyek térben, időben és mennyiségileg egyenetlenül alakulnak.

b) Az így felépített városvédelem megköveteli, hogy saját csapataink harcrendje is mélyen lépcsőzve és különleges harcrendi elemeket képezve (robbantó csoport, tűzoltó osztag stb.) épüljön fel, a hadtáp pedig kövesse a lépcsőzetes felépítést és képes legyen erő kifejtését a harc folyamán gyorsan megváltoztatni.

c) Saját csapatainknak az ellenség hátába történő beékelődése, az ellenség támpontjai védőkörletei elszigetelésére irányuló törekvése az alegységek hadtápbiztosításának aprólékos és gondos megszervezését, továbbá a hadtáp erőkkel és eszközökkel történő bátor manőverezést követeli meg.

d) Mivel a támadást az összes alkalmas irányban (telkeken, kertekben, parkokon, udvarokon, földalatti közművek, metróban, utcákon, falnyílásokon, romokon, tetőkön stb. át) folytatni kell, a hadtápbiztosítás – különösen az alegység-tagozatokban – rendkívül széttagolódhat és bonyolulttá válhat.

e) Különösen feszített és elkeseredett harc bontakozhat ki a kulcsállások birtoklásáért (középületek, pályaudvarok, hidak, metróállomások, hírközpontok, energiaszolgáltató művek, üzemek, városközpont stb.), amelyek a harc adott szakaszaiban ideiglenesen magukra vonják a hadtáp főerőkifejtését.

*

A nagyvárost rohamozó csapatok *hadtápbiztosítása megszervezésének* módját a város nagyságrendje, jellege, alaprajza (sugaras, hálós, kombinált), az építmények minősége, a közművek (különös tekintettel a földalatti létesítményekre), a víziakadályok, a helyi szolgáltatóképesség és a visszamaradt lakosság érzülete határozza meg. Mindezek figyelembevételével – *hadtáp felkészítés* általános feladatain túl – a hadtáp vezetőket el kell látni a város nagyméretarányú (és hadtáp szempontjából értékelte) térképével, a szállítóalegységeket és teherhordó párokat (2) pedig menetvonalvázlatokkal; növelni kell a konkrétan eligazított forgalom-

* Vö.: Htp/3. Csapathadtáp Utasítás. HM. 1965. 180. pont.

szabályozók számát; csoportokat kell előkészíteni a közlekedési vonalak és a szolgáltató objektumok felderítésére; a sebesült vívő katonákat és párokat el kell látni olyan eszközökkel (kötelek, hevederek, sátorlap, csigaszor stb.), amelyekkel ki tudják emelni a sérülteket a nehezen megközelíthető helyekről.

Mindezekkel egyidejűleg a hadtáp személyi állományát ki kell képezni a városi harc viszonyai között folytatott hadtáp munka sajátosságaira, az őrzés, védelem, megóvás és tűzoltás fogásaira. A szállítóalegységeket a városért folyó harc egész időtartama alatt a rakománycsoportok felmálházásának és címzésének követelményei szerint kell újra és újra felosztani, illetve felkészíteni. (3)

„Város elfoglalásáért vívott harc alkalmával a hadtápegységeket és -alegységeket általában a városon kívül vagy a külvárosokban, több helyen kell *elhelyezni*”. (4) A város megrohamozása előtti megindulási helyzet felvételekor a hadáptszervezetek úgy helyezkednek el, mint a közvetlen harcérintkezésben elfoglalt megindulási helyzetből végrehajtott támadás alkalmával. Ju. A. ezredes, a Lenin Renddel kitüntetett Hadtáp és Közlekedési Akadémia docense szerint „amikor a csapatok behatolnak a városba, oda célszerű áttelepíteni a zászlóalj hadtápegységeket, az ezred segélyhelyeket és javítóműhelyeket. Ezeket célszerű az arcvonaltól a következő távolságokra telepíteni: a zászlóalj segélyhelyeket 0,5 km távolsáig, a zászlóalj ellátó szakaszokat és javító rajokat 1,5 km-ig, az ezred segélyhelyeket és javítóműhelyeket 3–5 km-re.” (5) Szerző az előzőekben leírt távolságokat azzal magyarázza, hogy a rombolások, utcai tűzhatások és torlaszok miatt a szállítógépkocsik igénybevételi lehetőségei rendkívül korlátozottak, így a sérültek hátraszállítását sebesültvívőkkel, az anyagi eszközök után szállítását pedig – a harcoló alegységekig – szállító katonákkal kell végrehajtani.

„Az ezredek többi hadtápegységei, a hadosztály egészségügyi és a javító zászlóalj a város közelében vagy a város peremén települnek. A hadosztály raktárai és a többi hadtápegysége a városon kívül marad”. (6)

Fővárosokért vagy több száz négyzetkilométer alapterületű nagyvárosok birtokbavételéért folytatott harctevékenységek során, ha a támadás lelassul vagy elakad, akkor – szükség esetén – az ezred raktárak és az egészségügyi zászlóalj (önálló egészségügyi osztag) is betelepül a városba, az arcvonaltól 8–10 km-re, az ellátó zászlóaljat pedig rendszerint előrevonják a város peremére. (A csapat-hadtáp felépítését városokban vívott támadó harctevékenységek során az 1. sz. vázlat szemlélteti).

Ha a hadáptszervezetek a városon kívül települnek, kerülni kell az olyan kulcsállások (középületek, pályaudvarok, hidak, híradó központok, energiaközpontok, ipari komplexumok, városközpont) környékét, amelyek birtoklásáért elkeseredett harcok bontakozhatnak ki, illetve amelyek tömegpusztító- és gyújtó-fegyverek alkalmazásának objektumai lehetnek. Településre tilos területnek kell továbbá a favázás (tetőszerkezetes) épülettömböket, valamint a gyúlékony vagy robbanóanyagokat tároló és feldolgozó objektumokat (olaj, fehérárú, gáz, festék, faipari stb.) tekinteni.

³ A hadtáp felkészítés rendszabályait részletesebben lásd: Rugár Oszkár fhdgy. (azóta őrgy.) 1169-Sz/76. sz. szakdolgozata 13., 14. oldalain. ZMKKA „T” Könyvtár.

⁴ Lásd: a 2. sz. lábjegyzetben hivatkozott utasítás 278. p.

⁵ Rudó Ju. A. ezds.: A gépesített lövészhadosztály hadtápbiztosítása városban folytatott harctevékenységekben. Kézirati fordítás. ZMKKA. Tudományos Könyvtár. Szám: 56/0275. 11. oldal.

⁶ Ua. 12. oldal.

⁷ Lásd: a 2. sz. lábjegyzetben idézett utasítás 279. pontját.

A hadtápszervezetek – azok megóvása céljából – célszerű az erős városi épületek földszinti- vagy pincehelyiségeiben, óvóhelyekben, alagutakban, saját csapataink által szilárdan biztosított metróállomásokban és a közmű jellegű földalatti hálózat alkalmas helyiségeiben – vegyi-, sugár- és bakteriológiai felderítés után – telepíteni. Ha a hadtápszervezetek épületeken kívül helyezkednek el, akkor részükre fedezéket kell biztosítani, amelyeket az épületek teljes magassága felétől távolabbra kell kiépíteni.

Ha a harctevékenységek teljes egészében a városba tevődnek át – és az előnyomulás üteme tervszerűen alakul – akkor a zászlóaljhadtáp folyamatosan; az ezredhadtáp első lépcsője naponta kétszer; az ezredhadtáp második- és a hadosztályhadtáp első lépcsője naponta egyszer települ át.

Után- és hátraszállítások céljára elsősorban a műszaki erők által biztosított (megtisztított utcákat kell igénybevenni. Fennakadásokat idézhet elő az a körülmény, hogy az utcák tisztítása a torlaszoktól, törmelékektől, barrikádoktól és a tüzek okozta omlásokból még akkor is folyik, amikor azok igénybevételére már szükség lenne.

A hálórendszerű városokban (városnegyedekben) a szilárd burkolatú, széles utcák alkalmazhatók az után- és hátraszállításokra. A sugaras és kombinált építésű városokban „az után- és hátraszállításra, valamint a hadtápegységek (-alegységek) áttelepítésére az ellenség által be nem látható utcákat, mellékutcákat, tereket, parkokat, udvarokat, alagutakat és egyéb földalatti utakat használjuk fel. Ha szükséges, nyissunk járatokat és átjárókat a háztömbökön belül és rendezünk be földalatti építményeket”.

Az ezred és a zászlóalj tagozatokban az után- és hátraszállításokra – az előzőeken kívül – fel kell használni a metró- és kéregvasút-vonalakat, a széles átmérőjű gyűjtőcsatornákat, falattöréseket stb.

A forgalomszabályozás megszervezése – Kaczor Adolf lengyel alezredes szerint – „a város elfoglalt területének nagyságától, az utcák állapotától, a fertőzött (sugárszennyezett) területek, a víziakadályokon való átkelést lehetővé tevő objektumok, valamint a gépjárművek számára veszélyes útszakaszok számától függ. A forgalomszabályozásnál útmutató táblákat, a forgalom irányát, a fő útvonalokról és tereptől való távolságot, a városból kivezető utakat, az utca neveket jelölő táblákat, feliratokat használnak. A földalatti közlekedésnél különös gonddal kell jelölni a felszínre vezető kijáratokat és keresztezésekénél a haladás irányát.” (8) Tekintettel az áttekintés korlátozott lehetőségeire, a romos és kiégett épületek, továbbá a törmelékkel borított utcák egyhangúságára, a hadtápszervezetek települési helyeit, ezek funkcionális részlegeit és az odavezető utakat szintén különös gonddal kell megjelölni.

A hadtáp tömegpusztító- és gyújtógyverek elleni védelmének, őrzésének és védelmének városi harcok során fokozott jelentősége van. Ilyen körülmények között ugyanis az atomfegyver által okozott kárterület – a többi károsító tényező mellett – betemeti a hadtápszervezeteket, továbbá jobban kell számolni a visszamaradó ellenséges csoportok, illetve az ellenséges érületű lakosság támadásával, mint a harc egyéb körülményei között. A megóvás érdekében a települési helyek földmészervezetét meg kell erősíteni. Fel kell használni a mentéshez az üzemek-

⁸ Kaczor Adolf alez. A csapatok hadtápbiztosításának sajátosságai a nagyvárosokért vívott harcokban. „Hadtápbiztosítás” 1979. 2. szám, 128. oldal.

ben, közműkarbantartó objektumokban található dózereket, kotrógépeket, önürítő gépkocsikat; a mentesítéshez pedig a locsoló- és seprűgépkocsikat. A hadtáp védelmét körvédőképesen kell megszervezni. A falakon, kerítésekben, valamint a homokzsákokkal, téglával eltörlesztelt – használaton kívüli – ajtókon, ablakokon lőrészeket, figyelőnyílásokat kell képezni, a földalatti járatokat pedig – az ellenség felőli oldalon – le kell zárni. A bejáratokat és a vízforrásokat őrizni kell. A földalatti helyiségek bejáratánál a gyújtókeverék beszívárgását 10–15 cm-es földszáncsal (zsilippel) meg kell akadályozni. Kisebb tüzeket a saját tűzoltó csoporttal, nagyobbakat pedig az ezred tűzoltó részleg, illetve a hadosztály tűzoltó-osztag segítségével kell eloltani.

*

Az *anyagi eszközszükségleteket* a harcfelelő, a városban folyó harctevékenységek időtartama, az ellenség védelmének jellege, a csapatok városharcra való felkészültsége és a haditechnikai eszközök alkalmazásának körülményei határozzák meg. Legjelentősebb a meredek röppályás fegyverek lőszerfelhasználása. A vonatkozó irodalmi adatok szerint (9) a gépesített lövészhadosztály a városban védekező ellenség ellen indított támadás első napján a következő anyagmennyiségeket használhatja fel (javadalmazásban):

Harc mód	Lőszer				Hajtóanyag		Robb. ag.
	löv.	tü., av.	hk.	lé., khs. lérek	benzin	gázolaj	
Menetből	0,3	0,8—1,3	0,5—0,8	1,0—1,5	0,3	0,7	10—12 t.
Rohammal	0,6	1,5—2,0	0,7—1,0	2,0	0,15	0,5	

A kishatótávolságú légvédelmi rakéták légi-, a légvédelmi löszerek főleg földi célok ellen kerülnek felhasználásra. Ez utóbbiak – közvetlen irányzással – padlásokon, háztetőkön, felsőemeleteken berendezett tűzfészek leküzdésére.

A támadás további napjain a tüzer, aknavető, gránátvető és harcokosi lőszerfogyasztás csökken (0,3–0,5 javadalmazásra), miközben – az ellenség védelme szívósságának növekedése, illetve a saját harcokosik és a tüzéség manőverképességének csökkenése miatt – a lövész löszerekből a fogyasztás megnövekedik (0,6 javadalmazásra). Városharcban az üzemanyag fogyasztás manőver- és normakülönbözeti szorzóinak összértéke elérheti a 3–4-es mutatószámot is. Az ellenség védelmi berendezéseinek és tűzfészekének megsemmisítéséhez a hadosztálynál naponta szükséges 10–12 vagy több tonna robbanóanyagból a gépesített lövészszázaljak 0,8–1,0, az ezredek speciális rombolócsoportjai pedig egy-egy tonnát használhatnak fel. Füstképző anyagból századonként 20–25, lövegen- és aknavetőnként 2–3, továbbá a harcokosik előnyomulását biztosító alegységenként 5 db füstgyertya szükséges. Ezen kívül a gépesített lövész századok katonái 2–4, a lövegek és aknavetők személyzetét 5–6, a harcjárműveket pedig 6–12 db ködgránáttal kell ellátni (hadosztály viszonylatban minegy 1500 db füstgyertya és 7000 db ködgránát).

⁹ Az adatokat Vö. pl. a 6. sz. lábjegyzetben hivatkozott mű 19–20. oldalain szereplő adatokkal; továbbá a 3. sz. lábjegyzetben hivatkozott szakdolgozat 25. oldalán levő táblázattal.

A városban védekező ellenség elleni támadás kezdete előtt a csapatok *mozgókészleteit* fel kell tölteni, lőszerből és üzemanyagból pedig *kiegészítő készleteket* képezni, a támadás rohammal történő végrehajtása esetén magasabb szintű kiegészítő készletekre van szükség, mint menetből való támadás esetén. Az irodalom szerint a kiegészítő készletek méreteinek célszerű változata a következő lehet:

Harc mód	Lőszer					Hajtóanyag	
	löv.	tü., av.	sv.	hk.	lé.	benzin	gázolaj
Menetből	—	0,4—0,5	0,4—0,5	0,2—0,3	—	0,2—0,3	0,2—0,3
Rohammal	0,5	0,5—1,0	—	0,6	0,9	—	—

A kiegészítő készletek szállítóeszközökön való létrehozása céljából a hadosztályparancsnok elrendelheti a város harcban nélkülözhető anyagi eszközök – meghatározott körletekben történő – földrerakását. Ha az ellenséget előrevetett osztaggal, légideszanttal vagy üldözéssel akadályozzuk abban, hogy a városban védelemre rendezkedjen be, akkor az ilyen célokra kijelölt alegységeket – önálló működésük időtartamára – meg kell erősíteni a szükséges hadtáperőkkel és eszközökkel.

A csapatok ellátásának fontos forrásai lehetnek az ellenségtől zsákmányolt, valamint a város raktáraiban, üzemeiben tárolt készletek.

Az *után- és hátraszállításokra* a viszonylag rövid, de változatos és rendkívül nehezen járható szállítási útvonalak, a különleges megoldások és a viszonylag nagy erőket lekötő forgalomszabályozás lesz a jellemző.

Az alegységtagozatokban az ellenség által tűz alatt tartott helyeken (utcákon) átjárókat kell létesíteni. Esetenként a lőszeret és élelmet a háztetőkön, padlásokon át – hegymászó kötelek alkalmazásával – juttatjuk el a kisalegységekhez. A szállítóeszközöket, szállításra igénybevett harcjárműveket és teherhordókat – a találkozási pontokról – a helyi viszonyokat ismerő személyeknek kell a rendeltetési helyre vezetni. A rakományok megóvása céljából a szállítmányok az arcvonal felé széttagoltan, több utcán keresztül haladnak előre, visszafelé pedig a párhuzamos utcákat veszik igénybe. A harcjárművek feltöltése – a kezelőszemélyzet egy részének fedezetével – fedett helyeken vagy a harcból való kivonásuk után történik.

*

A városi harc intenzitása és az atomfegyver hatásának fokozása – más harci körülményekhez képest – növeli és szerkezetileg változtatja az *egészségügyi* veszteséget. A gépesített lövészadosztály hagyományos fegyverektől elszenvetett napi egészségügyi vesztesége a város menetből való elfoglalása esetén 1–1,5⁰/₀, a város megrohmozásakor pedig 3–5⁰/₀, nagy részük súlyos mellkas- és fejsérülés. Ha az ellenség atomfegyvert alkalmaz a hadosztály ellen, akkor a városi környezet fokozza a károsító hatásokat (tégla- és üvegszilánk, omlás, tűz stb.), ezért az atomcsapástól keletkező egészségügyi veszteség 55⁰/₀-a traumás-, 30⁰/₀-a égési- és 15⁰/₀-a sugársérült. (1)

¹⁰ Vö. a 6. lábjegyzetben szereplő mű 29., 30. oldalán szereplő adatokkal.

A harc gócainak nagy száma, a sérülteknek a romok alól történő kimentését célzó megerősítések, továbbá az egészségügyi személyzet fokozott veszélyeztetettsége miatt sebesültvívőkben növekedik a szükséglet, ezért az ezred és hadosztály egészségügyi szolgálatfőnökök alárendeltségében célszerű tartalékokat képezni. Az időben nyújtandó segély érdekében az alegységeknél különleges csapatokat kell létrehozni azért, „hogy a sebesülteket gyorsan felkutassák és összegyűjtsék a pincékből, házakból, beomlások közül, parkokból, kertekből, rombolt épületekből”. (11) Ebből a célból az ezred segélyhely és a hadosztály egészségügyi zászlóalj sebesültvívő állománya igénybevehető. A különleges csoportok – az alegységparancsnokok és a zászlóalj vezetőfelcser irányításával – követik az alegységeket, elsősegélyt nyújtanak a sérülteknek és a másodlagos sérülések megelőzése érdekében gyorsan a fedett helyen (pincében, fedezékben) települt század sebesültgyűjtő pontra juttatják őket. Az ellátott sérültcsoportok helyeit feliratokkal, ablakban, vízvezetéken elhelyezett kötszerdarabokkal meg kell jelölni. „A sebesültek felkutatását végző személyi állományt el kell látni olyan eszközökkel (heveder, kötél stb.), amelyekkel ki tudják emelni a sebesülteket a nehezen megközelíthető helyekről... (12) A sérültek hátraszállítása a zászlóalj segélyhelyre a rendszeresített és megerősítő eszközökkel történik.

Mivel városharcban a segélyhelyek az arcvonalhoz viszonylag közel települnek, a sérülteket esetenként az előljáró gyógyító-kiürítő szakasz kihagyásával szállítják hátra.

A sérültek hátraszállítási útvonalainak megjelölésére – különösen az arcvonaltól a zászlóalj és az ezred segélyhelyekig terjedő távolságokon – különös gondot kell fordítani, mert itt gyakran váltakoznak a föld feletti és föld alatti szakaszok.

Az ezred segélyhely a támadó alegységek főerőkifejtése irányában húzódó utcák mentén települjön azért, hogy a mozgásképes sérültek zöme ismert úton jusson el oda.

Mivel a városharc során a közművek megrongálódnak, a harctevékenységek területe nincs kellően megtisztítva, továbbá az ellenség szándékosan is terjesztheti a fertőzést, „fokozni kell a higiéniai és járványvédelmi rendszabályokat”. (13) A tömeges megbetegedések megelőzése céljából az egészségügyi szolgálat megszervezi a felszabadított városrészek közegészségügyi és járványvédelmi ellenőrzését, különösen a vízforrásokat, a zsákmányolt és beszerzett élelem vizsgálatát. Korlátozni kell a csapatok és a lakosság érintkezését és megtiltani a lakosság kommunális létesítményeinek igénybevételét.

*

A városban folyó harctevékenységek során a *hadtáp vezetése* azoknak a sajátosságoknak a figyelembevételével valósul meg, amelyek a helység harcok megvívásából, továbbá a város jellegéből, szerkezeti felépítéséből, igénybevehető objektumaiból, anyagi eszközeiből, ellátó, javító, gyógyító kapacitásaiból, a lakosság szociális összetételéből, politikai és morális magatartásából adódnak.

¹¹ Lásd a 2. sz. lábjegyzetben idézett Utasítás 281. pontját.

¹² Uo.

¹³ Uo.

Az ezred- és hadosztályparancsnokok hadtáphelyettesei javaslataik kidolgozásakor részletesen elemzik a lakó- és egyéb épületek, földalatti létesítmények mennyiségét, állapotát; a szállítóeszközök meglétét, típusát és mennyiségét; a javítóműhelyek, üzemek kapacitását, igénybevételük lehetőségét; a munkaképes lakosság visszamaradó létszámát, a köztük levő szakemberek megoszlását; ipari műhelyek (kovács, asztalos, lakatos, műszerész stb.), sütődék, malmok, energiaforrások, fürdők, mosodák, vágóhidak teljesítőképességét; az egészségügyi és állategészségügyi gyógyintézetek, üdülők, laboratóriumok számát, állapotát, terheltségét, igénybevételük lehetőségeit; az üzemanyag kutak, tartályok, élelmi-szerkészletek, berendezési- és építőanyagok, továbbá vízlelőhelyek meglétét, mennyiségét, felhasználásuk lehetőségét és más kérdéseket.

A szükséges adatokat a város térképéről, hadszíntér leírásokból, adattárakból, prospektusokból, hadifoglyoktól és szökött ellenséges katonáktól, valamint a helyi közigazgatás szerveitől szerzik be. Az összes körülmények tanulmányozása alapján reális igényt terjesztenek elő a teherhordáshoz, a sérültek felkutatásához és hátraszállításához, a hadtáp őrzéséhez, védelméhez, tömegpusztító- és gyújtó-fegyverek elleni védelméhez, továbbá a forgalomszabályozáshoz szükséges megerősítő erőkre és eszközökre.

Városharcban a hadtáp vezetés szilárdságát növeli, ha a hadtáp vezetési pont a harcrendben vagy közvetlenül mögötte települ, miáltal felgyorsul és megbízhatóbbá válik a szükséges adatok beszerzése, illetve a feladatok eljuttatása a végrehajtókhoz. Ilyen körülmények között a személyes érintkezés – mint vezetési módszer – szerepe jelentősen megnövekszik. Ezért a hadtáp vezetők gyakran jelenjenek meg az alárendelteknel, gyorsan reagáljanak a kialakult helyzetre, segítsék az alárendeltek a nehézségek leküzdésében, a hadtápot ért csapások következményeinek felszámolásában.

A városban folyó harcok során folyamatosan folytatni kell a hadtáp felderítést. A harc során szerzett, zsákmányolt és helyszínen beszerzett anyagi eszközöket időben nyilvántartásba kell venni és gondoskodni őrzéséről, a szükségleteken belül történő felszámolásukról.

Városban a hadtáp rádióhíradásának megszervezésénél számításba kell venni, hogy a rádiótechnikai eszközök működésére nagy hatást gyakorolnak az épületek vasszerkezetei, az elektromos vezetékek és más körülmények. A hadtáp vezetési pont híradó központját szilárd épület pincéjében kell telepíteni. A vezetékes híradóeszközök városharcban nem működnek megbízhatóan, mert a rombolások, tüzek, földelések következtében gyakran megszakad az összeköttetés.

*

Ismeretes, hogy a tömegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között nem csökken a városok gazdasági-politikai és katonai jelentősége. Ezért a hadtáp tisztek felkészítésének fontos feladata a hadtápbiztosítás kérdéseinek tanulmányozása a városban folyó harctevékenységek viszonyai között.

(Melléklet a folyóirat végén található)

Felhasznált irodalom:

1. Htp/3. Csapathadtáp Utasítás 278–281. pontok.
2. A csapatok harctevékenysége városban. ZMKA Tankönyv. Lelt. sz.: 3868/Ea.
3. Rudó Ju. A. ezredes: A gépesített lövészhadosztály hadtápbiztosítása városban folytatott harctevékenységekben. A Lenin Renddel kitüntetett Hadtáp és Közlekedési Akadémia jegyzetének fordítása. ZMKA Tudományos Könyvtár. Lelt. sz.: 56/0275.
4. Hadtápbiztosítás III. ZMKA Tankönyv V/D. alfejezet. Lelt. sz.: 3224/Ea.
5. A szárazföldi csapatok hadtápbiztosításának alapjai. ZMKA Tankönyv. Klt. sz.: 36/086/Ea.
6. Kaczor Adolf alezredes: A csapatok hadtápbiztosításának sajátosságai a nagyvárosokért vívott harcban. „Hadtápbiztosítás” 1979. 2. szám, 127–130. oldal.
7. Rugár Oszkár főhadnagy: Gépesített lövészhadosztály alárendeltjeinek hadtápbiztosítása nagyváros ellen folytatott támadóharcban. Szakdolgozat. Szám: 1169-Sz/1976. ZMKA.

Gondolatok a „Haderőreform-78” előzményeiről, az osztrák haderő fejlesztésének irányairól

Skrabán László alezredes

Emil Spannocchi páncélos tábornoknak, az osztrák haderő hadművelési és kiképzési csoportfőnökének: „Ausztia biztonsági politikájának, katonai összetevői” című cikkének a Honvédelem 6/79. számában megjelent rövidített fordítása alapján kívánom véleményemet néhány gondolatban kifejteni a „Haderőreform-78” tervvel kapcsolatban, és ezzel is segíteni – a legutóbbi időszakban az osztrák politikai és katonai vezetés részéről végrehajtott katonapolitikai, haderőszerkezési és harcászati-hadművelési változások lényegének megismerését, megértését.

A „Haderőreform-78” előzményei vizsgálatakor az osztrák katonai doktrína kialakulásától célszerű kiindulni.

Az 1955 május 15-én megkötött államszerződés biztosította a II. Osztrák Köztársaság függetlenségét, semleges, szuverén állami létét, területei sérthetetlen-ségét és biztonságát. Az államszerződést követő 15–20 év alatt az osztrák vezető körök több politikai részletkérdésben és katonatechnikai területeken igyekeztek a kapitalista, de semleges Ausztia védelmével kapcsolatos kérdéseket kidolgozni, a gyakorlatban megvalósítani. Így került sor 1961-től az un. „Átfogó honvédelem” tervének kidolgozására. Ezt a tervet 1965-ben hagyták jóvá, 1975-ben Alkotmányban is foglalták, majd a „Haderőszerkezés-72” tervvel módosították. A terv 1978 április 5-ig volt érvényben, illetve ekkor emelték törvényerőre a „Haderőreform-78” tervet.

Mi volt a „Haderőszerkezés-72” terv lényege

1. A haderő fő védelmi erejét a területiális csapatok képezték, de ezek mellett kettő, illetve később egy azonnali készenlétű hadosztály és az un. mozgékony területiális (Landwehr)erő egészítette ki. Az azonnali készenlétű erő állományát döntően hivatásos és továbbszolgáló tiszttekből és katonákból tervezték létrehozni. A mozgékony területiális csapatok 30⁰/₀₀ béke feltöltöttséggel rendelkeztek, a területileg kötött területiális csapatok kizárólag tartalékosokból álltak.

2. A haderőszerkezés elgondolásának megfelelően alakították ki a szárazföldi csapatok hadművelési-hadászati, hadművelési és harcászati vezető szerveit.

A hadművelési-hadászati vezetést a Nemzetvédelmi Minisztérium mellett az 1. Osztrák Hadseregparancsnokság végezte.

A hadművelleti vezetést a hadtest parancsnokságok, a harcászati vezetést a Tartományi Katonai Parancsnokságok látták el.

3. A „Haderőszervezés-72” reformtervben egészen új hadművelleti és harcászati elveket is kidolgoztak. Ezek közül a legfontosabbak az un. „Védelmi helyzet”-re vonatkoztak, amikor a haderő mindkét részének teljes harcalkészültségbe helyezésével számoltak és az ország területének megvédését az un. „magas belépődíj” elve alapján tervezték megoldani.

A „magas belépődíj” elve alatt azt értették, hogy az osztrák haderő szívós ellenállása következtében a támadó olyan veszteségeket fog szenvedni, hogy esetleg lemond az ország területének elfoglalásáról.

A biztosítási övről, külső és belső védelmi gyűrűkről mint a volt harcászati-hadművelleti elvekről már nem aktuális beszélni, annál is inkább, mivel ezeket az érveket elég jól megismertük az elmúlt 5-7 év alatt.

Összefoglalva a „Haderőszervezés-72” tervet megállapítható, hogy abból több feladatot nem tudtak megvalósítani, ezért 1977-ben elrendelték a terv felülvizsgálatát. A vizsgálat eredményeként megállapították, hogy a terv alapvető módosításra szorul, mert az nem biztosítja a katonai vezetés haderőre és védelmére vonatkozó elgondolásainak megvalósítását.

1978 januártól a nemzetvédelmi miniszter vezetésével egy bizottság kidolgozta a „Haderőreform-78” tervet, melyet az Osztrák Védelmi Tanács 1978 április 5-én jóváhagyott.

A terv fő célkitűzéseit az alábbiakban lehet összefoglalni:

1. A területvédelem általánosan ismert elveinek érvényesítése érdekében a haderő békeállománya összetételének módosítása.

2. A kiképzési rendszer módosítása.

3. Haderő mozgósítási lehetőségének növelése.

4. Központi szervek vezetésének korszerűsítése.

5. Territoriális csapatok mennyiségi növelése mellett a megnövekedett létszámú csapatok anyagi és technikai biztosítása lehetőségeinek fokozása.

Mindezek érdekében:

- átszervezték a Nemzetvédelmi Minisztériumot;
- megkezdték a territoriális csapatok átszervezését.

Az azonnali készenlétű csapatok helyzetével, jövőjével a bevezetőben hivatkozott Spannocchi féle cikk részletesen foglalkozik, melyből figyelemre méltó: gyors feltöltésük, 81-86-ra várható alkalmazási lehetőségük, stb.

A milícia rendszerre való teljes áttéréssel a territoriális csapatok szervezésében irányoz elő a terv legnagyobb változást.

A „Haderőreform-78” terv alapján az osztrák haderő alkalmazásának hadászati-hadművelleti elvei az MN elvonuló szárazföldi csapatai várható alkalmazása hadtápbiztosítása szempontjából is igen figyelemre méltóak, ezért e kérdéssel érdemes részletesebben megismernedünk.

A „Haderőreform-78” elgondolás alapelve a területvédelem, ezért kidolgozták a területvédelemnek, mint új harctevékenységi fajtának elveit. Ezek közül legfontosabb az a tétel, miszerint feladják az összefüggő arcvonalakban folytatott halogató védelem koncepcióját, s ehhez kapcsolódva az erőknek és eszközöknek a határovezetekben történő összpontosítása elvét. Ezek helyett áttérnek az ország

teljes területének megvédésére úgy, hogy ehhez a továbbiaknál kevesebb erőt és eszközt használjanak fel. Mit mond ezzel kapcsolatban Emil Spannocchi, idézem: „Ausztia egész területét körzetre osztottuk fel. A statikus körzetet „kulcskörzetek”-nek nevezzük, amelyek ott helyezkednek el, ahol az ellenség hadműveleti irányai, a földrajzi adottságok lehetőséget adnak arra, hogy viszonylag kis erő alkalmazásával elszánt és *bagyamányos* védelemmel az ellenségnek nagy veszteségeket okozzunk. Ahol a földrajzi adottságok ezt nem teszik lehetővé, ott erődöket kell létesíteni. Jelenleg mintegy 700 műszaki zárral és erődlelésitménnyel rendelkezünk erre a célra és ennél több az előkészítés stádiumában van. Ezek a kulcskörzetek lényegében fedik azokat a legfontosabb hadművelési irányokat, melyek hazánkon keresztül vezetnek. A kulcskörzetek előtt és mögött levő harcászati övezetet *területbiztosítási övezetnek* hívjuk, melyekben halogató harctevékenységet folytatunk. stb.” . . .

Az eddig ismert adatok szerint minegy 8 kulcsfontosságú övezetet és 20 területbiztosítási övezetet jelöltek ki.

Ezek a kulcsfontosságú övezetek a támadó számára döntő térségek, melyek az ország központi területei felé vezető, mozgásra alkalmas irányokban találhatóak. Méretük kb. 20x40, vagy 40x60 km.

A kulcsfontosságú övezetekben műszaki zárat, erődítámpontokat, erőd-körleteket is találhatunk, ennél fogva egyes övezetek megtartásának alapját az erődítámpontokkal megerősített ún. *döntő fontosságú körletek* szilárd védelme, a veszélyeztetett irányokban végrehajtott ellenlökések, valamint a meg nem támadott övezetek szervezett biztosítása és ellenőrzése jelenti.

A kulcsfontosságú övezetekben több önálló, döntő fontosságú körlet lehet, egy-egy objektum, útsomópont, völgy-elágazás, vagy más fontos körzet védelmére.

A *területbiztosítási övezetek* nagyobb kiterjedésű, nehezen járható térségek. Rendeltetésük, hogy a bennük levő erők akadályozzák a kulcsfontosságú övezet megközelítését, vagy elfoglalását.

A területbiztosítási övezetek, sőt a kulcsfontosságú övezetek is indokolták, hogy az anyagi-technikai biztosítást ellátó raktárhálózatot jelentős mértékben decentralizálják.

Következtetésként megállapítható, hogy a területvédelem kulcsfontosságú és területbiztosító övezetekre épített rendszerre viszonylag kis erővel is kielégíti a területvédelemmel szemben támasztott követelményeket. Erre utal a Spannocchi féle cikk is. Azonban ez nem lehet tartós, feltétlenül szükségük van külső segítségre.

Ausztia kapitalista társadalmi rendszerénél fogva a nyugat része és semlegessége ellenére tudatosan, vagy anélkül szolgálhatja a NATO érdekeit, ezért számunkra igen fontos, hogy a „Haderőreform-78” koncepcióját megismerjük, másrészt a lehetséges ellentevékenységek hadtápbiztosításának új sajátosságait kismunkáljuk, alkalmazását elsajátítsuk.

Az eddigiekben leírtakkal kapcsolatban célszerűnek tartom megvizsgálni, és egy változatban összefoglalni feladatainkat:

1. Az eddigieknél fokozottabban kell tanulmányoznunk Ausztia területének katonaföldrajzi adottságait, hadszíntér lehetőségeit.

2. A hadművelési-harcászati irányoknak megfelelő kulcsfontosságú övezetekben, területbiztosítási övezetekben és a megerősített körletben levő ipari, hadi-

ipari üzemeket haditechnikai és utánszállítási lehetőségeiket, ellátó bázisaik telepítésére, elhelyezésére alkalmas helyeket, körleteket, saját csapataink hadtápbiztosítása érdekében a várható lehetőségeket értékelnünk kell.

3. Tanulmányoznunk kell a mozgósított állomány hadtápbiztosításának a lehetőségeit, az eddig ismert ellátási-biztosítási elvekben várható változások feltárásával fokozni felkészülésünket, a várható sajátos harcjeljárások, a harc-, a kulcsfontosságú övezetekben létesített műszaki záruk, erődtámpontok, erődkörletek, és ezek védelmére végrehajtott ellenlökések elhárítása érdekében folytatott harctevékenységünk hadtápbiztosítására.

4. Továbbra is fontos kérdésnek kell tekintenünk a kulcsfontosságú övezetekben várható veszteségek reális megítélését, azok csökkentése lehetőségének vizsgálatát.

5. A csapat, hadműveleti hadtápoknak fokozottabb gondot kell fordítani a diverziós erők támadása elhárítására való felkészülésre.

Összességében a várható elgondolás új harcjeljárási elveinek megfelelő hadtápbiztosítás sajátosságai kimunkálása közvetlen feladatként jelentkezik a hadműveleti és a csapathadtáp tagozatban.

Ahhoz, hogy e feladatokat a lehető legjobban tudjuk teljesíteni, nekünk hadtáp tiszteknek legalább az összefegyvernemi követelményeknek megfelelő mérvben kell ismernünk a „Haderőreform-78” terv részleteit, a várható hadműveleti és harcászati irányok katonaföldrajzi-hadszintér sajátosságait.

Többek között erre hívta fel figyelmünket Stadler vörgy. elvtárs is a HM Tudományos Tanácsa 1978 szeptemberi ülésén elmondott referátumában. Véleményem szerint az MN felsőfokú oktatási intézményében célszerű lenne a hadtáp hallgatói állománya részére e témában biztosított óraszám növelése lehetőségének vizsgálata.

Az elkövetkező időszak hadtáp gyakorlati tervezése és levezetése alkalmával a „Haderőreform-78” terv részkérdései feldolgozására igen jó lehetőségek kínálkoznak, éljünk ezekkel a lehetőségekkel, szinteknek megfelelő követelmények és lehetőségek szerint.

A vegyes páncéltörő tüzérezred alkalmazása a hadsereg támadó hadműveletében, harctevékenysége hadtápbiztosításának megtervezése, megszervezése, anyagi biztosításának sajátosságai

Tóth Imre százados

Jelen problémakör feltevése, megtárgyalása véleményem szerint azért aktuális, mert az utóbbi időben a korszerű harc alapvető jellemzői és az összefegyvernemi harc sajátosságaiból adódóan jelentős változások álltak be a csapatok szervezeteiben, technikai felszereltségeiben, manőverező képességeiben, tűzképességeiben, technikai, egészségügyi biztosításaiban és vezetéseiben.

Ezen változtatások beálltával a korszerű harc jellemzőiből adódóan jelentősen megnőtt a páncélelhárítás jelentősége és a siker döntő tényezőjévé vált. Ennek érdekében előtérbe került a páncéltörő fegyverek minőségi fejlesztése és mennyiségi növelése. Ez dialektikus egységben van a páncélelhárító fegyverek korszerűsítésével, rendszerbeállításával, mennyiségi növelésével.

Jelen tanulmányban, a „Csapathadtáp Utasítás” első pontjában rögzített alapvető követelmények betartásával megkísérlem összefoglalni a HDS közvetlen vegyes páncéltörő tüzérezred hadtápbiztosításának gyakorlati végrehajtását a HDS támadó hadműveletében, kiemelt figyelmet fordítva a fegyvernem sajátosságaiból adódó anyagi biztosítás specifikumaira.

A harctevékenység anyagi eszközök felhasználása nélkül elképzelhetetlen. A páncéltörő tüzérezred anyagi szükségletei is egyfelől a harc megvívásának eszközeiből, másfelől az élet fenntartásához szükséges anyagokból tevődik össze. Az anyagi biztosítás méreteinek gyors növekedése, és az anyagi eszközfajták sokféleségének állandó bővülése napjainkban a csapatok anyagi eszközökkel való folyamatos és teljes ellátását a győzelem kivívásának döntő feltételévé tette.¹ Tehát az egység minden dologi, anyagi, technikai, egészségügyi és egyéb tárgyi jellegű szükségleteinek kielégítésére hivatott hadtápbiztosítás legalapvetőbb ága, a hadtáp legfontosabb és legbonyolultabb feladata, ezért hadtáp megszervezésnél az anyagi biztosítás megvalósításának feladatait állandóan szem előtt kell tartani.

¹ ZMKA. Hadtáp tanszák. Szárazföldi csapatok hadtápbiztosításának alapjai tankönyv. 1978. évi kiadás. Klt. 38/086/Ea. 147. oldal, negyedik bekezdés.

*Hadsereg közvetlen páncéltörő tüzérezred rendeltetése,
alkalmazásából adódó sajátosságok*

Mielőtt a hadsereg páncéltörő tüzérezred harctevékenységének hadtápbiztosítását részletesen vizsgálnám – úgy gondolom –, célszerű rámutatni az ezred rendeltetésére, alapvető feladataira, alkalmazásának alapelveire.

A hadtápbiztosítás megtervezési, megszervezési és végrehajtási feladatait a hadsereg közvetlen páncéltörő tüzérezred rendeltetése, feladata és harci alkalmazásának alapelvei határozzák meg. Így a hadtápbiztosítási feladatok mindíg a konkrét alkalmazási módból és formából adódnak. Úgy támadó, mint védő hadműveletben a hadseregpáncéltörő rendszerint páncélelhárító tartalékot hoz létre, állományába elsősorban hadsereg közvetlen páncéltörő tüzérezredet oszt be.

A páncéltörő tartalék (hadsereg közvetlen páncéltörő tüzérezred) feladatai (a harci lehetőségei figyelembevételével) az alábbiak lehetnek:

- az ellenség harcokcsijainak és páncélozott szállító harcjárműveinek megsemmisítése (ez a páncéltörő tüzérezred alapvető, tehát rendeltetés szerinti feladata);

- roham tüzéségi tüzelőkészítésben való részvétel;
- az ellenség által mért atomcsapások okozta rések, hézagok lezárása;
- szárnyak, csatlakozások, hézagok lezárása;
- hadsereg második lépcső ütközetbevetésének (ellencsapásának) biztosítása;

- az ellenség megfigyelhető álló és mozgó céljainak megsemmisítése;
- részvétel a hadsereg sávjában ledobott ellenséges légideszantok elleni harcban;

- az ellenség élőerőinek és tüzeszközeinek (harcászati atomeszközök, ütegek, menetoszlopok) lefogása, megsemmisítése fedett tüzelőállásból lött tüzellel.

A felsorolt feladatokat a páncélelhárító tartalék (hadsereg közvetlen páncéltörő tüzérezred), hadseregpáncéltörő elhatározása, valamint a kialakult helyzet alapján, közvetlen irányítással, kisebb részt (pld. tüzéségi tüzelőkészítésben való részvétel) pedig a páncéltörő ütegekkel megosztott irányzással hajtja végre.

A páncéltörő tüzérezred alegységei (ütegei) ellátó hadtápbiztosítással nem rendelkeznek.

Az alegységek (ütegek) ellátását közvetlenül az ezredhadtápbiztosító hadtápbiztosító, az ellátó század végzi, a hadtápbiztosító szervek által tervezett egységes technológiai folyamatok és rendszabályok alapján.

Az ellátó század szervezete felépítése egyrészt megfelel a hadtápbiztosító szervekkel szemben támasztott követelményeknek, másrészt biztosítja az ezred alapvető szükségleteinek kielégítését. A rendelkezésre álló szállító kapacitás lehetővé teszi a harcckészültségi utasításokban meghatározott mozgó-anyagi készletek szállítását.

A hadsereg közvetlen páncéltörő tüzérezred hadtápbiztosításának sajátosságai

- Az anyagi biztosítás terén fő figyelmet az üzemanyag és élelem ellátására kell összpontosítani. Az ezred béke diszlokációjából adódóan kevés lőszer (elsősorban lövés) technikai és személyi veszteség várható.

- a várakozási körletbe történő beérkezés után fő feladat az előrevonás során elfogyasztott anyagok pótlása (elsősorban hajtóanyag), elrendelt készletek megalakítása, egészségügyi biztosítás terén sérültek leadása, meghibásodott technikai eszközök javítása (leadása).

- Az ezredhadtáp a feladatát - eltérően a gépesített lövészezred hadtápjától - általában egy lépcsőben oldja meg, esetenként ellátó csoportot hoz létre. Ez a sajátosság az ezred feladataiból, alkalmazási lehetőségeiből adódik.

- Az ezred harctevékenysége és előmozgása nem folyamatos, mely kedvező hatást gyakorol az alegységek feltöltésére (ellátására).

- A páncéltörő tüzérezred önálló után- és hátraszállítási utakkal nem rendelkezik. A hadseregparancsnok elhatározása alapján hadsereg, hadosztály utakat veszi igénybe. Az ezred harcrendjén belül az útegekhez vezető utakat - a parancsnok elgondolása alapján - a parancsnok hadtáphelyettes jelöli ki.

- A tömegpusztító fegyverek elleni védelem, őrzés-védelem megszervezésének sajátos feladatai abból adódik, hogy a páncéltörő tüzérezred hadtápjá kisebb szervezettel rendelkezik, komendáns szolgálata nincs, munkagépek nem állnak rendelkezésre, valamint a harctevékenységet a hadsereg első és második lépcső között (esetenként az első lépcsőben támadó hadosztályok első lépcsői mögött) oldja meg.

II.

Hadsereg közvetlen páncéltörő tüzérezred harcának hadtápbiztosítása

1. Az előzőekben megkíséreltem rámutatni a hadsereg közvetlen páncéltörő tüzérezred rendeltetésére, általános feladataira, alkalmazására és a hadtápbiztosítást befolyásoló sajátosságokra. A fentiekből kiindulva, nézzük meg, milyen erők és eszközök állnak rendelkezésre:

A hadsereg páncéltörő tüzérezred hadtáp (részletes szervezet az 1. sz. melléklet szerint) szervezeti felépítése a következő:

a) Hadtáp törzs:

- PK HTPH;
- RSZF;
- ÉSZF;
- ÚSZF.

b) Ellátó század:

- szállítószakasz, élén szállító szakképzettségű tisz, szakaszparancsnok áll, akiknek egy lőszer, egy vegyes szállító és egy rakodó raj van alárendelve.

- Élelem ellátó raj, élén élelmezési tiszthelyettes rajparancsnokkal, akinek 2 főszakács tiszt és 4 beosztott szakács van alárendelve. Rendelkezik 3 t. tj. tggal, 4000 literes vízz szállító gépjárművel és 69M mozgókonyhával.

- A raktárak - élükön a raktárvezetőkkel - rendelkeznek a hozzájuk tartozó ellátási ágazatok anyagkészleteivel. Az ezred raktárak harcászultság elrendelése után (harci körülmények között) a szállító szakaszhoz kapcsolódva tárolórajként tevékenykedik. Az ezred raktárak vezetői és kezelői továbbra is szakmailag az illetékes szolgálati ág főnökök (vezetők) alárendeltségébe tartoznak.

c) Az ezredsegélyhely - élén az egészségügyi szolgálat főnökkel - rendelkezik általános orvossal, cü. és anyagkezelő tiszthelyetessel, cü. katona, szakács,

gépkocsivezető sorállományú katonával, valamint sebesültszállító, kötöző és 3 t. tj. tkg-val, valamint 1 m³-es vízszállító utánfutóval és 69M mozgókonyhával.

Összességében az ezredhadtáp képes mintegy 115 tonna szilárd és 15 tonna folyékony anyag mobilizálására, az állomány élelmezési ellátására és a személyi állomány 5-7⁰/₀-ának első orvosi segélynyújtására.

A páncéltörő tüzérezred alapvető (rendeltetésszerű) feladata az ellenség harckocsijainak, páncélozott szállító járműveinek a megsemmisítése. Az alkalmazási módot és a feladatot a hadseregpáncsnok elgondolása alapján a hadsereg tüzérfőnök határozza meg. Az alkalmazási mód, forma és feladat döntően befolyásolja a harctevékenység hadtápbiztosítását.

Az ezred harcrendje lehet egylépcsős, kétlépcsős, ezen belül „HÁROMSZÖG”, „PATKÓ”, „L” alakú.

(2. sz. táblázat szerint)

A hadművelet kezdetén a hadsereg páncélelhárító tartalék elhelyezési körelete a hadsereg első és második lépcsője között kerül kijelölésre, rendszerint úgy, hogy képes legyen a páncélelhárító terepszakaszok mielőbbi elfoglalására.

A hadtáp erők és eszközök csoportosítását optimális elosztással úgy kell végrehajtani, hogy biztosítsa az ezred harcoló alegységeinek biztonságos ellátását. Figyelembe véve a hadsereg közvetlen páncéltörő tüzérezred szervezeti felépítését, feladatát és alkalmazási módját, a hadtápját nem célszerű lépcsőzni. Ez azonban nem zárja ki (az eddigi gyakorlatokon rendszeresen alkalmaztuk is) egy javító vontató csoport kialakítását.

(3. sz. táblázat szerint)

E csoportba célszerű beosztani 1 fegyverzeti javító gépkocsit (műhelykocsi), 1 gépkocsi vontatót (megfelelő javító anyaggal), a sebesült szállító gépjárművet egy általános orvossal. A csoportba csak a legszükségesebb személyeket célszerű alkalmazni, akik képesek a helyszínen végrehajtani a kisebb javításokat, vontatásokat és egészségügyi ellátást. Az ellátó csoport elhelyezését a tüzelőállások mögött 3-500 m-re a várható támadási iránytól távol célszerű elhelyezni.

2. Anyagi biztosítás

Az időben végzett, teljes anyagi biztosítás és a csapatok harci sikerei között meglévő közvetlen összefüggésben rejlő törvényszerűségeket már a hadművészet legrégebbi művelői is felismerték. E törvényszerűség döntő jelentőségére a marxizmus klasszikusai is számos alkalommal figyelmeztettek. Az anyagi biztosítás méreteinek gyors növekedése az anyagi eszközfajta sokféleségének állandó bővülése napjainkban a csapatok anyagi eszközökkel való folyamatos és teljes ellátását a győzelem kivívásának döntő feltételévé tette.

Az előzőkből következik, hogy az anyagi biztosítás a hadtápbiztosítás legalapvetőbb ága, a hadtáp legfontosabb és legbonyolultabb feladata.²

a) Rendelkezésre álló anyagi eszközkészletek

A hadsereg közvetlen páncéltörő tüzérezred anyagi eszközkészlete az érvényben levő harcászati utasításokban, ellátási normákban meghatározottak alapján az állandó *barckészültség* időszakában a kiképzési, anyagi eszközkészleteken felül rendelkezik az elrendelt mozgó és kiegészítő anyagi készletekkel.

² Az 1. sz. lábjegyzetben hivatkozott előadás IV. fejezet, 147. oldal.

Az alegységek és az ezredraktár rendelkezésére álló szállító kapacitás biztosítja első lépcsőben 30 t szilárd, 8 t folyékony, második lépcsőben 85 t szilárd, 7 t folyékony mozgó és kiegészítő anyagi készletek szállítását.

Fontos feltételnek tartom a szállító eszközök állandó hadrafogható állapotban tartását, a mozgó és kiegészítő anyagi készletek folyamatos karbantartását, frissítését, málházásra előkészített állapotban tartását, ahhoz hogy magasabb harckészültségi fokozat elrendelése esetén normaidőn belül a málházás, szállítás végrehajtható legyen.

b) *Anyagfogyasztás volumene*

A hadsereg közvetlen páncéltörő tüérezred anyagfogyasztásának nagyságát (szükségletét) az ezred feladata, harcértéke, kiképzettségi foka, a harc jellege és körülményei (terep, év- és napszak), és a készletek növelésének lehetősége határozza meg.

Hadművelet kezdetén kb. 200–300 km-es (átlagosan 250 km) előrevonást kell végrehajtani. Ez a távolság – 1,8-es átlagos normakülönbözeti szorzószámot figyelembe véve – (manőverezési, időjárás szorzó, oszlopmenet, vontatmány, elsőéves gépjárművezető) az alábbi fogyasztást eredményezhet:

$$f_k = \frac{250 \times 1,8}{500} = 0,9 \text{ ja. benzín és gázolaj}$$

abol: f_k kerekes járművek hajtóanyag fogyasztása.

Az előrevonási távolságot figyelembe véve egynapos menettel kell számolni, így egy napi élelmezési anyag fogy el. Kisebb mennyiségű (0,05–0,1 ja) lövész lőszer, illetve 4–6 t egyéb (fv. pc. jav., műszaki, vegyvédelmi, politikai-nevelői, térkép) anyagfogyással kell számolni. A fentiekből kitűnik, a várakozási körletbe való beérkezés után (ha útközben kiegészítés nem történt) az ezred 1,2 ja benzinnel és 1,5 ja gázolajjal fog rendelkezni. Ez a hajtóanyag mennyiség nem biztosítja a páncéltörő tüérezred harctevékenységének végrehajtását megbízható módon, ennek következtében a főfigyelmet elsősorban a hajtóanyag pótlására kell összpontosítani.

A támadó harc folyamán a feladattól függően az alábbi anyagfogyasztások várhatók egy átlagos harcnapra:

- 0,2–0,4 ja lövész,
- 0,8–1,2 ja pct.,
- 0,5–0,8 ja r. pct.,
- 0,2–0,3 ja benzín,
- 0,2–0,4 ja gázolaj,
- 6–8 t egyéb anyag.

Eltérően a gépesített lövészrezred anyagfogyasztási módjától, a páncéltörő tüérezred anyagfogyasztása (az üzemanyag kivételével) szakaszosan, egyszerre tömegesen várható. Ez azt eredményezi, hogy a harc alatti ellátás nem mindig oldható meg. Véleményem szerint – figyelembe véve az átlagos fogyasztást – a várakozási körletben kell olyan kiegészítő készletet kialakítani (elsősorban pct. lőszerből), amely biztosítja a feladat végrehajtását.

c) *Anyagi eszközkészletek lépcsőzése*

Mivel a hadsereg közvetlen páncéltörő tüérezred alegységei (ütegei) ellátó szervezettel nem rendelkeznek, az ezredhadtnak közvetlen kell ellátni (feltől-

teni) az alegységek (ütegek) személyi állományát, harci technikai eszközeit. Így különös jelentőséggel bír az anyagi eszközök optimális lépcsőzése. Véleményem szerint célszerű az ütegeknél kiegészítő készletet létrehozni (elsősorban pct. lőszerből) a szállíthatóság határáig.

A mozgó és kiegészítő készlet mennyiségét és lépcsőzését összevetve egy harcnap átlagos fogyasztásával világosan kitűnik, hogy biztosítja az ezred harctevékenységéhez szükséges anyagi eszközöket (a pct. lőszer kivételével) egy vagy több napra. Ebből következik, a fő figyelmet – az élelmezési, egészségügyi ellátás mellett – a lőszerellátásra kell összpontosítani.

Fontos feladatként jelentkezik a meglévő készletek széttagolt elhelyezése, hadtáp települési körlet helyes kiválasztása, álcázása, őrzése, védelme.

Az ellátás sarkalatos pontja a harctevékenység folyamán felhasznált, veszendőbe ment anyagok pótlása. A hadsereg közvetlenekre, így a páncéltörő tüzérezzredre is az jellemző, hogy az anyagi szükségleteit nap végén saját szállító eszközeivel vételezi (HDS, MB, HECS, ATI-ról) a meghatározott helyen és időben. A szállítási távolság elérheti a 30–60 kilométert is.

A korszerű összefegyvernemi harc bonyolultságából, valamint a páncéltörő tüzérezzred alkalmazási lehetőségeiből kiindulva, az utak romboltak, azonos időben más magasabbegységek (egységek) is igénybe vehetik, számuk korlátozott, huzamosabb ideig számolni kell a letiltásukkal. Ez a körülmény esetenként késleltetheti, illetve megakadályozhatja az anyagi eszközök időben történő vételezését. Ugyanakkor a páncéltörő tüzérezzred – a hadsereg sávhatárán belül, a hadseregpáncsnok elgondolásától függően – valamelyik hadosztály sávjában, a hadosztály hadtápraktár vonalában oldja meg feladatát.

A hadosztály anyagféleségeit számba véve, kimutatható, hogy a hadosztály mindazon anyagfajtákkal rendelkezik, amire a páncéltörő tüzérezzrednek szüksége lehet.

A fentiek alapján – nézetem szerint – célszerűbb lenne anyagellátás vonatkozásában utalni a sávjában tevékenykedő hadosztályhoz.

Másfelől, ha megvizsgáljuk a páncéltörő tüzérezzred egy átlagos harcnapjának anyagszükségletét, összevetjük az ellátottsággal (MZ szintet alapul véve) kiderül, hogy egyes anyagfajtákból (pld. élelmezés, üzemanyag, egészségügyi és egyéb) a napi vételezés nem szükséges. Indokoltnak látom a felsorolt anyagok vételezési gyakoriságát a fogyasztás függvényében kettő, vagy több napra korlátozni.

d) *Anyagbiztosítás ellátási ágaként*

– Lőszerellátást vizsgálva kimondhatjuk, hogy az anyagellátás sarkalatos pontja. Különösen a pct. lőszerfajták (repsz, páncéltörő, ürméret alatti) időben és kellő mennyiségbeni biztosítása igen komoly feladat, ezért körütekintően kell megtervezni. Arra célszerű törekedni, hogy a felhasználóknál a készenlétre minél magasabb kiegészítő készletet hozzunk létre abból a lőszerfajtából, melynek felhasználása várható. Amikor nagy mennyiségű lőszerfogyás várható (pld. tüzer-ségi tüzelőkészítésben való részvételkor), célszerű kiszállítani tüzelőállásokba 0,2–0,4 ja repeszgránátot. Az alegységek lőszer szállító járműveit a terepszakasz-tól távolabb, a harcálláspont mögött 500–1000 m távolságra jól álcázható helyen menetoszlopba elhelyezni, előremozgásukat – a páncélelhárítás sikerétől függően – a harcállásponttal együtt végrehajtani.

Az ütegek lőszerrel történő feltöltését harcból való kivonás után összpontosítási körletben célszerű végrehajtani.

Üzemanyag ellátás terén egy átlagos harcnapot figyelembe véve 50–80 km napi előrevonással számolva, átlagosan 2,6 normakülönbözeti szorzó alkalmazásával minegy 0,26–0,4 ja üzemanyag felhasználás várható.

A rendelkezésre álló szállító eszközök (4000 literes üzemanyag töltő gépkocsi és 1,25 m³ üzemanyag szállító utánfutó) célszerű felhasználásával harcból való kivonás után összpontosítási körletben első ütemben az alegységek gép- és harcjárműveiket kell feltölteni, második ütemben az előjáró által meghatározott helyen és időben a vételezést végrehajtani. Utóljára, de nem utolsó sorban fontos követelmény, az alegységek készletében levő (tartály, 0,4 ja kiegészítő) 20 literes üzemanyag kannában tárolt hajtóanyaggal a gép-, harc- és munkagépek támadási szünetekben történő feltöltése.

– Élelmezési ellátást az alegységek támadó harcának hadtáp biztosításában körültekintően kell megszervezni és végrehajtani.

Az első és az egyik legfontosabb gondolat ami ide kívánkozik, az emberekről történő gondoskodás mélyeséges felelősségének kifejeződése és érvényesülése.

Vajon melyik anyag a fontosabb? Az üzemanyag, a lőszer, élelem, vagy más anyag? A hadműveletek, harcok egyes időszakában egyik, vagy másik anyag fontossága előtérbe kerülhet. Egyet azonban soha nem szabad elfelejteni: az emberekről való gondoskodás, azok etetése, ruházatának, pihentetésének biztosítása az egész háború folyamán nap mint nap a háború első pillanatától annak befejezéséig fontos.³

A páncéltörő tüzérezred élelmezési ellátását közvetlenül – az élelmezési szolgálat főnök irányításával – az élelmezési ellátó raj végzi. Az élelmezési ellátó rajt az ezred hadtáp körletében célszerű működtetni. A készenlét időszakára (időjárástól függően) megillető itallal és meleg étkezéssel kell ellátni az ezred személyi állományát.

Támadó harc alatt az élelmezési ellátó raj a terepszakasz mögött kijelölt élelmezési ellátó pontra kiszállítja az élelmezési anyagot és az alegységek – a részükre rendszeresített háti éthordókban – vételezik fel.

Véleményem szerint az ezred napi 1 ja élelmezési anyagfogyás pótlása – figyelembe véve a rendelkezésre álló készletet – nem indokolt.

– Haditechnikai (továbbiakban HT) anyagellátást, szállítást a szakszolgálat főnökök terve alapján az ezredhadtáp végzi. Bár mennyiségük (12–15 t) nem jelentős, de hiányuk végzetes katasztrófához vezethet. Ezért az időben történő vételezése, lejuttatása a harcolókhoz igen fontos feladat. HT anyagból ellátást harcnap végén az összpontosítási körletben célszerű végrehajtani. Fontos a szolgálat főnökkel szorosan együttműködni a szállítási igények összeállításában, a vételezések és kiszállítások megszervezésében és végrehajtásában.

III.

Örzsévédelem, tömegpusztító fegyverek elleni védelem, életképesség fenntartása

Ahhoz, hogy az ezredhadtáp képes legyen rendeltetésszerű feladatai végrehajtására, meg kell óvni erőit és eszközeit, fenn kell tartani életképességét.

Az életképesség általános fogalom egyrészt azért, mert mind élettani, mind

³ Htp. biztosítás 1978. évi 4. szám, Klt. 180/044. Htp. biztosítás elmélete 3. oldal, 4. bekezdés.

tárgyi vonatkozásban alkalmazható, másrészt pedig az adott jelenségére tágabb, vagy szűkebb értelemben vonakoztatható. Az egység életképességét tehát a személyi állománynak, a rendelkezésre álló harctechnikai eszközök, a vezetési rendszerek, illetve azok anyagi, technikai és egészségügyi ellátásának, minden oldalú biztosításának összességét, állandó harcképességét, működőképességét foglalja magában.⁴

A hadtáp életképességének fenntartása csak úgy érhető el, ha magasfokú az ezred hadtápállomány kiképzettsége, vezethetősége, védettsége, manőverezhető képessége, őrzése, védelme. E célok elérése érdekében törekedni kell a hadtáp települési körlet helyes kiválasztására, ezredhadtáp széttagolt elhelyezésére, terep védőképességének kihasználására, álcázásra, álcázás maradéktalan végrehajtására, az anyagok legcélszerűbb lépcsőzésére.

A közvetlen őrzésvédelmet az ellátó század parancsnoknak kell megszervezni a PK HTPH elgondolása alapján. Ki kell jelölni a védelmi terepszakaszokat, meg kell határozni személyre menően a hadtáp személyi állomány feladatait.

Együttműködést kell szervezni a hadtáp települési körlet közelében levő alegységekkel (egységekkel). Állandóan folytatni kell a légi, vegyi-sugár- és bakteriológiai figyelmet. Meg kell szervezni az értesítést.

Szállító oszlopok útbaindításánál (különösen ellenséges területen) indokoltan tartom raj, szakasz erejű erőt kirendelni a szállító oszlop védelmére.

IV.

Hadtáp vezetése

A hadtápvezetés a csapatok vezetésének szerves részét képezi és magába foglalja a hadtáp alegységek (magasabbegységek, intézetek) arra irányuló egész tevékenységének állandó irányítását, hogy bármilyen körülmények között időben és teljes mértékben ellásák a csapatokat.⁵

A páncéltörő tüzérezred vezetését a parancsnok elgondolása alapján a PK HTPH valósítja meg a hadtápvezetési pontról. A híradó eszközök kis hatótávolsága miatt a páncéltörő tüzérezred HVP-ja 1,5–2 km-re települ a „H”-től. Így összeköttetés biztosítható a „H”-al és az ütegekkel az ezred rádióhálóján, illetve a „H”-al telefonon keresztül. Az előljárával az ezred „H”-ról titkosított rádión.

A híradó eszközökön kívül célszerű a személyes érintkezést alkalmazni összekötő tiszt útján. Erre a célra a ruházati szolgálat főnök kiküldése látszik kedvezőnek. Esetenként segítő ellenőrzést ajánlatos végrehajtani, az alárendelteknel az ellenőrzött terület szolgálat főnökének bevonásával.

A feladat vételen (harcászati tájékoztatók) célszerű operatív csoporttal részt venni. (EÜ SZF, Elló. szd. pk., RSZF).

A támadó harc hadtápbiztosításának megtervezése időszakában fontos követelmény az előzetes intézkedések időbeni kiadása, a párhuzamos munkamódszer alkalmazása, a feladatok lejtuttatásának a mielőbbi végrehajtása.

A feladatok lejtuttatása mindig szóban történik, végrehajtásukat a SZF-ök szervezik és irányítják.

⁴ Magyar Ertelmező Szótár. Akadémiai Kiadó, 1972.

⁵ Csapathadtáp Utasítás (hadosztály, ezred) II. fejezet, 266. pont.

Fontos követelménynek tartom a szakmai előjáróval, ezred „H”-al, alegységparancsnokkal a folyamatos összeköttetést (elsősorban személyes), állandó információ áramlást.

– Összességében megállapítható, hogy a páncéltörő tüzérezred támadó harcának hadtápbiztosítását alapvetően meghatározza az ezred rendeltetése, alapvető feladata, alkalmazásának alapelvei. A fentiekből eredően az ezred hadtáp szervezete is sajátos.

– Az alegységek hadtáp szervvel nem rendelkeznek, ezért az alegységek ellátását közvetlenül az ezredhadtáp végzi.

– Nagy jelentősége van állandó harcckészültség időszakában a hadtáp felkészítésének, az állomány szilárd erkölcsi-politikai állapotának, kiképzettségének.

– A háború kezdetén elsősorban üzemanyag felhasználással kell számolni, így a fő figyelmet a várakozási körletben az üzemanyag feltöltésre kell összpontosítani.

A páncéltörő tüzérezred alkalmazásából adódóan az anyagfelhasználás nem folyamatos, pótlása általában harcból való kivonás után történik.

– Az ezredhadtáp szervezeti felépítése biztosítja az ezred hadtáp biztosítási feladatainak végrehajtását.

– Az ezredhadtáp képes mintegy 115 t szilárd, 15 t folyékony anyag mobilizálására, az állomány ételmezési ellátására, a személyi állomány 5–7⁰/₀ első orvosi segélynyújtásra.

– Az elrendelt anyagi készletek (mozgó készlet szerint) rendelkezésre állnak, melyek volumene biztosítja a kitűzött cél elérését.

Az anyagfogyasztásra előrevonás alatt az üzemanyag (0,9 ja), a támadó harc alatt a pct. lőszerfogyasztás a jellemző, így a fő figyelmet ezek pótlására kell összpontosítani.

– Az ezred ütegeinek anyagi eszközökkel történő feltöltését támadó harc felkészítésének időszakában várakozási körletben, illetve támadásból történő kivonás után összpontosítási körletben célszerű végrehajtani.

– A tüzelőállásokban célszerű az alegységnél páncéltörő lőszerből 0,2–0,4 ja kiegészítő készletet (feladattól függően) létrehozni.

– Az alegységek lőszerszállító eszközeit a terepszakasztól távol, „H” mögött 500–1000 méterre oszlopban célszerű elhelyezni.

– Üzemanyag felhasználás (előrevonást kivéve) agy átlagos harcnapon 0,26–0,4 ja (mintegy 2,5–4,0 t be. és 1,5–3,0 t go.) várható. Pótlását harcból való kivonás után célszerű végrehajtani.

Az alegységek készletében levő kannázott üzemanyagból a fogyás függvényében célszerű a harc-, gép- és munkagépeket feltölteni.

– A jó minőségű ételmezési ellátás fontos feladat, mivel kihatással van az állomány hangulatára, teljesítő képességére.

– Az ezred ételmezési ellátását közvetlenül az ellátó század ételmezési ellátó raja végzi.

– A személyi állományt a készenlét időszakára el kell látni melegítő itallal és meleg étkezéssel.

– Harc alatt az ételmezési ellátó raj közvetlen kiszállítja az ételmezt, a terepszakaszok mögé és az ezred „H”-ra.

- Előljárástól az értelmezési anyag vételezését két naponként célszerű végrehajtani.

- A hadtápvézetést a PK HTPH valósítja meg a HVP-ről. Összeköttetést tart fenn (rádió, telefonon, összekötő tiszt útján) a szakmai előjáróval, ezred „H”-al, alegységek parancsnokaival.

- Fontos tényező a személyes érintkezés, ellenőrzés, ezért a feladattól függetlenül személyesen, vagy a SZF-ök útján szóban kell a feladatokat lejuttatni. Az információáramlást úgy kell megszervezni, hogy állandóan biztosítsa a vezetés operativitását, a közvetlen beavatkozás lehetőségét.

(Mellékletek a folyóirat végén találhatóak).

HARCKÉSZÜLTSEG ÉS HADTÁPKIKÉPZÉS

A Hadtáp Kiképző Központ életéből

A Hadtáp Kiképző Központ szerzői kollektívája

A Hadtáp Kiképző Központ a Magyar Néphadsereg hadtápjának egyik alapvető intézete. A bivatásos és tartalékos káderképzés, továbbképzés bázisa, amely évente sok száz hallgatóval foglalkozik, törekedve az egyre magasabb követelményeknek, a csapatok, szervek igényeinek eleget tenni. E cikk keretében igyekszik bemutatni a szerzői kollektíva a tanintézetet, méltatva eredményeit, közreadva gondjait, problémáikat és felvázolni jövőbeni törekvéseit.

A Szerkesztőség

1979 szeptember elsején a katonai ünnepek egyik legszebbike zajlott le a Hadtáp Kiképző Központban. A X. kerületi FÉKON Ruházati Vállalat – a honvédelmi miniszter elvtárs engedélyével – csapatzászlót adományozott a tanintézet számára. Ezzel a szép aktussal – ahogy a parancsnoki beszédben megfogalmazódott – a több mint egy évtizedes múltra visszatekintő tanintézet teljes értékű önálló egységgé vált.

A Hadtáp Kiképző Központ számos jogelőd után, 1978 szeptember 1-én kezdte meg önálló tanintézeti működését. Az új szervezettel nagyobb lehetőség nyílik arra, hogy intézetünk megfelelően a vele szímben támasztott magas követelményeknek.

Intézetünk a Magyar Néphadsereg hadtápjának központi tanintézete. Alaprendeltetése: a Magyar Néphadsereg részére hivatásos hadtáp (általános hadtáp, egészségügyi, élelmezési, ruházati, üzemanyag, gépkocsi szállító), emellett elhelyezési és ügyviteli tiszthelyettesek; egyetemet és főiskolát végzettek, továbbá egyéb végzettségű tartalékos tisztek és tiszthelyettesek képzése, továbbképzése. Feladatunk a hivatásos hadtáp tisztek és tiszthelyettesek rövid céltanfolyamokon történő továbbképzése, valamint a csapatok, szervcek és intézetek igénye szerint 2 és 8 hónapos időtartamban szakácsképzés végrehajtása.

Feladataink megtartásában szorosan együttműködünk a többi hivatásos tiszthelyettesképző tanintézettel, a társintézetek hadtáp tanszékeivel (Zrínyi Miklós Katonai Akadémia és Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskola), a seregtestek és magasabbegységek hadtáptörzseivel.

Tanintézetünk az előjáró szervek által meghatározott beiskolázási terveknek megfelelően – jóváhagyott kiképzési és továbbképzési programok alapján – tervezi, szervezi és hajtja végre az intézethez beiskolázott személyi állomány kiképzését, továbbképzését, a csapatok igényeihez és életéhez minél jobb közelítésben.

Az *emeltszintű hivatásos tiszthelyettesképzés* terén fő feladatunk: magas fokú erkölcsi-politikai tudatossággal, aktív cselekvőképességgel, fejlett hivatástudattal, politikai, harci, kiképzői és szakmai vezetői tulajdonságokkal rendelkező hivatásos tiszthelyettesek kiképzése, nevelése és felkészítésük csapatbeosztásuk (önálló alegység szolgálatvezetői, szakaszparancsnoki, raktárvezetői, főszakács, segélyhely-parancsnoki stb.) minél tökéletesebb ellátására.

A feladat nem könnyű, hiszen az intézetünkhöz hivatásos tiszthelyettes képzésre jelentkező fiatalok döntő többsége előtt még ismeretlen fogalom a „hadtáp”, nem ismerik a hadsereget, szokatlan számukra a kötöttség, kevés az elképzelésük a jövődő beosztásukkal járó felelősségteljes munkáról, munkájuk fontosságáról.

Oktató-parancsnoki állományunknak tehát a kiképzés első időszakában alapvető feladata ismertetni a hallgatókkal a szocialista hadsereg fenntartásának szükségességét, tudatosítani bennük azt a szép és nagyfontosságú feladatot, amely a hadsereg szervezetén belül a hadtáp különböző tagozataira, szerveire, illetve beosztottaira hárul.

A hadsereg korszerűsítése, a szolgálati, élet- és munkakörülmények folyamatos javításának igénye a hadtáp szolgálati ágaival szemben egyre fokozottabb követelményeket támaszt. Ezen igények kielégítésének a maguk területén csak jól képzett, elméleti és mindenekelőtt gyakorlati tudással felvértezett hadtáp tiszthelyettesi állomány képes a követelményeknek megfelelő szinten eleget tenni. Mindezen feladatoknak közvetlen gyakorlati végrehajtása nagymértékben a tanintézetünkből avatás után kikerülő hivatásos hadtáp tiszthelyettesi állományra hárul.

A szakmai ismeretek nyújtása mellett természetesen nem feledkezhetünk meg arról a fontos tényről sem, hogy a hivatásos hadtáp tiszthelyettesek a csapatoknál nemcsak hadtáp szakemberek, hanem egy időben parancsnokok is. Ezen tény alapján a tanintézetünkben folytatott oktatás során nagy súlyt fektetünk hallgatóink – beosztásuknak megfelelő szintű – parancsnokká, politikai oktatóvá és kiképzővé történő képzésére, nevelésére is.

Bizonyított tény, hogy amennyiben az elméleti felkészültség nem párosul gyakorlati tudással önmagában nem biztosítja a feladatok kívánt szinten történő végrehajtását. Ebből adódóan oktató-parancsnoki állományunk kiemelt feladatként kezeli az oktatás folyamatában a gyakorlatias képzés megvalósítását. A szakmai-gyakorlati oktatáshoz megfelelő szaktantermekkel, speciális szakkabinetekkel, hadtáptechnikai eszközparkkal, tankonyhával, valamint a Magyar Néphadseregben egyedülálló gépkocsi-vezetői trenázsörrel rendelkezünk. A szakmai-gyakorlati oktatáshoz ezenkívül rendszeresen igénybe vesszük az alakulat hadtáp objektumait is (raktárakat, konyhát, étkezdét, gyengélkedőt, csapatszámviteli részleget, és más objektumokat).

A parancsnokká, politikai oktatóvá és kiképzővé nevelést nagyban elősegíti, hogy hallgatónk tanintézetünkben kiképzettségi fokuknak megfelelően, váltásos rendszerben különböző alparancsnoki, raj- és szakaszparancsnoki funkciókat látnak el.

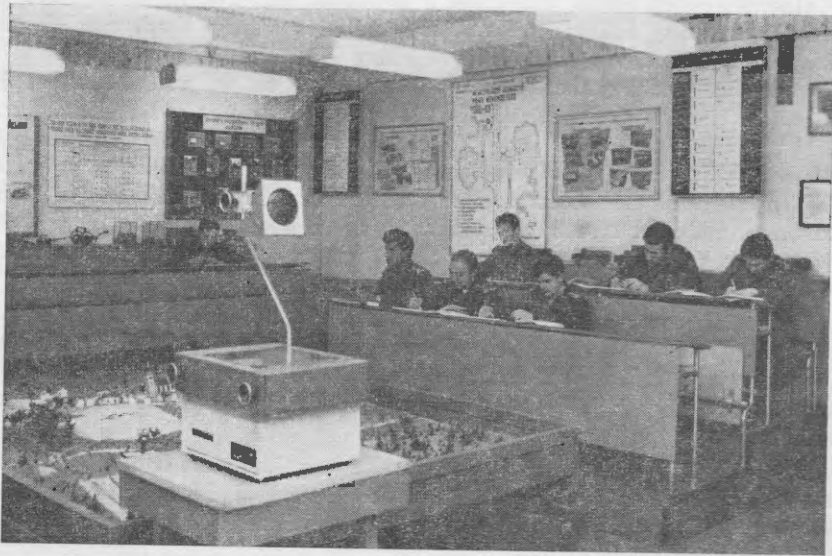
Fontos feladatunk *a különböző céltanfolyamokra beiskolázott hivatásos hadtáp tisztiek, tiszthelyettesek továbbképzése*, ismereteik bővítése, felkészítve őket csapatbeosztásuk magasabb szinten történő ellátására.

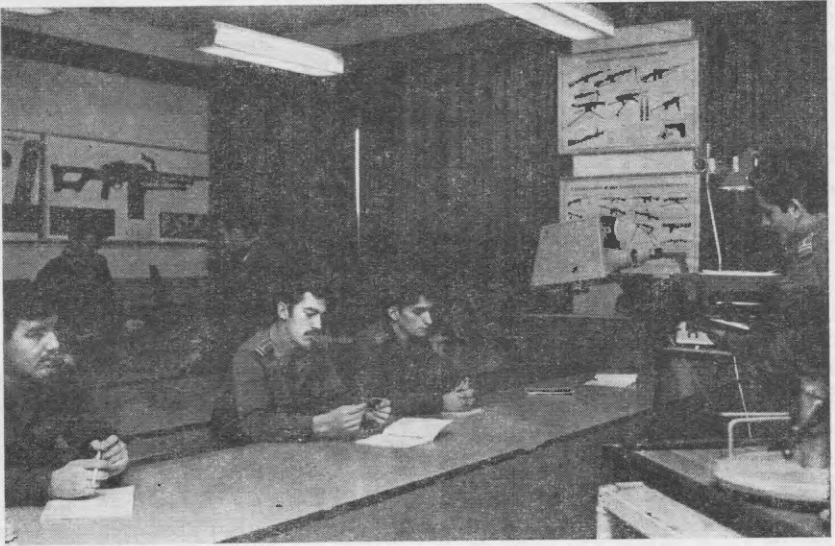
A feladat sajátos, mivel ez a hallgatói állomány már rendelkezik megfelelő gyakorlati tapasztalattal, ám a munka hétköznapjaiban nem tudott lépést tartani a legfrissebb elméleti eredményekkel. Néhányuk munkája formálissá vált. A továbbképzés szűkre szabott idejében ezen elvtársak számára az időarány az elméleti foglalkozások irányába tolódik el. A legújabb elméleti általánosítások – a korszerű harc megvívásával kapcsolatos új hadtápbiztosítási követelmények, módszerek, eljárások – megismertetése nagyon jól felkészült tanárokat követel. Nem tagadjuk, hogy ebben a munkában igen sok segítséget kérünk és kapunk az előjáró szervektől, az akadémia és a tiszti iskola hadtáp tanszékeinek tanáraitól.

Hasonlóképpen *fontos feladatunk a tartalékos képzésre, továbbképzésre beiskolázott állomány felkészítése a béke és háborús hadtáp tiszti, tiszthelyettesi beosztások betöltésére*. A tartalékos állomány kiképzésének folyamatában a fő hangsúlyt a hallgatók gyakorlati felkészítésére fordítjuk. A gyakorlatban ez úgy realizálódik, hogy a tanintézetünkben folyó elméleti oktatás során – mely csak töredéke az összkiképzési időnek – a hallgatók megfelelő elméleti alapot kapnak a korszerű hadtápbiztosítással és várható „M”-beosztásukkal kapcsolatos ismeretekből, a kiképzési idő zömét azonban csapatoknál a profiljuknak megfelelő beosztásban töltik el. A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy ez a kiképzési mód biztosítja leghatékonyabban a tartalékos kiképzéssel kapcsolatos célkitűzéseink megvalósítását.

Intézetünk emelt szintű oktatással és követelményrendszerrel végrehajtja a magyar néphadsereg részére a *két-, illetve nyolcbónapos szakácsképzést*, olyan igénnyel, hogy a kiképzett állomány tevékenyen hozzájáruljon a személyi állomány korszerű, kulturált és minden igényt kielégítő étkeztetési színvonalának emeléséhez.

A képzés ideje alatt a tanfolyam hallgatói a gyakorlatban is elsajátítják azokat a tudnivalókat, melyek alapján ki tudják elégíteni mindazon feltételeket, melyek biztosítják az életkornak és a korszerű táplálkozási követelményeknek megfelelő étkeztetést. Megítélésünk, hogy ezzel mi is tevékenyen hozzájárulunk a Magyar Néphadsereg személyi állománya korszerű, igényes étkeztetésének végrehajtásához.

A bázisunk előtt álló feladatok végrehajtásához felkészült oktató-nevelő állománnyal, korszerűen berendezett oktatási objektumokkal, oktatás-technikai eszközökkel rendelkezünk. Oktató állományunk jelentős része több éves gyakorlati tapasztalattal, bevált módszerekkel rendelkezik mind a hivatásos, mind a tartalékos állomány képzésénél, továbbképzésénél. Megítélésünk és a csapatoktól történt visszajelzések szerint is egyre korszerűbben kiképzett hivatásos tiszthelyettesi állomány kerül ki iskolánkról, könnyebben beilleszkednek első beosztásukba és egyre inkább megfelelnek a velük szemben támasztott követelményeknek. A kiképzett tartalékos tiszti, tiszthelyettesi állomány egyre inkább méltó társává, segítőjévé válik a hivatásos állománynak a feladatok megoldásában. A különböző céltanfolyamokra beiskolázott hivatásos tiszti, tiszthelyettesi állomány régi ismereteit felfrissíti és a tanfolyam elvégzése után felkészültebb elméleti ismeretekkel tér vissza beosztása ellátásához.

A feladatok sokrétűsége teljes személyi állományunktól azt követeli, hogy az oktatás folyamatát minden szinten tovább tökéletesítse, tartsa szem előtt a csapatok ezzel kapcsolatos elvárásait, igényeit és ennek eredményeképpen a Magyar Néphadsereg részére egyre jobban felkészített hadtáp káderállományt bocsássunk ki iskolánkról.

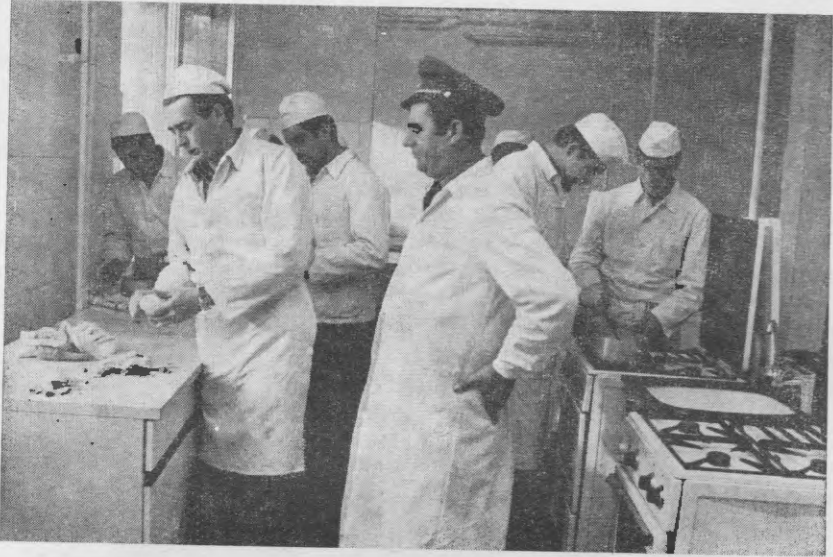
Annak érdekében, hogy hallgatóink a csapatszolgálatban is megállják helyüket, szükségszerű és elengedhetetlen, hogy mind a hallgatói, mind az oktató-parancsnoki állomány ismerje a csapatéletet, a csapatszolgálat körülményeit, nehézségeit, illetve szépségeit.

A fenti cél elérése érdekében egyik feladatunk a hallgatói állomány megfelelő, reális tájékoztatása a csapatéletéről, különböző gyakorlatokon a részvételük biztosítása, a gyakorló csapatszolgálatok körültekintő megszervezése, végrehajtása és értékelése, valamint a tapasztalatok hasznosítása. Második feladatunk a csapatszolgálat nem rendelkező oktató-parancsnoki állomány számára gyakorló csapatszolgálatra történő vezénlyéssel biztosítani megfelelő gyakorlati tapasztalatok megszerzését, a tiszthelyettesi munka tartalmának teljes körű megismerését, valamint a csapatok által szervezett különböző módszertani bemutató foglalkozásokon való részvétellel bővíteni a kiképző állomány gyakorlati ismereteit.

Törekvéscinknek megfelelően erősödött a képzés gyakorlati oldala. Ezt a képzés gyakorlati arányának emelésével, a hallgatók csapatgyakorlatának körültekintő megszervezésével és végrehajtásával biztosítottuk.

A kiképzés tárgyi feltételei minőségileg javultak. Tovább korszerűsítettük tantermeinket. S ami a legfontosabb: javult az oktatástechnikai eszközök kihasználtsága. Kezdeti eredmények mutatkoznak a hallgatók önképzéséhez szükséges írásos tananyag kidolgozásában. Jelentős előrelépés tapasztalható az olyan hadtáp létesítmények kialakításában, melyek alkalmasak a szakmai gyakorló foglalkozások eredményes végrehajtására.

Tanintézetünknel megvalósítottuk és tervszerűen, folyamatosan végrehajtottuk a fiatal, illetve csapatgyakorlattal nem rendelkező oktató-parancsnoki állomány két-három hónapos csapatgyakorlaton való részvételét, ahol kiképző tisztjeink előzetesen jóváhagyott feladatterv alapján végzik munkájukat.

A csapatelétől való el nem szakadást szolgálja a kiképző állomány különböző csapatok által szervezett módszertani bemutató foglalkozásokon való részvétele is. Ezekben a bemutató foglalkozásokon szerzett tapasztalatok, illetve új ismeretek realizálása a képzési folyamatban nagymértékben elősegítik oktatási célkitűzéseink elérését.

Élénk kapcsolatot tartunk több más, hasonló profilú intézettel, kiképzési bázissal. Rendszeresen kicseréljük a képzéssel, az oktató-nevelői, módszertani munkával kapcsolatos tapasztalatainkat, s a követendő példákat, módszereket a saját profilunkra átdolgozva következetesen hasznosítjuk.

A ht. tts. hallgatói állomány egyhónapos csapatgyakorlaton vesz részt, ahol a várható beosztásaiknak megfelelő feladatkörökben gyakorolnak, az oktató-parancsnoki állomány irányítása, illetve ellenőrzése mellett. Az ellenőrzések észrevételei, valamint a csapatgyakorlaton részt vevő hallgatókról kapott jellemzések elemzése és értékelése alapján szerzett tapasztalatokat megfelelően hasznosítjuk.

A képzés gyakorlatias megvalósulását segítette elő, hogy hallgatóink részt vettek egy sor – a különböző csapatok által tervezett és végrehajtott harcászati gyakorlatokon. Így a múlt évben a „KUNSÁG-79”, a PAJZS-79” gyakorlatokon – két, illetve három hét időtartamban, a várható beosztásuknak megfelelő feladatkörökben gyakoroltak hallgatóink az oktató-parancsnoki állomány irányítása és ellenőrzése mellett. A részükre meghatározott konkrét beosztásokban megismerkedtek és aktív résztvevőivé váltak az érintett csapatok, intézetek harcászati helyzetbe helyezési, mozgósítási, harc- és harccal kapcsolatos tevékenységei anyagi-technikai és egészségügyi biztosítási feladatainak végrehajtásában.

Hallgatóink kellő felkészültségről tettek tanúbizonyságot ez év tavaszán a Kossuth Lajos Katonai Főiskolával közösen tervezett és végrehajtott egyhetes tanévzáró-gyakorlaton is. A különböző szakterületeket megoldó hallgatói állomány a gyorsan változó helyzetekre helyesen reagált, gyakorlati tevékenységüket az adott beosztásokban az elvárt követelményeknek megfelelően oldották meg.

A tapasztalatok alapján úgy véljük, hogy a hallgatók gyakorlatias képzése terén kifejtett törekvéseink helyesnek bizonyultak. A hatékonyabb munka érdekében a következő kiképzési években – az érintett csapatokkal összehangolva – még fokozottabb gondot fordítunk hallgatóink gyakorlatias képzésére. Ez úton is kérjük a csapatok illetékes vezetőit segítsenek törekvéseinkben, tegyenek meg mindent a csapatoknál gyakorló hallgatóink eredményes tapasztalatszerzése érdekében.

Egész állományunk véleménye szerint – eredményeink alakulásában döntő, vezető szerepet játszanak a párt- és mozgalmi szervek. Pártalapszervezeteink, és benne kommunistáink értik feladataikat és egyre hatékonyabban dolgoznak. Munkánkban az a felismerés vezet bennünket, hogy szocialista hazánk védelmének megtisztelő feladatát csak értelmileg, érzelmileg azonosult, összeforrott kollektíva képes ellátni.

Javuló tendenciát mutat KISZ-szervezeteink munkája is. Rendszeresen foglalkoznak a fiatalok eszmei-politikai nevelésével. A legutóbbi KISZ-küldöttértekezlet aktivitása igazolta, hogy katonáink élénken reagálnak a jövőjüket érintő, művelődésüket befolyásoló problémákra is.

Tanintézetünkben széles körű közművelődési tevékenység folyik. Három ifjúsági klubbal rendelkezünk. A tiszthelyettes-hallgatók Münnich Ferenc Ifjúsági Klubja kétszer szerezte meg az MN Kiváló Ifjúsági Klubja címet. A többi klub az „MNHF Kiváló Klubja” címért küzd. 15 000 kötetes könyvtárunk képes intézetünk igényeit kielégíteni. Az elmúlt években állományunk 80 százaléka rendszeres olvasója volt könyvtárunknak. A múlt évben mintegy 10 000 kötet könyvet kölcsönöztek könyvtárunkból. Az év során vásárolt könyvek értéke pedig meghaladja a 60 000 forintot. Rendszerek alegységeinknél az író-olvasó találkozók.

A szakköri munkánkban is eredmények vannak. Az elmúlt időszakban fejlődött a fotó-, a barkácsszakkör tevékenysége. Az amatőr előadó-művészeti mozgalomban minden évben az a törekvésünk, hogy lehetőleg ne legyen olyan hallgató, aki valamely ágazatban ne venne részt. Eredményesen szerepelt legutóbb az irodalmi színpadunk Kecskeméten. Kezdeti eredményeket ért el énekkarunk és táncsoportunk is.

A kiképzési év indításával már több mint 100 fiatal kapcsolódott be az öntevékeny művészeti tevékenységbe.

Intézetünk kiterjedt területi kapcsolatokkal rendelkezik, amelyek jól szolgálják a nép és a hadsereg összeforrttságának szilárdítását.

Az 1978/79-es évben felvettük a kapcsolatot a kerület egyik kiemelkedő üzemével a FÉKON Vállalattal. A kapcsolat gyümölcsöző együttműködéssé alakult, amelynek legszebb mozzanata volt az intézet részére adományozott csapatzászló, de a közös munka megnyilvánul a honvédelmi nevelésben, a kulturális tevékenységben és a sportéletben egyaránt.

A fejlődés – mint az élet minden területén – igényként jelentkezik intézetünk munkájában is. Ez a feladat másként vetődik fel a hivatásos tiszthelyettesképzésben és megint másként a tartalékos képzésben. Sajátossággal rendelkezik a tanfolyamokra vezényelt tisztek, tiszthelyettesek kiképzésének fejlesztése is.

A hivatásos tiszthelyettesek képzési rendszerének korszerűsítése megköveteli a tárgykör-programok, tematikák teljes átdolgozását. Ennek megfelelően új oktatási módszereket kell kialakítanunk, tökéletesíteni kell az audiovizuális eszközök alkalmazását, jelentősen előbbre kell lépni a programozott oktatás érdekében. S mindezt párosítani kell az oktatás gyakorlatiasságával. Csak így válhat lehetővé, hogy a Magyar Néphadsereg hadtápjának jól felkészült, a gyakorlati tevékenységre kiválóan alkalmas tiszthelyetteseket adhassunk.

Gondot jelent az esetenként évtizedes csapatszolgálattal rendelkező tisztek, tiszthelyettesek továbbképzése intézetünk számára. Egy-egy ilyen tanfolyami továbbképzés az elmélet és a gyakorlat ütköztetését is eredményezi. Jól felkészült tanári állomány képes csak feloldani a jelentkező ellentmondásokat. A gyakorlati életre, a csapatszolgálatra való „életszagú” felkészítés feltételei sajnos nem minden téren állnak rendelkezésre. Elméleti felkészültséggel rendelkező tisztek végzik e munkát, de nem rendelkeznek mindannyian a szükséges csapattapasztalattal. Ezért fontosnak tartjuk a nevelők gyakorlati tapasztalatokkal való felvérteztetését és várjuk is a tanári állományba a nagy csapattapasztalattal rendelkező, tanítási vágygal rendelkező elvtársakat. A feladat nem könnyű, nem is mindig látványos és hálás, de szép és nemes, magas hivatástudattal megoldható.

A tartalékos képzés jelentőségét úgy ítéljük meg, hogy túlnő az intézet, de az MN keretein is. Társadalmi jelentőségűnek tekintjük, hisz a fiatal értelmiség honvédelmi szemlélettel való felvérteztése az egész társadalom ügye. Ennek sikere

vagy sikertelensége hosszú évekre meghatározza állásfoglalásukat a haza fegyveres védelmének szükségességében, a baráti hadseregekhez való viszonyban, a háború és a béke kérdésében. E feladat végrehajtásának feltételeit az intézet katonai és pártvezetése rendszeres tanulmányozás tárgyává teszi. Javasolnánk a hallgatóinkat csapatgyakorlatra fogadó egységek parancsnokainak, pártpolitikai szerveinek, hogy tekintsék nagy fontosságú feladatnak a fiatal értelmiségi gárda szervezett, hatékony honvédelmi nevelését. Folytatódjon az intézetben megkezdett nevelő tevékenység azzal a tartalmi töltéssel, hogy a csapatoknál végzett munka erősítse honvédelmi szemléletüket. Arra törekszünk, hogy ezek a fiatalok avatásuk után tartalékos tiszthez méltóan ítéljék meg a Magyar Néphadsereg helyét és szerepét, környezetükre képesek legyenek pozitív hatást kiváltva képviselni a párt honvédelmi politikáját, szükség esetén teljesíteni beosztásukban hivatásukat. E feladatot csak a befogadó alakulatok segítségével közösen tudjuk megoldani.

*

Eredmények és gondok is jellemzik munkánkat. Tanintézetünk létének és működésének jellemző vonása az egészséges kibontakozás, ami az eredményesebb munka irányába mutat. Személyi állományunk a parancsokban és intézkedésekben meghatározott feladatokat megértette, végrehajtása érdekében eredményes munkát végez.

Alapelgondolásunk, hogy gondjainkat, problémáinkat zömmel saját magunknak kell megoldanunk. Ezek során – a gyorsabb előrehaladás, az oktatás-nevelés hatékonyabbá tétele érdekében szilárdítani kell a vezetést, határozottabbá tenni a követelménytámasztást, a parancsok, intézkedések végrehajtásának megkövetelését, javítani kell és hatékonyabbá kell tenni a belső ellenőrzést. A végrehajtás színvonalának emelése érdekében hatékonyabban alkalmazzuk a rendelkezésre álló ösztönzőket – a dicséretet és a felelősségre vonást is.

Javítanunk kell az oktató-parancsnoki állomány pedagógiai felkészültségét, képességüket a hallgatók gyakorlatias képzésére. További erőfeszítéseket kell tennünk személyi állományunk minden oldalú ellátásának javítása érdekében. A lehetőségekhez képest javítanunk kell a közművelődés tárgyi feltételeit. Meggyőződésünk, hogy személyi állományunk, ahogyan eddig, a jövőben is egységesen támogatja törekvéseinket.

Hadtáptörzsek munkájának megszervezése az ÁHKSZ időszakában

Kapus Gyula ezredes és Berár Dénes százados

A hadseregfejlesztés jelenlegi időszakában a csapatok szervezetében, fegyverzeti, anyagi-technikai korszerűsítésében, kiképzési és gazdálkodási rendszerében számottevő minőségi változásoknak lehetünk tanúi. A megváltozott korszerűbb körülmények és lehetőségek parancsolóan írják elő részünkre, hogy feladatainkat szüntelenül növekvő színvonalon teljesítsük. A követelményekből egyenesen adódik, hogy állandóan napirenden szereplő kérdés Néphadseregünk minden szintjén a vezetés hatékonyságának fokozása, a vezetési módszerek tökéletesítése. Ez az egyik feltétele és biztosítéka annak, hogy a velünk szemben támasztott követelményeknek és feladatoknak javuló színvonalon legyünk képesek megfelelni.

Az utóbbi években előjáróink követelményei és iránymutatása alapján jelentősen megsokszoroztuk erőfeszítéseinket a hadtáptörzsek háborús és béke vezetési tevékenysége hatékonyabbá tétele érdekében. Az e téren elért eredmények, a helyzet reális elemzése alapján egyértelműen érzékelhető, hogy a vezetés színvonalának javítása érdekében még jelentős kiaknázzható tartalékokkal rendelkezünk. Azt hisszük ez érthetőbb közelségbe kerül, ha felvetünk ezzel kapcsolatban néhány gondolatot. Vajon hadtáptörzseink minden tisztje teljes odaadással él-e munkájának, betartja-e az előírt munkarendet, nem aprózódik-e el tevékenységünk sokszor felesleges, egyáltalán nem lényeges feladatokra?

Styemenko hadseregtábornok „A vezérkar a háborúban” című könyvében sokrétűen ír a törzsekben dolgozókról, a törzsmunkákról: „A törzsnek azt hajtják végre, amit a parancsnok egyedül képtelen elvégezni, pontosabban előkészítik a talajt az elhatározás megalkotásához. Azután a meghozott döntések alapján megtervezik, egyesítik és összehangolják mindazon erők és eszközök erő kifejtését, amelyek a harc, az ütközet, a hadművelet sikeréhez szükségesek . . . A törzs szervezi és valósítja meg mindazokat a rendszabályokat, amelyek arra irányulnak, hogy a parancsnokok elhatározását elgondolásához híven életrekeltsék . . . A gyakorlat arról tanúskodik, hogy a törzsbeli munka néhány sajátos követelményt támasztott és támaszt ma is az emberekkel szemben. Például a törzs állományába olyan személyeket kell kiválasztani, akik nem csak a hadügy kérdéseit ismerik jól – ez nem elegendő – hanem olyan embereket, akik tudományosan képzettek és elemző módon gondolkodnak . . . A törzsben dolgozó tiszt elvi megalapozottsága szintén a lényeg megragadásának képességét jelenti, a gyökerek vizsgálatát, azt, hogy az

illető nem vész el a részletekben, nem engedi hogy magukkal sodorják a folyó ügyek, van érzéke az új iránt és nem kullog az események után...”

A kiragadott mélyértelmű gondolatok úgy gondoljuk jól tükrözik a törzsmunka meghatározó szerepét az egyszemélyi parancsnok által irányított szervezetekben.

A hadtáptörzsek a hadtápvezetés alapvető szervei

Hadseregünkben az egységeknél és az attól magasabb vezetési szervezetekben mindenütt megtaláljuk a törzseket, ezeken belül a hadtáptörzseket.

A hadtáptörzsek a seregtestek, magasabbegységek, egységek parancsnokságainak hadtápszervei a hadtápvezetésre. *Rendeltetésük:* a harcászaltság és mozgósítás hadtápbiztosításának tervezése, szervezése, a hadtápfelkészítés, a csapat-hadtáp gazdálkodása, az egészségügyi ellátás, a személyi állomány kiképzése, növekvő szintű élet- és munkakörülmények folyamatos javítása, valamint a szállítási-tevékenységi körébe utalt feladatoknak – szervezése, irányítása, a csapat-hadtáp működésének ellenőrzése.

A hadtáptörzsek *szerepüket* a csapatok vezetésében akkor töltik be, ha biztosítják a parancsnokok tájékozottságát a hadtápbiztosítás lényeges kérdéseiről és megalapozottan előkészítik a parancsnok döntéseit, folyamatosan résztvesznek a vezetésben.

Ennek érdekében:

- folyamatosan *gyűjtik* az információkat a csapatok feladatairól, ellátottságáról, a feladatok végrehajtásának helyzetéről, mennyiségi és minőségi mutatóiról;
- sokoldalúan *elemzik, értékelik* a helyzetet, *javaslatokat dolgoznak ki* a feladatok végrehajtására, előkészítik a PK HTPH döntéseit;
- a PK HTPH döntései alapján *formába öntik* az intézkedéseket, terveket, *kidolgozzák és jóváhagyásra előkészítik* a végrehajtásra vonatkozó részterveket;
- *lejuttatják* a PK HTPH intézkedéseit; *koordinálják* a hadtápbiztosításban résztvevő fegyvernemi és szolgálati ágak tervező-irányító tevékenységét;
- *feldolgozzák és összegzik* a feladatok végrehajtásáról az ellenőrzések, jelentések, beszámolók tapasztalatait, javaslatokat dolgoznak ki a tapasztalatok hasznosítására;
- a PK HTPH nevében irányítják a hadtápfeladatok végrehajtását, a szolgálati ág főnökök a szakmai tevékenységet;
- *résztesznek* a felülvizelési és belső ellenőrzések végrehajtásában.

A törzsek beosztott tisztjei teljes felelősséggel személyesen vezetik azon feladatok végrehajtását, amelyeket a PK HTPH hosszabb, vagy rövidebb időre részükre meghatározott. A szolgálati ág főnökök egyértelműen a szakmai vezetést valósítják meg.

Vezetési szintenként vizsgálva a hadtáptörzs szervezetét, azok funkcionális feladatok és ágazati tagozódás szerint épülnek fel. A funkcionális feladatok (HKSZ és „M” hadtápbiztosítása, a hadtápcapatok, egységek, alegységek felkészítése, hadtáp gazdálkodás ellátás tervezése, szervezése, stb.) terjedelmének és jellegének megfelelően szervezetileg egy sor azonos és eltérő vonást tapasztalunk.

A szervezést vizsgálva hasonló vonásoknak tekintendők:

- a hadtáptörzsek élén minden szinten a PK HTPH áll, aki egyben a törzsek egyszemélyi vezetője, szolgálati elöljárója;

- a szolgálatok élén szolgálatfőnökök (vezetők) állnak, akik egymással szakmai fölé- és alárendeltségi viszonyban állnak;
- tervező-szervező tiszteket minden vezetési tagozatban találunk, azonban ők egymással szolgálati és szakmai alárendeltségi viszonyban nem állnak;
- a hadtáptörzsek munkájának segítésére könyvelő automaták, KESZG-ek és ESZG. van szervezve, megfelelő állománnyal.

Melyek az eltérő vonások:

- csak a hadsereg és hadosztály törzsekben van Hadtáp Törzsfőnök szervezve;
- a hadsereg hadtáp törzsében a funkcionális feladatok tervezésére, szervezésére és a végrehajtás irányítására hadművelleti és kiképzési osztály, az ágazati feladatok szervezésére és irányítására szolgálati ág főnökségek vannak szervezve, míg a hadosztálynál és ezrednél a szolgálatokat csak 1-1 fő, szolgálati ág főnök képviseli, s nincs külön hdm.-i szerv;
- az ezred cü. szolgálatfőnök közvetlenül a parancsnoknak van alárendelve;
- a laktanyahadtáp kísérletbe bevont ezredeknél a törzsek állománya bevonásra került a laktanya hadtáp szolgálat törzsébe.

Mindezeknek megfelelően eltérő hadtáptörzseink technikai ellátottsága is. Az ezred és hadosztály hadtáptörzsek mint már szó volt róla, zömében rendelkeznek ASCOTA középgepekkel, jelenleg folyamatban van az áttérés PC-4000-es KESZG-ekre, ezenkívül a tisztek rendelkeznek elektromos, mechanikus számológépekkel. A hadsereg és hadosztály lehetőségei kiterjednek a törzs nyomdaigénybevételére is. A hadsereg törzsnél most folytatunk kísérletet a békeadattár feldolgozásának R-10 ESZG-re való vitelére, ezenkívül rendelkezünk szolgálati áganként PACKARD, ill. TEXAS KESZG-ekkel. Minden szinten adott a lehetőség a híradóösszeköttetés minden irányban történő felhasználására.

A törzsek fogalma, rendeltetése, vezetési szintenkénti azonos és eltérő vonásaik, technikai felszereltségük áttekintése alapján néhány alapvető következtetést vonhatunk le:

- mindenekelőtt világosan látszik, hogy a törzsek állománya azonos elvi felépítése egyértelművé teszi a szolgálati és szakmai alárendeltségi kapcsolatokat, az egyes vezetési szintek között. Ez egyben rámutat az ágazatok szoros szabályozott vezetési kapcsolataira is;
- a KESZG-ek térhódítása hadtáptörzseinknél széles távlatokat nyit a vezetési funkciók (információ továbbítás, tárolás, döntéselőkészítés, stb.) számítógépes megoldására, a vezetés olyan fontos területei, mint az optimalizálás, belső ellenőrzés, stb. korszerű, gyors megoldása segítésére;
- miután egyértelmű, hogy a törzsek állománya a magasabb vezetési szinteken nem nőhet és nő az irányítás alá tartozó területek növekedése arányában, nyilván az egyszemélyi vezető, illetve törzsek munkatípusa kötelező különbözősége az ami a megoldást jelenti.

A vezetési módszerek, a vezetési funkciók megvalósításában alapvetően a vezetés tartalmi részletességében kell különbözőséget tenni;

- a hadtáptörzsekről lévén szó, a csapatgazdálkodás elvi rendszerének megfelelően számottevő különbség van - az önállóság növekedését és gazdálkodási jogot illetően seregstest törzstől egység törzsig haladva.

Törzseink a szocialista hadtudomány elveinek megfelelően kialakított szervezetek.

Az egyszemélyi parancsnokok, hadtáphelyetteseik és azok törzse útján való-
sítják meg a hadtáp vezetését. A hadtáp törzsek mint a törzsek részei a katonai
szervezet hierarchikus rendszerében tartoznak, a hadtáp működtetését annak ér-
dekeivel dialektikus egységben, céljainak megfelelően való-
sítják meg. A törzseket, így a hadtáptörzseket is azért hozták létre, hogy meghatározott feladatok érdeké-
ben struktúra rendszerben működjenek.

Működésüket célok, követelmények határozzák meg, melyhez vezetési struk-
túra rendszer tartozik. Ilyen a funkcionális, információs, döntési, szakmai, szol-
gálati és emberi viszony struktúra.

A célstruktúra: hadtáptörzseink esetében a törzs célra szervezett rendszere,
melyben az fogalmazódik meg, hogy a hadtáptörzs működésének mi a célja,
továbbá milyen célok megvalósítására vannak szervezve az egyes vezető szemé-
lyek és az egyes szolgálati ág főnökök (főnökségek). Végsősoron a törzs „szervei”
azonos célok megvalósítására vannak szervezve, azonban egy sor sajátossággal
bírnak. Ez a differenciáltság kifejezésre jut az általános és szakmai célok meg-
határozásában.

A célstruktúrával van összefüggésben a *követeményszerkezet*. Ez a főcél
elérése érdekében időszakonként kerül meghatározásra. Kialakításához a törzsek
a cél alapos tanulmányozása, a helyzet sokoldalú értékelése útján jutnak el. Pl.
évenként kerül meghatározásra a PK HTPH intézkedése, PK HTPH feladat-
szabó értekezlete, stb.

A funkcionális szerkezetében kifejezésre jut a hadtáptörzsek munkamegosz-
tása. A feladatokat a törzsek részben funkcionális csoportosítás szerint oldják
meg (pl. az élet- és munkakörülmények javításában minden szolgálati ágnak van
feladata, mely az alárendelt szolgálati ágakra történő ráhatás gyakorlása eredmé-
nyeként éri el a részcélok realizálását. Úgy mint: a heti kétszeri fehérműváltás
biztosítását, kétmenüs étkeztetés, büférendszerű vacsoráztatás megvalósítását, stb.)
Struktúra rendszerünk alapvető elemét képezi az *információs szerkezet*, mely
a döntési szerkezet szervezeti része. Hadtáp információs rendszerünk kiépített,
szabályozott rendszert képez, mely a folyamatos, időszakos és esetenként jelent-
kező információcserét foglalja magában.

A döntési szerkezet a főcél megvalósítására irányuló törekvések és célok
megvalósítását szolgálja. A meghatározott cél és követelmények ismeretének bir-
tokában a cél elérése érdekében hozott döntések sorozatát jelenti. A hadtáp
törzsek esetében is jog és hatáskörtől függő tevékenység ez. Ez abban jut kife-
jezésre, hogy a PK HTPH-n, mint a törzs egyszemélyi vezetőjén kívül meghatá-
rozott kérdésekben döntésre jogosultak a HTP TÖF (terv. szerv. tiszt.), a szol-
gálati ág főnökök.

A szolgálati és szakmai viszony szerkezet a hadtáp törzsben a belső szabá-
lyozás szerepét tölti be. A vezetők és személyek szolgálati és szakmai viszonyát,
jog- és hatáskörét, személyi felelősségét a szervezeti és működési szabályzat,
valamint a munkaköri leírások egyértelműen rögzítik. Ez lehetővé teszi a feladat-
szabás, számonkérés és elszámoltatás rendjének következetes fenntartását, kizárja
az önkényeskedést. (pld. a hadtáp terv. szerv. tisztnek nem szabad egyetlen
szolgálati ág főnök sem feladatot, de nem is számoltathatja el sem a magasabb
szolgálati beosztás, sem pedig a magasabb rendfokozat jogán) Ugyanakkor kö e-

lező együttműködést kell naponta megvalósítani. Ezért hadtáptörzseinkben is meghatározó szerepe van az emberi viszonyok, kapcsolatok alakulásának. E viszonyok közé soroljuk: szimpátia viszonyokat, baráti, szakmai és egyéb kapcsolatokat. (E kérdések behatóbb vizsgálatával a szociológia és pszichológia foglalkozik.)

A hadtápvezetés megvalósításának főbb jellemzői seregstestünkénél

A seregstest csapatai hadtáp vezetése és a szakirányítás megvalósítása érdekében éves viszonylatban az alárendeltekre a következő területeken gyakorolunk hatást.

A harcckészültség hadtápbiztosítás terén: évről-évre fejlesztjük a harcckészültség és mozgósítás hadtápbiztosításának feltételeit (pl. laktanyai főzőpontok kialakítása, személyi felszerelési helyek, beöltöztetőhelyek korszerűsítése, munkarendjük kialakítása, üzemanyag kannatartók felszerelése, tárolótér bővítés, stb.) Időszakonként egyeztetjük a harcckészültségbe helyezés és M hadtápbiztosítási tervet. (a jövőben a HKSZ-i terv kivonatokat)

A hadtáp kiképzés terén: két évre megtervezük és meghatározzuk a tiszti, tts-i, sorállomány, polgári alkalmazottak, kiképzési követelményeit a tartalékos állomány kiképzésének és M. összekovácsolási feladatait. Kiképzési időszakonként pontosítjuk a kiképzési feladatokat. *A gazdálkodási feladatokat és az ellátási követelményeket egy évre* határozzuk meg.

A csapatok, gazdálkodási, építési, fenntartási feladatait és a hadtápkiképzés követelményeit a parancsnokok parancsába, az építési intézkedésben és a kiképzési intézkedésben határozzuk meg. A hadtápszolgálat feladatait egy évre, a szolgálati és szakmai előjárók követelményei alapján a PK HTPH intézkedésben szabályozza. Esetenként a soronkövetkező feladatokra külön intézkedés kerül kiadásra (összevont intézkedés).

Az éves feladatokat átfogóan a parancsnok vezetői értekezleten, a hadtápszolgálat feladatait a PK HTPH vezetői értekezleten értelmezi. A végrehajtás tapasztalatainak értékelését és a soronkövetkező feladatok értékelését félévenként (negyedévenként) PK HTPH-i, a szakmai feladatok vonatkozásában szolgálati ág főnöki vezető értekezletek módszerével végezzük.

A seregstest hadtápvezetésének jellemzője, hogy a magasabbegységek és HDS közvetlen egységek hadtápszolgálati irányában a szakirányítást, a hadsereg hadtáp csapatok irányába a parancsnoki vezetést valósítja meg. A szolgálati ág főnökök teljes felelősséggel végzik az alárendelt szakmai szolgálatok és szakcsapatok szakirányítását. Ebből adódik, hogy a magasabbegységek, egységek irányában szakellenőrzést, a hadsereg hadtápcapatok irányában parancsnoki ellenőrzést gyakorolunk.

A vezetőtevékenységünkben sajátos, hogy a magasabbegységek felé mint közbeeső vezetési szerv részére keretszabályozást alkalmazunk. A seregstest közvetlen csapatok hadtápszolgálati, mint végrehajtó szervek felé konkrétabb, részletesebb feladatokat szabunk, esetenként a napi ügyekben is koordináljuk feladataikat. Ez a felelősség eltérő jellegéből adódik. A magassabbegységek körelékébe tartozó egységek hadtápbiztosításáért a seregstest által megszabott követelmények teljesítéséért a magasabbegységek PK HTPH-ei felelősek. A seregstest közvetlen csapatok hadtápbiztosításáért pedig közvetlenül a seregstest PK HTPH felel.

A seregtesteknél és az alárendelteknel a hadtáptörzs munkájának megszerzéséért közvetlenül a HTP TÖF, az egységnel a PK HTPH felelős.

A törzs munkájának megszerzése látszólag egyszerű folyamat, mely során:

- tisztázzuk, értelmezzük a hadtáptörzs előtt álló feladatokat;
- a feladatokat lebontjuk részfeladatokra;
- kijelöljük a feladat végrehajtásának határidőit, a végrehajtásért felelős személyeket;
- megszabjuk a feladatokat és a végrehajtás követelményeit;
- ellenőrizzük, segítjük és számonkérjük a végzett munkát.

Mint hangsúlyoztuk ez csak a látszat, ennél a munkaszervezés sokkal bonyolultabb. A szervezés során figyelembe kell venni az előljáró által megszabott feladatok időarányos részét, az összefegyvernemi törzs, fegyvernemek és szolgálati ágak igényeit, az áthúzódó feladatokat, valamint az alárendeltek által végrehajtandó feladatokat. A feladatok mennyisége, jellege és határidői alapján döntő jelentőségű a *munka arányos elosztása*, a végrehajtás feltételeinek biztosítása (pl. utazás megszervezése). A törzsmunka megszervezésének, a feladatok összehangolásának és irányításának alapja, a hosszabb (éves), rövidebb (havi) munka- és ellenőrzési terv, vagy az egyedi feladatok végrehajtására készített terv (pl. ütemterv az ellenőrzés végrehajtására). A tervek hivatottak biztosítani az átfedések kiszűrését, a résztevékenységek összehangolását, ugyanakkor vezérfonalat jelentenek a végrehajtásban. A hadtáptörzs terveiből készül a szolgálati ágak és beosztott tisztok munkaterve. A törzsmunka végrehajtásának minősége nagyban függ a feladatok célszerű elosztásától. Rövid határidők esetében célravezető a feladatot annak a tisztnek kiosztani, aki az adott területet a legjobban ismeri és a feladat kidolgozásában a legnagyobb jártassággal rendelkezik.

Hosszadalmas és bizonytalan a munka eredménye, ha a feladatot olyan tisztnek adjuk, aki részére a feladat ismeretlen. Silány eredményt sejtet az, amikor egy tiszt úgy kezdi a feladat megoldását, hogy „átrendezi” az irattárat. A jól felkészült és a változó körülményekhez alkalmazkodni tudó törzstiszt fejből is tudja, hogy mit hol találhat meg, mi az amit az „archív” anyagokból munkájához változtatások nélkül, mi az amit kritikusan felhasználhat, és mi az ami már nem állja meg a helyét.

E rövid kitérő után néhány szót kívánunk ejteni a törzsmunka irányításáról.

Az irányítás alatt a törzsmunkában a feladatok végrehajtásának ellenőrzését, a szükséges beavatkozást, elszámoltatást és jóváhagyást értjük. Törzsünkben az irányításnak azt a módszerét követeljük, hogy a kidolgozás során ellenőrizzük a végrehajtást, a végrehajtás egyes ütemei után a kidolgozókat elszámoltatjuk. Ez biztosítja a menetközbeni szabályozást, az időben történő beavatkozást és a végzett munka minőségének javítását. Az átfogóbb feladatok végrehajtásának helyzetét szolgálatfőnöki értekezleten, vagy törzs tiszti gyűlésen mérjük fel és határozzuk meg a további feladatokat. A HTP TÖF a hadművelleti és kiképzési osztály, a szolgálati ágak feladatait esetenként naponta is, a hadtáp hadművelleti osztályvezető és a szolgálati ág főnökök beosztottjaik feladatait, ha szükséges naponta többször is koordinálja, pontosítja. Ezt az indokolja, hogy naponta jelentkeznek újabb és újabb operatív megoldást igénylő feladatok.

A továbbiakban röviden szeretnénk összefoglalni a csapathadtáp vezetése fontosabb aktusait, módszereit.

A vezetés elemeinek érvényesülése a hadtápvezetésben

A csapathadtáp vezetés folyamatát a következő elemekre bontjuk:

- információ gyűjtés, rögzítés, elemzés;
- az előtervezés és döntés;
- tervezés;
- szervezés;
- a végrehajtás irányítása;
- az ellenőrzés és értékelés.

A különböző szinten dolgozó hadtáptörzsnek információval kell rendelkezni az alárendelt csapatok hadtáphelyzetéről, a csapatok előtt álló feladatokról, a szolgálati előljáró hadtáptörzs célkitűzéseiről, az ellátást, gazdálkodást befolyásoló külső körülményekről.

Az információs tevékenységhez tartozik az *elemzés*, az információk értékelése, szolgálati áganként és a hadtáp egészére vonatkozó számvetések elkészítése, értékelt adatok, mutatók kialakítása. Az elemzés a döntés előkészítése és a tervjavaslatok elkészítése érdekében történik. A kidolgozott javaslatokat a PK HTPH elbírálja. A PK HTPH az előljáró követelményei, a pártpolitikai szervek célkitűzései, a hadtáphelyzet sokoldalú ismerete alapján dönt a hatáskörébe tartozó kérdésekben, illetve kikéri a parancsnok döntését hatáskörét meghaladó ügyekben.

A PK HTPH döntése az elgondolásban kerül megfogalmazásra, mely alapján a hadtáp szolgálati ág főnökök kialakítják a szolgálati águkra vonatkozó elgondolást. A vezetési folyamat következő elemeként a hadtáptörzs megtervezi az elgondolásban meghatározott célkitűzések és főfeladatok végrehajtását.

Az éves tervezés során pontosításra kerülnek a harcckészültség és M. hadtápbiztosítás szervezeti és technikai fejlesztés feladatai, bedolgozásra kerülnek a hadtápfeladatok a PK kiképzési és építési intézkedésébe, a fegyvernemi főnökök intézkedéseibe és a törzs feladattervébe. Ugyanakkor az összefegyvernemi törzs tervéből a hadtápszolgálat éves feladattervébe feltüntetjük a HKSZ és M feladatokat, a kiképzési feladatokat, a csapatok harcckiképzésének feladatait az előljárók a törzs és alárendeltek rendezvényeit. A tervezés során kidolgozásra kerül a PK HTPH intézkedése a hadtápszolgálat következő évi feladatainak végrehajtására.

Szervezés a feladatok időben és térben történő összehangolása. A szervezés során tervezzük meg a részfeladatok végrehajtását, melyekre az együttműködő törzsekkel, osztályokkal külön programokat, részterveket készítünk. Lejuttatjuk az alárendeltek feladatait, előkészítjük a vezetői értekezletet, ahol értelmezzük a soronkövetkező feladatokat.

A végrehajtás irányításának alapja a folyamatos megfigyelés, egyeztetés és állandó impulzusok, utasítások adása, módosítások és kiegészítő rendszabályok foganatosítása. A seregtest hadtáp funkcionális feladatainak irányítása a hadtáptörzs, az ágazati feladatok irányítása, a szolgálatfőnökök szakmai irányító tevékenysége útján valósul meg.

Egy évet alapul véve általában a következő ismétlődő vezetési aktusokról beszélhetünk:

- vezetői értekezletek;
- módszertani foglalkozások;

- beszámoltatások;
- ellenőrzések;
- értékelések;
- szolgálatfőnöki értekezletek;
- törzs tiszti, tiszthelyettesi értekezletek.

A *vezetői értekezletek* céljukat, tartalmukat és módszereiket tekintve eltérnek egymástól.

A *vezetői értekezletek célja*: egy-egy időszak tapasztalatainak összegzése, a végrehajtás részletes értékelése, a következő időszak feladatainak megszabása. *Tartalmát* minden esetben az átfogott időszak és a vezetői értekezlet célja határozza meg. Ennek megfelelően módszerei is eltérőek.

Seregtestünknel *vezetői értekezletek kerülnek levezetésre*:

- *évenként*: a PK HTPH vezetésével általában január hónapban az éves feladatok végrehajtásának értékelése, az adott évre meghatározott feladatok értelmezése, és a feladatok meghatározása céljából. Az értekezlet tartalmát tekintve átfogja a hadtápszolgálat valamennyi területét, a feladatok végrehajtásának és alárendelt hadtáptörzsenként a munka értékelését. Módszeres előadás, értékelt adatok, tendenciák széleskörű szemléltetésével.

- *félévenként, negyedévenként*: a PK HTPH vezetésével a tárgynegyedév első hónapjában a végzett munka áttekintése, és soronkövetkező feladatok pontosítása érdekében. *Tartalma*: a kiemelt feladatok tapasztalatainak közreadása, soronkövetkező feladatok lebontása a végrehajtás módszereinek, határidőinek elemzése, feladatok meghatározása, kijelölt PK HTPH-ek jelentése egy-egy feladat végrehajtásáról. Beszámoltatás a feladatok időarányos végrehajtásáról (minden résztvevőt, esetenként csak kijelölt résztvevőket).

- *Félévenként*: a szolgálati ág főnökök vezetésével a szolgálati ágak értékelése és a szolgálatok soronkövetkező feladatainak értelmezése, pontosítása érdekében. Az értekezletek tartalma a szolgálati ágak tevékenységéhez tartozó valamennyi területet felöleli. Módszerei nem térnek el a PK HTPH vezetői értekezletei módszerétől.

Seregtestünknel jól bevált, hogy a PK HTPH „éves értékelő és feladat-szabó” vezetői értekezletén részt vesznek, a hadosztály PH HTPH-ek, HTP TÖF-ök, dandár PK HTPH-ek, a HDS közvetlen egységek PK HTPH-i, a kötelékben levő e. PK HTPH-ek, a MBF és a HDS hadtáptörzs állománya. A félévenként, negyedévenként levezetésre kerülő PK HTPH-i értekezleten a kötelékben levő ezred PK HTPH-eken kívül az előzőekben felsoroltak.

A *módszertani foglalkozásokat a vezetési aktusok sorába helyezni nem a leghygiénesebb*. Ennek ellenére idesoroljuk, mert a vezetés részéről döntő fontosságú a végrehajtás segítése és az egységes értelmezés szempontjából. *Célja*: a végrehajtás megalapozása. *Tartalmát*: minden esetben a módszertani tárgya behatárolja. *Módszere*: a nevében benne van.

Beszámoltatás:

az alárendelt PK HTPH-ek *évente* a feladatok végrehajtásáról beszámolnak. A beszámoltatás végrehajtására minden évben terv készül. Az éves beszámoltatás történhet:

- bizottsági ellenőrzés keretében;
- PK HTPH-i vezetői értekezlet keretében;
- berendelés útján.

Célja: a feladatokról történő céltudatos elszámoltatás. *A beszámoló tartalmának* szabályozására az előjárók követelményeit figyelembe véve minden esetben meghatározzuk a szempontokat és azokat a kérdéseket (differenciáltan) melyekre a beszámolóban külön is ki kell térni. *A beszámolás módszere* a szóbeli jelentés és írásban történő felterjesztés. Kivételes esetben mint egyetlen változat az írásos felterjesztés.

Ellenőrzések:

a CSHSZ IV. fejezetében meghatározott követelmények alapján a meghatározott gyakorisággal teszünk eleget ellenőrzési köteleinknek. Az ellenőrzések célja, tartalma és módszere előttünk jól ismert. Ezért e kérdésben inkább arra utalnánk, hogy az ellenőrzés mint vezetési aktus nem csupán a helyzet felmérés, megismerés és megállapítás szerepét hivatott a vezetésben betölteni. Az ellenőrzésnek elő kell segíteni a hiányosságok rövid időn belüli felszámolását, az ellenőrzött alárendeltek aktivitásának pozitív irányban történő kibontakozását, a vezető törzs önkontrollját vezető tevékenysége javítása érdekében.

Hadtáptörzsek jogáról és felelősségéről

A hadtáptörzsek a PK HTPH szervei az alárendelt hadtápszolgálatok, hadtápcapatok irányítására. Ebből adódik, hogy rendeltetésük nem önmaguk irányítása, hanem az alárendelt hadtápszolgálatok, hadtápcapatok, egységek, alegységek vezetése. A parancsnok hadtáphelyettes személyesen felelős a hadtápszolgálatra háruló valamennyi feladat eredményes végrehajtásáért, éppen ezért neki van egyedüli joga az adott szint egészére kiterjedő rendelkezések, (sorszámos intézkedések) kiadására.

A hadtáptörzsek jelentősége abban áll, hogy a parancsnok hadtáphelyettes követelményei alapján a végrehajtás feltételeinek megteremtésével, folyamatos ráhatással biztosítsák a HKSZ, M és a kiképzés zavartalan hadtápbiztosítását, a hadtápcapatok és törzsek felkészítését és működését.

A PK HTPH egyszemélyi felelősége mellett a HTP TÖF személyesen felelős CSHSZ 24. pontjában foglalt feladatok végrehajtásáért. *A szolgálatfőnökök* a szakmailag alárendelt szolgálati ágak, hadtápcapatok, szakalegységek valamennyi feladatának végrehajtásáért felelősséggel tartoznak a PK HTPH-nek és a szakmai előjáró szolgálati ág főnököknek.

Sürgős, megszüntetésre váró szemléletbeni probléma annak hangsúlyozása, hogy a törzsek beosztottjainak köteleiségei vannak, az azok maradéktalan teljesítéséhez joggal nem rendelkeznek.

A köteleység egy adott munka elvégzésében értelemszerűen biztosítja (a kizárt jogokon kívül) az ahhoz szükséges jogot.

A szolgálati ág főnöknek joga van alárendeltjét elszámoltatni, a szolgálati ág tevékenységével kapcsolatos bármilyen adatot bekérni és a PK HTPH felé javaslattal kezdeményezni akár parancsnoki parancs, intézkedés kiadását is.

A leggyakoribb tapasztalat, hogy a jogok helytelen értelmezése miatt, a hadtápvezetésben elsorvad a szakmai irányítás és a ráhatás gyakorlása.

Seregtesnél a HTP TÖF a hadműveleti osztály magasabbegységénél a HTP TÖF és a terv. szerv. tiszt köteletségének és jogának kell hogy tekintse a hadtáp-

biztosítás feladatainak és a hadtápbiztosítás bármely kérdésének szervezése, irányítása, ellenőrzése során a szakmai feladatok szolgálatfőnökökkel való egyeztetését és a PK HTPH követelményeinek teljesítése érdekében annak nevében feladatokat szabni részükre. A HTP TÖF (seregtesteknél a hdm-i és Kik. o.) nem veszi át a szolgálatfőnökök szakmai előjárói felelősségét, hanem koordinálja, összefoglalja a munkát annak érdekében, hogy a PK HTPH által kitűzött célkitűzések megvalósuljanak. A szolgálatfőnököktől azt várjuk el, hogy a szolgálat ügyeiben ők legyenek a legtájékozottabbak, ismerjenek mindent a legapróbb részletekig és állandó ráhatás gyakorlásával vezessék a szakmai beosztottjaikat. Állandó napirenden levő téma, hogy növelni kell a szakmai irányítást és ráhatás gyakorlását.

Néhány gondolat a párhuzamos tervezésről

A törzsek tervezőmunkájában egyre gyakoribb módszer a párhuzamos tervezés. A párhuzamosság alatt azt értjük, hogy bizonyos „féktávolságot” betartva a vezetési szintek között, ugyanakkor a törzseken belül a törzs szervei (osztályok, szolgálatok) egyidőben terveznek. A párhuzamos tervezés *egyik módszere*, amikor az előjáró törzsek „előzetes intézkedésekkel” biztosítják az alárendeltek tervező munkáját, *másik módszere* amikor a tervezési adatokat „csöpögtetés módszerével” továbbítják és csak végleges intézkedést adnak ki, ettől is eltérőbb módszer, amikor az előtervezési adatok birtokában az előjáró törzsek az alárendeltek tervezéssel megbízott személyei részére összevont tervezői értekezletet vezetnek le és ezzel biztosítják a tervező munka egyidejű indítását.

A párhuzamos tervezőmunka egyértelmű *előnye* az időmegtakarítás, *bátrán* *ya*, hogy a pontosítások sorozatával jár.

Az éves tervezés sokoldalú komplex tervezőmunkát igényel. Ezért annak végrehajtására *elgondolással* kell rendelkezni, melyben a feladatok megoldására kialakulnak a munkacsoportok és a végrehajtás módszerei. A tervezés időszakára célszerű ütemtervet készíteni és a legfontosabb határidőket a havi munka- és ellenőrzési tervben rögzíteni. A béke tervezési feladatokra nincsenek grafikonok, melyek mereven behatárolják, hogy ki, mikor, mit köteles kidolgozni és mikorra köteles bemutatni. Ezért a tervszerűséget és az összehangolt munkát az ütemterv hivatott biztosítani. Fontos tényező, hogy egy-egy feladat tervezésének élére olyan személy álljon, aki az előjáró követelményei, a PK HTPH elgondolásából származó ismerethalmaz birtokában határozott elképzeléssel rendelkezik, és képes azt érvényesíteni a tervezés menetében.

Azt tartjuk célszerűnek, ha a tervezés élén a seregtestnél és hadosztálynál a HTP TÖF, egységénél egyértelműen a PK HTPH áll.

A párhuzamos tervezés során elengedhetetlen a gyakori egyeztetés, a tervezőmunka összehangolása. Ennek érdekében az előjáró hadtáptörzsnek a tervezés menetében ellenőrizni kell az alárendeltek tervezőmunkáját, újabb adatok biztosításával segíteni kell a tervezést és a tervek tökéletesebbé tételét. További elvárás, hogy a tervezésben részt vevők úgy a törzson belül, mint a vezetési szintek között állandóan legyenek egymással kapcsolatban és folyamatosan tisztázzák a felmerült problémákat, meg nem értett kérdéseket. Előzetes intézkedés kiadása esetén, a végleges intézkedés kiadásakor célszerű összevont értekezleten a főbb tervezési adatokat áttekinteni, a változásokat ismertetni.

A cikk keretei között a hadtáptörzsről és munkájuk szervezéséről, a hadtápvezetés ezen aktuális kérdéseiről kívántuk közreadni módszereinket, tapasztalatainkat.

A vezetés elméleti kérdések, a növekvő követelmények megoldását biztosító szervező, irányító, gyakorlati munka – az elmélet és a gyakorlat – összevetése metodikáján keresztül állandóan törekszünk a hadtápvezetés javítására.

A kifejezett rendszerezés és módszerek a gyakorlatban zömében kiállták a próbát, ugyanakkor szüntelenül igazításra szorulnak.

A tapasztalat és véleménycsere igényével várjuk cikkünkhöz a véleményeket, hozzászólásokat.

A CSAPATGAZDÁLKODÁS ELMÉLETE, ELLÁTÁS, GAZDÁLKODÁS KATONAI KÖZLEKEDÉS

Gazdálkodásunk hatékonyságának értelmezése, funkcionális tervezés alapján

Bogdány Tamás főhadnagy

A folyóirat 1979. évi 4. számában közzétett cikkem I. része és most a folytatása lényegében egy lefolytatott kísérlet eredményeinek általánosítása alapján készült. E II. részben a hatékonyság szerepével, a ráfordítások megállapításának metodikájával és értékelési mutatóinak alakulásával kívánom közreadni tapasztalataimat.

II.

A hatékonyság minősítő eleme: az „elszalasztott lehetőségek költsége”

A szóban forgó elemzés a zászlóalj kiképzésének 1977 november 1-től 1978 június 30-ig tartó időszakát öleli fel. Az időtartam behatárolása a ráfordítások elemzése szempontjából igen lényeges. A vizsgálat alaphelyzete az 1977 november 1-i anyagi és pénzellátottság. Ez azt jelenti, hogy eltekintettem az ekkor már meglévő felszerelések és berendezések beszerzési áráról és csak a *célok érdekében üzemeltetett berendezések adott időszakában felmerülő ráfordításaival számoltam*. Kivételt képeznek természetesen azok a berendezések, amelyeket a vizsgált időszakban szereztek be az ezred költségvetési előirányzata terhére.

A ráfordítások kalkulálása során az alábbi árakat vettem figyelembe:

- a központi beszerzés alá vont anyagok esetében az MN elszámolóár rendszert;
- a csapatbeszerzésű anyagok esetében az ún. számla szerinti árakat.

Feltűnhetett az olvasónak, hogy mindeddig kerültem a költség szó használatát. Szándékosan tettem, mert a funkcionális tervezés „hatékonyság-fogalma” a költség kategóriának egy sajátos értelmezéséhez kapcsolódik.

Mindenekelőtt le kell szögeznünk, hogy a *ráfordítás és a költség* nem szinonim fogalmak. Elszámolás szerint, a ráfordítás egy tágabb értelmezése a költségnek. Egy elszámolási időszakon belül csak azok a ráfordítások költségek, amelyek az adott időszakban merültek fel a teljesítés érdekében. Persze nemcsak a felmerülési időszak teszi a ráfordítást költséggé, hiszen ha így lenne, akkor zászlóaljunk minden 1977 november 1. és 1978 június 30. között felmerült ráfordítását költségnak nevezhetnénk. A felmerülési idő behatárolása tehát szükséges, de nem elégséges ahhoz, hogy költségről beszélhessünk.

Költség alatt „a javak előállítására, forgalomba hozatalára és fogyasztóhoz juttatására fordított mindennemű élő- és holt munka, valamint az előírások szerint költségként elszámolt társadalmi tiszta jövedelem pénzben kifejezett összege”¹ értendő.

Allítás: a honvédelmi célú szükségletek ráfordítási körében legfeljebb csak ún. csonka költség értelmezhető.

Ha a költség definíciót kivetítjük a honvédelmi haszonhatás ráfordításaira, akkor *egyértelműen kizárhatjuk azt a lehetőséget, hogy a honvédelemnek van tiszta jövedelem tartalma*. Ugyanakkor *csak* a társadalmi tiszta jövedelem-elem kizárása indokolt, az ugyanis bizonyítható, hogy a honvédelem ráfordításai olyan „javak előállítása” érdekében teljesülnek, melyek pénzben kifejezhető élő- és holt munkát emésztenek fel.

Bizonyítás: javak alatt az ember személyi és termelői szükségleteinek kielégítésére alkalmas tárgyak *és haszonhatások (!)* gyűjtőnevét értjük. A tanulmány bevezetőjében bizonyítottuk, hogy *a honvédelem, mint társadalmi haszonhatás* – a vizsgált szinten – bér, juttatás, anyagi biztosítás, technikai biztosítás valamint laktanyai elhelyezés és szolgáltatás jellegű *ráfordítások eredője*. A fenti ráfordítás elemek viszont egyértelműen visszavezethetők az élő- (bér és juttatás), valamint a holtmunkára (technikai biztosítás). Ilyen alapon tehát a honvédelem élő- és holtmunka eredete vitathatatlan.

A fenti állítás bizonyítása csupán azért fontos, hogy megmutassuk: meg van a közgazdasági alap arra, hogy a honvédelem és a népgazdaság ráfordításainak közös vonásait elemezzük.

Hatékonyság-vizsgálatunk során nincs szükség sem a költségre, sem pedig a csonka költségre, mert *a funkcionális tervezés nem a ráfordítás minimalizálás, hanem a célkitűzés elérésének batásfoka alapján definiálja a hatékonyságot*. Szemléletünkben *az eredmény a lényeg, a ráfordítás pedig a lényeg mérlege*.

Vizsgáljuk meg ezt a hatékonyság-mérleget!

A mérleg egyik serpenyője: a célkitűzés teljes ráfordítása; a másik serpenyő: az elért eredmény ráfordítása; a mérleg nyelve: a ráfordítás-struktúra.

A favorizált mutató: *eredmény tényleges ráfordítása*
célkitűzés tervezett ráfordítása

Vegyük a célkitűzés ráfordítását az optimális száz százaléknak. Ezt annál is inkább megtehetjük, mert joggal feltételezhetjük, hogy a körültekintő, alapos tervezés eleve biztosítja anyagi oldalról is a célok elérését, vagy hogy következetesek maradjunk: a célelemnek megfelelő erőforrás-kombináció kiválasztását.

A mutató általános képlete: $\frac{E}{C} = R$, ahol „R” a ráfordításhányados százalékos értéke.

Az $\frac{E}{C}$ hányados három irányban veheti fel lehetséges értékét:

R_1 a tört értéke, ha $\frac{E}{C} > 1$

1. Közgazdasági Kislexikon (Kossuth Könyvkiadó, 1972.) 209. old.

R_2 a tört értéke, ha $\frac{E}{C} < 1$

R_3 a tört értéke, ha $\frac{E}{C} = 1$

Értelmezzük az eltérés irányait!

Mi történné $\frac{E}{C} > 1$ esetén?

A szervezet nagyobb ráfordítással produkálta az elért eredményt annál, mint amelyet a célkitűzés száz százalékos teljesítése indokolt. A cél tervezett ráfordítása száz százalékosan biztosította volna az eredményt, mivel minden ráfordításkombináció csak egy célelemhez kapcsolódhat legjobb megoldásként és feltételezzük, hogy a tervezés során ezt sikerült kiválasztani. Hogyan magyarázza a funkcionális tervezés ezt az egyenlőtlenséget? Az biztos, hogy a célkitűzés által indokolt ráfordításhoz képest pótlólagos kiadásaink keletkeztek. Ha lebontottuk a komplex célkitűzést célelemre, a tervezés során a tevékenységekhez rendeltük a legjobb erőforrás megoldásokat, akkor a végrehajtás után minek köszönhető a „túllépés”?

Magyarázatként vegyünk egy egyszerű példát!

Egy adott kiképzési cél végrehajtásának tervezése során az alábbi ráfordítástruktúra alakult ki:

Célelem	Bér és juttatás ráfordítás	Anyagi bizt. ráfordítás	Techn. bizt. ráfordítás	Lakt. elhe. és szolg.	Össz.
x_1	2	6	8	4	20
x_2	5	12	20	13	50
x_3	3	10	12	5	30
.
.
x_n	70

X célkitűzés összesen

500

Tegyük fel, hogy X célkitűzésünk teljesítése a valóságban 510 egységnyi ráfordítást emésztett fel, a célok által optimálisnak tartott 500-zal szemben:

$$\frac{E}{C} = \frac{510}{500} > 1, \text{ vagyis } E_{\text{rát}} > C_{\text{rát}}$$

Mikor a tervezés időszakában 500 egységnyi ráfordítást rendeltünk – a táblázat szerinti megoszlásban – a komplex célkitűzéshez, joggal gondolhattuk, hogy

az anyagi feltételek oldaláról minden célclem elérése biztosított. Az eredmény és a cél pusztá számszerű összehasonlításából is az derül ki, hogy a kapott eredmény összes ráfordítása tartalmazza a célkitűzés tervezett ráfordítását. Mégis nyugtalanító az eredménynél jelentkező tíz egységnyi ráfordítás többlet eredete.

Mi lehet a többlet lehetséges oka?

Feltehetően az $x_1, x_2, x_3 \dots x_n$ célelemekből álló X célkitűzés valamely eleme teljesülés nélkül „nyelte el” a ráfordítást.

Részletesebben: az 510 egységnyi ráfordításból 10 egység *eredménnyel nem fedezett összeg*. Ez azt jelenti, hogy az $x_1, x_2, x_3 \dots x_n$ célok valamelyike nem a hozzárendelt (legjobb) ráfordítás változatot emésztette fel. Logikánk szerint természetesen: annak következtében, hogy nem a legjobb változat érvényesült a cél realizálásakor, végeredményben duplán fizettünk. Ugyanis az csak az egyik probléma, hogy az adott célclem nem a legjobb ráfordítás-változat mellett „teljesült”. Ebből automatikusan következik, hogy az itt elmulasztott „legjobb” ráfordítás-kombináció egy másik célelemhez csapódott, ahol már egyrészt nem illeti meg a „legjobb” jelző, másrészt kitérta a másik célclem mellé tervezett legjobb ráfordítás-változatot. A 10 egységnyi többletráfordítás tehát ezt az *elszalasztott lehetőséget jelzi*.

Mi történt $\frac{E}{C} < 1$ esetén?

A szervezet az indokoltnál kisebb ráfordítással produkálta az elért eredményt. A funkcionális tervezés szemléletében *ez nem a gazdaságos megoldás jele*. A gazdaságos megoldást már eleve terveznünk kellett, mikor a legjobb erőforrás-változatokat rendeltük a célelemek mellé.

Az $\frac{E}{C} < 1$ esetén ellenkező előjellel ugyanaz történt, mint az $\frac{E}{C} > 1$ vál-

tozatnál. A végrehajtás során valamely célelemhez nem a tervezett ráfordítás-kombináció került. Minthogy a legjobb eredményt csak *egy* ráfordítás-kombináció biztosítja, így a célelem teljesítése nem a jegyjobban sikerült.

$\frac{E}{C} = 1$ esetén a komplex célkitűzés minden céleleme a tervezett szerinti

legoptimálisabb módon lett kielégítve. Mindegyik célelemhez a – legjobb szervezési megoldást jelző – ráfordítás-kombináció csatlakozott a végrehajtás során. A lehetőségekkel tehát maximálisan éltünk és közülük egyet sem szalasztottunk el.

Mindezek alapján megállapítható: *a funkcionális tervezés az $\frac{E}{C}$ ráfordítás-bányados eltérési irányja alapján értelmezi a hatékonyságot*.

Akár több akár pedig kevesebb az eredmény teljes ráfordítása, mint amennyit a célkitűzés elemenkénti felbontása indokol: hatékonyságot veszítünk. Úgyis fogalmazhatunk, hogy a hatékonyság = az elszalasztott lehetőségek árával; vagyis elszalasztottuk egy vagy több célelem legminőségibb kielégítését.

Mindezekből láthatjuk, hogy *funkcionális tervezés esetén minden „fillér” csakis a legcélravezetőbb felhasználás esetén képvisel hatékonyságot*. Ebből következően a legcélravezetőbb erőforrás-csoportosítás megválasztásáról és érvényesítéséről való lemondást plusz ráfordítással kell ellensúlyoznunk. Nevezzük ezt

a plusz ráfordítást a továbbiakban *indokolatlan költségnek* (K_1) és jelentse a hatékonyság érvényesítésének elmulasztásából fakadó többletráfordítást.

A hatékonyság és az indokolatlan költség tehát egymást kizáró kategóriák. Minden olyan ráfordítás, amely K_1 -ként értelmezhető, utal az elvesztett hatékonyságra és számszerűsíti azt.

A ráfordítások megállapításáról

Az eddigiek alapján joggal kérdezheti az olvasó: milyen módszert alkalmaztunk a ráfordítások megállapítása és célelemekre való felosztása során.

Magyarázatként szeretnék kitérni a zászlóalj működésének azon általános és speciális jellemzőire, amelyek jelentősen befolyásoltak a ráfordítások célirányos megállapításában.

A kiképzők foglalkozás terveinek áttanulmányozását követően világossá vált: a zászlóalj kiképzésének ráfordításai nem oszthatók fel egykönnyen az adott célelemekre és minősíthető faktorokra (pl. gyakorlati foglalkozás). Komoly problémát jelentett a helyes vetítési alapok megállapítása is, mivel minden mozzanatnál az czredszintű normák kötöttségébe ütköztem.

Csak a tevékenységek személyi feltételeinek biztosítása volt egyértelműen megfogható finanszírozási oldalról. Ebből adódóan fontos feladattá vált a tevékenységeknek kiképzési órában történő meghatározása. A kiképzési órák tevékenységarányos rögzítése már jól megközelíthetővé tette a kiképzők illetmény-jellegű ráfordításait, juttatásait az adott kiképzési ág, vagy gyakorlati foglalkozás esetében. A foglalkozásvezetők tervéből kiderült, hogy adott célokat megvalósító tevékenység elvégzéséhez hány kiképzési óra szükséges – az Összkövetelményi Program irányóraszámai alapján –.

Miután összeállt a kiképzési órák struktúrája (szakkiképzés vonatkozásában mutatja az 1. sz. táblázat), felosztottam a kiképzőket állományilletékességük szerint. A felosztást az illetmény- és juttatás-jellegű ráfordítások elhatárolása tette szükségessé. A ráfordítások elhatárolása az alábbi következtetésekhez vezetett:

1. A zászlóalj hivatásos és továbbsholgaló karának illetményei és juttatásai 98%-ban a feladatok közvetlen ráfordításait terhelik.

2. A zászlóalj kiképzésében közvetlenül részt vevő ezredtörzsheli sholgalati személyek illetménye és juttatása felfogható az ezredtörzs – zászlóalj felé irányuló – vezetési tevékenységének ráfordításaként.

3. A sorállomány illetményei és juttatásai szintén két részre oszthatók:

a) illetmény- és juttatás-jellegű *közvetlen* ráfordítások (pl. a zászlóalj állományába tartozó sorállományú katonák rendfokozati és beosztási illetményei);

b) illetmény- és juttatás-jellegű *közvetett* ráfordítások (azoknak a sorkatonáknak az időarányos illetménye, akiket – bizonyos kiképzési cél érdekében – más alegységtől, vagy szervtől vezényeltek a vizsgált zászlóaljhoz). Az ilyen típusú közvetett ráfordítások az ezredtörzs irányító tevékenységét terhelik az adott esetben.

A kiképzési órák kiképzési ágankénti és gyakorlati fogalkozásonkénti felosztását követően, kivetítettem a kiképzők – vizsgált időszakra vonatkozó – illetményeit és juttatásait az egyes tevékenységekre óra-arányosan.

Az adott időszakban rendelkezésre álló illetmény kapacitás tevékenység és kiképző szerinti megoszlását a 2. sz. táblázaton látható illetmény-felhasználási struktúra matrix mutatja be.

Míthogy a sorállomány kiképzése a valóságban nem szorítható be sem napi nyolc, sem tíz órába; így a sorállomány illetményeit és juttatásait nem osztottam fel tevékenységi körönként, hanem a zászlóalj komplex célkitűzésének ráfordításaként értelmeztem.

A zászlóaljparancsnok politikai helyettesének kiképzési időszakra eső illetményét és juttatását – a munka jellegéből fakadóan – célszerűnek tartottam csaknem teljes összegben a politikai kiképzés ráfordításaként elszámolni.

Az anyagi biztosítás finanszírozását olyan tevékenységként fogalmazhatjuk meg, amely biztosítja a kiképzési ágak és gyakorlati foglalkozások szakanyag-szükségletét. Az 1. számú tábla azokat az anyagokat szemlélteti – tevékenységre orientáltan –, amelyek a felhasználást megelőzően az ezred készletének részét képezték; tehát beszerzésük nem a vizsgálat időtartama alatt történt. A felhasznált szakanyagok *egy része* a tevékenységek energia bázisát képezi, tehát *üzemeltetési jellegű közvetett ráfordítás* (pl. üzemanyag), *más része* a laktanyai elhelyezés és szolgáltatás finanszírozási körbe sorolható *egyéb ráfordítás*.

Egyébként a szakanyagok feladatarányos elosztását is a foglalkozásvezetők tervei tükrözik a legrealisabban.

Mi történjék az általános katonai kiképzés szakanyag-szükségeitnek ráfordításával?

Az általános katonai kiképzés ún. tantermi foglalkozásainak szakanyag igénye – a szakkiképzéshez viszonyítva – elenyészően csekély; ugyanakkor a foglalkozások érdekében is üzemeltetni kell a teljes laktanya komplexumot. Ez az üzemeltetés viszont nagy mennyiségű szakanyagot igényel, tehát *közvetve* nem kevés a tantermi foglalkozások szakanyag igénye sem. Míthogy ezek a ráfordítások közvetve érintik az általános katonai kiképzést, *realisabbnak tűnik az általános katonai kiképzés szakanyag-szükségletének zömét a komplex kiképzési célkitűzés terhére, az anyagi biztosítás és a laktanyai elhelyezés és szolgáltatás finanszírozás formájában felszámítani.*

Egy érdekes probléma és a megoldás:

Ragadjuk ki az élelmezési ráfordítást! Ezek a ráfordítások két részre oszthatók:

1. Amelyeket az I. sz. norma alapján számolhatunk el naponta és fejenként. Ezt az összeget a komplex célkitűzés elérésére célszerű felszámolnunk, mindenféle felosztás nélkül. A több indok közül csak egyet: az élelmezés a kiképzésnek olyan feltétele, amely az emberi energiát termeli újra. Az emberi energia kiképzési mozzanatokra való felosztása pedig lehetetlen (gondoljuk meg, hogy az élelmezési ellátás a kiképzés szünetében is járandóság).

2. Amelyeket kimondottan a kiképzési tevékenység adott mozzanata indokol. (Pl. a sorállomány után, az I. sz. normán felül felszámítható 4,10 Ft/fő/nap a különböző terepfoglalkozások idejére, vagy a hivatásos állomány terepfoglalkozásai után felszámítható VI. sz. norma.)

Az ilyen típusú szakanyag-felhasználás megjelenhet:

a) szakanyag-ráfordításként, ha a zászlóalj állományának a tevékenységéről van szó;

b) az ezredtörzs irányító tevékenységének ráfordításaként. Nem jelent problémát a tevékenységre történő felosztás sem, minthogy csak terepfoglalkozások esetén használható fel a költségvetési előirányzat szóban forgó része.

Hatékonyság a gyakorlatban

(Egy kérdés és a válasz: a célfinanszírozás szemléletében)

A kérdés: Hogyan hajtották végre az alegység töltő katonái a „Beásott harckocsi”, „Páncéltörő gránátvető” és „Páncélozott szállítójármű” makettek leküzdését a 2. számú harckocsi-lőgyakorlat során, ha cél: az ellenség első lövéssel történő megsemmisítése.

A 2. sz. tábla célelemeit vizsgálva észrevehetjük, hogy összekapcsoltuk a célokat adott konkrét tevékenységben. Például: a makettek leküzdésének sikerétől tettük függővé a 2. sz. harckocsi-lőgyakorlat eredményességét; ugyanakkor a lőgyakorlat magas szintű végrehajtása egyik igen fontos feltétele egy másik célelemnek: nevezetesen, hogy az alegység képes legyen az ellenség tűzmegnyitásban való megelőzésére.

A válasz: Figyelembe véve, hogy az alegység harckocsi személyzete az ellenség első lövéssel történő megsemmisítésére képessé vált úgy, hogy ennek érdekében a 2. sz. harckocsi-lőgyakorlatot 30 kiképzési órában 16 hivatásos és 100 sorkatona részvételével (mintegy 6424 forint hivatásosbeli illetmény-jellegű ráfordítás eredményeként); 1 db UAZ személygépkocsi, 1 db D-566 típusú tehergépkocsi, 3 db CS-344-es tgc., 4 db T-55 típusú hk. felhasználása révén, 2000 gázolajkilométerrel és 150 benzinkilométerrel hajtotta végre (ami 73 990 forintnyi lőszer és élelmiszer szakanyagot, 198 150 forintnak megfelelő energia-jellegű ráfordítást és 3538 Ft „értékű” karbantartóanyag-felhasználást igényelt), a lőgyakorlat „jó” értékeléssel zárult.

A 2. sz. harckocsi-lőgyakorlat összesen 273 102,1 forintot kitevő ráfordítása (5. sz. tábla) az alábbiak szerint oszlik meg:

a) közvetlen illetmény-jellegű ráfordítás:	2,3 ⁰ / ₀
b) közvetett, üzemeltetési célú karbantartási ráfordítás:	69,3 ⁰ / ₀
c) <i>közvetlen, szakanyag-jellegű ráfordítás:</i>	27,0 ⁰ / ₀

Felosztható ráfordítás: 273 102,1 Ft.

- d) a lőgyakorlatot terhelő ún. *fel nem osztott ráfordítások*, egyrészt *a zászlóalj komplex célkitűzését*, másrészt *a szakkiképzést terhelik.*

Ha a kérdést szeretnénk jellemezni, akkor a *tárgyszerűséget* emelhetjük ki; a *válasz* esetében pedig a *tömörséget* és a *célirányosságot*.

Elemezzük a kérdésre adott válasz célirányosságát!

Mit jelent a válaszban az a kitétel, hogy az alegység *képessé vált* az ellenség első lövéssel történő megsemmisítésére?

A képességre vonatkozó állítás egy optimális becslést jelent, mivel – az értékelhetőség érdekében – a tevékenységek szimulálják a zászlóalj valós célkitűzését. Az eredmény lehetőséget ad annak feltételezésére, hogy amennyiben a 2. sz. hk.-lőgyakorlatot az alegység *végrehajtja*, úgy – egyéb tényezőktől eltekintve –

nagy a valószínűsége, hogy harc helyzetben képes lesz az ellenség megsemmisítésére. Ez kétségtelenül *eredmény, de nem hatékonyság. Hatékonyságról csak abban az esetben beszélhetünk, ha*

$$\frac{E}{C} = 1, \text{ vagyis a cél teljes ráfordítása} = \text{eredmény teljes ráfordítása. Tud-}$$

juk, hogy a cél teljes ráfordítása olyan erőforrás csoportosítást feltételez, melynek eredményeként *minden* célelem teljesül. A funkcionális tervezés szemléletében *csak az ellenség első lövéssel való megsemmisítésére való képessé válás jelenti a hatékony végrehajtást.* Emlékszünk, hogy a hatékonyság hiányának mértékét az indokolatlan költség volumene jelzi ($\frac{E}{C}$ hányados 1-től való eltérése és összege.)

A *képessé válás* tehát azt jelenti, hogy az alegység minden kezelőszemélyzetének sikerült leküzdenie az adott célokat, az alábbi módon:

1. sz. cél: „Beásott harcokosi” makett, amely az „Előre!” vezényszó kiadása után 10 mp elteltével bukkan fel 1 perc 40 mp időtartamra;

2. sz. cél: „Páncéltörő gránátvető” makett, amely az „Előre!” vezényszó kiadása után 1 perc 40 mp elteltével bukkan fel 1 perc időtartamra;

3. sz. cél: „Páncélozott szállítójármű” makett, amely ferde vagy oldalmozgást végez 200 méteres szakaszon 12–15 km/ó sebességgel. A cél az „Előre!” vezényszó kiadása után 2 perc 40 mp elteltével kezdi meg a mozgást.

A harcokosi a rövid megállások között arcmozgást végez, mintegy 12 km/ó sebességgel. A tűzmegnyitás és tűzbeszüntetés terepszakasza között a távolság 500 m. A tüzelésre adott idő 4 perc. A tüzelést a vezényszótól a tűzbeszüntetési terepszakasz eléréséig kell végrehajtani.

Céltávolságok

Fegyver	1. számú cél	2. számú cél	3. számú cél
	távolsága méterben		
Nappal és éjszaka infra irányzótávcső nélkül végrehajtott tüzeléskor:			
- 23 mm-es VJA betétcső	800		1200
- 14,5 mm-es betétcső	700		1000
- Géppuska		700	
Infra irányzótávcsővel végrehajtott tüzeléskor:			
- 14,5 mm-es betétcső	600		1000
- Géppuska		500	

Értékelés

- „Kiváló”: mindhárom cél leküzdése, köztük az 1. és 3. számú cél legalább két-két találattal.
- „Jó”: mindhárom cél leküzdése, vagy az 1. és 3. számú cél leküzdése 4 találattal.
- „Megfelelő”: két cél, közöttük az 1. számú cél leküzdése.

A „válasz”-ból is kiderül, de az igazság is az, hogy a vizsgált zászlóalj a 2. sz. harckocsi lögyakorlatot „jó” értékeléssel zárta. Ez azt jelenti, hogy a részt vevő harckocsiszemélyzetek (4 fő/hk.) mindegyike leküzdötte mindhárom célt úgy, hogy az 1. és 2. sz. cél megsemmisítéséhez kezelőszemélyzetenként 3 vagy 4 lövésre volt szükség.

Most már tudjuk, hogy az eredmény abban az esetben lett volna *jobb*, ha a kezelőszemélyzetek úgy küzdöttek volna le mindhárom célt, hogy az 1. és 3. számú makettek már az első, de legfeljebb a második lövésre megsemmisítik. Az elértnél *rosszabb* minősítést kapott volna az alegység 2, vagy annál kevesebb cél leküzdése esetén, illetve ha az 1. sz. makettet képtelen lett volna a kezelőszemélyzetek több, mint 50⁰/₀-a megsemmisíteni.

Mint hogy a zászlóalj kötelékébe tartozó kezelőszemélyzetek 62⁰/₀-ának sikerült mindhárom cél leküzdése oly módon, hogy az 1. és 3. célt az első, de legfeljebb a második lövésből megsemmisítették, *megállapíthatjuk*, hogy az alegység „jó” szinten hajtotta végre a gyakorlatot. *Elmondhatjuk* a zászlóalj töltő állományáról, hogy megtanulta a pontos tüzelés végrehajtását nappal és éjszaka, rövid megállásokból, felbukkanó és mozgó célokra. Ezek tehát az eredmények.

Allítjuk-e, hogy ezen eredmények alapján a töltő állomány képes lesz majd az ellenség első lövéssel történő megsemmisítésére? Mert végülis minden célelemnek ezt a célkitűzést kell biztosítani.

Egyszerűsíthetjük az adható válaszokat! *Ha hatékony* volt a lögyakorlat, akkor a kezelőszemélyzetek megszerezték ezt a képességet; *ha értelmezhetünk indokolatlan költséget* a végrehajtás során, akkor ez csökkenteni fogja a hatékonyságot, tehát az eredmények ellenére megkérdőjelezendő a célkitűzés maximális teljesítése.

Értékeljük a vizsgált bk.-zászlóalj 2. sz. lögyakorlatának hatékonyságát

Ahhoz, hogy az alegység a kiképzési időszak végére elérje az Összkövetelményi Programban meghatározott komplex célkitűzést, a 2. sz. hk. lögyakorlat során az alábbi közvetlen cél-elemeket kell teljesítenie:

- a) meg kell tanítani a harckocsi-kezelőket a harckocsik fegyverzetének teljesítőképességük felső határán történő alkalmazására;
- b) meg kell tanítani a harckocsi-kezelőket az ellenség tüzmegnyitásban való megelőzésére és *első lövéssel történő megsemmisítésére*;
- c) nevelni kell a kezelőszemélyzetet sajátosan egymásrautalt helyzetének megértésére, pontosságra, bátorságra és önállóságra.

A fenti cél-csoport adott erőforrás kombináció hozzárendelése esetén teljesül!

Tegyük meg néhány fontos elvonatkoztatást – a bizonyítás érdekében – a *cél és eredmény összevetését megelőzően*:

1. A lőutasítás lőszer és harckocsikilométer-normákat határoz meg a lögyakorlatra. Fogadjuk el reálisnak, így tervezési alapadatnak is ezeket a normákat!

2. Elégítsük ki a funkcionális tervezés metodikai követelményeit! Tegyük fel, hogy a célkomplexumhoz rendelt erőforrás-igényt úgy terveztük, hogy a költségvetési rovat és tételrenden belül a kiadási előirányzatokat altételek helyett feladat-típusokhoz rendeljük. Legyen egy ilyen feladattípus a 2. sz. hk. lögyakorlat. Így nemcsak előbb, de célorientált is lesz az előirányzattervezés (anélkül, hogy a költségvetési rovat és tételrend célszerűségét bírálnánk, lássuk be, hogy vajmi keveset mond egy hk.-századparancsnoknak – mint előirányzat teljesítőnek pl. a működési kiadás rovat).

3. Kíséreljük meg, (csak a 2. számú harckocsi-lögyakorlat esetében) a fenti szemléletű tervezést!

Tehát: *lényeg* a lögyakorlat megtervezése, *eszköz*: a költségvetési rovat és tételrend, mint információ forrás. A ráfordításokat nem a költségvetési rovat és tételrend szerint csoportosítjuk, hanem a célelemek és tevékenységek közvetlensége és közvetettsége alapján.

Mínthogy a zászlóalj nem végezhet el ezt a csoportosítást, pótoljuk a hiányosságot úgy, hogy a ráfordítási kombinációk tervezésénél vegyük figyelembe a harckocsi-lőutasításban megadott harckocsi kilométer és lőszer normákat. Az egyéb ráfordítások esetében tételezzük fel, hogy az eredmény tényleges és a célkitűzés tervezett erőforrás csoportosítása egybeesik.

Mínthogy a lőutasítás szerinti lőszer- és kilométer-norma kalkulált ráfordítása nem tartalmazza sem az előkészítő, sem a befejező időszak ilyen természetű felhasználását; nevezük az utasítás szerinti normák „értékét” a gyakorlat *autonóm ráfordításának*, míg az előkészítő, végrehajtó és befejező időszak anyag- és energia felhasználásának „értékét” *indukált ráfordításnak*.

Az elért **eredmény** tényleges ráfordítás- kombinációja és teljes ráfordítása.

A lögyakorlat **célkitűzésének** tervezett ráfordítása- kombinációja és teljes ráfordítása.

Az erőforrás					
megnevezése		me.	menny		
Lét- szám	sorállomány		fő	160	
	ht. állomány			20	
Tech- nika	Gk.	UAZ-452	db	1	
		CS-344		3	
		D-566		1	
	Hk.	T-55	4		
Ener- gia	harckocsi		km	1550	
	UAZ-452			150	
	CS-344			1500	
	D-566			150	
Karbantartó anyagok	lővegyszír		kg	20	
	tisztítórongy			60	
	petróleum			1.	50
	MT-16P mot. olaj			1.	450
Lőszer	fényjelzős gpu.		db	4400	
	normál gpu.			880	
	14,5 betétcső		db	400	

A ráfordítás	
jellege	volumene
Illetmény	6424,0
Szakanyag (élm. és fv.)	73990,0
Energia	189150,0
Karbantartás	3538,1
A lögyakorlatra rakodó közvetlen és közvetett ráfordítások összesen — a gyakorlatra fel nem osztott ráfordítás (indukált ráfordítás)	273102,1

Az erőforrás					
megnevezése		me.	menny		
Lét- szám	sorállomány		fő	100	
	ht. állomány			20	
Tech- nika	Gk.	UAZ-452	db	1	
		CS-344		3	
		D-566		1	
	Hk.	T-55	4		
Ener- gia	harckocsi		km	1000*	
	UAZ-452			150	
	CS-344			1500	
	D-566			150	
Karbantartó anyagok	lővegyszír		kg	20	
	tisztítórongy			60	
	petróleum			1.	50
	MT-16P mot. olaj			1.	450
Lőszer	fényjelzős gpu.		db	4000**	
	normál gpu.			700**	
	14,5 betétcső		db	300**	

A ráfordítás	
jellege	volumene
Illetmény	6424,0
Szakanyag (élm. és fv.)	65132,0
Energia	158095,5
Karbantartás	3538,1
A lögyakorlatra rakodó közvetlen és közvetett ráfordítások összesen — a gyakorlatra fel nem osztott ráfordítás (indukált ráfordítás)	233189,6

* a lőutasítás norm. alapján megengedett hk. km (1 üz. óra kb 10 km)
 ** az 1. és 3. célra 6 db 14,5 mm lőszer; a 2. célra 14 norm. és 6 db fényjelzős géppuska lőszer.

A mérlegben összevetettük a 2. számú harckocsi-lőgyakorlat eredményének és célkitűzésének teljes ráfordítását. Helyettesítsük be a kapott értékeket az $\frac{E}{C}$ hatékonysági mutatóba:

$$\frac{273102,1}{233189,6} = 1,17; K_1 = 17\% = 39912,5 \text{ forint.}$$

Látható, hogy az $\frac{E}{C} > 1$, tehát a végrehajtás során 17%-os indokolatlan

költséget produkáltunk; következésképpen a 2. számú harckocsi-lőgyakorlat hatékonysága 83%-os volt. Jól értsük, az eredmény és a cél teljes ráfordítása közötti 39912,5 forint különbség nem valamilyen előirányzat túllépést jelent, hanem az elszalasztott optimális lehetőség, a hatékonyság árát. Igaz az ellenkezője is: ha a $\frac{E}{C} = 0,83$ lett volna, akkor sem beszélhetnénk megtakarításról, hanem a hatékonyság 17%-os romlásáról!

De nem a „pénz” a lényeg, hanem a célkitűzés teljesítésének foka. Térjünk vissza a 2. számú harckocsi-lőgyakorlat 83%-os hatékonyságához!

Hogyan „realizáltuk” a 17%-os indokolatlan költséget?

Tudjuk, hogy minden ráfordítás-rész megfelelő bér és juttatás: anyagi biztosítás ráfordítás: technikai biztosítás ráfordítás: laktanyai elhelyezés és szolgáltatás biztosítás ráfordítás kombinációban elégít ki egy cél-elemet. De egy és csak egy kombinációban a legjobb a feladat végrehajtása, minden egyéb esetben: jó, rosszabb vagy legrosszabb.

A „jó” értékelés vitathatatlan, mert az eredmény teljes ráfordítása volumentben tartalmazza a célkitűzés teljes ráfordítását. Az erőforrások csoportosításával van probléma!

Célkitűzés erőforrás-kombinációja:

illetmény : szakanyag : energia : karbantartás

6424,0 : 65132,0 : 158095,5 : 3538,1

Eredmény erőforrás-kombinációja:

illetmény : szakanyag : energia : karbantartás

6424,0 : 73990,0 : 189150,0 : 3538,1

Észrevehető a két erőforrás-csoportosítás közötti szerkezetbeli eltérés. Ha az alegység komplex célkitűzéséhez tartozó ráfordítás-kombinációkat vizsgáljuk nem biztos, hogy abszolút értékben rosszak az eredmény ráfordításának összetevői. Sőt, bizonyos: valamely célelem esetében a fenti összetétel éppen az optimálisat jelenti. Tény azonban az is, hogy a 2. sz. harckocsi-lőgyakorlat célkitűzéséhez nem ezt a kombinációt rendelte a funkcionális tervezés metodikája. Hogy az eredmény mégis így adódott, az arra utal, hogy hiba van a lőgyakorlat célelemeinek kielégítése körül (hangsúlyozni kívánom, hogy nem a ráfordításoknál van a baj – hiszen azok csak jelzik a problémát –, hanem a célelemeknél. A „jó” értékelés már utal arra, hogy nem a „legjobban” sikerült a lőgyakorlat. Az erőforrás-kombinációk összevetése mélyebbre megy a vizsgálatban: az eredmény szakanyag

és energia felhasználása több volt a célkitűzésben tervezettnél. Itt nem a *többön*, hanem a *máson* van a hangsúly. Más erőforrás-kombinációval akartuk kielégíteni az adott cél-elemet, vagy cél-elemeket és nem az optimálissal. Az eredmény: a fenti tényleges ráfordítás-kombinációt olyan cél-elemhez „kényszerítettük”, ahol nem várható tőle a száz százalékos funkcionálás.

A 6424 (illetmény) : 73990 (szakanyag) : 189150 (energia) : 3538,1 (karbantartás) összetételű erőforrás úgy teljesítette a lögyakorlat célelemeit, hogy a kezelőszemélyzetek 62⁰/₀-a *csak* a harmadik és negyedik lövésre küzdöttek le az 1. és 3. sz. makettekét. A megállapításból következik, hogy a hatékonyság veszteség (17⁰/₀), annak a cél-elemnek a kielégítetlensége következtében értelmezhető, amelynek teljesülése révén a kezelőszemélyzetek képessé váltak volna az ellenség első lövéssel történő megsemmisítésére. Ez a célkitűzés pedig akkor teljesült volna, ha a végrehajtás során a 6424 (illetmény) : 65132 (szakanyag) : 158095 (energia) : 3538,1 (karbantartás) összetételű erőforrás-csoportosítás „használódik el”.

A funkcionális tervezés tehát megadta, hogy melyik célt nem teljesítettük. Természetesen arra is választ ad, hogy a teljesítetlen cél mely eleme, vagy elemei nem teljesültek (itt kapcsolódik össze a közvetett és közvetlen cél-elem a végrehajtás érdekében). Egy olyan struktúrában, ahol minden egyes cél-elem megtalálható valamely tevékenységben, illetve bármely tevékenység visszavezethető a cél-elemek meghatározott csoportjára, nem nehéz megtalálni a teljesítetlen cél-elemet. A funkcionális tervezés szükségessé teszi az azonnali beavatkozást a teljesítés érdekében, mert ellenkező esetben tovagyűrűzik az adott eredmény és – például a mi esetünkben – halmozódik a 17⁰/₀-os indokolatlan költség (gondoljuk meg, hogy pl. a harcokosi harcszerű lögyakorlat már eleve úgy indul, hogy a sikernek egy fontos feltétele nem áll rendelkezésre. Természetes, hogy az ellenség első lövéssel történő megsemmisítésére való hiányos képesség sokszorosan rombolni fogja a harcszerű lögyakorlatok hatékonyságát).

Minél inkább összekapcsolódnak a cél-elemek a tevékenységek során, annál bonyolultabb a teljesítetlen elem kiszűrése. A bonyolult persze nem jelent lehetlent. A ráfordítás-struktúra lefordítja a „legáltalánosabb” célkitűzést is a legközérthetőbb cél-elemekre, tehát mindig nyomon követhető a teljesülés mérve.

A 2. számú harcokosi-lögyakorlat esetében a 17⁰/₀-os indokolatlan költség felmerülési helye a teljesítetlen célt alkotó cél-elemek között keresendő.

A teljesítetlen cél: „meg kell tanítani a harcokosi-kezelőket az ellenség tűzmegnyitásban való megelőzésére és első lövéssel történő megsemmisítésére”.

A teljesítetlen cél – tervezettől eltérő – valóságos ráfordítás-kombinációja:
6424 (illetmény) : 73990 (szakanyag) : 189150 (energia) : 3538,1 (karbantartás).

Ez a ráfordítás-kombináció a fenti cél teljesülését szolgáló cél-elemek ráfordítás-kombinációinak eredője, amelyek maguk is bizonyos tevékenységekben integrálódnak és melyekhez optimális erőforrás-kombinációkat rendelünk a tervezés során.

Ha a teljesítetlen célt elemekre bontjuk és vizsgálat alá vesszük az elemeket integráló tevékenységeket (melyek a célt közvetve és közvetlenül szolgálhatják), akkor azok ráfordításainak sorozatos összevetése – az $\frac{E}{C}$ mutató alapján – megadja a 17⁰/₀-os indokolatlan költség konkrét helyét. A ráfordítás-struktúrára te-

kintve (3. sz. táblázat) láthatjuk, hogy a 17⁰/₀-os indokolatlan költség már az 1. számú harckocsi-lőgyakorlat során – ha alacsonyabb szinten is – de már meg kellett hogy legyen, de az általános katonai kiképzés során alakult ki.

Egész pontosan felfedhető az indokolatlan költség keletkezési helye abban az esetben, ha az egész kiképzés finanszírozását úgy tervezzük meg, ahogy azt a 2. számú harckocsi-lőgyakorlat esetében tettük. Nekünk le kellett szűkítenünk a vizsgálat alá vont területet, éppen a bizonyítás precizitása érdekében.

A tanulmány célja az volt, hogy bebizonyítsuk: a hatékonyság mérésére komoly lehetőség kínálkozik a honvédelmi szükségletek kielégítése során is, csupán *meg kell fogalmazni: mit értünk hatékonyság alatt ebben a szférában, illetve a hatékonyság mérésének mi a célja.* Egy biztos! Semmiesetre sem lehet pusztán a ráfordítások csökkentése a cél. A ráfordítások csökkentése ugyanis lehet gazdasági célkitűzés, de semmiesetre sem lehet politikai cél; márpedig a honvédelmi vonatkozású döntéseket mindig és mindenkor politikai tényezők motiválják.

Végezetül: a funkcionális tervezés nem pótolja a hadművelleti törzs, vagy éppenséggel a vezérkar bölcsességét, csupán egy módszer arra, hogy a lényeges tényezőket, problémákat, felvetéseket élére állítsa a legjobb elhatározás érdekében.

A felhasznált irodalom

Összkövetelményi program a Magyar Néphadsereg harckocsizó katonái és alegységei részére.

Utasítás a Harckocsi-Fegyverekkel Végrehajtandó Lőgyakorlatokhoz.

Dr. Szántó Anikó-Borbély László: Tájékoztató a Programköltségvetés (PPBS) rendszerről.

Novick David: Hosszútávú tervezés program-költségvetés útján.

Selma J. Muhskin: PPB for the Citis: Problems and the Next Steps.

Donald J. Borut: Implementing PPBS: A Practitioner's Viewpoint.

[Mellékletek (táblázatok) a folyóirat végén található!]

Sebesültszállítás D-566-os gépkocsival

Dunai Imre őrnagy

A gépjárműtechnikai eszközöknek a Magyar Néphadseregben az elmúlt években bekövetkezett fejlesztése során a CS-D-34-es tehergépjárművek helyett a CS-D-566-os tehergépjárműveket rendszeresítették. Jelenleg a csapatoknál a CS-D-566-os tehergépkocsik mennyisége számottevő. Ugyanakkor a kifutóban levő CS-D-344-es tehergépkocsik mennyisége napról-napra csökken.

A CS-D-344-es tehergépkocsik gyárilag úgy készültek, hogy adott esetben (háborús körülmények között) képesek legyenek sebesültek szállítására. Ennek megfelelően a gépjármű felszereléséhez tartozott a platóra, rakfelületre erősíthető hordágy-tartószerkezet. A szerkezet felszerelésével lehetővé vált a hordágyak elhelyezése, illetve a hordágyakon 9 fő fekvő sérült, beteg szállítása. Ugyanezen a rakfelületen el lehetett helyezni könnyű sérülteket ülve. Az így kialakított, sebesültszállításra alkalmassá tett CS-D-344-es szállító-tehergépkocsi jól biztosította volna adott esetben nagy számú sebesült, beteg kiürítését a visszafelé mozgó szállító-tehergépjárművekkel.

Az elmúlt években a jelenleg meglévő CS-344-es tehergépjárművek nagy része különböző szintű javításokon ment keresztül. A javítások következtében anyagellátási és technikai okokból nem volt biztosítható a rakfelület olyan kialakítása, hogy arra a fentiekben leírt hordágy tartókat rá lehessen szerelni. Így a CS-D-344-es szállító-tehergépkocsi (gyakorlatokon, egyéb alkalmakkor) nem volt alkalmas sebesültek szállítására a fentiekben leírt mennyiségben és minőségben.

A csökkent sebesültszállító kapacitása, régi típusú szállító-tehergépkocsi, valamint a csapatoknál nagy mennyiségben megjelenő CS-D-566-os új tehergépjármű típus szükségessé tette, hogy keressük a megoldást arra, hogy az új szállító-tehergépjármű típuson a sebesültek, betegek szállítása lehetséges legyen.

Az új tehergépjármű típuson sebesültszállításra való készséget gyárilag nem alakítottak ki. Háborús körülmények között a csapatok ellátását végző tehergépjárművek visszafuvarként történő sebesült szállítására továbbra is szükség van. A jelenleg rendszeresített sebesültszállító járművek nem biztosítanak esetenként (TÖPFE, illetve légcsapás, ellenlökések és a támadás, védelem első órái stb.) a csapatoktól a sebesültek gyors kiürítését a szállítóképesség hiánya miatt. Ez a harcoló csapat mozgását, a harc megvívásához szükséges manővereit negatívan befolyásolja. Az elégtelen szállítóképesség nem teszi lehetővé a sebesültek gyors hátraszállítását a magasabb szintű ellátást biztosító egészségügyi intézetekhez (segélyhelyekre). Mint ismeretes, az anyagot a csapatoknak kiszállító tehergépjár-

művek szabályzatainak előírásainak megfelelően, visszamenetben elsősorban sebesülteket kötelesek szállítani.

A fentiekben leírtak figyelembevételével, 1977. évben kidolgoztuk és több alkalommal gyakoroltuk, végrehajtottuk a CS-D-566-os szállító-tehergépkocsin való fekvő betegszállítását. A kidolgozásnál nagy figyelmet fordítottunk arra, hogy a tehergépjárművön történt sebesültszállítás közelítse meg minőségileg és mennyiségileg a jelenleg rendszeresített sebesültszállító-gépjárművek megfelelő mutatóit. Fontosnak tartottuk, hogy a gépjármű átalakítása sebesültszállításra ne igényeljen szerkezeteket, felszerelési tárgyat. Így biztosítani tudjuk, hogy valamennyi CS-D-566-os tehergépkocsi bármikor igénybe vehető legyen sebesültszállításra. A kidolgozott módszerrel a gépjármű biztosítja idővesztés nélkül, az időjárás és útvizonytól függetlenül, szinte bármilyen helyről (pl.: szd. sebesült gyűjtőfészekből) a sebesültek gyors kiürítését, hátraszállítását.

A leírtak alapján, CS-D-566-os tehergépjárművön hordágyak felhasználásával 6 fekvő + 8 fő ülő könnyebb sérült, sebesült szállítható.

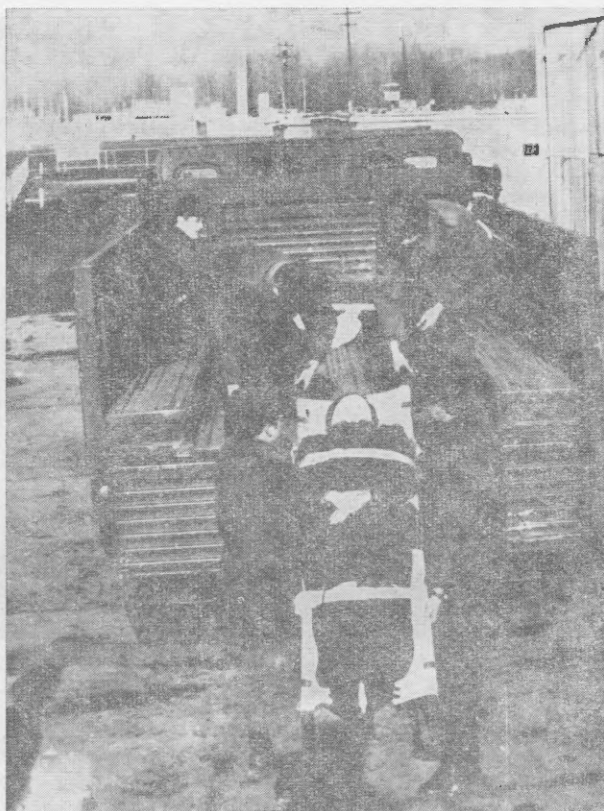
A szállítás végrehajtásához a gépjárművön semmiféle eszköz, anyag, felszerelési tárgy nem szükséges. Ugyanakkor a szállítás biztosítása érdekében, a felrakást végző egészségügyi szervezetnél tárolni kell gépkocsinként 12 db hevedert, (1. sz. melléklet szerint) és 6 db hordágyat (2. sz. melléklet szerint).

A sebesültenként felhasználásra kerülő 2 db heveder a sebesült hordágyhoz való rögzítést szolgálja. Ez azért szükséges, mert a beteg fel-, illetve lerakásánál, a gépkocsi mozgásánál biztosítani kell rögzítését. A hevedert a sebesült azon testrészére kell elhelyezni, ahol az nem okoz a sebesültnek fájdalmat, illetve hátrányt. A hevederen, illetve hordágyon kívül más anyag, felszerelés nem szükséges. Mivel a hordágy a fekvő beteg, sebesült szállításához valamennyi sebesültszállító-gépjárművön szükséges, így a CS-D-566-os tehergépkocsira kidolgozott sebesültszállításhoz csak a másfél méteres hevederre van szükség. E nem kis jelentőségű előnyön túl fontos, hogy a gépjárművön a sebesült rázódása erősen lecsökken, mivel a hordágy két végén kerül feltámasztásra s így a hordágy rugózik. A hordágyat a menetirányra merőlegesen helyezik el, ami szakemberek véleménye szerint a legtöbb sérülés, betegség esetén előnyös. A hordágy rögzítése megbízható. Az elhelyezésből adódik, enyhén a láb felé lejt. Amennyiben szükséges, illetve jobb a beteg részére, úgy a lejtést a fej irányába lehet eszközölni. A gyakorlatban végrehajtott próbák során bizonyítást nyert, hogy az egyébként rögzítés nélkül elhelyezett hordágyak stabilan helyükön maradnak. Kismérvű, a menet illetve annak ellentétes irányban történő elmozdulás létrejön, de ez tovább csökkenti a rázódás lehetőségét.

A hordágy gépjárműre való felrakásához a CS-344-es gépjárművel azonosan 4 főre van szükség. Ezek közül 2 fő a sérülttel a hordágyat feladja, 2 fő pedig a gépkocsi rakfelületén állva átveszi és a megfelelő helyre elhelyezi. 1. sz. kép szerint.

A CS-D-566-os szállító-tehergépjárművön a sebesültekkel terhelt hordágyakat, illetve felületett könnyebb sérülteket az alábbiak szerint kell elhelyezni:

- az 1. sz. hordágyat közvetlenül a vezetőülés mögé helyezjük el. 2. sz. kép szerint;
- a 2. sz. hordágy közvetlenül az 1. sz. hordágy mellé kerül. Ez után kell elhelyezni a 2. sz. hordágy fej, illetve láb részénél, végeinél ültetve egy-egy fő

1. sz. kép

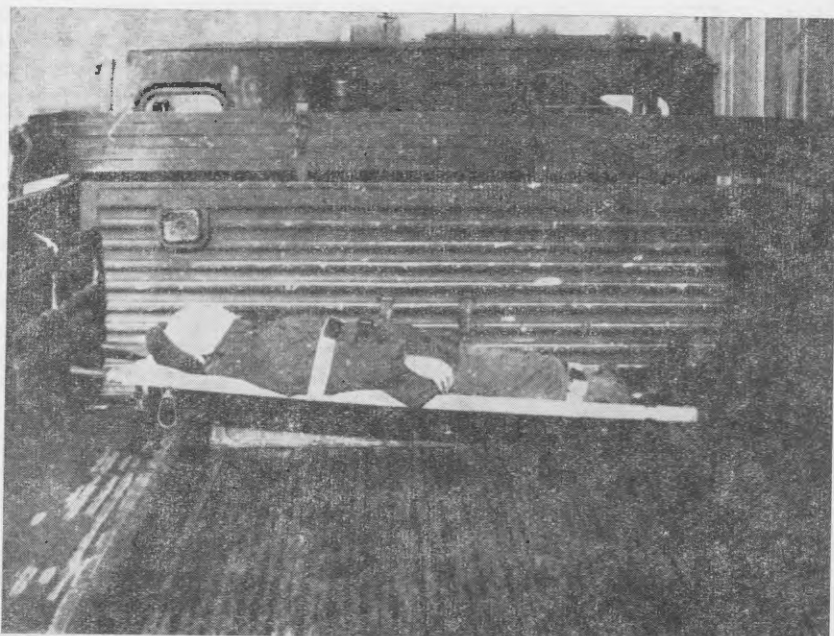
könnyebb sérültet, majd felrakni a 3. sz. hordágyat és fel kell ültetni egy-egy fő könnyebb sérültet;

– a 4. sz. hordágy felrakása után újabb egy-egy fő könnyebb sérültet kell felültetni;

– ezt követően egymás után két sebesülten terhelt hordágyat kell felrakni, egymás mellé (5–6. sz. hordágyak);

– végül, a kocsik rakfelületének hátsó végére fel kell ültetni 2 fő könnyű sérültet. Esetenként, amennyiben ez szükséges, az egyik könnyű sérült helyett célszerű egészségügyi katonát elhelyezni.

(3. sz. kép szerint.)

2. sz. kép

3. sz. kép

A 4. sz. kép érzékelteti a hordágy földről való felemelésének módját a gépjármű rakfelületére.

4. sz. kép

Amennyiben csak a gépkocsivezetők állnak rendelkezésre a felrakáshoz, úgy 2 fő gépkocsivezető először felrakja a hordágyakat a rakfelületre, a 4. sz. kép szerint. Miután a hordágyat a gépjármű rakfelületére felrakták, felszállnak a gépjárműre és a hordágyat a helyére rakják, az 5. sz. kép szerint.

5. sz. kép

A könnyebben sérült sebesülteket a vonatkozó egészségügyi szabályok figyelembevételével fel kell segíteni a gépjárműre, a 6. sz. kép szerint.

A fentiekben leírtak szerint elhelyezett hordágyak és a könnyebben sérültek a CS-D-566-os tehergépjármű rakfelületét teljes egészében betöltik, ugyanakkor a sebesültek, betegek rendelkeznek a szükséges hellyel (6. sz. kép szerint).

6. sz. kép

A 3. sz. képen jól látható a sebesültek elhelyezése és érzékelhető az, hogy a súlyosan sérült betegeket a könnyebben sérültek a szállítás ideje alatt el tudják látni, segítséget tudnak nekik nyújtani. A sebesültek elhelyezése nem akadályozza a gépkocsira rendszeresített ponyva felszerelését. Célszerű, illetve lehetséges a gépjármű-vezetőfülke tetejére előre elkészített vöröskereszt felrakása. A CS-D-566-os terepjáró, összkerék-meghajtású szállító-tehergépkocsi igen jó üzemi és menettulajdonságokkal rendelkezik. A végrehajtott próbákon, gyakorlatokon igen nehéz terep útvonalakon képes volt szállítási feladat végrehajtására, úgy, hogy az imitálás céljára beállított sebesültek (orvos-tisztek, egészségügyi tiszthelyettesek) a sérültszállításnak ezt a módját kíméletesnek tartották.

Alakulatomnál egy éve foglalkozunk a sebesültszállítás kérdéseivel. Ez alatt az egy év alatt, több esetben, gyakorlatokon, egyéb gyakorlások, próbák alapján célszerűnek látom a leírtaknak megfelelően a sérültszállítás feladatára való felkészülést a CS-D-566-os gépjárművel.

(A mellékletek a folyóirat végén találhatóak.)

HADTÁPVEZETÉS, RENDSZERSZERVEZÉS ÉS ADATFELDOLGOZÁS

Csapatvezetés, hadtápvezetés fegyverzeti biztosítás

Fischer László alezredes

III. RÉSZ

*Az anyagi és a technikai biztosítás decentralizált vezetésének batása a csapatvezetésre és a korszerűsítés igénye célszerű integráció útján
A hadtápvezetés felső szintjén fellelhető néhány jelentős probléma feloldására javasolt szervezeti elgondolás.*

A tanulmány előző részei a koalíciós frontnak alárendelt hadtápbiztosításának problémáiból eredő kérdésekkel foglalkozik alapvetően a fegyverzeti biztosítás szemszögéből. Idézi a Nagy Honvédő Háború e vonatkozású adatait és a centralizált hadtápvezetés kialakulásának körülményeit. Felhívja a figyelmet szabályzataink egyes előírásaira, amelyek a hadtápbiztosításnak a csapatok számára különösen fontos területeivel kapcsolatos felelősséget nem kellően egyértelműen határozzák meg. E kérdéseket a fegyverzeti biztosítás területéről emeli ki és világítja meg eddig nem szokásos módon annak bizonyítására, hogy a feladatoknak a jelenlegitől eltérő csoportosítása és más szolgálati ágakhoz rendelése a hatékonyság növelését eredményezheti.

A fegyverzeti anyagi és technikai biztosítás egyes feladatainak „összefonódása”

A fegyverzeti anyagi biztosítás másik alága a fegyverzettel és a javítóanyaggal való biztosítást foglalja magába és itt rögtön az elején el kell mondani a megfogalmazás ellenzőinek a véleményét, akik a javítóanyag (alkatrész, szerszám, nyersanyag, illetve félkészáru) ellátást a technikai biztosítás tevékenység körébe sorolják. Úgy gondolom a megoldásra vonatkozó javaslat kialakítását nem vinné előre az e témából kifejlészhető vita, helyesebb és célravezetőbb szabályzataink előírásait értelmezve, előremutató következtetéseket levonni. Hivatkozva a korábban idézett (4) és (6) jelű előírásokra, azok a fegyverzet és a harci technika anyagi biztosítását illetően egyértelműen megadják a feleletet. E felelet elsősorban arra vonatkozik, hogy a „technikai helyettes, a fegyvernemi és szolgálati ág főnökök saját szakterületükön közvetlenül tervezzék-szervezzék az anyagi és technikai biztosítást”, ebből pedig következik az is, hogy a fegyverzettel és a javítóanyaggal való biztosítást nem kell elválasztani a fegyverzet technikai biztosításától, illetve ha elméletileg meg is különböztetjük az anyagi és technikai biztosítás tartalmát, az őket alkotó tevékenységeket, ez nem jelenti – a szabályzatot

tiszteletben tartva: nem jelentheti – olyan szervezet kialakítását, amelyben ugyanazon anyagcsoport anyagi és technikai biztosításához kapcsolódó feladatokat más szervezeti elem (osztály, csoport) végzi. Megkockáztatható még itt annak kijelentése, hogy a fegyverzet a harci technika anyagi és technikai biztosítását végző szervezet kialakításánál – a szakismeret elsődlegessége miatt – nem az úgynevezett funkcionális (ellátó, javító), hanem az ágazati (anyagcsoportok szerinti) tagozódás célszerű. Ennek bővebb indoklása a technikai biztosításból jobban levezethető, ezért itt nem kerül részletezésre.

Fel kell azonban a lőszerbiztosítás egészének különválasztására vonatkozó korábbi javaslattal kapcsolatban hívni a figyelmet arra, hogy az ott leírtak és javasoltak egyáltalán nincsenek ellentétben azzal, hogy „a szolgálati ág főnökök saját szakterületükön közvetlenül tervezzék-szervezzék az anyagi és technikai biztosítást” egyszerűen azért, mert a hivatkozott alapszabályzataink egyetlen előírása sem határozza meg azt, hogy a lőszerbiztosítás kizárólag a fegyverzeti szolgálat főnök saját szakterületébe tartozhat. Ennélfogva elképzelhető – ha az erre vonatkozó indoklás elég alapos volt – hogy a lőszerbiztosítás másik, esetleg önálló (új) szolgálati ág főnök szakterülete legyen.

A fegyverzettel és javítóanyaggal való biztosítás tartalmának, tárgyának elemzése több szakág – mondhatni különálló szakma – mégpedig

- lövészfegyverek;
- lövegek, aknavetők;
- optikai műszerek és infrarányzékok;
- a rádiótechnikai eszközök (lokátorok);
- a félautomatikus vezetési rendszerek;
- rakéták, kilövő és kisegítő földi berendezések

ismeretét teszi szükségessé.

A rövid áttekintésből látszik, hogy nem is közelálló rokon-szakmákról van szó, amelyek valamilyen közös szakmai sajátosságot, technológiai folyamatokat mutatnak. E szakmák már most elkülönültek a fegyverzeti szolgálaton belül is azon egyszerű oknál fogva, hogy a munka tárgyán túl, annak iránya és a háborús anyagi-technikai biztosításból eredő feladatok, valamint ezek teljesítésének feltételei igen különbözőek.

Ilyen szakmai kiválasztódás más szolgálati ágaknál (és fegyvernemeknél) is található, hiszen a harckocsi és a gépkocsi, a rádió és távbeszélő, sárkány-hajtómű és a fedélzeti berendezések, az átkelő eszközök és a robbanó anyagok egytől-egyig olyan párosítást mutatnak, amelyek valamilyen történeti hagyomány alapján jöttek létre évtizedekkel korábban. Az eszköztípusokat egymással összevetve viszont sok azonosság mutatkozik a jelenleg más szolgálati ághoz tartozó eszközök, vagy az eszközök fődarabjai, főegységei esetében. Így például fegyver nemcsak a katona vállán, rádió és távbeszélő nemcsak a hírközpontban, de harckocsi-ba, repülőbe, önjáró lövegbe építve, az optikai műszerek, infra eszközök pedig szinte minden mozgó harceszközön megtalálhatók. A rádió és lokátorteknika közelálló szakképzettséget, jórészt azonos javító anyagokat és javítási technológiát igényel, a robbanóanyag pedig inkább a lőszerhez kívánkozik – anyagi és technikai biztosítás szempontjából – mint a hidvezetőhöz, vagy az akadályanyagokhoz. A technikai fejlődés mai foka már megkérdőjelezi a hagyományokon nyugvó csoportosítások fenntartását éppen a kialakult átfedések, párhuzamosságok miatt. Az átfedések, párhuzamosságok az alkatrész biztosítás és a javítási

technológiák vizsgálatánál mutathatók ki leginkább, ezekből következően pedig azonos, vagy közel azonos szakképzettséget feltételező beosztások jelennek meg több fegyvernemnél, szolgálati ágánál.

Magyarázatra szorul tehát az alkatrész biztosítás és a javítási technológia együtt említése, mert a kettőt igen sokan, a technikai biztosításhoz sorolják, természetesen tartva az anyagi biztosítás ezen alágának a javító szakemberek által történő végzését, sokan mások viszont tagadják, hogy javító szakemberek magas fokú műszaki képzettséggel ilyen, szakértelmet alig igénylő feladatot lássanak el. A javítóanyagbiztosítás elsősorban a szükségletek megtervezésére épül és a szükséglet meghatározása nem jóslás kérdése, hanem a várható sérülésekből következő javítási eljárások függvénye. A várható sérülések fajtái (kis-közepes-nagyjavítás) és százalékarányai nemzetközi tapasztalatok és elemzések alapján köztudottak és ismertek. Nem ismert – és a mai napig ilyen kidolgozás nem történt –, hogy az egyes sérülésfajtákon belül milyen fődarab (szerelési egység, blokk) milyen jellegű sérülése milyen mennyiségben várható egy hadművelet, vagy az egység és magasabbegység egy harcfeleladata alatt. Az ilyen elmélkedésre, vizsgálódásra való felhívás egyes műszaki szakemberek szemében kimondottan szentségtörés számba megy, pedig ahogy a harcász-szakemberek játéka (hadijáték, törzsgyakorlás stb.) keretében tanulják meg a háborús tennivalókat, ugyanígy válnának a technikai szakemberek igazi hadmérnökké ilyen, a háborús javítással szorosan összefüggő vizsgálatok, elemzések, játékok útján. Ha belegondolunk, nem is olyan gyerekes játékról van szó, hiszen a számítási évterv alkatrész utánpótlás vonatkozásában meglepő költségkihatást mutat, de ennek szükségességét, azt, hogy a beszerezni (gyártani) tervezett alkatrész féleség és mennyiség sok, vagy kevés a várható vesztések (hibák, sérülések) kijavításához viszonyítva, talán senki nem tudja megmondani.

Íme milyen közelálló az alkatrész ellátás, a javítás és a harcászat. Igaz, ahhoz, hogy a megrendelő-levelet kiállítsák, vagy a raktárból az anyagot kiadják, nem kell magas fokú műszaki – és hozzá tehetjük harcászati képzettség – de, hogy mi kerüljön a megrendelő levélbe, illetve a raktárba, ahhoz annál inkább. Feltehetően ebből a megoldásból írja elő a Harcászati Szabályzat az anyagi és technikai biztosítás egy szolgálati ágon belüli intézésének követelményét.

„A technikai biztosítás célja az, hogy a fegyverzetet, a harckocsikat, gépjárműveket és az egyéb technikai eszközöket állandóan kifogástalan állapotban, harci alkalmazásra készen tartsa, a meghibásodott technikai eszközöket és fegyvereket pedig gyorsan helyreállítsa...” (Ált. 67, 545. pont). E megfogalmazást tekintve nem tapasztalható értelmezésembeli eltérés a technikai biztosításban érdekelt szolgálati ágak között olyannyira, hogy a technikai biztosítást, annak vezetését és végrehajtását a hadtápbiztosítás keretein kívül tudja csak elképzelni. Alátámasztja ezt az irányzatot az, hogy szabályzataink a technikai biztosítást különálló biztosítási ágként tárgyalják, illetve, hogy a Harcászati Szabályzat egyetlen pontja (533.) a technikai helyettesen keresztül történő irányítást írja elő.⁸

E nézetekkel ellentétben felfogható a technikai biztosítás úgy is, mint az anyagi biztosítás speciális, azzal szorosan összefüggő alágazata. A technikai biztosítás ugyanis végeredményben azért szükséges, hogy a sérült, megrongálódott

⁸ A részletezés igénye nélkül csupán megemlíteni szükséges, hogy a honi légvédelmi csapatok harcászati szabályzata (Lé. 69.) az MN Harcászati Szabályzatától eltérően a technikai biztosítást és a hadtápbiztosítást különválasztva tárgyalja és szabja meg a rájuk vonatkozó követelményeket.

eszközök helyett ne kelljen újat venni, hanem javítás után visszapótolhatók legyenek. Mondjunk az „újat venni” helyett anyagi biztosítást és kiderül, hogy a javítással, helyreállítással (technikai biztosítással) tulajdonképpen az anyagi biztosítás részére végezzünk munkát. Nem lehet vitás, hogy a technikai biztosítás az anyagi biztosítás érdekében működik, így jogosan merül fel a kérdés: ez a biztosítási ág miért a parancsnokon keresztül kapcsolódik a hadtápbiztosításhoz, illetve miért kapcsolódik közvetlenül a parancsnokhoz és miért nem a hadtáphelyettes alárendeltségében van a helye, mikor a technikai tervező és irányító szerveknek úgy kell a munkájukat végezni, ahogy azt az ellátás – a hadtáphelyettes – igényli.

A technikai biztosítás magába foglalja az alegységek állománya, elsősorban a fegyverzetek és a harci technika kezelő személyzete által végzett technikai kiszolgálást, karbantartást. Ezt célozza, az Ált. 67. előbb idézett előírásának első része: „... eszközöket kifogástalan állapotban és harci alkalmazásra készen tartsa...” Ebből következően olyan apparátusra (beosztásokra) feltétlenül szükség van a vezető szervekben, amely a technikai biztosítást e feladatainak szervezését, irányítását és a szükséges segédeszközök (alkatrészek, szerszámok stb.) biztosítását végzi. Milyen hatásokkal képesek azonban dolgozni, a meghibásodott, sérült eszközöket gyorsan helyreállítani az egységek és a magasabbegységek szervezetébe tartozó javító alegységek? Ma már egyre többen ismerik fel a javítások igen alacsony hatásfokát a harcfeleladat végrehajtása (a dinamika) időszakában, amely elsősorban a harcoló alegységek – egységek mozgásából, illetve az őket állandóan követő hadtápbiztosítás mozgásából adódik. Úgy javítani, hogy a szerszámok kicsomagolása után rövid időn belül újra menetoszlopba kell sorakozni, nyilvánvalóan nem sokat lehet. A helyszíni javítások céljából kikülönítésre tervezett részlegek jó hatásfokú működése pedig igen sok – személyi, képzettségi, anyagi, ellátási stb. – összetevő függvénye.

A veszteségek háborús javítás útján történő számottevő visszapótlása csapat szervezetekbe tartozó javítóalegységekkel még extenzív – létszámnövelést feltételező – fejlesztéssel sem érhető el, a csapatok harctevékenységből adódó objektív okok miatt. A rendszeresített javító állomány célszerű átcsoportosításával kialakítható seregest, vagy központ-hadtápbiztosítás tagozatba szervezett, de közvetlenül a csapatok részére – mondhatni azok harcrendjében – javító egységek működtetése a visszapótlás lehetőségeit tekintve lényegesen nagyobb hatékonyságot sejtet.⁹

8. A hadtápbiztosítás korszerűsítésének igényei, nézetek és következtetések

A szervezés-tudomány egyik alaptétele, hogy a szervezeteket, vagy egyes munkafolyamatokat rövidebb-hosszabb időközönként szükségszerűen újjá kell szervezni. A szervezet, vagy munkamódszer megváltoztatása iránti igény nyilvánvalóan felismerhető valamely működési hiányosságról, az átszervezés célkitűzése pedig ez esetben a hiba kiküszöbölése lesz. Jelentkezhet az átszervezés igénye a technika és a technológia (katonai szervezetnél ebbe sorolható a harcvezetés) fejlődése miatt, amelynek következtében a korábban jó szervezet elavul, de a szervezet korrekciójával a belső rend, az együttműködés és a munkavégzés módja ésszerűbbé tehető. Ilyen esetben a szervezési cél a fejlesztés, a hatékonyság növelésére való törekvés. Ez utóbbi szükségességének felismerése általában kevésbé kézenfekvő, mint a kisebb, hibajavító átszervezéseké; a hatékonyság csökkenése

⁹ Fischer László: A sérült fegyverzet háborús csapatjavításának problémái. Hadtápbiztosítás 1977/2.

gyakran nem érezhető közvetlenül, néha csak igen későn veszik észre, hogy ami ma megfelel igényeinknek, az holnap már nem elégíti ki a követelményeket.

A csapatvezetéssel és a hadtápvezetéssel kapcsolatos fejlesztési törekvések nem újkeletűek. E törekvések minden esetben a harcvezetés szempontjait, követelményeit ítélték meg – igen helyesen – elsődlegesnek és arra irányulnak, hogy a vezetésméret figyelembevételével alakítsák ki mind a harcálláspontokon, mind a hadtápvezetési ponton célszerű munkafolyamatokat, csoportokat.

E kísérletek egyik, gyakorlatban is hasznosítható tapasztalata az, hogy a harcvezetést ellátó szervezeteket a háborús működésnek megfelelően, vagy attól igen kis mértékben eltérő felépítésben célszerű kialakítani, biztosítva ezzel a harcvezetésben elsőrendű összeszokottságot. A harcálláspont, illetve a hadtápvezetési pont állománya – legyen az bármely tagozatban – fegyvernemek és szolgálati ágak törzseiből (törzseinek vezetőiből vagy beosztottjaiból) összeállított operatív csoport. Az elnevezés, az akadálytalan, gyors munkára utal, feltételezve mind a csapaton belüli, mind a vele kapcsolatba kerülő más szervekkel szükséges jó együttműködést. E követelmények azonban a harcvezetés kezdeti időszakát, mint a leghatékonyabb összmunkát követelő időszakot tekintve ellentmondanak a csoportképzés általános törvényszerűségének amiatt, hogy egy bármely csoportra jellemző munkastílus, a csoporton belüli munkamegosztás, az ebből fakadó elvárások kialakulása, a csoport vezetőjének és tagjainak összeszokása, egyszóval a csoport összekovácsolása nem megy egyik napról a másikra különösen úgy, ha egyébként lényegesen eltérő szervezetekben, más munkatársakkal (vezetőkkel) és feladatokkal dolgoznak. Egy csoport akkor lesz valóban operatív, ha a neki szánt feladatot állandóan végzi és már békében is a harcvezetés által megkívánt szervezetbe tevékenykedik.

Az egy évtizeddel korábban e témában végzett kutatások alapján olyan következtetés alakult ki, hogy a csapatok vezetési folyamatainak egyszerűbbé, áttekinthetőbbé és operatívabbá tétele érdekében elvileg indokoltnak látszik a parancsnokságon belül három alapvető szervezeti rész megkülönböztetése, egy-egy parancsnokhelyettes (politikai, hadműveleti és hadtáphelyettes) vezetésével. A következtetést alátámasztja, hogy „Ez a felsorolás a jelenleginél jobban megfelel a korszerű fegyveres küzdelem igényeinek, s egyúttal lényegesen tehermentesítené a parancsnokot is. Ugyanakkor erősítené az egyszemélyi vezetés érvényre juttatását a parancsnoki elgondolás egységes értelmezését és gyakorlati realizálását”.¹⁰

Hasonló következtetésre jut a hadtáp szervezeti tökéletesítésének kérdésével foglalkozó tanulmány¹¹ hadtápvezetéssel foglalkozó része. Kifejti, hogy a szervezeti és működési rend további fejlesztésének tartalékát a szervezetek integrációja képezheti, a korszerű harc vezetésében egyre inkább érvényre jutó három pólus: a politikai, a hadműveleti és a hadtápvezetés kialakulása útján. Felvázolja a hadtápvezetészervek és hadtápszervezetek teljes integrációjának megvalósításában rejlő lehetőségeket. Ennek legeredményesebb formájaként a hadtápbiztosítás funkcionális összefogását biztosító szervezeti integrációt látja és „kezdeti lépésként egy lehetséges változatot a technikai biztosítás végrehajtásában közreműködő

¹⁰ A katonai vezetés alapjai, a szárazföldi csapatok vezetésének néhány problémája. A ZMKÁ vezetésméleti munkacsoport (vezetője dr. Berkics László) tanulmánya. Honvédelem 1969/2. T.

¹¹ A hadtáp szervezeti tökéletesítésének és lehetőségei fokozásának néhány kérdése az MNHF-ség törzs szerzői kollektívája tollából. Honvédelem 1977/4. T.

szervek, illetve a hadtápbiztosítás egyes vezető szerveinek szervezeti összevonása is képezhet”.

Az előbbi részekben már kifejtett összefüggések alapján egyértelmű állásfoglalás látható a hadtápbiztosításban a közvetlenül érintett szolgálati ágak egy vezető, a parancsnok hadtáphelyettes alárendeltségébe vonásának kérdésében. Ezzel kapcsolatban fel kell hívni a figyelmet, hogy csak a szolgálati ágak nem véletlenül kerültek említésre, ugyanis a fegyvernemek anyagi-technikai biztosítást végző szerveinek leválasztása és az anyagi-technikai biztosító szervezetekhez sorolása csak abban az esetben célszerű ha feladataikat – természetesen a harcvezetés és a harc biztosítása szempontjából tekintett feladataikat – ilyen módon zökkenőmentesebben, nagyobb hatékonysággal képesek ellátni. Úgy gondolom, hogy az egységes anyagnyilvántartás, vagy az azonos javításszervezés csupán másodlagos cél lehet az átszervezés indítékai között.

Nem tudok feltétel nélkül egyetérteni a MNHF-ség törzs szerzői kollektívájának azon állásfoglalásával, amely átmenetként, kezdeti lépésként említi a technikai biztosításban érintett szervek összevonását. Ellenvéleményem abból fakad, hogy e lépés megerősítene a negyedik parancsnokhelyettes szerepét és törvényesítené a hadtápbiztosítás megosztottságát hosszú időre. Ezenkívül tükrözi azt a – nézetem szerint helytelen – besorolást, amely megkülönböztet technikai biztosító és anyagi biztosító szervezetet, holott a munkafolyamatok vizsgálata biztosítja az anyagi és technikai biztosítással összefüggő feladatok együttes, összefonódó jelenlétét mindegyik szolgálati ág tevékenységében.

9. Célszerű változat a csapat-hadtápbiztosításának megvalósítására

A katonai szervezetek kialakulásának jellemző követelményei meglehetősen bonyolulttá teszik az átszervezés irányának, fő követelményeinek, céljának meghatározását. Az alapvető cél, a csapat – és ezen belül a hadtápbiztosítás hatékonyságának növelése, egyúttal nem jelenti azt is, hogy minden tagozatban vagy azon belül is minden szervezetben azonos tagoltság útján biztosítható a cél elérése. A kutatások, tanulmányok többsége a lövészeszere és a lövészhadosztály csapat és hadtápbiztosításának vizsgálatával, elemzésével közelíti meg a kérdést, és eltekint attól, hogy a fegyvernemi egységek, önálló alegységek vezetésében esetleg más problémák, összefüggések jelenhetnek meg. A három helyettest előnyben részesítő elképzelés azért látszik célravezetőnek, mert a legkisebb önálló alegység harc-tevékenységében is fellelhetők az általuk összefogott és irányított alapvető „ágazatok”. Emellett szól az is, hogy az, egyes vezető által áttekinthető, aktív figyelemmel kísérhető irányok száma legfeljebb 5–7. Ha ebből a politikai, hadművelleti és hadtápbiztosítási 3 irányt képvisel, a fennmaradó legfeljebb 4 irányba gond nélkül beleférnek az előjárati és a szomszédokat jelentő állandó, valamint az egyéb, esetenként felmerülő külső kapcsolatok.

A belső kapcsolatok (helyettesek) kérdése egyúttal felveti a centralizáció-decentralizáció kérdését is. A katonai vezetés – beleértve a hadtápbiztosítást is – vitathatatlanul centralizált, központosított irányítást és ennek megfelelő szervezetet tételez fel, amelyben az irányító hatáskört egyetlen előjáró gyakorolja közvetlenül. Ebben a szervezeti struktúrában meghatározott tevékenységcsoportok közös vezetés alá kerülnek. A decentralizált irányítás esetén viszont több helyen fellelhetők azonos tevékenység csoportjai, a tevékenység vezetése megosztva történik, ezáltal a „központi akarati” közvetve, több azonos jellegű tevékenységet

irányító vezető útján kerül megvalósításra. A decentralizációról itt leírtakat összehasonlítva a Harcászati Szabályzat (535. pont) azon követelményével, hogy a szolgálati ág főnökök saját szakterületükön önállóan tervezzék és szervezzék az anyagi és technikai biztosítást, elbizonytalanodik az előbbi egyértelmű, határozott kijelentés a centralizációról. Az igazság valahol ott lehet a katonai szervezetek esetében, hogy a decentralizáció elvét kell alkalmazni az egyes szakterületek működését illetően, de a centralizáció elvén kell irányítani a csapatvezetés fő folyamatait. Más szóval kifejezve, centralizálni kell a csapatvezetés jól elkülöníthető fő folyamatainak irányítását éppen azért, hogy a központi akarat, a parancsnoki elhatározás minél kevesebb – a lehető legkevesebb – csatornán keresztül jusson el a végrehajtás tervezését-szervezését végző csoportokhoz. E csoportokon belül azonban a decentralizáció érvényesülhet olyan értelemben, hogy az egy csoportba tartozó egyes szakterületek tevékenységének tervezését-szervezését végző szerveknél azonos jellegű feladatok is megjelenhetnek. Konkrétan éppen az anyagi és technikai biztosítás feladatelemeire gondolok, amely a hadtáphelyettes vezetése alatt álló csoportokba tartozó valamennyi szolgálati ág munkájára jellemző.

A szervezés (és átszervezés) legjelentősebb gondjainak, feladatainak egyike az úgynevezett „osztályképzés”, amely nem más, mint a teljes munkafolyamat egyes tagolt részeinek végrehajtó szervekhez kapcsolása. A csapatok hadtápbiztosításának „egyes tagolt részei” a szabályzatban feltüntetett biztosítási ágazatok révén adóttak és ezek az ágazatok lényegében egy-egy szolgálati ágat – mint végrehajtó szervezet – is meghatároznak. Esetünkben nem az a fő kérdés, hogy a hadtápbiztosítás teljes folyamatát újra elemezve, újfajta ágazatokat alakítsunk ki, hanem a meglévő biztosítási ágazatok kisebb mértékű alakításával, elsősorban a hagyományok, szokások útján létrejött belső integráció okozta problémák feloldásával és a szolgálati ágak vezető szerveinek célszerű átcsoportosításával érjük el a hatékonyság, az operativitás növelését.

A hadtápbiztosítást vezető szervek szervezeti felépítését illetően két nagy csoport kialakítását látom célszerűnek egy parancsnokhelyettes alárendeltségében. E két nagy csoport egyike foglalná magába a nagy tömegű szállításokat igénylő anyagokkal foglalkozó szolgálati ágakat. Ezek az üzemanyag, a lőszer, az élelem és a ruházat biztosítását tervező-szervező szervek. A másik csoport a fegyverzet és harci technika biztosítását végző ágazatok vezető szerveit foglalja magába.

E csoportokat – a hagyományos megnevezéseket használva – nevezhetjük *anyagi*, illetve *technikai* csoportnak (osztálynak, főnökségnek, szolgálatnak) annak ellenére, hogy mindkettő feladata a saját szakterületén szükséges anyagi és technikai biztosítás együttes végzése. A csoportok egy-egy – a hadtáphelyettesnek közvetlenül alárendelt – vezető (anyagi szolgálat főnöke, illetve technikai szolgálat főnöke) fogja össze.

E két nagy csoporton kívül a HTPH közvetlen alárendeltségében van az egészségügyi szolgálat, valamint a hadtáptörzs. A törzs egyik fő feladatából, a szállítások megszervezéséből adódóan a szállításokat (közlekedést) irányító szerv a HTP TÖF alárendeltségébe illik. A törzs összetételének, szervezetének tükröznie kell a főbb csoportosításokat, ennek megfelelően olyan felépítést igényel, amely képessé teszi mind az „anyagi” mind a „technikai” valamint az egészségügyi ágazatok irányítására, az ágazatok működéséhez szükséges – megfelelő – követelmények kidolgozására.

A „technikai” szolgálat kialakításánál célszerű az egymástól idegen szakmák elválasztása és a közelíthetőek esetleges összevonása. Ebből következően célszerűnek látszik a hagyományos fegyverzet (fegyver-löveg-optika) a lokátor, a rakéta és a lőszer anyagi-technikai biztosítás külön csoportokban történő működése. Ugyanígy javítana a szakmai sajátosságok érvényesítésében a harckocsik – beleértve a PSZH-k – és az egyéb gépjárművek anyagi-technikai biztosítását önállóan tervező-irányító csoportok kialakítása. A műszaki anyagi-technikai biztosítás köréből a robbanóanyagok leválasztása és a lőszerbiztosító csoportokhoz utalása ugyancsak elősegítené az elkerülhetetlen profil-tisztítást. Az egyéb műszaki, valamint a híradó, a vegyvédelmi és a repülő fegyvernemek anyagi-technikai biztosításának feladataiból csak azok átcsoportosítása célszerű a „technikai” szolgálat hatáskörébe, amelyek e fegyvernemek feladatait kismértékben sem hátráltatják, annál is inkább, mert a technikai szolgálaton belül is elkülönülnek a többi ágazattól, egyedülálló és speciális problémáik miatt.

A javasolt két szolgálat tevékenységének összefogását e szolgálatok főnökeinek közvetlen alárendeltségében levő törzsek (tagozattól függően 1–2 fő, vagy 1–2 osztály) végeznék, amelyek az „anyagi szolgálat” esetében a tárolás és megőrzés általános kérdéseit, a raktárak irányítását, a „technikai” szolgálat esetében a javítás általános kérdéseit és a javító szervek irányítását fogná össze.

E javasolt felállás bizonyos fokig eltér az eddig kialakított – és ismert – elgondolásoktól és bizonyára támadható jó néhány ellenérvvel, mintahogy ez a többi elgondolással, javaslattal szemben is megtehető. Bizonyos, hogy olyan szervezet, amely mindenkinek és minden szempontból megfelel, nem készíthető, de jelen esetben nem is ez volt a cél, hanem az, hogy a harcvezetés, az operativitás követelményeinek feleljen meg elsősorban. Különböző gyakorlatok, törzsgyakorlatok alkalmával már néhány szervezeti változat működött kísérleti jelleggel. E gyakorlatok alapján tapasztalt kisebb-nagyobb elégtelenségek mind oda vezethetők vissza, hogy a szervezetalakítás nem ölelte fel mindazokat a kérdéseket, amelyek a hadtápvezetésben élő problémaként hatnak hosszú idő óta. Úgy tűnik senki nem akarja megbántani az egyes szakágak „önerzetét”, pedig az alapos folyamatelemzés, helyzetvizsgálat csak a konkrét, egyértelmű megfogalmazásokat, a határozottan elválasztott hatásköröket tűri el.

10. Vázlat a hadtápvezetés felső szintjén jelentkező néhány probléma megoldására

A javasolt megoldás bevezetésével csapattagozatokban lehetővé válik az anyagi és technikai szakmai sajátosságokat, követelményeket egyaránt érvényesíteni tudó integrált hadtáptörzsek kialakítása, biztosítva a harcállásponton egy minden szolgálati ágat képviselő, összekovácsolt hadtáp operatív csoport működését. E probléma erős kontraszttal jelentkezik a legfelsőbb tagozatban is, a koalíciós front hadtápvezetési pontján működő operatív csoportnál szükséges követelmények esetében. Jól összekovácsolt, minden szolgálati ág sajátosságait képviselő csoport a felső szintű szervektől is csak akkor különíthető ki, ha annak tagjai már békében egy szervezetben működnek, célszerűen a hadtáptörzsen belül. Ennélfogva a központhadtáp vezető szervek és a csapathadtáp vezető szervek közötti zökkenőmentes kapcsolat érdekében célszerű a központhadtáp vezető szervek és a csapathadtápra javasolt modell szerinti felépítése, természetesen a felső szinten szükséges funkcionális szervekkel kiegészítve. A kérdés az, hogy ez

a modell megfelelő-e a koalíciós front hadtáp szerveivel való együttműködéshez olyan operatív csoport kialakítására, amely képes az összekötő kapocs szerepére a koalíciós front hadtáp vezetőszervek és a központ hadtáp vezetőszervek között.

Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy melyek a koalíciós front által vezetett nemzeti seregtestek hadtápbiztosításával kapcsolatos főbb követelmények. Egyik legfontosabb talán ezek közül, hogy a csapatok hadtápbiztosításának tervezését a koalíciós front hadtáp vezetőszervei végzik a front állományába tartozó összes seregtest szükségleteinek és lehetőségeinek figyelembevételével, nemzeti hovatarozásuktól függetlenül. A front alárendeltségében levő seregtestnél pedig a hadtápbiztosítást a koalíciós front hadtáp direktívája és az előjáró nemzeti parancsnokságok utasításának megfelelően kell szervezni. E követelmények alapján már körvonalazható olyan igény, hogy a nemzeti központhadtáp vezetőszervek – vagyis az összes anyagi, technikai, egészségügyi és szállítási-közlekedési biztosításban érdekelt szervek – ugyancsak egy, a hadtápbiztosítás egészét átfogó vezető alárendeltségben, annak utasításai szerint működjenek. Az igény több oldalról történő megközelítéssel is alátámasztható.

Egy soron következő hadművelet előkészítése időszakában kerül végrehajtásra a hadművelet biztosításának tervezése, a lehetőségek felmérése, elemzése. A hadtápbiztosítással összefüggő irányelvek és adatok a kormányzervektől – a politikai és gazdasági helyzetre, továbbá a termelési eredményekre vonatkozó információik alapján – jutnak el a fegyveres erők felső vezetéséhez. Azonban a frontparancsnok harcálláspontján működő nemzeti hadműveleti összekötő csoport, valamint a frontparancsnok hadtáphelyettes hadtápvezetési pontján működő nemzeti hadtáp összekötő csoport útján is jut információ a felső vezetéshez, a vezérkar, illetve a központ hadtáp közvetítésével. A nemzeti fegyveres erők felső vezetése e két irányból, – a kormányzervektől és frontparancsnokságtól – kapott értesülések, a lehetőségek és igények összevetése alapján dönt a nemzeti seregtestek soron következő hadműveletének megszervezéséről, ezen belül a hadtápbiztosítással kapcsolatos főbb kérdésekről, miután a közös hadműveletekben részt vevő csapatok hadtápbiztosítását a nemzeti erőforrásokból biztosított erőkkel és eszközökkel kell megszervezni és végrehajtani.

Ide kapcsolható annak kérdése is, hogy a koalíciós front alárendeltségébe tartozó nemzeti seregtest hadtáphelyettese, illetve a szolgálati ágak főnökei honnan, kitől kapják a szakmai utasításokat. Az már tisztázott, hogy a mozgóhadtáp vezetése ilyen utasítások kiadására nem jogosult, feladata a mozgó hadtáp magasabbegységeinek, egységeinek irányítása az előjáró nemzeti parancsnokság – a központ hadtáp vezetőszerve – utasításai alapján mindaddig, amíg a frontparancsnok hadtáphelyettese alárendeltségébe nem kerül és ez esetben – minden bizonynyal a nemzeti központhadtáp operatív csoportjának vezetője veszi át az előjáró szerepét. Hogy addig is miért nem e csoport vezetője az előjáró, feltehetően abból ered, hogy a nemzeti erőforrásból történő hadtápbiztosítás megszervezését a központhadtáp vezetőszervei így kevesebb áttétellel képesek végezni. Ennek megfelelően helyesnek látszik, ha a nemzeti seregtest hadtáphelyettese is a központhadtáp főnökétől, a seregtest szolgálati ág főnökei pedig a központhadtáp szolgálati ág főnöktől kapják a szakmai utasításokat, a frontparancsnok hadtáphelyettes direktívájával összhangban. Ez a szükséges összhang azáltal biztosított, hogy a direktívák előkészítése, helyesebben a hadművelet hadtápbiztosításának megtervezése időszakában a nemzeti seregtest hadtápbiztosítással összefüggő, a

szükségletre és lehetőségekre vonatkozó adatokról a nemzeti központhadtáp vezető szerv informálja a koalíciós frontparancsnok hadtáphelyettesét a nemzeti központhadtáp operatív csoportja útján.

A frontparancsnokság és a nemzeti fegyveres erők felső vezetése közötti előbbieken említett kettős kapcsolatlánc keretében a nemzeti hadművelleti összekötőcsoport útján a vezérkarhoz közvetített információk hadtápbiztosítással összefüggő kérdéseit a vezérkar anyagi biztosítást tervező apparátusa dolgozza fel, míg a nemzeti hadtáp összekötőcsoportja a központhadtáp vezető szervekhez közvetít információkat. Nem látszik logikusnak az, hogy lényegében ugyanazon kérdések, igények és lehetőségek összevetése, vizsgálata két – egymástól független – szervezetben történjen. A felsőszintű vezetés módszerének minden bizonynyal különböznie kell a csapatvezetés módszercitől, de a vezetés rendszerében tapasztalható különbözőség szükségessége megkérdőjelezhető. Ahogy a csapatvezetésben nincs az összefegyvernemi törzs szervezetében hadtápbiztosítással foglalkozó apparátus, hanem ezt a feladatot a hadtáp operatív csoport végzi, úgy célszerű azt is vizsgálni, hogy felső szinten ilyen, a központhadtáp vezető szervéből vezényelt operatív csoport nem felelne-e meg a fegyverzet és harci technika ellátásával összefüggő tervező-előkészítő feladatokra. A vezetés hatékonysága növelésének és a szervezetek fejlesztésének egyik alapkövetelménye a felesleges párhuzamosságok megszüntetése. E területen fellelhető a párhuzamosság és ki-küszöbölése érdekében célszerűnek látszik a hadtápbiztosítással kapcsolatos információk egy központosított szervezetbe áramoltatása, illetve azok feldolgozása után egy vezető által töltendő továbbítása, jelentése a felső vezetéshez.

11. Az átmenet nélküli integráció szükségessége

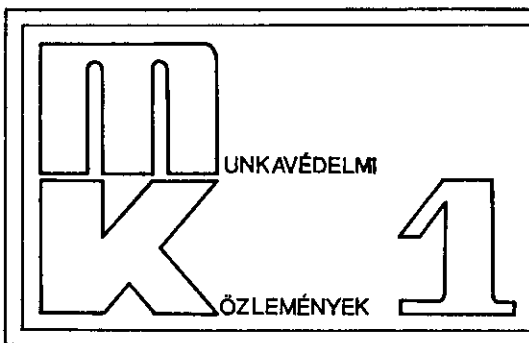
A teljes, átmenet nélküli integrációt támasztja alá az a másik alapkövetelmény is, amely szerint a koalíciós front hadtápjának vezetése a szövetséges csapatok összes hadtápbiztosítási ágazatainak centralizált irányításán alapul a koalíciós front parancsnoksága részéről, a nemzeti fegyveres erők megfelelő vezető szerveinek egymás közötti folyamatos együttműködésével. A hadtáp vezetőszervek közötti szoros együttműködés fenntartása, a közös hadműveletek alatt felmerülő hadtápbiztosítási kérdések lehető leggyorsabb megoldása céljából a központhadtáp összekötő csoportot küld a front törzsbe (HVP-ra). A fenti követelmény első része feltételezi a hadtápbiztosításban részt vevő nemzeti felső szintű szervek központosított (centralizált) irányítását. A második résznél felmerül az a kérdés, hogy az összekötő csoportban az anyagi biztosítás egy részét irányító és tervező vezérkari szerv is képviselteti-e magát, méghozzá az eredeti alárendeltségben, vagy átállandósításra kerül a hadtáp összekötő csoportot vezénylő vezetőhöz. Ilyen kérdések és a bennük rejlő ütközések, problémák megelőzése is felveti a hadtápbiztosításhoz bármely szempontból kapcsolódó szervek irányítási rendszerének vizsgálatát, összekapcsolva az ajánlott szervezeti modell felsőszinten történő alkalmazásának lehetőségével.

Úgy a fegyverzeti, mint a más anyagi és technikai biztosítás terén szerzett tapasztalatok összevetése a harc vezetésének igényeivel arra a következtetésre vezettek, hogy a hadtápbiztosítást csak egy – arra alkalmas – kézben összefogva lehet és kell vezetni minden szinten. Ezt az egységes vezetési igényt a Nagy Honvédő Háború tapasztalatai is igazolják és a hadtápbiztosítás csomóponti kérdését jelentő szállítási feladatok szervezése-irányítása a mai napig is egy személyhez,

a hadtáphelyetteshez kötődik. A hadtáphelyettes személyét illetően feltétlenül le kell szögezni, hogy – különösen a „technikai” szolgálatokat is magába foglaló – hadtáphelyettesét nem okvetlenül a meglévő hadtáphelyettesek útján kell megvalósítani. Egy ilyen még ezredszinten is nagy szervezet irányításához nem elsősorban szakmai (legyen az akár „hadtápos”, akár „technikai”) képzettség, hanem mindenekelőtt a rátermettség, a vezetői készség és összefegyvernemi harcászati, hadműveleti ismeretek szükségesek. Ahogy a parancsnoknak nem kell tudni például aknát telepíteni ahhoz, hogy műszaki főnök harcbiztosítói feladatait meghatározza, úgy a hadtáphelyettesnek sem kell értenie a forgácsoláshoz, vagy a technikai ellenőrzéshez ahhoz, hogy a technikai biztosításra vonatkozó követelményeket előírja. Szakmai „törzsei” azért vannak, hogy a szakágak sajátosságainak megfelelően kidolgozzák e követelményeket, nem pedig azért, hogy szakkérdésekben tőle várják, igényeljék az útmutatást. Összefegyvernemi törzsekben szerzett tapasztalatokkal rendelkező káderekből képezhető ilyen hadtáphelyettes, mint ahogy a harcászati-hadműveleti vezetők, az egység, magasabbegység és seregtest parancsnokok képzése és kiválasztása sem megoldatlan.

A korszerű harcba való felkészülés nemcsak technikai vonatkozásban, de a vezetési módszerek és a szervezetek alakításában is előrelépést követel az optimum felé. A tanulmány kidolgozásával a cél eléréséhez kívántam hozzájárulni, a problémák nyílt, fegyvernemi szovinizmustól mentes felvetésével. Más nemkevesbé fontos cél a csapatoknál szolgáló fegyverzeti szakemberek részére az általuk ismert részproblémák és tisztázatlan függőségi kapcsolatok összefüggéseinek feltárása. A csapatoknál évek óta tapasztalják a jelenleg is folyó kísérletek alapján az integráció, összevonás egy-egy megnyilvánulását, de az indító okok, a csapatvezetés és a hadtápbiztosítás átfogó kérdéseinek rendszerébe nincs módjuk beleslátni. E másik cél keretében tartottam szükségesnek a fegyverzeti biztosítás és a fegyverzeti szolgálat helyének értékelését, szerepének megvilágítását az együttműködés további javítása érdekében.

*

*Összeállította: az MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség
baleset-elhárítási és munkavédelmi osztálya*

TARTALOM

Tájékoztató az 1980-ban megrendezendő *munkavédelmi vetélkedő* sorozatról.
A katonai tevékenységhez kapcsolódó munkahelyi károsító hatások, egészségkárosodások veszélyei.

Járművezetők és gyalogosok együttműködése a közlekedésben.

Így történt... *(Egy magángépkocsival okozott közúti baleset tanulságai)*

Tájékoztató az 1980-ban megrendezendő munkavédelmi vetélkedő-sorozatról

Az 1980-ban megrendezendő MN I. Munkavédelmi Konferencia alkalmából az MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség Baleset-elhárítási és Munkavédelmi Osztálya munkavédelmi vetélkedő-sorozatot szervez.

A vetélkedő-sorozat célja a munkavédelmi ismeretek általános terjesztése, elmélyítése, fejlesztése; a személyi állomány aktivizálása a munkavédelem tudati feltételeinek javítására, a balesetek és egészségkárosodások megelőzésének folyamatos napirenden tartása.

Megfelelő szervezés és lebonyolítás esetén a részt vevők felkészülésük során, és a vetélkedők alatt átismétlik, illetve megtanulják a munkájukhoz közvetlenül kapcsolódó általános és speciális munkavédelmi ismereteket, amelyeket munkájuk során hasznosíthatnak.

A vetélkedő-sorozatra mindenki nevezhet az MN teljes személyi állományából. A vetélkedő csapatverseny jellegű, a részt vevők 5 fős csapatokkal indulhatnak.

Megfelelő agitációval és propagandával, a nevezni szándékozók támogatásával elérendő, hogy a sorállományú katonák és polgári alkalmazottak közül

minél nagyobb számban induljanak az első fordulóban. (Ajánlott az alakulatoktól szakaszonként, a polgári munkahelyekről műhelyenként legalább egy csapatot indítani).

A vetélkedő lebonyolítását négy fordulóban tervezzük:

- egység, önálló alegység szinten;
- magasabbegység szinten;
- seregtest szinten (elődöntő);
- HM szintű döntő.

Minden fordulóból a legjobb csapat jut tovább.

Az első forduló megrendezésére – előreláthatólag – 1980 májusában kerül sor; a következő forduló között 3–4 hét felkészülési időt tartunk, ez alatt a továbbjutott csapatok tájékoztatást kapnak a következő forduló témáiról.

A vetélkedő-sorozat felhívását közzéteszük a katonai sajtóban (Néphadsereg) is, ezenkívül az érintettek rendszeresen tájékoztatást kapnak az aktuális feladatokról. Ezek a körlevelek tartalmazzák, hogy a vetélkedő szervezésében közreműködőknek (elsősorban a munkavédelmi megbízottaknak) milyen konkrét feladatokat kell elvégezni, milyen felkészülési és egyéb feltételeket kell biztosítani, milyen segítséget, támogatást kapnak a lebonyolításhoz.

A katonai tevékenységhez kapcsolódó munkahelyi károsító hatások, egészségkárosodások veszélyei

Blaschke Henrik kinevezett polgári alkalmazott

Bennünket körülvevő levegő szervezetünkre, egészségünkre és környezetünkre kétféle módon fejt ki hatását. Külső hatásokon keresztül, amely általában a levegő fizikai tulajdonságaival van összefüggésben. Az ezzel kapcsolatos hőleadás mértékét meghatározó klímatervezőkkel már foglalkoztunk. Másik módja a belső hatás, a levegő összetételének, szennyezettségének kérdése, amellyel a következőkben részletesen foglalkozunk.

Levegő szennyezettség

A szolgálati és munkahelyek légtérének, levegőjének szennyezettségét elsősorban a feladatok jellegére, a munkafolyamatok technológiájára lehet visszavezetni. A légszennyezés elhanyagolható mértékben származik az emberi anyagcseréből, vagy más emberi tevékenységből (pl. dohányzás).

A szennyező anyagok egészségkárosító hatásukat elsősorban a légutakon és tüdön keresztül fejthetik ki, de bejuthatnak a szervezetbe az emésztő szerveken és bőrön át is. Felszívódás útján kerülnek a vérbe, majd a vérkeringés révén terjednek szét a szervezetben.

Az ártalmas anyagok egészségkárosító hatása nagymértékben függ az anyag kémiai és fizikai állapotától és tulajdonságaitól, a szervezetbe jutott anyagmennyiségtől, a behatás időtartamától (expozíciós idő), a szervezet egyéni érzékenységtől és még számos más tényezőtől is.

A légszennyeződések két nagy csoportra oszthatók:

- egészségre ártalmas gázok és gőzök;
- egészségre ártalmas porok.

A munkafolyamatok során keletkező és a tartózkodási térbe áramló gázok, gőzök, kisebb- nagyobb mértékben veszélyeztetik az ott tartózkodók egészségét. Az orvostudomány széleskörű kutatásokat végez annak megállapítására, hogy az egyes szennyező anyagokból milyen mennyiség engedhető meg a levegőben káros következmények nélkül. A térfogat egységnyi levegőben megengedhető maximális szennyezőanyag mennyiségét, az úgynevezett határkoncentrációt a 74/1975. (HK) sz. utasítással kiadott KÁBESZ (Ált/38) szabályozza.

A levegőben levő szilárd szennyező anyagoknak az emberi szervezetre gyakorolt hatásának megállapítása már bonyolultabb feladat. Az egyes porfajtáknak a szervezetre gyakorolt hatását igen gyakran nem lehet egyedül a koncentráció függvényében kifejezni. A levegőben levő szilárd szennyező anyagok egy részének a szervezetre gyakorolt hatása az anyag összetételén, koncentrációján kívül függhet még a por szemcsenagyság szerinti elosztásától, a felületi tulajdonságoktól is. A koncentráció meghatározásánál a porok esetén nehézséget jelenthet a természetes leülepedésből származó koncentráció változása.

A porok szervezetre gyakorolt hatásuk szerinti osztályozásánál a következő csoportosítást lehet alkalmazni.

Toxikus, mérgező hatású porok mint az ólom, arzén, króm... anyagok és azok vegyületeinek pora, amelyeknek a szervezetre gyakorolt hatása elsősorban a koncentráció függvénye.

Krónikus megbetegedéseket okozó porok mint a kvarc, szabad kovasavat tartalmazó anyagok pora, amelyek tüdőártalmat okoznak. Ennek gyakori válfaja a kvarctartalmú porok okozta szilikózis.

A krónikus megbetegedéseket okozó porok egészségkárosító hatásukat – ellentétben a toxikus porokkal, amelyek például az emésztőszervezetekben, a bőrön keresztül is felszívódnak – a tüdőben fejtik ki.

A légzőutak a nagyobb porszemcséket visszatartják, és a tüdőbe a poroknak csak egy meghatározott mérete kerülhet. A tüdő porvisszatartó képessége is a szemnagyság szerint változik, mert a szemcsék méretétől függően a porok egy része a kilégzőskor a tüdőből eltávozik. A 0,2–5 mikron nagyságú porok tekinthetők a legveszélyesebbnek. Az 5 mikronnál kisebb szemcsék már bejutnak a tüdőbe, míg a 0,2 mikronnál kisebbek a kilégzőskor jórészt kikerülnek a szervezetből. A krónikus megbetegedéseket okozó porok határkoncentráció értékét például a térfogategységnyi levegőben megengedhető 5 mikronnál kisebb szemcsék darabszámával is jellemzik. A hazai előírások jelenleg a megengedhető maximális koncentrációt a térfogategységnyi levegőben megengedhető por súlyával adják meg.

A levegő tisztaságával szemben támasztott követelmények

Alapvető feltétel, hogy a levegő normális összetételű legyen, azaz tartalmazzon megfelelő mennyiségű oxigént.

A normális összetételű levegő kereken 21 térfogat % oxigént, 78 térfogat % nitrogént, széndioxidot és nemes gázokat tartalmaz. Az ember által kilégtett levegő viszont kereken 4 térfogat % széndioxidot tartalmaz, ezért olyan tartóz-

kodási helyeken, ahol a levegő cseréje nincs biztosítva, viszonylag rövid idő alatt fülledté, oxigénszegénnyé és széndioxidban dússá válik a levegő. Ilyen levegőben nehéz a feladatot teljesíteni, fáradékonyság lép fel. A munkahelyeket úgy kell kialakítani, hogy a személyekre elegendő nagyságú légtér jusson, biztosítani kell a levegő állandó cseréjét, vagy friss levegőnek a tartózkodási térben való jutását. Előírás, hogy a levegő széndioxid tartalma 0,1 térfogat $\frac{0}{0}$ -nál ne legyen nagyobb. Ennek érdekében a szolgálati és munkahelyekre a feladat nehézségétől függően óránként és személyenként az alábbi friss levegő mennyiség beáramlását kell biztosítani:

- könnyű fizikai és szellemi munkánál 30 m³/ó, fő
- közepes fizikai munkánál 40 m³/ó, fő
- nehéz fizikai munkánál 50 m³/ó, fő.

Természetesen egyidejűleg gondoskodni kell az azonos mennyiségű használt levegő elvezetéséről is. A levegőnek a munkaterembe való be- és elvezetését úgy kell megoldani, hogy huzatjelenségek ne jöjjenek létre. A jó közérzetnek megfelelő légállapotok létrehozása és a levegőben levő szennyező anyagok eltávolítása, a tiszta, friss levegővel való utánpótlás biztosítása a szellőzés feladata.

Elvileg két úton lehet megvalósítani: mesterségesen és természetesen.

A mesterséges szellőzésnél a szellőzési célt szolgáló levegőáramlást energiafelhasználással működő gépek (ventillátorok) hozzák létre, tehát üzemeltartás plusz költségeket igényel.

A helyi adottságok, a technológiai követelmények, a munkaegészségügyi előírások határozzák meg, hogy milyen rendszerű mesterséges szellőzést célszerű létesíteni.

- Általános szellőztetésre akkor kerül sor, ha valamilyen oknál fogva a helyiség teljes légtérét egy meghatározott időn belül kell kicserélni. Ilyen esetek rendszerint akkor következnek be, ha a helyiségből az ott fejlődött hő, vagy nedvesség eltávolítása a feladat, vagy pedig a szennyező anyagok olyan szétszórtan keletkeznek, hogy eltávolításuk helyi hatású elszívóval nem lehetséges.

- Helyi elszívásra akkor kerül sor, ha az egészségre ártalmas szennyezőanyagokat közvetlenül a keletkezési hely közelében, a keletkezés pillanatában távolítják el. Helyi elszívó berendezéseket eredményesen alkalmaznak gázok, gőzök és porok eltávolítására. A magasabb szennyezőanyag koncentráció miatt szükséges az elszívott levegőnek a szabadbavezetés előtti tisztítása. A szűrés, tisztítás mértékét a szennyező anyag tulajdonságai és a helyi adottságok (környezet) szabják meg. A megtisztított levegő egy részét - főként energiatakarékossági megoldásból - a munkaterbe vissza lehet vezetni. Nem vezethető vissza még szűrés után sem mérgező anyagokkal, kvarctartalmú porokkal szennyezett levegő.

Természetes szellőztetés alatt olyan szervezett légmozgást értünk, ahol a levegő áramlása előre meghatározott módon történik és ennek az áramlásnak szabályozása biztosítva van. A természetes szellőzést a ki és belépő nyílások között fellépő nyomáskülönbség hozza létre. A levegőáramláshoz szükséges nyomáskülönbség előállhat a környezeti és helyiségen belüli levegő fajsúlykülönbségéből, valamint a szél hatására.

A természetes szellőzés alkalmazási lehetősége sok tekintetben korlátozott, de ahol megvalósítható, azzal a rendkívüli előnnyel jár, hogy nem igényel energiafelhasználást, így üzemeltetése elvileg nem igényel különös költséget.

Légszennyezés mérése

A levegő szennyezőanyag tartalmának megállapítását, az esetek többségében csak különlegesen felszerelt laboratóriumok tudják elvégezni. Vannak esetek, amikor gyors- mintavételi módszerek is alkalmazhatók. Ezek az eljárások egyszerűbbek, így ezek felhasználását mutatjuk be.

Gáz és gőzszenneződések vizsgálata

A levegő gáz- gőzszenneződésének meghatározásakor alapvető követelmény, hogy a vizsgálati módszer az adott szennyezőanyagra specifikus legyen, azaz a keresett szennyezőanyagot egyértelműen ki lehessen mutatni. Ilyenek a reagens csövek. Ezek lényegében 5–6 mm átmérűjű, 100–150 mm hosszú üvegcsövek, amelyben a kimutatandó gázra specifikus indikáló anyagot helyeznek el. Az üvegcsövön keresztül kézi szivattyú segítségével meghatározott mennyiségű levegő mintát szívattunk át. Az indikátor anyag elszíneződésének mértékéből a szennyezőanyag tartalmára lehet következtetni.

Porszenneződések vizsgálata

Pormérisről a mai napig sem alakultak ki olyan mérési módszerek, amellyel a gyakorlati igények teljes egészében kielégíthetők lennének. A gyakorlatban alkalmazott porszenneződést mérő műszerek a helyiség portalanítására vonatkozóan különféle adatot szolgáltatnak. A szemcseszám szerinti meghatározásra Koniméter használata terjedt el. A Koniméter lényeges eleme egy dugattyús légszivattyú, amelynek segítségével a szennyezett légtérből 2–5cm³ levegőt szippantunk a készülékbe. A beszívott levegő először egy szitaszűrőn halad át, ahol az 50 mikronnál nagyobb részecskék visszamaradnak. A poros levegő szűk fúvókán áthaladva felgyorsul, majd a fúvóka alatt elhelyezett áttetsző ragasztóanyaggal bevont üveglapnak ütközik. Az üveg tárgylemezről 200-szoros nagyítású mikroszkóppal a minta értékelhető.

A koniméteres mintavétel pillanatok alatt megy végbe, ennek következtében a porminta is egy időpillanatra jellemző koncentrációt mutat. Ha a vizsgált hely átlagos por tartalmát kell meghatározni, több mérés szükséges.

Légzésvédő eszközök

A levegő szennyezettsége ellen, a légzőszervek védelmére egyéni védőeszközt használnak. Ilyen védőeszközök – a frisslevegős készülék kivételével – állandó munkára nem alkalmasak, csak rövidebb ideig tartó műveletekre, amikor más védelem műszakilag nem valósítható meg. A néphadsereg egyes területein a biztonságos feladatvégrehajtás elképzelhetetlen légzésvédő eszközök nélkül. A feladat jellegétől függően légzésvédő, respirátor vagy az egész testre kiterjedő védelemnél védőruha felhasználása szükséges.

A védőeszközök külső levegőtől elzárva, a légzéshez szükséges levegőt a következők szerint biztosítják:

- frisslevegős készülékkel, ahol csővezetéken keresztül tiszta levegőjű helyről biztosítják;
- szűrő segítségével megtisztítják a szennyeződésektől;
- a környező levegőtől függetlenül a kilégzett levegő megtisztításával és oxigén hozzáadásával biztosítható.

A frisslevegős készülékek és a sűrített levegős-, oxigénlégzők működése teljesen független a környező levegő összetételétől. Bármilyen fajta szennyezés és bármilyen töménység esetén alkalmazhatjuk ezeket az eszközöket, még akkor is, ha a környező levegő oxigéntartalma már annyira csökken, hogy az élet fenntartásához nem elegendő.

A szűrős készülékek használhatósága ezzel ellentétben teljesen a környező levegő összetételétől függ, csak akkor eredményesek, ha a levegő szennyeződéseit képesek megkötni, abban a töménységben is, amely éppen szerepel és ha a megszűrt levegőben van még elég oxigén az élet fenntartásához.

A sűrített levegős légző, oxigénlégző és a szűrős gázvédőeszköz teljes mozgásszabadságot biztosít, a csővezetékek révén bizonyos mértékig helyhez kötött, friss levegős készülékekkel szemben.

Használhatóság időtartama szerint korlátlan lehetőséget nyújt a friss levegős készülék. A sűrített levegős – és oxigénlégző használhatóságát időben a benne tárolt levegő, illetve oxigén mennyisége korlátozza. A szűrős készüléken a szűrő telítődése a levegő szennyezésének faja és mennyisége szerint változó, ez szab határt a használhatóságának.

A gázvédő- eszközök között viselésben és kezelésben legkényelmesebb a szűrős készülék (gázálarc). A frisslevegős készülék is egyszerű és aránylag kényelmes. Ezzel szemben a súlyos oxigénlégző viselése és kezelése nehezebb. Kedvezőbb a sűrített levegős légző használata.

A megfelelő gázvédő eszközt tehát ezek szerint választhatjuk ki adott esetben. Alapszabály, hogy zárt helyen, ahol nagy töménységben gyűlhet össze ártalmas anyag a levegőben, vagy ahol a levegő oxigéntartalma erősen csökken, mindig frisslevegős készüléket, vagy sűrített levegős, illetve oxigénlégzőt alkalmazunk. Szabadban, vagy jól szellőztetett helyiségben használható a szűrős készülék.

Egyéni védőeszköz katalógusban található paraméterek figyelembevételével a hatásos egyéni védelem megtervezhető.

A baleset-elhárítási és munkavédelmi megbízottak feladatai között kiemelt jelentőségű az egészségkárosodások megelőzése, ennek a feladatnak része a levegő szennyezettsége elleni védelem. A 14/1979. (HK 9.) HM sz. utasítás a munkavédelmi rendeltetésű egyéni védőeszköz- ellátás rendjéről ezen a területen is iránymutató.

Járművezetők és gyalogosok együttműködése a közlekedésben

A néphadsereg hivatásos és sorállománya nap mint nap részese a gyalogosan közlekedők táborának. A gyalogosan közlekedőket fenyegető veszélynek – különösen ha a vonatkozó szabályokat megsértik – a nap minden órájában szenvedő alanyai lehetnek.

Ezt bizonyítja a gázolások magas száma is, továbbá, hogy az ilyen jellegű balesetek az utóbbi három évben nem csökkentek. A gyalogosok nemcsak legnagyobb számban vesznek részt, de egyben legveszélyeztetettebb résztvevői a közúti közlekedésnek.

Indokolt tehát a személyi állomány biztonsága, élet- és testi épségének megvédése érdekében, e témával az eddigieknél jóval többet foglalkozni.

A közlekedés – mint társas cselekvések, magatartások egymásba fonódó láncolata – nemcsak a járművek vezetőitől, hanem – állományunk sem kivétel ez alól – a gyalogosoktól is megköveteli a közlekedés erkölcsi normáinak figyelembevételét, betartását. Társadalmunk a gépjárművezetőktől joggal elvárja, hogy egymással együttműködjenek, érdekeiket egyeztessék és óvják a gyalogosan közlekedő állampolgárok élet- és testi épségét. Ugyanakkor a gyalogosok felé is jogos a követelmény, hogy legyenek figyelemmel a járművek mozgására, segítsék folyamatos és biztonságos haladásukat.

Személyi állományunknak tisztában kell lennie azokkal a törvényszerűségekkel, amelyek a gyalogos közlekedés során egy-egy szabálytalanság elkövetésénél érvényesülnek.

Mire gondolunk? Bizonyított statisztikai adatok alapján két gépjármű összeütközésekor kb. minden 10. esetben sérülnek meg a bentülők, ha viszont a gépjármű gyalogossal ütközik, csaknem minden esetben könnyű, vagy súlyos sérülés, rosszabb esetben halál a következmény. Az elmondottakat bizonyítja néhány példa is az 1979 első félévében bekövetkezett gyalogos balesetek közül:

– F. G. honv. részére parancsnoka 1979 február 7-én kimaradást engedélyezett. A laktanyából történő távozása után figyelmetlenül lépett az úttestre és az ott közlekedő személygépkocsi elütötte. A következmény lábszárcsont-törés és agyrázkódás, egyszóval súlyos sérülés;

– K. J. honv.-ot 1979 február 3-án eltávovása idején Veszprém belterületén elütötte a vele azonos irányban közlekedő személygépkocsi. A nevezett honvéd saját hibájából súlyos, életveszélyes sérülést szenvedett;

– K. T. honvéd 1979 június 2-án figyelmetlenül lépett az úttestre és elütötte egy tehergépkocsi. Következmény: életveszélyes sérülés;

– B. J. honvéd június 4-én szabálytalanul, az úttest menetirány szerinti jobboldalán közlekedett. Egy vele azonos irányban haladó személygépkocsi halálra gázolta;

– B. I. honvéd 1979 július 8-án engedély nélkül elhagyta a laktanyát, majd nagymértékben leittasodott. A laktanyába történő visszatérésnél féktávolságon belül egy személygépkocsi elé lépett. Következmény: súlyos sérülés.

Példák sokaságát lehetne felsorolni, de aligha szükséges ahhoz, hogy érzékelni tudjuk: bajok vannak a gyalogosan közlekedő katonáink közúton tanúsított magatartásával.

Sok még a meggondolatlan, fegyelmezetlen, saját és mások testi épségét veszélyeztető sorállományú katona. Bírágolásukról, szabálysértési feljelentésükről – ha meg is történik – a parancsnoki állomány egyáltalán nem, vagy csak későn kap tájékoztatást. Így a fegyelmi felelősségre vonás elmaradása újabb szabálysértések elkövetésére bátorítja őket.

Kérdésként vetődik fel: mi az oka, hogy katonáinkat, mint gyalogosan közlekedőket, oly gyakran éri közlekedési baleset? Tény, hogy a legtöbb esetben a gyalogosan közlekedő katonák fegyelmezetlen magatartása is nagy szerepet játszik a baleset bekövetkezésében. A balesetek okainak elemzésekor azonban nagyon sok összetevőt szükséges vizsgálni ahhoz, hogy megfelelően képesek legyünk eligazodni és olyan segítséget tudjunk biztosítani számukra, amely e káros jelenség hatékony megelőzését eredményezheti.

Néhány példa a gyakran balesetet okozó körülmények közül:

- katonáink egy része még nem ismerte fel, hogy a járművek „*stoppolásával*” milyen veszélynek teszi ki magát. Ismert, hogy a járművek részére a jobb-
ratartás kötelező. A stoppolásra váró katona olyan közel kerül a szabályosan
haladó járműhöz – közben figyelmét más jármű közlekedése is leköti –, hogy
még jó látási viszonyok között is veszélyeztetheti magát. Egy meggondolatlan
előrelépés és máris bekövetkezik az, amire aligha számított.

Még ittasnak sem kell lenni, elég egy előzést éppen végrehajtó gépkocsi és
a stopptolt járművezető váratlanságából eredő ijedelem; a kormányt máris jobbra
kapja és elüti az útszélén álldogáló katonát. Növeli a veszélyt a szeszital
fogyasztása, amely még fokozza az út szélén járműre váró katona virtuskodásra
való hajlamát. Az ilyen esetek többségében, ha nem az a jármű, melyet szándé-
kában volt leállítani, de az azt követő elgázolhatja a dülöngélő katonát.

- Nagyon veszélyes – különösen télen –, az *úttesten történő szabálytalan
áthaladás*. A kedvezőtlen időjárás – a hideg, a hó, havaseső – nagymértékben
növeli a gyalogos figyelmetlenségét. Aligha számít azzal, hogy a jármű, amely
előtt áthalad, esetleg átszalad, éppen a kedvezőtlen időjárás, az útburkolat
csúszóssága miatt – féktávolságának törvénytörő növekedése következtében –
nem mindig képes megállni és máris bekövetkezett a tragédia;

- *jeges, síkos úton történő szabálytalan áthaladás*, a járdánál álló jármű vagy
tárgy mögül történő váratlan kilépés – lakott területen kívül az úttesten történő
haladás – esetenként egy váratlan elcsúszás, elesés következtében máris az ott
közlekedő jármű alá kerülhet a gyalogosan ballagó katona;

- *éjjel, ködben, hófúvásban*, egyszóval korlátozott látási viszonyok között,
szintén veszély leselkedik a gyalogosan közlekedőre. Különösen, ha a gyalogosan
haladó az érvényben levő szabályokat is durván megsérti. Ennek oka, egyrészt
a rossz látási viszonyok, minek következtében a gyalogost a járművezetők csak
későn észlelik, így a járművek fékezését csak nagy késéssel képesek végrehajtani
és máris bekövetkezik a gázolás.

Másrészt az út jobboldalán haladó gyalogos mögött közlekedő járművezető,
ha a vele szembejövő jármű lámpája „vakít” aligha észlelheti időben az ott
andalgó gyalogost. Ugyanis a szembejövő jármű lámpája 50 méter távolságból
vakít legerősebben, ezért is *veszélyes az út jobboldalán történő haladás*.

Szabálytalan áthaladás amely a leggyakoribb esetekben akkor következik
be, ha a gyalogosan közlekedő nem útkereszteződésben, kijelölt gyalogátkelő-
helyen (alul-, felüljárón) vagy nem járdákra merőleges irányban, hanem átlósan
megy át az úttesten. A közlekedési erkölcs hiányára utaló effajta magatartás
egyik oka, a fegyelmezetlenség, a szabályok durva megsértése.

Mit célszerű e forgalmi helyzetnél megértetni? Azt, hogy a járművezetők a
nagyforgalmú útvonalakon a megengedett sebességgel közlekednek. Gyalogosok
átkelésével csak kereszteződések vagy kijelölt gyalogátkelőhelyek előtt számítanak.
Aki nem itt halad át, minden járművezető számára váratlan helyzetet
teremt. Értelmetlen 1–2 perc időmegtakarításért saját és mások testi épségét
veszélyeztetni.

- Különösen veszélyes a gyalogos közlekedés azoknak a katonáknak, akik
kisebb közlekedési forgalmú helyektől kerültek a nagyobb városok, esetleg a
főváros forgalmába. Hiszen a vidéken gyéresebb és más jellegű forgalom kevésbé
fejlesztette ezekben a katonákban a forgalomhoz való alkalmazkodás képességét.

A bekövetkezett gyalogos balesetek okainak elemzése néhány olyan tulajdonságra hívja fel a figyelmet, amelyeket a megelőző, felkészítő munkáknál célszerű figyelembe venni. *Ezek a következők:*

a) Az eltelt néhány év alatt a motorizáció rohamos fejlődésével a gyalogosan közlekedő katonák közötti biztonsága lényegesen romlott.

b) A személyi állomány egy része még nem ismerte fel, hogy a közlekedésben a járművek vezetőivel együttműködési viszonyt, kapcsolatot kell kialakítani. Csak ezzel érhető el, hogy egymást ne akadályozzák, hanem segítő partnernek tekintsék és elkerüljék a veszélyhelyzetet.

c) Még mindig nem kielégítő az eltávozásra, szabadságra távozó katonák eligazítása, felkészítése. A felkészítés gyakran csak a sablonos kioktatásra korlátozódik.

- *Alló jármű vagy tárgy mögül* az úttestre lépni nemcsak szabálytalan, de veszélyes is. A járművek vezetői nem észlelik kellő időben az átkelési szándékot.

Meg kell értetni az állománnyal, hogy az úttestre lépés előtt az őt takaró tárgyaktól mindig olyan távolságba kell kerülni, hogy a közelítő járműveket kellő távolságból észlelhessen és egyidejűleg ő maga is féktávolságon kívül látható legyen.

- *Nagyon gyakori, különösen lakott területen kívül* az úttest jobb oldalán történő haladás. Az ilyen okokból eredő súlyos kimenetelű balesetek száma évről-évre növekszik.

Fel kell hívni a figyelmet arra, hogy lakott területen kívül, ahol nincs járda, a gyalogosan közlekedők a szabályokban előírtak szerint közlekedjenek, ha nem így cselekszenek, baleseti veszély fenyegeti őket.

Kiemelten hangsúlyozni kell, hogy lakott területen kívül csak az úttest bal oldalán szabad haladni, hogy a mögötte közlekedő járművektől távolabb legyen és önmagát jobban védhesse. Különösen veszélyes lakott területen kívül a csoportos közlekedésnél az egymás mellett történő haladás. Sajnos ilyen okból eredő balesetre is vannak tragédiával végződő példák.

Reméljük, hogy e cikk keretében sikerült a személyi állomány figyelmét ráirányítani arra, hogy:

- a közlekedés akkor biztonságos, ha résztvevői mozgását nemcsak a közlekedési szabályok határozzák meg, hanem a közlekedésben résztvevő gyalogosok, járművezetők alkalmazkodnak egymáshoz, kölcsönösen segítik egymást. A gyalogosoknak fel kell ismerniük, hogy az adott közlekedési környezet számukra objektív valóság: nem változtathatják meg pillanatonként érdekeiknek megfelelően, hanem bele kell illeszkedniük;

- a közúti közlekedés a közösség együttműködésén alapul, mind a járművezető, mind a gyalogosan közlekedő ember függetlenül közlekedésük módjától nem nélkülözheti a megértő, emberséges magatartást.

Igy történt . . .

Valamikor a gépjármű a vagyoni kiváltságosok tulajdona és egyben jelképe volt. Ma már elvesztette státusz-szimbólum jellegét, és mindennapi életünk használati eszközévé vált. Hazánkban minden negyedik-ötödik családnak van

személykocsija, – amit természetesen igényei szerint használni is szeretne. És micsoda kényelmes dolog, ha a katonafiú saját személyautóval közlekedik a laktanyából haza, és vissza!

A gépkocsivezetés azonban – túl a nagy felelősség érzeten – rendszeres gyakorlást igénylő tevékenység. Aki havonként egy- két alkalommal használja gépkocsiját – mint ahogy ez jellemző a sorkatonákra – igazán nem mondhatja, hogy rendszeresen vezet. A gyakorlat hiánya pedig súlyos balesetek okozójává válhat. Így érthetővé válik, hogy rendelkezés tiltja, hogy a sorkatonák helyőrségen belül saját gépjárművet tartsanak, illetve használjanak. Sajnos katonáink kisebb része még nem értette meg, hogy ez a rendelkezés életüket és testi ép-ségüket védi.

Mint már oly sokszor, egy halálos áldozatot és súlyos sérüléseket követő magángépkocsival történt balesetről kell szólnunk, ahol az okozó felelőtlen szabály-szegése miatt következett be a tragédia.

Az egyik, építő- műszaki egységnél szolgálatot teljesítő sorkatoná 1979 októberében engedéllyel szabadságra indult. Saját gépkocsiját – megszegve az említett rendelkezést – a laktanyától kb 4 km távolságra (polgári személygép-kocsik között) tárolta. Öt katona-társa (akik szintén szabadságra indultak) megkérte a vezetőt, hogy kisebb-nagyobb távolságra vele utazhassanak. A vezető – bár ismerte a vonatkozó szabályokat – beültette az öt utast Zsigulijába, így hatan indultak útnak. A főútvonalon amelyen haladtak, egy polgári személy tolt a keresztbe két zsákkal terhelt kerékpárját. A vezető már nem tudta elkerülni az ütközést. A baleset következtében a kerékpár az út szélére, a kerék-páros az útmenti árokba zuhant. Az ütközés után a Zsiguli az út jobb oldalán levő feljárón felborult, két katona a gépkocsiból kiesett, egyikük a helyszínen meghalt. A kerékpáros polgári személy és egy katona súlyos, két fő pedig könnyű sérülést szenvedett.

Ez az eset is mindenkit arra int, hogy a biztonsági előírások az előljáró parancsok betartása nemcsak közösségi, de egyéni érdek is.

A tiltó parancs megszegésével a magángépkocsik helyőrségben tartása és használata súlyos fegyelmezetlenség, amely tragikus kimenetelű balesetek okozójává válhat.

*

**ТЫЛ И СНАБЖЕНИЕ
СОВЕТСКИХ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ**

Az új kiképzési év küszöbén

*Sz. Kurkotkin hadseregtábornok
a Szovjetunió Fegyveres Erőinek hadtápfőnöke, miniszterhelyettes*

(Megjelent a „Тил и Снабзеније” c. folyóirat 1979. 11. számában)

A szovjet nép a munka területén elért hatalmas eredményekkel ünnepelte a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 62. évfordulóját. Az ünnep előestéjén a gyárak és az üzemek munkásai, a falvak dolgozói, az építők és a tudósok, a népgazdaság többi ágazatainak szakemberei jelentették a pártnak, a hazának, hogy újabb sikereket értek el az alkotó munkában, a gazdaság, a tudomány és a kultúra fejlesztésében.

A kommunizmus építésének sikerét, a tizedik öt éves terv feladatai eredményes végrehajtása kedvező feltételeinek biztosítását szolgálja pártunk és kormányunk békeszerető külpolitikai irányvonala. A nemzetközi feszültség enyhülésében fontos lépést jelentettek a Bécsben nemrégén megtartott szovjet-amerikai tárgyalások és a hadászati támadó fegyverek korlátozására vonatkozóan a Szovjetunió és az Amerikai Egyesült Államok között megkötött szerződés. A világ közvéleménye szerint a szerződés lényeges akadályt emel a termonukleáris háború kirobbantásának útjába, lehetőséget nyújt a fegyverkezési hajszra további csökkentésére.

A béke ellenségei azonban nem tették le a fegyvert. Komoly nyugtalanságot keltenek az új típusú amerikai rakéta-atomfegyverek Nyugat-Európa területén való elhelyezésének tervei. Ezen elgondolások megvalósítása lényegesen megváltoztatná a hadászati helyzetet a kontinensen.

„Mi nem törekszünk katonai fölényre – mondotta L. I. Brezsnyev elvtárs, az NDK megalakulása 30. évfordulójának alkalmából Berlinben rendezett ünnepi gyűlésen. A mi terveink között soha sem szerepelt és nem is szerepel egyik ország vagy csoportosulás veszélyeztetése sem. A mi stratégiai doktrínánk kifejezetten védelmi jellegű.”

Fényes bizonyítéka ennek az a döntés, melynek értelmében Közép-Európában egyoldalúan 20 ezer fővel és 1000 harckocsival, továbbá meghatározott mennyiségű más haditechnikai eszközökkel csökkentjük a szovjet csapatok létszámát. Ezek a humánus intézkedések azonban semmilyen körülmények között sem csök-

kenhetik a szovjet emberek, a hadsereg és a flotta harcosainak éberségét. Az SZKP KB, a szovjet kormány szüntelenül gondoskodik a Fegyveres Erők hadrafoghatóságáról, azoknak minden szükséges eszközzel való ellátásáról, a szocialista haza védelmével kapcsolatban az alkotmányban előírt kötelek végrehajtásáról.

A népiühöz kétséget kizáróan hű, a kommunista párt köré szorosan tömörült szovjet harcosok, köztük a hadtáp szakemberek is, nap mint nap tökéletesítik a harc- és politikai kiképzést, megtanulják legyőzni az erős, technikailag jól felszerelt ellenséget. Ezt nagyszerűen bizonyítják az elmúlt kiképzési év eredményei. A hadtápegységek, alegységek és szolgálati ágak katonái és matrózai, tisztesei és tiszthelyettesei, zászlósai, tengerész-zászlósai és tisztjei kitartó munkájának eredményeképpen jelentős sikereket értek el a hadtápszervek harcászati-üzemének növelésében. Megszilárdult a személyi állomány erkölcsi-politikai állapota, fokozódott a fegyelem, a munkaszervezettség. A harcászati és szakharcászati gyakorlatokon, távoli hajózások alatt és a repülőtereken valamennyi hadtáp szolgálati ág harcosai precízebben, okosan és nagy hozzáértéssel tevékenykedtek.

A Balti Katonai Körzet csapataival júliusban lefolytatott „Nyeman” gyakorlaton az A. Koszkin kommunista vezette tiszti kollektíva magas fokú összekötségről tett tanúbizonyságot, rugalmasan reagált a harcászati helyzetben bekövetkezett változásokra. A harcászat, a hadtápbiztosítás elveinek, valamint az alárendeltek egyéni tulajdonságainak mélyreható ismerete hozzásegített azok tevékenységének magabiztos irányításához. Koszkin szabatosan adta ki az utasításokat, ellenőrizte azok végrehajtását, támogatta és együttműködött a kevésbé tapasztalt szakemberekkel, biztosítva ezáltal a közös sikert a munkában.

Jól működött az alakulat, V. Kuznyecov főhadnagy irányította élelmezési szolgálata, aki elvégezte a Volszki Hadtáp Katonai Főiskolát. Kuznyecov főhadnagy rövid idő alatt elsajátította a beosztással kapcsolatos köteleket, szervező-készségről tett tanúbizonyságot minden gyakorlaton. Azon legfontosabb feladatát, hogy időben és ízletesen elkészített étellel lássa el a személyi állományt, ő mindig sikeresen teljesíti.

Dicséretet érdemel N. Bobrisev mérnök-őrnagy csővezeték-alegysége személyi állományának, az őrhajó, A. Kirgizov sorhajóhadnagy ellátószolgálatának, a Kárpátmelléki Katonai Körzet helyőrségi kórházának – amelynek parancsnoka V. Filippov orvos-alezredes, a Szverdlovszki Vasútgazgatóság katonai szállítás vezetőség kollektívájának lelkiismeretes munkája, élén A. Szidorenkó tiszttel stb.

Az egyes hadtápegységek és -alegységek munkájában azonban sajnos még előfordulnak lényeges hiányosságok is. Csapatagozatban az egyes hadtáptörzsekbe és szolgálati ágakhoz beosztott egyes tisztek még gyengén ismerik a csapatok hadtápbiztosításának fogásait és módjait, különösen nagy távolságokra történő előrevonás esetén. Gyakran megtörténik, hogy a zászlóalj és az ezredhadtápegységeket összevonják egy oszlopba, minek következtében lehetetlenné válik azok vezetése, akadozik az anyagi eszközök csapatokhoz való kiszállítása, többek között az alegységek meleg étellel való ellátása.

A hadtáp gyakorlati tevékenységet negatívan befolyásolják a harc- és szak-kiképzés megszervezésében mutatkozó hiányosságok. A Szibériai Katonai Körzet és a Déli Hadseregcsoport több alakulatánál pl. az anyagi eszközök karbantartása nem felel meg teljesen a támasztott követelményeknek. A Távolsági és a Türkmen Katonai Körzeteknél jelentős lazaságok észlelhetők a személyi állomány és katonák családtagjai anyagi-szociális és egészségügyi biztosításának te-

rületén. Egyes legénységi étkedékben az ételt gyakran nem megfelelő minőségben készítik. Ezen körzetek vezetőinek, politikai szerveinek, párt- és komszomolszervezetének minden bizonnyal fokozniuk kell a szakemberek kiképzésének és gyakorlati tevékenységének ellenőrzését, mindent meg kell tenniük annak érdekében, hogy az új kiképzési évben hasonló jelenségek ne fordulhassanak elő.

Az új kiképzési év feladatairól beszélve meg kell állapítani, hogy a múlt évihez viszonyítva azok sokkal bonyolultabbá lettek. A hadtápegységekkel és intézetekkel egy sor gyakorlatot és harcászati foglalkozást kell lefolytatni. Minőségi színvonalát illetően minden foglalkozásnak és gyakorlatnak lényegesen magasabb színvonalúnak kell lennie az elmúlt éviéknél. Itt én a dinamizmusra és a manőverezőképessegre, a harcászati és a hadtáp elgondolás bonyolultságára, azok előkészítése és levezetése módszertani és szervezési oldalára gondolok.

A gyakorlatok folyamán szélesebben kell alkalmazni a hadtápvezetés folyamatos automatizálásának eszközeit. Valamennyi tagozatban törekedni kell a híradóeszközök komplex és hatékonyabb alkalmazására, a hadtápszámvetések egy-egy metodikájának és a formalizált okmányok meghonosítására. A gyakorlatokon a fő figyelmet a hadtáp működése főbb kérdéseinek – az anyagi eszközök átadásának és átvételének, azoknak az alegységek harcrendjeibe való kiszállításának, a technika tábortöltőeszközök felhasználásával való üzemanyag utántöltésének gyakorlására kell fordítani. Törekedni kell a meghatározott normatívák – mint a személyi állomány kiképzési fokát meghatározó alapvető kritériumok – teljesítésére és túlteljesítésére.

A hadtáp szerveknél sok kategóriához tartozó szakember található és mind-egyik alegységnek, intézetnek és szolgálati ágnak megvannak a maga kiképzésének a módjai, a maga programjai, módszertani feldolgozás tervei. Terepgyakorlatokon és foglalkozásokon minden kiképzési kérdés feldolgozását általában komplexen kell végrehajtani, a szakemberek szoros együttműködése mellett, általános harcászati és hadtáp elgondolás alapján.

A Fegyveres Erők harckészültségének biztosításában – hangsúlyozza D. F. Usztyinov marsall, a Szovjetunió hunvédelmi minisztere – nagy jelentőséggel bír az általában bonyolult harci rendszereket és komplexumokat képező haditechnikának a személyi állomány által történő elsajátítása.

Ezért képezi a fegyverek és a harci technika azok harcban és hadműveletben történő alkalmazása módjainak tanulmányozása a harckiképzés egyik legfontosabb feladatát. Ezek az útmutatások teljes egészében vonatkoznak a hadtáp szervekre is, ahol nagyon sok a technika. Nem ismerve azok felépítését és tábortábori viszonyok közötti alkalmazásának módjait, a hadtáp szakemberek képtelenek teljes mértékben és időben biztosítani a csapatokat a kiképzéshez és harctevékenységhez szükséges minden eszközzel. A technika elsajátításával kapcsolatosan elért eredmények lehetővé teszik jól szervezett gyakorlatok, technikai foglalkozások hatékony levezetését, a harcosok aktív részvételét a technikai körökben, versenyeken kérdés-felelet eseteken stb.

A személyi állomány harckészültsége növelésének és harckiképzése javításának egyik leghatásosabb eszközét a tiszt állomány, a zászlósok, a tengerész-zászlósok, a továbbszolgálók, a tisztsek és tiszthelyettesek részére megtartandó foglalkozások képezik. A szakemberek ezen kategóriájának oktatásában a korábbiakhoz hasonlóan fő figyelmet a politikai, az összefegyvernemi és szakmai ismeretek elmélyítésére, a funkcionális kötelmek végrehajtásával kapcsolatos gya-

korlati jártasságok megszerzésére, az alárendeltek bonyolult helyzetviszonyai közötti irányítása módjainak tökéletesítésére kell fordítani.

Különösen nagy pontossággal kell tervezni a hadtápharcászati és a szak kiképzést. A foglalkozások időtartamát, azok tematikáját ezen szolgálati közegek felkészültségének fokából, az egység, az alegység konkrét feladataiból és rendeltetéséből kiindulva kell megállapítani. A realitást megközelítő, tanulságos helyzetet kell létrehozni oly képpen, hogy a hallgatók mélyrehatóbban elsajátíthassák a korszerű harc megvívásának alapjait, gyakorlati jártasságra teheszenek szert a csapatok, a flottaerők sokoldalú hadtápbiztosításának megszervezésében a legbonyolultabb viszonyok között.

Minden szolgálati ág tisztjeinek kiképzését a hadtáperők és -eszközök hatékony felhasználása elveinek mélyreható tanulmányozására és tökéletesítésére, a munka operativitásának növelésére, továbbá arra kell irányítani, hogy mindegyik szolgálati ág tevékenységében szoros együttműködést és összekovácsoltságot érjenek el. A szolgálatiág-főnököket, a hadtápineteket- és egységparancsnokokat minden gyakorlati foglalkozáson és gyakorlaton tanítani kell a helyzet gyors értékelésére és az elhatározás meghozatalára, azok szöveges részének hozzáértő formába öntésére és térképre történő berajzolására, a parancsok és az intézkedések szabatos és rövid kiadására, a személyi állomány szilárd és folyamatos vezetésére, a hadtápbjektumok áthelyezésének, felépítésének és működésének ideje alatt, továbbá azok elhelyezési körletei tömegpusztító fegyverek elleni védelmének, őrzésének és védelmének helyes megszervezésére.

Növelni kell a tisztek, zászlósok és tengerész-zászlósok módszertani kiképzését is, aminek fő formáit a különösen fontos tárgykörök feldolgozása előtt megtartandó oktató-módszertani foglalkozások a foglalkozásvezetők részére tartandó eligazítások képezik. Célszerű továbbfolytatni azt a gyakorlatot, mely szerint a tisztek, az összes szakemberek egyéni feladatokat hajtanak végre a hadtápharcászati-, szak- és módszertani kiképzéssel kapcsolatosan.

Átgondoltan kell megszervezni a tisztek és zászlósok egyéni foglalkozásait is. A terv szerinti foglalkozásokkal összhangban azok kétségtelenül kézenfogható hasznot fognak eredményezni.

Különös figyelemre és atyai gondoskodásra szorulnak a fiatal tisztek – a hadtáptanintézetek végzős növendékei. Azok részére nemcsak bemutató összevonásokat kell tartani, hanem a csapatokhoz való megérkezés első napjától kezdve rá kell őket nevelni arra, hogy állhatatosan munkálkodjanak katonai és szakmai ismereteik növelésén. Segíteni kell őket lakás vonatkozásában, az alakulat körülményeinek megismerésében, továbbá abban, hogy gyorsan beilleszkedjenek a tisztii kollektívába.

Egynéhány szót a kiképző-anyagi bázisról. Azt állandóan kell korszerűsíteni. Figyelembe véve azt, hogy a hadtáp szakemberek között sok szakmához tartozó található, célszerű egységesített tantermeket berendezni, felszerelni azokat a legújabb kiképző-gyakorló és technikai eszközökkel, elektrifikált falitáblákkal, modellekkel, a programozott oktatószolgáló berendezésekkel. A belső tartalékok felhasználásával kiképző-bemutató objektumokat (körleteket, étkezdéket, munkahelyeket, szolgáltató kombinátokat és szobákat) kell kialakítani.

Ezek lennének azok a főbb kiképzési kérdések, amelyeket meg kell oldani az új kiképzési évben. Most pedig egy néhány szót egy néhány gyakorlati kérdéstről, elsősorban a hadtáp anyagi-technikai bázisának további korszerűsítéséről. Nagyobb aktivitással kell folytatni a különböző hadtápbjektumok, étkezdék,

üzemanyag, ruházati anyag és élelmezési raktárak, fürdők és mosodák, hűtőházak építését és átalakítását, gyorsabban és racionálisabban kell felhasználni a pénz-eszközöket ezekre a munkákra.

Az élet parancsolóan megköveteli azt, hogy fokozottabban folytassuk a rakodási és más munkaigényes munkafolyamatok komplex gépesítését, mindenütt meg kell honosítani és tökéletesíteni kell valamennyi hadtáptagozatban az anyagi eszközök konténerekben és egységcsomagokban történő szállítását, törekedni kell az összes szállítóeszköz-fajták be- és kirakodási idejének csökkentésére.

Szüntelenül gondoskodni kell az anyagi eszközök helyes tárolásáról és azok felfrissítéséről. Most kezd elterjedni az a módszer, hogy az alegységek valamennyi anyagi eszközzel való ellátása és tárolása komplettekben történik. Ezt a munkát nagy aktivitással kell folytatni.

A közelmúltban az SZKP KB és a Szovjetunió Minisztertanácsa határozatot hozott „A gazdasági mechanizmus által a termelés hatékonyságának és a munka minőségének növelésére gyakorolt hatás erősítéséről és a tervezés javításáról.” Ez az okmány tartalmazza a gazdaság tervszerű irányítása korszerűsítése, valamint a munkás kollektívák alkotó aktivitása és felelőssége növelése komplex programjának kidolgozását. A határozat nagymértékben vonatkozik a mi összes intézetünkre, vállalatunkra, szolgálati águnkra. A párt által megszabott intézkedések következtetés végrehajtása során meg kell értetni a személyi állománnyal azok lényegét, konkrét példákon kell bemutatni, hogy a vezetés és a tervezés javítása, a gazdasági fejlődés ütemének fokozása, a termelés hatékonyságának és a munka minőségének növelése – mindez elengedhetetlen előfeltétele országunk hatalma további növelésének.

Ismeretes, hogy a csapatok életkörülményeinek javításával foglalkozó hadseregértekezlet hatalmas szerepet játszott a hadsereg és a flotta életében. Annak javaslatait továbbra is meg kell valósítani a gyakorlatban. Nagyon fontos, hogy állhatatosan tökéletesítsük az élelmezés megszervezését, növeljük az ételkészítés minőségét stacioner és tábori viszonyok között. Ebből a célból javítani kell nemcsak a szakácsok kiképzését, hanem az élelmezési tanácsok munkáját is, gondoskodni kell a legénységi étkezdék hatszemélyes asztalokkal való berendezéséről, azoknak fémedényzettel való ellátásáról stb.

A katonák kifogástalan külalakja biztosításának céljából szélesebb körben kell alkalmazni a legénységi szolgáltató kombinátokat, törekedni kell valamennyi alegység, század gazdaságának feszes irányítására, a személyi állomány fűrdetése és fehérnemű mosatása minőségének javítására.

A hadseregértekezlet javaslatainak megfelelően hatalmas gyakorlati munka áll a katonáorvosok előtt, mindenekelőtt a személyi állomány megbetegedésének csökkentésével, a gyógyító-diagnosztikai munka hatékonyságának növelésével kapcsolatosan, ebből a célból aktívabban kell a gyakorlatban meghonosítani a betegek vizsgálatának és gyógyításának új módszereit, a gyógyító-diagnosztikáló berendezéseket és orvosi műszereket. Az állategészségügyi szolgálat szakembereinek úgyszintén állhatatosan kell munkálkodni a személyi állománynak az embert és állatot egyaránt megbetegítő fertőzések elleni védelmével kapcsolatos intézkedések végrehajtásán, növelni kell az élelmiszerek állategészségügyi ellenőrzésének minőségét.

Sok a tennivaló a csapatok és a flottaerők kereskedelmi-szolgáltató ellátásának javításával, annak anyagi-technikai bázisa fejlesztésével és korszerűsítésével.

vel, a vevők kulturált kiszolgálásának növelésével kapcsolatban, különösen a távoli helyőrségekben és távol északi körzetekben.

Ismeretes, hogy a Bajkál–Amur vasútvonal építésén részt vesznek a vasúti csapatok harcosai is, akik nehéz természeti és éghajlati viszonyok között végeznek megfeszített és önfeláldozó munkát. Ezek a katonák megérdemlik azt, hogy sokoldalúan és állandóan gondoskodjanak róluk. Itt korszerűsíteni kell az élelmezés megszervezését, az egészségügyi és kereskedelmi-szolgáltató ellátást. Ez a Távol-Keleti Katonai Körzet hadtáp szakembereinek, valamint a központi csoportfőnökségek és szolgálati ágak beosztottjainak vitathatatlan kötelessége.

Valamennyi kiképzési jellegű kérdést és a hadtápbiztosítás gyakorlati feladatait nem lehet hadműveleti és hathatós párt-politikai munka nélkül eredményesen megoldani. A parancsnokok, politikai szervek, párt-szervezetek hivatottak annak megszervezésére, a hadtáp előtt közvetlenül a tábori foglalkozásokon, repülőtereken és tengeri hajózások előtt álló feladatok figyelembevételével, annak aktív és célirányos végrehajtására. Ennek a munkának elsősorban a feszes harc-kiképzési rendszer elérésére, az idő intenzív kihasználására, a kiképzési-anyagi bázis korszerűsítésére kell irányulnia. A pártaktívák legyenek igényesebbek azokkal szemben, akik keveset törődnek saját kiképzésüknek, katonai és szakmai ismeretüknek növelésével, az alárendelt alegységek és szolgálati ágak kiképzésének javításával, eltűrjük a rendbontásokat és fegyelmetlenségeket.

Valamennyi pártpolitikai rendezvény hagyjon mély nyomokat a harcosok tudatában és szívében, járuljon hozzá azok eszmei felvérteséséhez, mozgósítson a feladatok eredményes végrehajtására. A párt útmutatásainak gyakorlati megvalósítása során törekedni kell az eszmei-politikai munka és erkölcsi nevelés hatékonyságának fokozására, ki kell alakítani a harcosokban a határozott osztályöntudatot, magas fokú politikai éberséget és a nekünk idegen ideológiával szembeni türelmetlenséget.

Szigorúan be kell tartani az SZKP KB-nak „Az ideológiai politikai-nevelő munka további javítására” vonatkozó határozatát. Ezen fontos okmány követelményeiből kiindulva szervezzék meg magas színvonalon az ideológiai munkát a parancsnokok, politikai munkások, párt-szervezetek, támaszkodjanak a marx-lenini tanítás szilárd alapjára, folytassák azt állhatatosan, vértézzék fel a harcosokat a társadalmi fejlődés törvényeinek és távlatainak mélyreható ismeretével, tegyék támadó jellegűvé az agitációt és a propagandát.

A harc-kiképzés minőségének és hatékonyságának fokozásáért folyó harcot a szocialista munkaverseny megszervezésével szoros összefüggésben kell folytatni. Ebben a vonatkozásban a hadtáp szerveknél, egységeknél, intézeteknél, s vállalatoknál sok minden történik. A harcosok kiemelkedő vállalásokat tesznek és állhatatosan harcolnak azok végrehajtásáért. Előfordul olykor azonban az is, hogy a munkaversenyre csak akkor gondolnak, amikor a vállalásokat teszik, s amikor az eredményeket értékelik. A gyakorlatokon, foglalkozásokon, gyakorlásokon arról megfélekedeznek és azok ideje alatt a versenykedv hiányzik. Ezért az új kiképzési évben a hadtápegység-parancsnokoknak, az intézetparancsnokoknak és szolgálati-ág-főnököknek szigorú ellenőrzés alá kell venniük a munkaverseny állását, növelniük kell a kommunisták és a komszomolisták felelősségét az ügyek állásáért, kedvező feltételeket kell teremteniük a versenyben résztvevők alkotó munkájához.

A hadtáp szakemberek kiképzésében és nevelésében nem lehet kimagasló eredményeket elérni anélkül, hogy a hadtápegységeknél, -alegységeknél, szolgálati

ágaknál, hajókon, vállalatoknál és intézeteknél ne legyen szilárd katonai és munkafegyelem, szigorú szabályzati rend. A személyi állományt napról napra kell nevelni a szolgálatkészség, a hazával szembeni kötelesség példás végrehajtásának szellemében, fejleszteni kell a harcosok és a polgári alkalmazottak egyéni felelősségérzetét a csapatok és a flotta-erők magas fokú harckészültségének fenntartásáért. A fegyelem és a katonai rend szilárdításához hozzájárulhat a személyi állomány alaki kiképzéséről való gondoskodás is. Annak növelése céljából minden kiképzési időszak kezdete előtt célszerű lesz a foglalkozásvezetők részére alaki kiképzéssel kapcsolatos oktató-módszertani összevonásokat tartani. Az ilyen foglalkozások megtartásával tapasztalt, módszertani jártasságokkal rendelkező tiszteket kell megbízni.

Az 1980. új kiképzési év V. I. Lenin születése 110. évfordulójára, a Nagy Honv-dő Háború győzelme 35. évfordulójára, az SZKP XXVI. kongresszusára való aktív készülődés jegyében fog eltelni. Minden szovjet ember, köztük a Fegyveres Erők harcosai is a gazdaság, a tudomány és kultúra fejlesztésében, országunk védelmi képességének erősítésében, az emberiség ragyogó jövője – a kommunizmus építésében elért újabb eredményekkel ünneplik meg ezeket a párt és a nép életében kiemelkedő eseményeket.

Fokozzuk a hadtáptiszti káderek kiképzését

*Irta I. Golusko vezérezredes,
a Szovjetunió Fegyveres Erői hadtápjának törzsfőnöke*

(Megjelent a „Til i Sztabzsenyije” c. folyóirat 1979. 10. számában)

Ellentétben a múlt évvel a hadtáp katonai tanintézetekben az új kiképzési év sokkal szervezettebben és nagyobb lendülettel kezdődött. A kiképzési folyamat felépítését és menetét a katonai tanintézetek működésének minden területét nagymértékben befolyásolta az SZKP KB-nak és a Szovjetunió Minisztertanácsának „a főiskola további fejlesztése és a szakemberek képzése minőségének növelése” c. határozata. Ez a fontos okmány – még egy bizonyítéka annak, hogy pártunk és kormányunk állandóan gondoskodik a káderekről, azok kiképzéséről, kommunista és szellemi neveléséről. Ez az okmány új korszakot jelent a főiskolának a fejlett szocialista társadalom követelményeinek megfelelő fejlesztésében.

A rohamos műszaki-tudományos haladás viszonyai között folyamatosan fokozódnak a szakemberek, köztük a katonai szakemberek ismeretkörével szembeni követelmények, nő azok szakmai kiképzésének szerepe.

V. I. Lenin az eredményes vezetés előfeltételének tartotta a magas fokú szakmai kiképzést. „... Ahhoz, hogy vezethessünk – mondotta – szakértőnek kell lenni, teljesen és pontosan kell ismerni a termelés feltételeit, a termelés technikáját, megfelelő tudományos végzettséggel kell rendelkezni.”

Mindezeknek figyelembevételével kezeli a párt a káderek kiképzésének és átképzésének megszervezését, követ el mindent annak érdekében, hogy növekedjen azok elméleti színvonala, mélyreható legyen tudásuk, hogy azok elsajátítsák a tudomány és a technika legújabb vívmányait, jártasságokra tegyenek szert a termelés irányításával és a vezetéssel kapcsolatosan.

Az akadémiák és a tiszti iskolák egész vezetői és professzorai, előadói állománya tevékenysége napjainkban az összes szakemberek kiképzése minőségének javítására irányul, aminek sokoldalú jellemzése megtalálható L. I. Brezsnjev elvtársnak „A lenini utakon” c. könyvében. „A szovjet szakember napjainkban – olvashatjuk e könyvben – olyan ember, aki jól elsajátította a marxi-lenini tanítás alapjait, világosan látja a párt és az ország politikai céljait, nagy tudományos és szakmai műveltséggel rendelkezik, tökéletesen ismeri saját szakmáját.

A szovjet szakember napjainkban olyan hozzáértő szervező, aki képes gyakorlatban alkalmazni a munka tudományos szervezésének elveit, tud dolgozni az emberekkel, értékeli a kollektív tapasztalatot, hallgat az elvtársainak véleményére, kritikusan értékeli az elért eredményeket.

És végső soron a modern szakember nagy műveltségű és nagy tudású ember, összességében az új szocialista társadalom igazi értelmisége.”

Az SZKP KB és a Szovjetunió Minisztertanácsa „A főiskola további fejlesztése és a szakemberek képzése minőségének növeléséről” c. határozata gyakorlati megvalósításának érdekében a hadtáp katonai tanintézetek parancsnoka, politikai osztályai, egész professzori, előadói állománya megvitatta az ezen okmányból fakadó feladatokat a tanszékeken, a fakultásokon, a kiképző alegységeknél, az akadémiák és tiszti iskolák tanácsainak ülésein, konkrét tervek készített a párt és a kormány utasításainak maradéktalan és időben történő végrehajtására.

A katonai szakemberek kiképzésének megjavításához mindenekelőtt korszerűsíteni kell a kiképző-nevelő munkát, aminek az a célja, hogy felvértezze a hallgatókat és a növendékeket megfelelő szakmai ismeretekkel és jártasságokkal, magas fokú erkölcsi-politikai és harci tulajdonságokkal, kialakítani azokban a marxista-leninista világnézetet, az eszmei meggyőződést, a párt és a nép ügye iránti határtalan ragaszkodást, a katonai kötelességgel szembeni hűséget.

A katonai tanintézetek végzős hallgatóinak vonatkozásában a marxista-leninista világnézet bázisul szolgál a társadalmi élet folyamatainak, a fegyveres harc törvényeinek és tendenciáinak, a hadügy fejlődése törvényszerűségeinek, a gazdaság által a háborúban elfoglalt szerepének és helyének tudományos megértéséhez. Ez a világnézet a tisztek eszmei-pszichológiai szilárdságának az eszmei magját képezi, meghatározza azok napi tevékenységének a normáit. „A marxista-leninista tanítás – hangsúlyozza L. I. Brezsnyev elvtárs – bármelyik profilú szakember ismereteinek az alapja, az elidegeníthetetlen része.”

A marxizmus-leninizmus mélyreható tanulmányozása közvetlenül kihatással van a hallgatók és a növendékek által szolgálati kötelmeik végrehajtásáért érzett felelősségre, közvetlenül befolyásolja azok öntudatának alakulását, hozzájárul ahhoz, hogy azok gyorsan kvalifikált szakemberekké váljanak.

A forradalmi elméletnek, a párt politikájának ismerete – olvashatjuk az SZKP KB-nak „Az ideológiai, politikai nevelőmunka további javításáról” c. határozatában – a szovjet emberek meggyőződésévé, a kommunizmusért, az idegen ideológia bármilyen megnyilvánulása ellen harcoló rendíthetetlen harcos aktív életfelfogásává, a fejlett szocializmus aktuális problémáinak megoldásával kapcsolatos tevékenység vezérfonalává kell, hogy váljon.

A hadtáptiszt szakmai kiképzése számtalan összetevőből áll. Közülük a legfontosabbak a széles körű katonai és szakmai ismeretek, a szilárd gyakorlati jártasságok, a szervezői képesség, az alárendeltek oktatásának és nevelésének ismerete. Meg kell jegyezni, hogy a hallgatók és a növendékek elméleti ismereteinek színvonala emelkedett.

Azok továbbképzésének érdekében a lehetőségek azonban még koránt sincsenek kimerítve. Jelentős tartalékok vannak az előadások tudományos színvonalának növelésében, a hallgatók és a növendékek szemináriumi foglalkozásainak és egyéni tanulásának aktivizálásában. Törekedni kell arra, hogy az előadások problémacentrikusak legyenek, tükrözzék az elmélet és a gyakorlat aktuális kérdéseit, a társadalmi és a műszaki-tudományos fejlődés legújabb vívmányait, elősegítsék az elmélyült önképzési munkát.

Az előadások tudományos jellege és problémacentrikussága a jelenségek és a folyamatok lényegének az előadó általi világos és érthető módon történő magyarázása, azoknak aktualitása és kölcsönös összefüggése alkotó gondolkodásra, a tanulmányozott tárgykör aktív megismerésére ösztönzi az embereket.

A hadtáp katonai tanintézetekben nem kevés a nagy tekintélynek örvendő előadók száma. Azok alaposan ismerik feladataikat, nagy tudományos felkészültséggel rendelkeznek, világosan meg tudják magyarázni a bonyolult elméleti problémákat, be tudják vonni a hallgatókat a tudományos munkába. A pedagógiai művészet igazi mestereinek nevezhetjük A. Belkin, Ju. Rudo, G. Dorofejev, F. Ivanykovic, I. Peregudov, Ju. Kuznyecov, V. Szkorik stb. tisztüket.

A kiképző-nevelői munka minőségének növelésében fontos szerepet játszanak a honvédelmi miniszterhelyettes, a Szovjetunió Fegyveres Erői hadtápfőnöke és helyettesei, a Honvédelmi Minisztérium fő- és központi csoportfőnökei, továbbá a professzori-előadói állomány végzős hallgatók és növendékek előtti rendszeres a hadtáp és szolgálati ágai állapotával és fejlesztése távlataival, azok technikai felkészültsége korszerűsítésével kapcsolatos felszólalásai.

A tanintézetek sokoldalú ellenőrzése azt bizonyítja, hogy a tanszékek nagy figyelmet fordítanak az előadások módszerei minőségének javítására és ebben a vonatkozásban jelentős eredményeket értek el. Előfordulnak azonban még esetek, amikor az ismert igazságokat a tankönyvek és segédletek anyagai megismételik, hiányoznak a csapatok életéből és gyakorlatából vett példák. A felsorolt hiányosságok előfordultak V. Csudinov, V. Polovinko, A. Malkov előadóknál. Előadásaik egyrésze megalapozatlan, gyakran elavult műszaki tudományos adatokat tartalmaztak, azok kellő értékelése, jelentőségének feltárása nélkül.

Nem mindegyik szemináriumi foglalkozás vált az elméleti ismeretek rögzítésének, a hallgatók és a növendékek alkotó gondolkodás módja kialakításának formájává. Arra kell törekedni, hogy a szemináriumok elméleti viták formájában foyllanak le, hogy a felmerült kérdéseket alkotó szemszögből vitassák meg. Az előadó törekedjen a hallgatóknál mélyreható, szilárd ismeretekre, a pontos és világos fogalmazásra, a bizonyítékoknak érvekkel való alátámasztására, az anyag szabad elsajátítására.

A gyakorlati foglalkozásokon az előadók nem mindig követelik meg a növendékektől és hallgatóktól az egyes munkára megszabott normatívák betartását. Pedig hát a jövő tisztjeinek a csapatoknál meg kell majd tanítani beosztottaikat azok végrehajtására. Ezen feladat eredményes megoldásának érdekében a foglalkozásvezető személyes példát mutasson az egyes fogások, vagy tevékenységek végrehajtásában.

A végzős hallgatók és növendékek gyakorlati jártassága ez évi államvizsgák alatti ellenőrzésének eredményei azt bizonyítják, hogy gyakorlati, különösen azonban a tábori kiképzés elmarad az elméletitől. A végzősök egyrésze nem megfelelő szervezői készségről tett tanúságot.

Az előadóktól gyakran hallhatjuk azt, hogy a katonai tanintézet csak a szükséges elméleti kiképzést adja meg a hallgatóknak, tovább pedig maga az élet tanítja meg arra azt. A gyakorlat csak az intelligens és sokoldalúan képzett tiszt ismereteit bővíti.

Vizsgára megfelelő elméleti ismeretekkel és gyakorlati jártasságokkal kell menni. Ennek figyelembevételével a kiképzést meg kell szervezni, hogy az évközi- és az államvizsgákon valamennyi hallgató és növendék az elméleti rész ismeretein kívül jól tevékenykedjen a gyakorlatban a terepen, a vezetési pontokon, a technikán és az objektumokon, vagyis tudását mutassa be a csapatok mindennapi életével kapcsolatos feladatok végrehajtását illetően is.

Ezzel kapcsolatosan szeretném kihangsúlyozni a hallgatók és a növendékek önálló munkája és tevékenysége fejlesztésének fontosságát.

A tapasztalat azt bizonyítja, hogy az akit nem tanítottak meg az önképzésre, általában nem rendelkezik szilárd és alapos ismeretekkel. Azok az ismeretek, amelyeket csak abból a célból szereztünk meg, hogy a beszámolókat és a vizsgákat leadhassuk, a gyakorlatban felületeseknek bizonyulnak és gyorsan el is felejtődnek. És ellenkezőleg, az elméleti ismeretek hosszú időn át a továbbfejlődés alapjául fognak szolgálni a végzős számára, ha azokat képletesen szólva kemény munka árán szerezte meg. Ezért képezi a kiképzési-nevelői folyamat egyik legfontosabb feladatát az, hogy még a katonai tanintézet falai között megtanítsuk őt az irodalom önálló tanulmányozására, ismereteinek és tudásának rendszeres megszokozására, azoknak a napi tevékenység alatti alkotó alkalmazására.

Ebben a vonatkozásban fontos helyet foglal el a csapatgyakorlat. A hadtáp katonai tanintézetek annak megszervezésében és levezetésében gazdag tapasztalattal rendelkeznek. Igen eredményes a Volszki és a Gorkij-i hadtáp katonai főiskolák növendékeinek a csapatgyakorlata. Ezt olyképpen érik el, hogy az egységeknél és az alegységeknél, az, időben egybeesik az olyan felelősségteljes kiképzési és gazdasági rendszabályok végrehajtásával, mint a harcsok hadtápbiztosítása a táborig viszonyok között, az anyagi bázis felkészítése a télre, a burgonya és a zöldségfélék beszerzése, a téli ruházat viseléséről a nyári ruházat viselésre való áttérés stb.

A növendékek csapatgyakorlata a gazdasági év végére van betervezve. Ezért azok aktívan részt vesznek a leltározásban, az elszámolási okmányok elkészítésében, a kiképző anyagi bázis előkészítésében, a hadtáp középkaderek foglalkozásainak megszervezésében és levezetésében stb. Mindez hozzájárul ahhoz, hogy a csapatgyakorlaton résztvevő ne csak rögzítse elméleti ismereteit, hanem jártaságra tegyen szert a szolgálati ág rendszabályainak foganatosításában.

Nagy jelentősége van a csapatgyakorlat módszertanilag helyes irányításának. Minden hallgatói csoporthoz tapasztalt előadókat kell kijelölni, akik a helyszínen ellenőrzik az egyéni feladatok hallgatók általi végrehajtását, konzultációkat tartanak, értékelik azok tevékenységét, tanáccsal és munkával segítik azokat.

A csapatgyakorlat hatékonysága és minősége további növelésének céljából szükségessé válik a kiképzési folyamat bizonyos átalakítása azért, hogy a növendékeket az alakulathoz való elutazás előtt felvértezzük szakmai, elméleti ismeretekkel. Javítani kell az egységparancsnokok hadtáphelyettesei és a megfelelő szolgálati ág-főnökök részéről való ellenőrzések levezetését.

A csapatgyakorlatok eredményeit, az egységparancsnokok véleményét részletes elemzésnek kell alávetni, hogy a következő kiképzés folyamán idejében ki lehessen küszöbölni a jövő tisztjeinek kiképzésében fellelhető hiányosságokat.

A kiképző- és nevelői munkának színvonala jelentős mértékben függ a professzori-előadói állomány módszertani hozzáértésétől. Ez a képzés napjainkban igen aktuálissá vált. Az utóbbi évek során nem kevés tiszt került a csapatoktól előadói munkára, akiknek döntő többsége magas fokú elméleti felkészültséggel és a hadtápszerveknél folytatott gyakorlati tevékenység gazdag tapasztalataival rendelkezik.

Az élet azonban azt bizonyítja, hogy a katonai tanintézet előadójának számára ez nem elegendő. Az oktatáshoz és a neveléshez tökéletesen ismerni kell a különböző foglalkozások levezetésének metodikáját, a katonai pedagógia és pszichológia alapjait.

Ezzel kapcsolatosan bővíteni kellett az előadók kiképzését a továbbképző tanfolyamokon, aktivizálni kellett a módszertani munkát közvetlenül a hadtáptiszti iskolákon. Napjainkban nagyon sok tiszti iskolán jól felszerelt módszertani kabinetek működnek, rendszeresen tartanak oktató-módszertani összevonásokat és konferenciákat, tantárgyi és módszertani bizottság értekezleteket. A tanszékeken élénkebbé vált a módszertani munka.

A kiképzési folyamat, továbbá a csapatok élete és gyakorlata közötti szorosabb kapcsolat biztosításának céljából nagy jelentősége van a professzori-előadói állomány csapatgyakorlatának, továbbá annak, hogy azok aktívan kivegyék részüket a csapat- és hadműveleti-harcászati foglalkozások, bemutató hadtápgyakorlatok levezetésében, a csapatok ellenőrzésében.

A szakemberek kiképzése minősége növelésének céljából korszerűsíteni kell az akadémiák és a tiszti iskolák első évfolyamaira beiskolázandó kontingens kiválogatásának rendszerét, javítani kell a szakmai tájékozottságot.

Ahhoz, hogy valaki jó hadtáptisztté váljon, nyilvánvalóan nem elegendő a szakma helyes kiválasztása és a jó tanulás, hanem még megfelelő hajlammal is kell rendelkezni. A hadtáptiszti iskolákra kerülő érettségizetteknel ezeket a hajlamokat felismerni nagyon nehéz feladat. Egyes felvételi bizottságok, amikor döntenek az egyes jelöltek felvételéről, előnyben részesítik a felvételi vizsgákon összegyűjtött pontszámokat. Kétségtelen, hogy a magas pontszámok – az alkalmasság bizonyítéka. Azok azonban csak akkor járulnak hozzá az eredményes tanuláshoz, ha a fiatal őszintén vonzódik a jövődi szakmájához.

A hadtáptiszti szakma nem könnyű és távolról sem mindig romantikus szakma, nagy volumenű anyagi-, technikai-, egészségügyi- és egyéb biztosítással kapcsolatos feladatok végrehajtását teszi szükségessé. A mélyreható ismeretek és szilárd jártasságokon kívül ez a szakma még élethivatást is igényel.

Amikor a tiszt szívvel, lélekkel dolgozik, a munka szóragoztatja őt, függetlenül az előforduló nehézségektől, amikor az egyes feladatok optimális és leghatékonyabb megoldásának keresése eredményesen végződik, akkor a munka szárnyakat ad és felemelővé válik, magabiztosságot és állhatatosságot eredményez a kitűzött feladatok elérésében. A szakmáját szerető, tökéletesen ismerő tiszt minden bizonnyal megtalálja a nehézségek leküzdésének útjait, módjait.

A kiképzés és a nevelés folyamán a hallgatókba be kell oltani a választott szakmai iránti szeretetet, ki kell azokban alakítani a kapott feladatért való felelősségérzetet és annak felismerését, hogy a hadtáptiszt megfeszített munkájával biztosítja a siker elérését a harcban. A hadtáptiszt munkáját – ha az beleadja ebbe minden erejét, ismeretét és tapasztaltát – érdeme szerint értékelik a katonák, tisztsek, zászlósok és tisztek. Az ilyen értékelést nagyon meg kell becsülni.

A hadtáptiszti káderek kiképzésének minősége jelentős mértékben függ a kiképző-anyagi bázis meglététől és állapotától. Az elmúlt évek során a katonai tanintézeteknél sokat tettek annak fejlesztésének és korszerűsítésének érdekében. Így pl. a Hadtápt. és Szállítási Katonai Akadémián létrehoztak korszerű híradó-technikai, automatizált vezetési eszközökkel felszerelt kiképző hadtápvezetési pontokat. Nagyon sok munkát fektettek bele azok berendezésébe G. Karnacsev, N. Guszev, V. Harlanov és más előadók. Sokat tesznek ebben a vonatkozásban a Katonai Orvosi Akadémián is.

Valamennyi hadtápt. katonai tanintézetnél széleskörűen meghonosítják az információközlő és az ismeretek ellenőrzésére szolgáló technikai eszközöket, az

oktatófilmeket és a televíziót. Emellett kiképző központokat hoznak létre a szakharcászati kiképzéssel kapcsolatos kérdések feldolgozására.

Az ételkészítés és a kenyérsütés technológiájának elsajátításához a hadtáptisztai iskolákon korszerűen felszerelt oktató konyhák és sütődék állnak rendelkezésre. A telephelyeket feltöltötték a hadtáptechnika új mintapéldányaival. Lényegesen felújították a kiképzést szolgáló laboratóriumok felszerelését. A szakosított tantermekben és osztályokban elektrifikált falitáblákat és maketteket szereltek fel. Nagy munka folyik a hadtudomány korszerű fejlődése színvonalának megfelelő tankönyvek és segédletek kiadásának érdekében.

A növendékek kiképzésében nagy jelentőséggel bír azoknak gyakorlati munkába való bevonása a hadtápbjektumokon: a konyha-étkezdékben, a telephelyeken, a raktárakban, a tárolókban. Ezek mint kiképző objektumok vannak berendezve a tisztai iskolákon.

Meg kell azonban jegyezni, hogy a hadtáp katonai tanintézetek tábori bázisa még nem felel meg a támasztott követelményeknek. A Volszki Hadtápkatonai Főiskolán, a Moszkvai Közúti és Műszaki Parancsnoki Főiskolán meglévő gyakorló- és lőterek nem biztosítják az egyes szolgálati ágak tevékenységi módjai végrehajtásának gyakorlását. Nem kellő hatékonysággal használják ki a kiképzés technikai eszközeit. A csapatok hadtápbiztosítása tervezésével kapcsolatos feladatok megoldására ritkán veszik igénybe a számítógép-technikát.

A tisztai káderek kiképzése további korszerűsítésének érdekében a katonai tanintézeteknek sokat kell tenni a kiképzési folyamatban előforduló hiányosságok kiküszöbölésére.

Az idő követelményeinek megfelelően a tisztai káderek kiképzésekor szükség van a katonai főiskolák és a katonai akadémiák kiképzési programjainak még szorosabb összehangolására, hogy a hallgatók és a növendékek oktatásában biztosított legyen a folyamatosság.

Ennek a gyakorlatban való realizálására meg kell határozni azon elméleti ismeretek és gyakorlati jártasságok körét, amelyekkel a hadtáp katonai főiskolák és a katonai akadémiák végzőseinek rendelkezni kell, az előbbiek rendeltetésének figyelembevételével. Következésképpen a katonai akadémián folyó oktatást a katonai kiképzési rendszer második szakaszának kell tekinteni. Annak kiképzési programjai biztosítják a tisztek által a tisztai iskolán megszerzett elméleti ismeretek és gyakorlati jártasságok folyamatos növelését, illetve fokozását. Az akadémiák kiképzési programjaiban fontos helyet kell, hogy kapjon a hallgatók hadtáp-, hadigazdasági és szakkiképzése.

Azok oktatásának folyamán közvetlen kell vizsgálni a hadtudomány és a haditechnika fejlődésének aktuális problémáit, a csapatok hadtápbiztosításának módjait korszerű harcban és hadműveletben, keresni kell az oktatás újabb, hatékonyabb módjait. Ezen lényegbevágó kérdéseknek megoldása elképzelhetetlen anélkül, hogy sokoldalú tudományos kutatásokat nem folytattánk a hadtáptisztai káderek kiképzése minősége továbbjavítása útjainak keresésével kapcsolatosan.

Ebben a vonatkozásban megszabott és foganatosított intézkedések lehetővé teszik azt remélni, hogy az SZKP KB-nak és a Szovjetunió Minisztertanácsának „A főiskola további fejlesztése és a szakemberek képzése minőségének növelése” c. határozatának követelményei megvalósulnak a gyakorlatban.

militärtechnik

Hatékonyan és ésszerűen használjuk az üzemanyagot!

(Megjelent a Militärtechnik 1979. évi 4. számában)

(A „Militärtechnik” szerkesztői interjúja Brunner ezredessel, a Nemzetvédelmi Minisztérium üzemanyag-főosztályának vezetőjével, az NDK Nemzeti Néphadsereg és határőrség üzemanyag-szolgálatára által tartott központi katonagazdasági konferencia értékeléséről).

„Militärtechnik”:

Ezredes elvtárs, az üzemanyagszolgálat központi katonagazdasági konferenciája elsősorban azzal a kérdéssel foglalkozott, hogyan lehet az NDK Nemzeti Néphadseregében és a határőrségnél az ásványolajtermékeket még hatékonyabban felhasználni. Miért van erre szükség?

Brunner ezredes:

Köztársaságunk népgazdaságának valamennyi területén – amikor a Német Szocialista Egységpárt KB 10. ülésének dokumentumait értékeljük és előkészítjük az NDK fennállásának 30. évfordulóját –, széles körű kezdeményezés és átfogó aktivitás bontakozik ki az energia, nyersanyag és az anyagi eszközök leggazdaságosabb igénybevétele és legtakarékosabb felhasználása érdekében.

Ilyen összefüggésben különös szerepe van az energiahordozók legésszerűbb és leghatékonyabb felhasználásának. A Német Szocialista Egységpárt IX. kongresszusán a központi bizottság beszámolójában Erich Honecker elvtárs, az NSZEP főtítkára a következőket állapította meg:

„Az energiaigény a jövőben is erőteljesen növekedni fog. Ezt az igényt alapvetően két úton elégíthetjük ki. Az egyik út: új, saját energiatartalékok feltárása. A másik út: az átfogó nagyságú energiaforrásokat egész népgazdasági méretekben ésszerű és hatékony energiafelhasználással kell kiaknázni.”

Ez a második feladatmegszabás egyre inkább az egész népgazdaság ügye lesz. Érinti az energiahordozók valamennyi felhasználóját és visszatükröződik azokban a minisztertanácsi határozatokban, amelyek ebben a tárgykörben az utóbbi időben megjelentek. Az NDK Nemzeti Néphadserege és határőrsége köteles és akar is hozzájárulni ezeknek a törekvéseknek a sikeréhez.

„Militärtechnik”:

Milyen feladatok adódnak ebből, elsősorban a XI. küldöttértekezlet alapján, amelyen az NSZEP hadseregbeli pártszervezeteinek küldöttjei vettek részt?

Brunner ezredes:

Az NDK Nemzeti Néphadsereg és határőrség minden évben jelentős mennyiségű energiahordozót használ fel, elsősorban autóbENZINT és gázolajat, repülőpetróleumot és repülőbenzint, valamint kenőolajat, kenőzsírt és különleges folyadékokat. Ezért teljes mértékben a IX. pártkongresszuson, az NSZEP hadseregbeli pártszervezeteinek XI. küldöttértekezletén hozott határozatok szellemében és a nemzetvédelmi miniszter e tárgyban kiadott parancsainak megfelelően cselekszünk, amikor nemcsak szigorúan megköveteljük a vezető szervek és a csapatok állandó magas fokú harckészültségét, hanem emellett azt is vizsgáljuk, hogyan lehet ezt az erők, valamint az anyagi és pénzügyi eszközök mérsékelt felhasználásával biztosítani.

Mindamellettt valamennyi megfontolásunk kiindulópontja csak az lehet: nem megtakarítás minden áron, hanem a megszabott harckészültségi és kiképzési feladatok megoldása a legtakarékosabb üzemanyag-felhasználással. Ehhez a rendelkezésre bocsátott kereteket a lehető legjobban kell igénybe venni. Ez már a reális tervezéssel kezdődik és folytatódik a szállítással, tárolással, egész a norma szerinti felhasználásig.

„Militártechnik”:

Milyen célokat tűztek ki az ásványolajtermékek takarékos felhasználása érdekében?

Brunner ezredes:

Az 1977-től 1980-ig terjedő évekre tervezett üzemanyag-mennyiségből kiindulva a nemzetvédelmi miniszter kötelezett valamennyi főnököt, parancsnokot és vezetőt, hogy vezessenek be és juttassanak érvényre további rendszabályokat az üzemanyag-megtakarítás, mégpedig minden fajta üzemanyag fogyasztásában elérendő megtakarítás érdekében. Az erre vonatkozó parancsban kijelölt keretek között kell mozognunk, amikor a vezetőszerveket és csapatokat hajtó- és kenőanyagokkal ellátjuk. Ugyanakkor biztosítanunk kell, hogy egyrészt a magas fokú harckészültség minden körülmények között meg legyen, és az adott kiképzési évre előírt feladatok végrehajtást nyerjenek, másrészt az üzemanyag-fogyasztást célirányos rendszabályokkal tovább kell csökkentenünk.

1978-ban a már csökkentett termennyiségekből több mint 40% üzemanyagot megtakarítottunk. Ez azt mutatja: minden vezetési szinten jól közelednek a nemzetvédelmi miniszter idevonatkozó rendelkezéseinek érvényesüléséhez. Ebben különösen nagy része van mindenekelőtt a főnököknek, parancsnokoknak és vezetőknél, valamint az üzemanyagszolgálat és az üzemanyagot felhasználó fegyvernemek és szolgálati ágak beosztottjainak.

„Militártechnik”:

Milyen aktivitás révén jöttek létre ezek az eredmények?

Brunner ezredes:

Az üzemanyag-megtakarítási eredményekhez olyan kezdeményezések is hozzájárultak, mint például az FDJ által indított „Mi tesszük meg a legolcsóbb kilométert?” vagy a „Ki teszi meg a leggazdaságosabb tengeri mérföldet?” mozgalom, valamint a „Kiváló minőségű gépkocsi, harckocsi vagy PSZH”, illetőleg a „Példamutató katonai gépkocsivezető”, hogy csak néhányat nevezek meg.

Ebben a tekintetben különösen ki kell emelnem Lucas századát, amely 1975-

ben először indította meg a „Ki teszi meg a legtakarékosabb kilométert?” akciót „Harcirány a IX. pártkongresszus” jelszó alatt. Időközben számos alegység és egység eredményesen csatlakozott hozzájuk.

Hasonlóképpen meg kell említenem az „Usedom” tartályhajó polgári alkalmazottainak felhívását, akik „Harcirány 77 – légy éber, tetterős és harckész” jelszó alatt egyebek között vállalták, hogy olajkeretük 10⁰/₀-át, valamint a megszabott feladatokat teljes egészében végrehajtva évi 10 000 liter gázolajat takarítanak meg. Ennek a tartályhajónak a kapitánya, Widuckel elvtárs részt vett a konferenciánkon és a vita során beszámolt kollektívájának kezdeményezéséről és tapasztalatairól.

„Militártechnik”:

Milyen lehetőséget lát Ön arra, hogy a nemzetvédelmi miniszter követelményeinek megfelelően az új ismereteket és tapasztalatokat a katonagazdaságilag helyes elgondolások és eljárások szerint, alkotó módon felhasználva a gyakorlatba átültessék?

Brunner ezredes:

Ebben a tekintetben a legnagyobb lehetőségekkel kétség kívül a technika üzemeltetéséért felelős parancsnokok, az illetékes felhasználók és nem utolsó sorban maguk a gépkocsivezetők, a járműszemélyzet, illetve a kezelők rendelkeznek. A siker lényegében mindig attól függ, milyen nevelő és mozgósító hatást tudnak kifejteni a párt- és FDJ-alapszervezetek. Emellett döntő jelentősége van annak, hogy embereink milyen mértékben öntudatosak, helyesen rangsorolják és kezelik az üzemanyag-megtakarítás, illetve a hatékony felhasználás ügyét.

A takarékos üzemanyag-fogyasztás legfontosabb kritériumai a következők:

– a technika ápolása és karbantartása, elsősorban azoknak a fődaraboknak a lelkiismeretes ellenőrzése és karbantartása, amelyek az üzemanyag-fogyasztást nagymértékben befolyásolják;

– a helyes vezetési mód; ide tartozik a jármű technikai adottságainak optimális kihasználása, jó vezetési stílus, a megfelelő vezetési fegyelem, illetőleg a kedvező üzemviszonyok betartása;

– a technika igénybevételenek célszerű koordinálása, mindenekelőtt a parancsnokok részéről, a kiképzési és szállítási feladatok, valamint a gyakorlatok előkészítésének és végrehajtásának körültekintő és lelkiismeretes megszervezése útján;

– a szállítótér optimális kihasználása, vagyis az adott szállítási feladatnak megfelelő, legkisebb üzemanyag-fogyasztású szállítóeszköz kiválasztása és az egyes szállítási feladatoknak közös szállítmánnyá történő koordinálása;

– a technika igénybevételei okmányainak folyamatos vezetése, az igénybevétel és az üzemanyag-fogyasztás szembeállítása és kiértékelése az üzemanyagot felhasználó fegyvernemek és szolgálati ágak részéről;

– az anyagi érdekeltég elvének helyes alkalmazása, elsősorban az üzemanyag-fogyasztási normák és normaközi szorzószámok állandó naprakészsége, valamint ezek célszerű, okmányolható és ellenőrzött alkalmazása;

– az üzemanyag előírás szerinti átfejtése, minőségmegővő tárolása, pl. veszteségek és összekeveredések elkerülése, a minőségi paraméterek fenntartása, valamint az előírt felhasználási célnak megfelelő minőségű üzemanyagfajták megválasztása.

Ezek azok a kritériumok, illetve tényezők, amelyeket alapvetőeknek tartunk, amikor hatékony és ésszerű felhasználásról és a takarékosági rendszabályokról beszélünk.

Üzemanyag-megtakarításon nem azt értjük – és ezt itt mégegyszer teljesen egyértelműen le kell szögeznünk –, hogy a rendelkezésre álló üzemanyagból eleve nem fogyasztunk el annyit, amennyit csak lehetséges, vagyis nem használjuk fel a vezetőszervek és a csapatok kiképzési, szállítási és biztosítási feladatai érdekében. Sokkal inkább annak az alapelvnek kell érvényesülnie, hogy a rendelkezésre bocsátott üzemanyagot a legnagyobb hatékonysággal fordítsuk a hadrafoghatóság és a harckészültség növelésére.

„Militärtechnik“:

Az üzemanyag szolgálat központi katonagazdasági konferenciáját a nemzetvédelmi miniszterhelyettes és hadtápfőnök megbízásából Tschoep vezérőrnagy hadtápfőnökhelyettes vezette. Hogy értékelte Tschoep vezérőrnagy ezt a konferenciát?

Brunner ezredes:

Zárszavában Tschoep vezérőrnagy mégegyszer utalt a konferencia fő feladatára: megvitatni azokat az utakat és lehetőségeket, amelyekkel a legkisebb idő-, anyag- és pénzráfordítás ellenében a legnagyobb katonai eredmények érhetőek el. Hangsúlyozta: ez nemcsak szervezési-technikai, hanem elsősorban politikai-ideológiai probléma. A hajtóanyagok, kenőanyagok és különleges folyadékok haditechnikánkban egyre nagyobb jelentőségűek, minthogy a korszerű hadseregekben alig van fegyvernem vagy szolgálati ág, amely ne használna üzemanyagot. Ez viszont azt jelenti, hogy a jövőben valamennyi fegyvernemnek és szolgálati ágnak további befolyást kell gyakorolnia a takarékos üzemanyag-fogyasztásra. Ennek érdekében valamennyi vezetési szinten célirányosan tovább kell növelni az előjárók befolyását elsősorban az emberek nevelésére és ennek alapján a kiképzés megszervezésére, valamint a technika igénybevételére, kezelésére és karbantartására.

Végezetül Tschoep vezérőrnagy hangsúlyozta, ehhez az szükséges, hogy a katonáknak és polgári alkalmazottaknak az eddiginél átfogóbban megmutassuk az ide tartozó társadalmi, katonapolitikai és katonagazdsági összefüggéseket és tovább fejlesszük szilárd szocialista meggyőződésüket. Mindenekelőtt köztársaságunk fennállásának 30. évfordulójára valamennyi vezetési szinten további iniciatíváknak, kezdeményezéseknek kell születniük, hogy ennek a konferenciának a célját, az ésszerű és hatékony üzemanyag-felhasználás elérését, teljes egészében megvalósítsuk.

TRUPPENDIENST

Az osztrák hadsereg ellátásának részbeni automatizálása

Írta: Alfred Plienegger alezredes

(Megjelent a Truppendienst, 1978. 2. számában)

Visszatekintés

Az ellátás rendjét lényegesen befolyásolta az az 1967-ben hozott döntés, hogy az akkori technikai csapatok parancsnokságánál, a jelenlegi Anyagi Hivatalnál fel kell állítani a diszpozíciós osztályt. A cél itt olyan szolgálati hely felállítása volt, amely egyéb feladatok ellátása mellett közvetlen kapcsolatban van az anyagigénylésre jogosult szervekkel a meghatározott anyagok időbeni és kellő mennyiségben való biztosítása céljából. E feladat teljesítéséhez fejleszteni kellett az igénylések és a kiutalások rendjét, valamint a nemzetgazdaságtól való beszerzések rendjét is. Az anyagok csoportosításánál ekkor rendelték el a „V” anyagosztály besorolását, amelyhez a polgári vállalatoktól beszerzett pótalkatrészeket, egészségügyi anyagokat, térképeket, úrlapokat stb. sorolták be.

Ez a szervezési változás lehetővé tette, hogy nagyszámú, azonos döntést igénylő munkafolyamatot számítógéppel dolgozzák fel. Ezt a munkafolyamatot évenként 300 000 kiutalás és 15 000 beszerzés jellemzi.

E munkafolyamat számítógépes feldolgozása 1972-ben befejeződött. A gépesített adatfeldolgozás csak azért kezdődött 1972-ben, mert az osztály nem rendelkezett a központi technikai raktár adataival és az anyagoknak sem volt még meg a törzsadatuk. (Egy cikket 31 adat jellemezhet. Legfontosabb az anyag megnevezése, kódszáma, mértékegysége és anyagcsoportja.) Az osztálynak a folyó munka mellett kellett elvégeznie ezt a munkát, ezért nem nagyon lelkesedtek a számítógépért.

A fenti adatok elkészülésének mértékében nőtt a számítógép jelentősége is. Kezdetben csak adattovábbításra használták – szívesen is nevezték az eddigi legdrágább postának –. A csapatoktól beérkezett igényléseket feldolgozásra alkalmas formában kiadta a diszpozíciós osztálynak, majd a diszponáló döntése után azt továbbította a központi raktárnak.

A következő fokozatban már mint könyvelő automata működött, ti. átvette a diszpozíciós osztály és a központi raktárkészlet nyilvántartó feladatait. (E fokozat részletekérdéseit a Truppendienst, 1975/3. sz. ismerteti.) Ez a lépés a kívülállónak nem sokat mond, mégis jelentősen megkönnyítette a munkát és fokozta a raktárak szállítási készenlétét.

Ezen a bázison alakult ki a következő alkalmazási fokozat, az egyes munkafolyamatok automatizálása. E feladat ellátására munkacsoportot hoztak létre, amely több, előre nem látott nehézség legyőzése után 3 év alatt, 1977 februárjában oldotta meg a feladatot.

A kiutalás és a visszautasítás részbeni automatizálása

Az 1972. évi nehéz átállás után kiindulási pontként az a követelmény szolgált, hogy az ellátási folyamatot ismét nem szabad módosítani és az okmányolás formáját a csapatoknál és a központi raktárban érintetlenül kell hagyni. Ekkor fő problémaként az emberi és a számítógépes feladatok elhatárolása jelentkezett. A következő alapelveket rögzítették (1. sz. vázlat):

1. A lebonyolítás ellátási kódszámok szerint történik. Első lépésként minden folyamatot ehhez a számhoz kell kötni.

2. A diszponálók utasításai elsőbbséget élveznek. Kiutalás a meglévő készletből automatikusan történik. A nem teljesített feladatokat az ESZG tárolja és lehetőség esetén elsődlegesen teljesíti, biztosítva a kézi feljegyzést.

3. Amennyiben az anyag központi beszerzése az anyag értéke és ára közötti rossz arány miatt nem célszerű és azt a felhasználó a helyszínen be tudja szerezni, akkor az engedélyt a vásárlásra gépi úton adják ki. Ha ebből az anyagból központi készlet van, akkor kiadása a 4.2. sz. pont szerint történik.

4. Az automatikus diszponálást a következő okok kizárják:

4.1. Kiadási zárlat technikai (biztonsági) vagy gazdasági ok miatt.

4.2. Az igénylés teljesítésekor a készlet a biztonsági tartalék szintje alá süllyedne.

4.3. Az anyag hadműveleti fontossága, nagy értéke vagy egyéb ok miatt számítógépes feldolgozásra nem kerül.

4.4. Az igényelt mennyiség túl sok. Soknak tekinthető az az anyagmennyiség, amely a hadsereg féléves szükségletét meghaladja.

5. Automatikus kiutalás kizárása esetén a diszponáló értesítést kap a kiutalás okáról, hogy intézkedhessen.

6. Amennyiben a raktári készlet a beszerzéshez szükséges idő alatti várható szükségletek szintje alá süllyed, akkor a diszponáló értesítést kap a beszerzés megindításának felülvizsgálatára. A beszerzés megindításakor ügyelni kell arra, hogy a beszerzésre fordított idő alatt a biztonsági tartalék megmaradjon.

7. A nem elvégzett feladatot a számítógép tárolja, feljegyzi. A kiutalás kézi feldolgozása minden esetben késést jelent a legközelebbi gépfuttatásig (jelenleg egy hét). Ilyenkor a diszponáló a feladatot a 2. pont szerint végzi el.

A beszerzés információáramlásának részbeni automatizálása

Ebben a problémakörben elsőként azt a kérdést kellett tisztázni, hogy az egyes szolgálati szerveknek mikor, milyen információ szükséges. Itt meg kell említeni, hogy kezdetben a feladat megoldásához szükséges munkaórát nagyon alábecsülték. A tényleges munkaerő-szükséglet a következő:

- a) A kiutalás és a visszaigazolás gépesítése:
 - szervezés és rendszerelemzés 0,3 fő/év;
 - programozás 0,8 fő/év;
 - összesen 1,1 fő/év.

b) A beszerzés információáramlásának gépesítése, beleértve a diszpozíciós javaslatokhoz szükséges adatok elkészítését és a szükséges számításokat is:

- szervezés és rendszerelemzés 5,5 fő/év;
- programozás 3,5 fő/év;
- összesen 9,0 fő/év.)

A következő megoldást hagyták jóvá (2. sz. vázlat):

1. A beszerzésre a gép nyomtatott formában adja ki a javaslatot, amikor a raktári készlet az előző 6. pontban meghatározott szintre esik. Ezen a nyomtatványon szerepel: a felhasználás az előző évtől; a várható felhasználás; a beszerzés javasolt mennyisége és a döntéshez szükséges egyéb adatok. Ezt a gép negyedévenként közli.

2. A beszerzés mennyiségének statisztikai előrejelzése általában azoknál az anyagoknál pontos, amelyek rendszeresen fogynak. A hadsereg azonban számos cikket rendszertelenül használ fel, ezért a beszerzés mennyiségét véglegesen a diszponáló állapítja meg. Előfordulhat az is, hogy a gép által kiadott adatot a diszponáló saját megítélése szerint helyesbíti. Ez az érték később a további szükséglet-prognózis alapjául szolgál.

3. Az ESZG kiegészíti a diszpozíciós osztály beszerzésre vonatkozó megrendelését olyan fontos adatokkal, mint a pontos teljesítmény, a szállító vállalat, árak stb. Erről kérésre nyomtatványt ad a hadsereg Beszerzési Hivatalának. A rendelés elfogadásáról a diszpozíciós osztályt egy kísérőlap értesíti.

4. A hadsereg Beszerzési Hivatala jóváhagyja (megköti) a szerződést és tárolja az új adatokat (szállító vállalat, ár, határidő). Végül az érdekelt szervek a szerződésről másolatot kapnak.

5. Ezután az ESZG a következő nyomtatványokat adja ki:

- átvételi kártyákat, amelyek segítségével a központi raktár a növekedést jelenti;
- kísérő lapot a diszpozíciós osztálynak, amely tartalmazza a leszállítás határidejét és a szállító vállalat megnevezését.

6. Ha a szállító vállalat nem tartja be a határidőt, akkor a gép sürgető levelet ad ki.

7. A raktár átvételi jelentése alapján történik a könyvelés az adott raktárnál és a diszpozíciós osztálynál.

Eredmények és kilátások

A felhasználók részére az első komoly eredmény az, hogy a leszállítás határideje az igényléstől az átvételig egy héttel csökkent. (Eddig 14–34 nap volt.) Egy 1977-ben végrehajtott vizsgálat szerint ezzel a módszerrel a leszállítás határideje 2 hétre csökkenthető. A határidő lerövidülése természetesen a gépi adatfeldolgozásnak köszönhető, amely a feladatok 70–80%-át végzi el. A hagyományos módon végzett kiutalás teljesítési ideje változatlan maradt. Meg kell említeni, hogy téves kódszám esetén a számítógép nem működik s így a teljesítési ideje a kézi feldolgozásnál hosszabb lesz.

A gépi adatfeldolgozás jelentősen módosította a diszpozíciós osztály munkarendjét. Lehetővé vált az osztály létszámát 17 fővel csökkenteni.

A Bundesheer gépkocsi-alkatrész ellátása terén olyan módszert dolgozott ki, amely minden tekintetben kielégítő. Elősegíti a készletek optimális szinten tartását is. E módszer az ellátás más területein is alkalmazható, és itt a feldolgozás már kevésbé munkajényes. (Mellékletek a folyóirat végén található)

TUDOMÁNYOS ÉLET

Az MN HTP Tudományos Tanács plenáris ülésén értékelte az 1979. évben végzett tudományos tevékenységet.

A testületi ülés megállapította, hogy a kutatási tervben szereplő témák három plenáris és tizenegy szekció ülés keretében alapvetően feldolgozásra kerültek.

A tudományos fórumok betöltötték szerepüket. A jó színvonalon elkészített előterjesztések – a tartalmukkal kapcsolatos viták alapján – bizonyos korrekciók után nagymértékben hozzájárultak a szolgálat fő feladatainak tudományos megalapozásához.

A tudományos testületi ülések tevékenységének színvonalát, eredményességét segítette, hogy fokozódott szervezettsége, javultak más szervekkel való együttműködés feltételei, lehetőségei.

Közös erőfeszítések hatására a tanintézeteknél, egyes seregest hadtáptörzseknél és a csapatoknál folyó tudományos tevékenység intenzitása fokozódott, javult eredményessége.

A magasabbegység-hadtáptörzsek, egyes egység-hadtáptörzsek tevékenysége egyre inkább kapcsolódik a gyakorlati munkát elősegítő kutatási célkitűzések megvalósításához.

A különböző szintű hadtáp szervek, ellátóalegységek jelentős szerepet játszanak a központi tudományos igényű követelmények, elgondolások végleges megvalósítását, kiadását megelőző tapasztalatok felmérésében, közreadásá-

ban. (Raktározási kísérletek, rendszergyakorlatok, laktanyahadtáp bemutató stb.).

Kedvező eredménnyel zárult az MN hadtáp különböző vezetési szintjei által szervezett bemutatók, gyakorlatok levezetése. Többek között ezt bizonyítják a „PAJZS-79” és „ORION-79” gyakorlatokon elért közismert sikereink.

A tudományos kéaderképzés szervezett, hatékony. Ez évben újabb három fő jelentkezőt fogadta el a Hadtudományi Szakbizottság, és ezzel aspiránsaink száma 12 főre növekedett.

Tudományos információ rendszerünk szerves részét képezi az MN rendszerének. A negyedévenként kiadásra kerülő „Folyóiratszemle” célját eléri, megfelelő áttekintést nyújt a külföldi szak-, sajtótermékek írásairól, és az annotált cikkek a fontosabb aktuális elméleti illetve gyakorlati problémákat tartalmazzák.

Számítógépre szervezett szakirodalmi információ rendszerünk beváltotta hozzá fűzött reményeinket. Igényeinket ki-elégíti.

A Tudományos Tanács meghatározta az 1980. évi kutató munka fő irányait. Amely alapvetően az V. ötéves tervidőszak feladatai teljesítésének elemzésére, a VI. ötéves terv fejlesztési célkitűzéseinek megalapozására, az MSZMP XII. kongresszusa határozataiból fakadó és az MN hadtápot érintő feladatok feltárására összpontosul, továbbra is biztosítva az aktuális feladatok elvégzését, az éves politikai-, szakmai feladatok segítségét.

FOLYÓIRATOKBÓL

I. Általános doktrinális kérdések

1. Koalíciós csapat csoportosítás vezetéseinek problémái.

Gribkov hdstbk. elvtárs rövid történeti tapasztalatok elemzésén keresztül ismerteti a koalíciós seregtestek vezetésének főbb problémáit.

Vojennaja Misl, 1979. 9. sz. 39-49. old.

2. Harckészültség meghatározásának kritériumai és módszerei (osztrák).

A harckészültség szintjét jelentősen befolyásolja az állam, illetve a hadsereg politikai célja. Minden katonai szervezet legfontosabb célkitűzése a megfelelő harckészültség fenntartása. A harckészültség szintje függ a „kell” állapot (hadiállomány és harcfeladat végrehajtásához szükséges kiképzési szint) és a „van” állapot közötti viszonytól. A harckészültség szintjének értékelése a két állapot összehasonlítása alapján történik. A cikk részletesen foglalkozik ezekkel a kérdésekkel.

Österreichische Militärische Zeitschrift 1979. 4. sz. 301-308. old.

II. Vezetés és gépesítés

1. Amíg az ötletből ... a hatékonyság növelését segítő feladat lesz.

A vezetés hatékonyságát elsősorban a döntés előkészítés színvonalának emelésével lehet elérni. Ennek alapvető feltételére a korszerű vezetéstechnikai eszközök szélesebb körű alkalmazására van szükség. A szerző röviden, táblázatos formában ismerteti a REVA-feladat kidolgozásának rendjét.

REVA, 1979. 2. sz. 23-26. old.

2. Törzsmunka elektronikus számítógépek alkalmazásával.

A szerző a parancsnokok és törzsek

vezetési tevékenységében jól bevált párhuzamos munkamódszer előnyeit méltatja és elemzi az ESZK-k alkalmazásának lehetőségeit a párhuzamosan végzett vezetési rendszerben. Vázolja az e téren folytatott tudományos kutatómunka eredményeit, amelyek az elhárítások kidolgozása rövidebb idő alatti elvégzésének lehetőségével kecsgetnek, mivel a szükséges számvetések két szinten közel egy időben végezhetők el.

Vojennaja Misl, 1979. 3. sz. 76-80. old.

3. Számítógép alkalmazása a pénzügyi szolgálatnál.

A számítógépet jelenleg főleg az illetmények kifizetésénél használják. Egy fizetési jegyzék elkészítése számítógéppel 1000 fő részére 12-45 perc alatt történik. Hagyományos módon ezt egy fő 12-14 nap alatt végzi el. Továbbiakban a cikk ismerteti, hogy a pénzügyi szolgálatnál milyen feladatokat terveznek megoldani számítógép segítségével.

Til i Sznabzsenyje, 1979. 9. sz. 43-44. old.

4. Egészségügyi szolgálat vezetésében az információs folyamat gépesítésének néhány módszertani kérdése.

A gyakorlat azt mutatja, hogy a vezetés tökéletesítését létszámemeléssel megoldani nem lehet. A komplex munka több irányban folyik: szakemberek képzésében; optimális vezetéshez szükséges információ mennyiségének meghatározásában, a törzs racionális szervezésének kialakításában; minden szerv funkcionálása algoritmusának kidolgozásában; a vezetés technológiai folyamatának gépesítésében. Továbbiakban a szerzők ismertetik az információs folyamat funkcióit és a kidolgozás három fő időszakában elvégzendő munkát.

Vojenno Medicinskij Zsurnal, 1979. 10. sz. 14-18. old.

5. Ismeretek ellenőrzésének információs rendszere.

A növendékek eredményeit jellemző adatokat úrlapra vezetik. A programok ALGOL-60 nyelven készülnek. A gép az eredményt hetente adja ki.

Technika i Vooruzsenie, 1979. 8. sz. 15. oldal.

6. Ausztria ösvédelme megtervezésének összehangolása.

Ezen összefoglaló cikk részletesen szemléltető módon ismerteti országos szinten a közép- és hosszútávú tervezés rendjét, okmányokat, okmányok tartalmát.

Österreichische Militärische Zeitschrift, 1979. 4. sz. 292–300. old.

III. Párt-politikai munka

1. Neveljünk hazafiakat – internacionalistákat.

A DHDCS politikai csoportfőnöke Iscsenko altbgy. elvtárs több példán keresztül ismerteti a hazafias-internacionalista nevelés gyakorlati útjait. A cikkben számos magyar vonatkozású tény is említ.

Til i Sznabzsenyije, 1979. 9. sz. 6–9. old.

2. Klinikai egészségügy objektuma az emberi egyéniség.

A cikk azzal az igénnyel lép fel, hogy segítséget nyújtson a marxizmus-leninizmust tanulmányozó orvosok részére. Számos fogalmat határoz meg. Foglalkozik a filozófiai alapokkal, a betegek pszichológiájával, az orvosi etikával stb. Végül tanácsokat ad a vezetés módszerére.

Vojenno Medicinskij Zsurnal, 1979. 9. sz. 10–14. old.

3. Szocialista verseny hatása a gyógyító-diagnosztikai munka hatékonyságára és minőségére.

A verseny alapját a szocialista vállalás képezi. A cikk ismerteti, hogy a

vállalás egy kórházi osztálynál mire terjed ki és azt hogyan hajtották végre.

Vojenno Medicinskij Zsurnal, 1979. 10. sz. 11–13. old.

IV. Gazdálkodás, szállítás, egészségügyi és pénzügyi ellátás

1. A tervezés fontos, felelősségteljes dolog.

A csapatok élelmezése éves, fél-éves és feladatra szóló tervek alapján történik. A folyó szükségletek féléves, a szezonális ellátás éves tervek szerint. Továbbiakban a cikk katonai körzet szinten részletesen ismerteti a terv elkészítésének rendjét és tartalmát.

Til i Sznabzsenyije, 1979. 9. sz. 41–42. old.

2. Rakodások gépesítésének perspektivikus módszerei üzemanyagraktárakban.

A gépesítés fejlesztésének egyik feltevése az üzemanyagraktár megfelelő berendezése. Különböző állványok szükségesek a hordós terhek, a gépek, műszerek stb. részére. A szerző ismerteti a raktárak célszerű berendezését és jellemzi a rakodóeszközöket.

Til i Sznabzsenyije, 1979. 9. sz. 64–66. old.

3. A tudományos-technikai fejlődés figyelembevételével.

A Szovjet Fegyveres Erők ruházati csoportfőnöke Petrov altbgy. elvtárs kijelenti, hogy a ruházati szolgálat vezetésénél legcélszerűbb elv a rendszer-szemléletű megközelítés. Ez biztosítja az összes elem harmonikus működését, a különböző felek közötti aránytalanság elkerülését. A szolgálatnál minden munka a katona érdekében történik, a munka alapját a tervek képezik. Egyik feladat ezek tudományos megalapozottságának növelése. Később a cikk a kialakult helyzettel és a fejlesztés kérdésével foglalkozik.

Til i Sznabzsenyije, 1979. 8. sz. 43–45. old.

4. A katonák egészségügyi állapotát és fizikai fejlettségét meghatározó mutatóik értékelésének módszere.

A szerzők az értékelés legcélszerűbb módszerének a Pirson-féle módszert tartják. E módszert matematikai képletek alkalmazásával mutatják be.

Vojenno Medicinskij Zsurnal, 1979. 9. sz. 15–18. old.

5. Kevés az orvos.

A cikk az Európában állomásozó amerikai szárazföldi csapatok orvosi ellátásával foglalkozik. A cikk alapján megállapítható az orvosi ellátás helyzete, az egészségügyi csapatok szervezése, állománya és felszereltsége.

Army, 1979. 5. sz. 18–24. old.

V. *Harc-hadművelet, hadtápbiztosítás, kiképzés, oktatás*

1. Atomraktárak őrzése.

A szerző foglalkozik a nagyobb amerikai atomraktárak őrzésének rendjével, az elektronikus eszközök működésével.

Zarubezsnoje Vojennoje Obozrenie, 1979. 9. sz. 18–20. old.

2. De ki védelmezi a mögöttes (hadtáp) területet.

Az Európában állomásozó amerikai csapatok nem rendelkeznek külön erővel a hadtápkörletek őrzésére, védelmére. Ezt a feladatot részben a nyugatnémet csapatok látják el szerződés alapján. A szerző e célra külön erők felállítását javasolja és leírja azok feladatait.

Military Review, 1979. 1. sz. 23–28. old.

3. Emeljük a hadtáptisztek kiképzésének színvonalát.

Golusko vezds. elvtárs cikkében először rögzíti a hadtáptisztekkel szemben támasztott általános követelményeket, ismerteti a szakkiképzés főbb elemeit,

majd részletesen foglalkozik a feladatokkal.

Til i Szabzsennyije, 197 9.10. sz. 15–19. old.

4. Egészségügyi-harcászati feladatok módszertani kidolgozása.

A kidolgozás három szakaszban történik. Az első szakaszban meghatározzák a kiképzési célt, anyagi szükségletet, a másodikban kidolgozzák a levezetési tervet és az időelosztást, a harmadikban a tartalmat és a levezetés módszerét. A szerző ezeket a kérdéseket részletesen ismerteti.

Vojenno Medicinskij Zsurnal, 1979. 8. sz. 12–15. old.

5. Egészségügyi zászlóalj működéséről harcban.

A szerzők bírálják a VMZS 1978. 5. számában megjelent „Az egészségügyi zászlóalj működése megszervezésének kérdése korszerű háború viszonyai között” című cikket.

Vojenno Medicinskij Zsurnal, 1979. 10. sz. 19–21. old.

6. Vezetés-elmélet a gyakorló törzstisztek részére (Törzstisztek továbbképzése a Bundeswehr Akadémián).

Az akadémián a haderőnemek törzstisztjeinek felderítő hadműveleti és hadtáp-továbbképzése folyik. A szerző ismerteti a tematikát, a kiképzési időt, és a képzés logikai rendjét.

Truppenpraxis, 1979. 7. sz. 523–528. oldal.

VI. *Katonai rendszer (szervezés, mozgósítás, kiegészítés)*

1. USA vadászrepülő wing repülő-műszaki szolgálatának átszervezése.

A cikk rövid tájékoztatás szemléltető szervezési táblázattal az amerikai légerő vadászrepülő wingje repülő-műszaki szolgálatának átszervezéséről, amely lényegében a szervezés tökéletesítésén kívül a személyi állomány munkájának

racionálisabb végzését és a repülések nagyobb biztonságát segíti elő.

Zarubezsnoje Vojennoe Obozrenie, 1979. 3. sz. 56–57. old.

2. Bundeswehr anyagi hivatala a hadsereg gazdálkodási központja.

Ismerteti az átszervezett hivatal új szervezetét és központi feladatát, melyeket vázlatokkal is szemléltet.

Elveket ismertet az anyaggazdálkodásról, a megrendelésekről stb. Befejezésül összefoglalja a csapatok anyagi biztosításához szükséges igénylések rendjét.

Wehrtechnik, 1979. 3. sz. 31–36. old.

3. USA légi szállító parancsnokságának új szervezése.

A cikk táblázatos formában a törzs szervezését ismerteti.

Til i Sznabzszenyije, 1978. 8. sz. 72.

4. Zászlóaljorvos.

A szerző a nyugat-német zászlóalj orvosának általános, részletes feladatait és jogi helyzetét ismerteti.

Truppenpraxis, 1979. 10. sz. 800–803. old.

5. Amerikai harcos és kiszolgáló erők béke és háborús arányából levont következtetések.

A szerző az I. VH-tól a vietnami háborúig bezárólag ismerteti az európai és távol-keleti háborús térségben harcoló amerikai csapatok harcos és kiszolgáló erőinek arányát. Ebből következtetéseket von le a feladatokra.

Military Review, 1979. 6. sz. 60–70. old.

VII. Technika

1. Üzemanyag-ellátás néhány kérdése

A szerző rövid történeti áttekintés után ismerteti a főbb kapitalista államok üzemanyag-szállító, -töltő és -tároló eszközeit. Foglalkozik az üzem-

anyag-megtakarítás terén folytatott kutatások eredményeivel is.

Til i Szabzszenyije, 1979. 10. sz. 67–70. old.

2. Korrózióvédő polimer réteg a tartályhajóknál

A szerző ismerteti azokat az anyagokat, amelyek megbízható védelmet nyújtanak az üzemanyag-tartályok belső oldalának rozsdásodása ellen.

Til i Sznabzszenyije, 1979. 9. sz. 66–70. old.

KÖNYVSZEMLE- ÚJ KÖNYVEK

Németh Károly:

A magasabb követelmények útján

Németh Károly 1974–79. között született beszédeinek és cikkeinek válogatott gyűjteményét tartalmazza „A magasabb követelmények útján” című most megjelent kötet.

A korszak fő gazdaságpolitikai kérdései mellett számos lényeges társadalompolitikai kérdésről, a párt- és a tömegszervezetek munkájáról is kifejti véleményét e cikkeken és beszédekben a Központi Bizottság titkára. Néhány írás pedig az MSZMP és a Magyar Népköztársaság nemzetközi politikai kapcsolatait tárgyalja.

Kossuth Könyvkiadó, 1979.

Lenin:

A pártfegyelemről
és az állami fegyelemről

címmel, sokrétű válogatást kaptunk kézhez, különböző alkalmak kapcsán keletkezett írásaiból, beszédeiből. Lenin ilyen tartalmú gondolatait is áthatja a történetiség, a konkrét szemléletesség, mely arra ösztönöz, hogy az alap-

vető lenini elveket hasonló igényességgel és következetességgel hasznosítsuk napjaink gyakorlatában.

Kossuth Könyvkiadó, 1979.

A második világháború története
1939–1945.

A 12 kötetes mű hetedik kötete azokat az eseményeket tárgyalja, amelyek a második világháború különféle hadszínterein, valamint a hadviselő koalíciók országainak gazdaságában és politikájában zajlottak le 1943. év második felében.

A kötet szerzői részletesen tárgyalják a fasiszta tömb kezdődő széthullásának katonai, politikai és gazdasági okait, valamint a második front megnyitását halogató taktikát.

A kötet sokoldalúan bizonyítja a szovjet hadsereg meghatározó szerepét a döntő fordulat betetőzésében, kiemelten tárgyalja a kurszki csata szerepét és jelentőségét az egész háború menetében.

A kötet egy-egy fejezete foglalkozik az 1943. év kommunista és munkásmozgalmával, továbbá a népek antifasiszta nemzeti és ellenállási mozgalmával.

Zrínyi Katonai Kiadó, 1979.

Lawrence David Kusche:

A Bermuda háromszög rejtélye –
megfejtve

Az amerikai szerző – eredeti hivatása szerint repülőtiszt – az utóbbi két évtized kétes szenzációi egyikének megfejtésére vállalkozik.

A módszere az, hogy elfogadja a kihívást. Nem utasítja el eleve a Bermuda-térségben állítólag megtörtént katasztrófákat, hanem minden egyes szerencsétlenséget, mint adott tényt igyekszik megvizsgálni. Aggályos lelkiismeretességgel vonultatja fel – pro és kontra – az összegyűjtött anyagot, majd az ekként az olvasó elé tárt dokumentu-

matok tudományos alapossággal de mégis közérthetően veszi bonckés alá, és fölényben anyagismerete birtokában – amelybe olvasóját is beavatja – külön-külön – valamennyi esetről levonja a szükséges következtetést. Kusche könyve tudatos és bizonyító erejű legendafosztás.

Zrínyi Katonai Kiadó, 1979.

Adam Kaska:

A hídfő

Adam Kaska – aki annak idején maga is részt vett a nagy viztuai átkeelésben – e laza szerkesztésű jórészt valóban megtörtént eseményeket, s feltehetően személyes élményeket is sűrítő regényében a háborúnak olyan alig-alig ismert arculatát ábrázolja, amely a maga nemében már-már páratlannak hat. Kemény, néhol már kegyetlennek tetsző írás ez. Am az író nemcsak a harcok leírásában ragaszkodik a könnyörtelen valósághoz, hasonló könnyörtelenséggel ábrázolja a felkelés súlyos ellentmondásait, sőt a lengyel társadalom tragikus megosztottságát még ezekben a kiélezett, tragikus napokban is.

Zrínyi Katonai Kiadó, 1979.

A Zrínyi Katonai Kiadó 1980-as
kiadási tervéből

A szovjet hadsereg napját, felszabadulásunk és a fasiszmus feletti győzelem, valamint a Varsói Szerződés megalakulásának évfordulóját magában foglaló tavaszi-nyáreleji ünnepekre jelenteti meg a kiadó többek között I. F. Kuc: „Évek a nyeregben” című könyvét, Sz. A. Andrjuscenkó: „A Dnyepertől a Dunáig” című visszaemlékezéseit, amelyek a személyes élményeken túlmenően a harcok hozzáértő elemzését is adják. Ebben az időben adja a kiadó az olvasók kezébe a „Magyarország felszabadítása” című tanulmánykötetet és a Kossuth Könyvkiadóval

közös gondozásban Nagy Gábor-Dombrádi István szerzőpárosnak a „Magyar ellenállás és a partizánharcok a második világháborúban” című művét, amelyek egyfelől azokról a hősi harcokról szólnak szakavatott hadművészet-történészek tollából, amelyek hazánk területén folytak és felszabadításához vezettek, másfelől azokról a dicső küzdelmekről, amelyeket népünk legjobbjai népünk becsületéért a fasizmus ellen máshol és itthon, más szabadságszerető népekkel együtt folytattak.

Még a tavaszt hordozó hónapokban jelentetik meg Bertold Brecht „Háború kiskatéja”-t, amely naplószerűen, néhány soros verssel vetíti eléink az emberiség eddigi legvéresebb háborújának anatómiáját, és új rablőháborúk ellen mozgósítva emlékeztet minden zsarnok elkerülhetetlen sorsára. Az országos rangú „Győzelem könyvtára” című sorozat záróköteteként adjuk közre Alekszandr Csakovszkij Lenin-díjas író ötkötetes regényét, amely Leningrád legendás védelméről szól. Tavasz végén kerül az olvasók asztalára a „Csataképek” című szép kivitelű képzőművészeti album, amely nagyszerű válogatást ad népünk forradalmi, szabadságharcos küzdelmeit ábrázoló művészi alkotásokból. Csaknem ezzel egy időben kerül az olvasó kezébe a „Negyedszázad a szocializmus és béke szolgálatában” című tanulmány és dokumentumgyűjtemény, amely arról ad meggyőző képet, hogy megszerzett szabadságunk, függetlenségünk és a béke megbízható védőpajzsa a Varsói Szerződés.

Az év második felében, fegyveres erőink napja körüli időben, részben a

honvédelmi, részben a politikai, illetve műszaki könyvnapok idején olvasóink szeretne olyan munkák megjelentetésével kedveskedni a kiadó, mint Babin: „Engels katonai elméleti nézeteinek kialakulása” című műve, amelyben nyomomon követhető Engels gyakorlata, ahogy elvei megalapozásához összegyűjti a tényeket, ahogy szembeesít, értékeli azokat és levonja az általánosításokat. Továbbá a „Hadosztály és harcászata” a „Hadtápharcászat”, a „Támadás hegyes körzetekben”, a „Harckocsi típuskönyv”, a „Harcjárművek és az ember”, „A csapatvezetés automatizálása”, a „Foglalkozási jegytől az oktató programig”, valamint az úttörő munkának számító és mindenkinek ajánlott „Katonai Helyesírási Tanácsadó”.

Ezen kívül megjelenik Békés Rezső Kissinger és Brzezinski katonapolitikai nézeteit összehasonlító, Réti Ervinnek az indokínai háború tanulását elemző műve, Groehler: „Légi háborúk története” című áttekintő munkája és egy rendhagyó irodalmi antológia a népek irodalmi hagyatékának részeként számontartott katonairodalom remekeiből.

Mindez, amiről eddig szó volt, még csak a kiadó tevékenységének kisebbik része. A Zrínyi Kiadó 1980-ban is közel 120 kiadványt jelentet meg, s ezeknek mintegy 60%-a kiképzési és nevelési anyag. Ezeknek csupán nevük van, de címük még nincs, értéküket pedig az adja, hogy a személyi állomány harci készenlétének szakmai-ideológiai-politikai megalapozásához, a fiatalok honvédelmi nevelése hatékonyságának növeléséhez nyújtanak közvetlen segítséget.

A „hadtápbiztosítás” 1979. évben megjelent számainak összesített tartalomjegyzéke

A hadtápbiztosítás elmélete

- Sáfár Bálint alez.
Csabai György szds.
Ács Gábor őrgy.
- A „BARÁTSÁG-78” gyakorlat hadtáp tapasztalatai
1979. 1. sz. 3. oldal
- A tüzérségi lőszeres korszerűsítésének lehetőségei napjainkban
1979. 1. sz. 10. oldal
- Dr. Deák Péter alez.
a hadtudományok kandidátusa
- A hadtáp objektumok és hadtápbiztosítási rendszerek életképességének néhány kérdése
1979. 2. sz. 3. oldal
- Dr. Kazinczi István
alez. a hadtudományok kandidátusa
- A lőszerbiztosítás korszerűsítésének anyagi-technikai folyamatairól
1979. 2. sz. 11. oldal
- Dr. Lapos Mihály ezds.
a hadtudományok kandidátusa
- A csapatok hadtápbiztosításának korszerűsítése folyamatosan napirenden levő feladat
1979. 3. sz. 67. oldal
- Dr. Thürmer Gyula
alezredes
- A hadtáptechnikai eszközök beszerzésének középtávú tervezéséről
1979. 4. sz. 3. oldal

Politikai munka a hadtápszolgálatban

- Forgács András ezds.
- Népforradalom — proletárforradalom
1979. 1. sz. 19. oldal
- Forgács András ezds.
- A pártszervezeteink gazdasági tevékenységének néhány eszmei-ideológiai tapasztalatairól
1979. 2. sz. 31. oldal
- Forgács András ezds.
- Készüljünk pártunk XII. kongresszusára
1979. 4. sz. 11. oldal
- Sándor György ezds.
- A fegyelmi nevelőmunkában állított követelmények a megvalósulás útján
1979. 4. sz. 19. oldal

Harckészültség és hadtápkiképzés

- Bán János alez.
- Módszertani foglalkozás az ellátó szervezetek vezetése módszerei hatékonyságának növelése jegyében
1979. 1. sz. 25. oldal

- MN ŰSZF-ség és ŰEK szerzői kollektívája Munka- és üzemszervezési feladatok végrehajtásának tapasztalatai a központhadtáp üzemanyagraktáraknál 1979. 1. sz. 29. oldal
- MN 5232 hadtáp törzs kollektívája Az ellátó zászlóalj vezetése harcban 1979. 2. sz. 37. oldal
- Galambos János alez., Lévai Bálint alez. Hadművelési és hadászati tagozatba tartozó gépkocsi szállító zászlóalj hadtápbiztosításának sajátosságai 1979. 3. sz. 75. oldal
- Skrabán László alez. Az USA- és NATO-haderők hadtápjáról 1979. 3. sz. 86. oldal
- Dr. Generál Tibor alez. Hogyan oktassuk a hadtáp „Összkövetelményi programban” előírt szakharcászati kiképzés egyes tárgyköreit 1979. 4. sz. 29. oldal
- Skrabán László alez. Az idegen hadseregek hadtápjáról 1979. 4. sz. 39. oldal

A csapatgazdálkodás elmélete, ellátás, gazdálkodás, katonai közlekedés

- Dr. K. Tóth Lajos alez., a hadtudományok kandidátusa A laktanyahadtáp kísérleti rendszere 1979. 1. sz. 41. oldal
- Pálinkó Károly őrgy. Gondolatok a laktanyahadtápról 1979. 1. sz. 54. oldal
- Gecző Miklós őrgy. A laktanyahadtáp-gazdálkodás megszervezésének és munkájának tapasztalatai 1979. 1. sz. 64. oldal
- Dobó Péter szds. A laktanyahadtáp-gazdálkodás megszervezésének és munkájának tapasztalatai 1979. 1. sz. 70. oldal
- Szauter Lajos szds. A laktanyahadtáp-gazdálkodás tapasztalatai 1979. 1. sz. 76. oldal
- Oláh Endre alez. Repülőeszközök feltöltésének megszervezése, végrehajtása és azok problémái a hadművelési repülőtereken 1979. 1. sz. 80. oldal
- Dr. Generál Tibor alez., a hadtudományok kandidátusa Az ezred anyagmozgatási rendszere 1979. 2. sz. 63. oldal
- Boros János mk. alez. Anyagáramlás sebessége, a sebesség növelésének lehetőségei a csapatok anyagi biztosítási rendszerében hadművelet alatt 1979. 2. sz. 73. oldal
- Schenk András szds., Magyar János Péter fhdgy., Varga Ferenc hdgy. A nagytávolságú vasúti szállítás hadtápbiztosításának, gyakorlati végrehajtásának néhány mozzanata 1979. 3. sz. 93. oldal
- Gyimesi Károly alez. A ruházati anyagi fegyelem alakulása erősítésének feladatai és módszerei az MN 6025 csapatainál 1979. 3. sz. 103. oldal
- Fazekas Imre alez. A csapatok vasúti szállításának megszervezése hadművelési körülmények között 1979. 3. sz. 108. oldal

- Bogdány Tamás fhdgy. Gazdálkodásunk hatékonyságának értelmezése funkcionális tervezés alapján I. rész
1979. 4. sz. 57. oldal
- Gion Béla mk. alez. A Magyar Néphadsereg sorállományának béke élelmezési normái
1979. 4. sz. 68. oldal
- Dunai Imre alez. Gépjárművel történő szállítások korszerűsítése
1979. 4. sz. 75. oldal

Hadtápvezetés, rendszerszervezés és adatfeldolgozás

- Török Zoltán alez. A közlekedési szolgálat vezetése az MN központ-, tábori- és az összefegyvernemi hadsereg hadtáp tagozatokban
1979. 1. sz. 91. oldal
- Kalmár Lajos alez.,
Varga Imre őrgy.,
Tugyi Kálmán fhdgy. A magasabbegység parancsnok hadtáphelyettes, hadtáp törzsfőnök és szolgálati ág főnök helye és szerepe a magasabbegység vezetésében
1979. 2. sz. 83. oldal
- MN Rendszerszervezési és Adatfeldolgozó Központ szerkesztői kollektívája Rendszerépítés és adatfeldolgozás jelenlegi helyzete, fejlesztésének várható iránya az MN hadtápszolgálatban
1979. 2. sz. 83. oldal
- Fischer László alez. Csapatvezetés, hadtápvezetés — fegyverzeti biztosítás. I. rész
1979. 3. sz. 121. oldal
- Fischer László alez. Csapatvezetés, hadtápvezetés — fegyverzeti biztosítás. II. rész
1979. 4. sz. 81. oldal

Munkavédelmi közlemények

- MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség
1. A katonai tevékenységhez kapcsolódó munkahelyi, környezeti károsító hatások, egészségkárosodások, veszélyei
1979. 1. sz. 105. oldal
 2. Állásfoglalás a munkavédelem egyes kérdéseiről
1979. 1. sz.
 3. Gépek, eszközök munkavédelmi minősítésével kapcsolatos feladatok a csapatoknál
 4. Felsőoktatási Intézmények VII. Országos Munkavédelmi Ankétja, 1978.
- MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség
1. A munkavédelmi szemlélet formális módszerei és lehetőségei a katonai felsőoktatásban és üzemi munkában (Dr. Vasvári Ferenc mk. őrgy.)
1979. 2. sz. 109. oldal
 2. Katonai tevékenységhez kapcsolódó munkahelyi, környezeti károsító hatások, egészségkárosodások veszélyei MIKROKLÍMA
1979. 2. sz. 113. oldal
 3. Így történt...
1979. 2. sz. 116. oldal
- MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség
1. Balesetelhárítás, baleset- és környezetvédelem c. önálló témakör (tantárgy) beállításának szükségessége és lehetősége a Katonai Akadémián (Mikó Lajos alez.)
1979. 3. sz. 133. oldal

2. Katonai tevékenységhez kapcsolódó munkahelyi környezeti károsító hatások, egészségkárosodások veszélyei, MECHANIKUS REZGÉS (VIBRÁCIÓ) (Blaschke Henrik) 1979. 3. sz. 136. oldal
 3. Munkavédelemmel kapcsolatos új jogszabályok 1979. 3. sz. 139. oldal
1. A „MAB-3500” típusú forróvizés mosóberendezés biztonságos alkalmazása 1979. 4. sz. 91. oldal
 2. Munkavédelmi plakát-pályázat 1979. 4. sz. 93. oldal
 3. Munkavédelmi pályázat a Magyar Néphadseregben 1979. 4. sz. 95. oldal

MN Pénzügyi
Szolgálat Főnökség

Külföldi folyóiratszemle

I. Golusko
vezérezredes	A kiképzési év végén
1979. 1. sz. 115. oldal
Gorski M.
vezérőrnagy	A pénzgazdálkodás tökéletesítésének problémái a Lengyel Néphadseregben
1979. 1. sz. 120. oldal
Ju. Voroncov vörgy.,
M. Jersov ezds.	A katonai szállítások automatizált irányítása egyes kérdései
1979. 1. sz. 123. oldal
Rövidített fordítás	A Lengyel Néphadsereg Hadtáptiszti Főiskolája Tudományos Diákköreinek tevékenységéről
1979. 1. sz. 127. oldal
Rövidített fordítás	Nyugatnémet szárazföldi csapatok hadtápbiztosítása
1979. 1. sz. 129. oldal
V. Katerinyics ezds.	Az erkölcsi tényező a korszerű háborúban
1979. 2. sz. 119. oldal
Kaczor Adolf alez.	A csapatok hadtápbiztosítása a nagyvárosokban vívott harcokban
1979. 2. sz. 127. oldal
Rugyenskij Z. mk. ezds.	A csapatszállítások tervezése, optimális módszerei
1979. 2. sz. 131. oldal
V. Larjonov alez.	Az USA fegyveres erői fejlesztésének tervezése
1979. 3. sz. 141. oldal
R. Baranov mk. ezds.	Korszerű vezetési módszerekhez — korszerű információellátás
1979. 3. sz. 148. oldal
R. Tavadze vörgy.	Az alakulat gazdasági tevékenységének tervezése
1979. 3. sz. 154. oldal
A. Lopatyin vörgy.	Az egység, az intézet harckiképzési terve
1979. 3. sz. 157. oldal
Wasiak Wieslaw
dr. szds.	Az anyagkészleteket formáló tényezők a hadseregben
1979. 3. sz. 160. oldal
Sz. Kurkotkin
hds. tábornok	Tanuljunk kitartóan, katonához méltóan
1979. 4. sz. 99. oldal
A. Majorov vörgy.	Ésszerűen használjuk fel az anyagi eszközöket
1979. 4. sz. 105. oldal

A. I. Pozsarov
I. oszt. kapitány

A honvédelem hatékony gazdasági biztosítása: lényege,
rendszerterülete megközelítése, ismérvei
1979. 4. sz. 110. oldal

Calvin C. Seybold
őrnagy

De ki védelmezi a hadtáp területet
1979. 4. sz. 120. oldal

Häntschi, ch. alez.

Új számítógép alkalmazásának előkészítése az anyagi
biztosítás területén
1979. 4. sz. 127. oldal

Tájékoztató közlemények

Tudományos élet
1979. 1. sz. 133. oldal

Folyóiratokból
1979. 1. sz. 135. oldal

Könyvszemle — új könyvek
1979. 1. sz. 138. oldal

Évforduló
1979. 1. sz. 139. oldal

A „Hadtápbiztosítás” 1978. évben megjelent számainak
összesített tartalomjegyzéke
1979. 1. sz. 141. oldal

Folyóiratainkból
1979. 2. sz. 137. oldal

Könyvszemle — új könyvek
1979. 2. sz. 139. oldal

Évfordulók
1979. 2. sz. 140. oldal

PAJZS-79 gyakorlat
1979. 3. sz. 167. oldal

Folyóiratainkból
1979. 3. sz. 168. oldal

Könyvszemle — új könyvek
1979. 3. sz. 171. oldal

Szerkesztői Bizottsági tájékoztató
1979. 4. sz. 131. oldal

Folyóiratainkból
1979. 4. sz. 133. oldal

Könyvszemle — új könyvek
1979. 4. sz. 136. oldal

A 30 éves hadtápszolgálatról

Stadler János vörgy.

Harminc éves a hadtápszolgálat
1979. 3. sz. 3. oldal

Forgács András ezds.

Adalékok a központhadtáp pártszervezeteinek törté-
netéhez
1979. 3. sz. 16. oldal

Dr. Sugár Béla o. ezds.

A személyi állomány egészségének megvédéséért és
megóvásáért
1979. 3. sz. 24. oldal

- Sárközi István ezds. Az MN katonai közlekedési szolgálat 30 éves
1979. 3. sz. 29. oldal
- Ettig Antal ezds. A 30 éves üzemanyag-szolgálat
1979. 3. sz. 38. oldal
- Pály István ezds. Az élelmezési szolgálat 30 éve
1979. 3. sz. 45. oldal
- Nátrán György ezds. Három évtized az MN ruházati szolgálatában
1979. 3. sz. 51. oldal
- Dr. Ács Imre mk. alez- Harminc év a hadtápszolgálatban
redessel szerkesztőségi 1979. 3. sz. 61. oldal
beszélgetés

TARTALOMJEGYZÉK

Takarékoskodjunk

Dr. Sándor György ezds.	A pártpolitikai szervek, politikai munkások feladatai és munkamódszerei a takarékosági célkitűzések elérésének teljesítésében — — — —	3
Ettig Antal ezds.	A takarékoság, az ésszerű üzemanyag-gazdálkodás alapja — — — — — — — — — —	14
Pály István ezds.	A hatékonyabb, ésszerűen takarékosabb gazdálkodás néhány területe az élelmezési szolgálatban	18
Nátrán György ezds.	Hol tart a takarékoság a ruházati gazdálkodásban	21
Dr. Onódi István o. alez. Zoltvai Rezső kpa.	Az egészségügyi ellátás hatékonyságának fokozása az MN-ben, mint az ésszerű takarékoság alapja —	25
Az MN Hadtáp Törzs Kiképzési Osztály kollektívája	Ésszerű takarékoság, a hadtápkiképzés állandó eleme — — — — — — — — — —	29

A hadtápbiztosítás elmélete

Dr. Generál Tibor alez.	A hadtápbiztosítás főbb sajátosságai a gépesített lövészadosztály nagyvárosokban vívott támadó harctevékenysége során — — — — —	33
Skrabán László alez.	Gondolatok a „HADERŐREFORM-78” előzményeiről, az osztrák haderő fejlesztésének irányairól	42
Tóth Imre szds.	A vegyes páncéltörő tüzérezred alkalmazása a hadsereg támadó hadműveletében, harctevékenysége hadtápbiztosításának megtervezése, megszerzése, anyagi biztosításának sajátosságai — —	46

Harckészültség és hadkiképzés

A Hadtáp Kiképző Központ szerzői kollektívája	A Hadtáp Kiképző Központ életéből — — —	57
Kapus Gyula ezds. Berár Dénes szds.	Hadtáptörzsek munkájának megszervezése az ÁHKSZ időszakában — — — — —	68

A csapatgazdálkodás elmélete, ellátás, gazdálkodás, katonai közlekedés

Bogdány Tamás fhdgy.	Gazdálkodásunk hatékonyságának értelmezése, funkcionális tervezés alapján II. rész — — —	79
Dunai Imre őrnagy	Sebesültszállítás D-566-os gépkocsival — — —	93

Hadtápvezetés, rendszerszervezés, és adatfeldolgozás

Fischer László alez.	Csapatvezetés, hadtápvezetés — fegyverzeti biztosítás III. rész — — — — — — — — — —	101
----------------------	---	-----

Munkavédelmi közlemények

MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség	1. Tájékoztató az 1980-ban megrendezendő MUNKAVÉDELMI VETÉLKEDŐ sorozatról — — —	113
Blaschke Henrik kpa.	2. A katonai tevékenységhez kapcsolódó munkahelyi károsító hatások, egészségkárosodások veszélyei	114
MN Pénzügyi Szolgálat Főnökség	3. Járművezetők és a gyalogosok együttműködése a közlekedésben — — — — — — — — — —	118

Folyóirat szemle

Sz. Kurkotkin hads. tábornok	Az új kiképzési év küszöbén — — — — —	123
J. Golusko vezérezerdes	Fokozzuk a hadtáptiszti káderek kiképzését —	130
Brunner ezredes	Hatékonyan és ésszerűen használjuk az üzemanyagot — — — — — — — — — —	136
Alfred Plienegger alezredes	Az osztrák hadsereg ellátásának részbeni automatizálása — — — — — — — — — —	140

Tájékoztató közlemények

Tudományos élet — — — — — — — — — —	143
Folyóiratokból — — — — — — — — — —	144
Könyvszemle — új könyvek — — — — —	147
A „Hadtápbiztosítás” 1979. évben megjelentetett számainak összesített tartalomjegyzéke — — —	150

СОДЕРЖАНИЕ

Хозяйствовать экономно

Полковник ШАНДОР Дьердь	Задачи и способы работы партийно-политических органов и политработников в достижении целевых у становок экономии — — — — — — — —	3
Полковник ЭТТИГ Антал	Экономия — основа рационального расходования горючего — — — — — — — —	14
Полковник ПАИ Иштван	Некоторые области более эффективного, рационального и экономного хозяйств вания в продовольственной службе — — — — — — — —	18
Полковник НАТРАН Дьердь	Как обстоит вопрос с экономией по линии вещевой службы — — — — — — — —	21
Подполковник м/с ОНОДИ Иштван	Повышение эффективности медицинского обеспечения в ВНА, как основа рациональной экономии	25
Коллектив отдела боевой подготовки Штаба Тыла ВНА	Рациональная экономия — постоянный элемент подготовки тыла — — — — — — — —	29

Теория тылового обеспечения

Подполковник ГЕНЕРАЛ Тибор	Основные особенности тылового обеспечения в ходе боевых действий, проводимых мотострелковой дивизией в крупных городах — — — — — — — —	33
Подполковник ШКРАБАН Ласло	Некоторые вопросы предпосылок „БУНДЕСХЕЕР-РИФОРМ-78" и тенденции развития австрийских вооруженных сил — — — — — — — —	42
Капитан ТОТ Имре	Применение смешанного противотанкового полка в наступательной операции, планировании, организации тылового обеспечения боевых действий, особенности материального обеспечения его — — — — — — — —	46

Боевая готовность и тыловая подготовка

Редакционная коллегия учебного Центра Тыла ВНА	Из жизни учебного Центра Тыла — — — — — — — —	57
Полковник КАПУШ Дьюла Капитан БЕРАР Денеш	Организация работы штабов тыла в период постоянной готовности — — — — — — — —	68

*Теория войскового хозяйства, снабжение, хозяйствование,
военное сообщение*

Старший лейтенант БОГДАНЬ Тамаш	Толкование эффективности нашего хозяйствования на основе функционального планирования, часть II	79
Майор ДУНАИ Имре	Перевозка раненых на автомашинные типа Д-566 —	93

Управление тылом, организация системы обработки данных

Подполковник ФИШЕР Ласло	Управление войсками, управление тылом, обеспечение вооружением, часть III — — — — —	101
-----------------------------	---	-----

Сообщения по охране труда

Управление финансовой службы ВНА	1. Перечень мероприятий, проводимых в 1980 г. по охране труда — — — — —	113
Служащий БЛАШКЕ Хенрик	2. Вредное влияние рабочего места, связанного с военной деятельностью и опасность ущерба для здоровья — — — — —	114
Управление финансовой службы ВНА	3. Взаимодействие водителей и пешеходов при движении — — — — —	118

Обзор зарубежной печати

Генерал армии С. КУРКОТКИН	На пороге нового учебного года — — — — —	123
Генерал-полковник И. ГОЛУШКО	Повышать подготовку офицерских кадров тыла —	130
Подполковник Бруниер	Эффективно и рационально расходовать горючее	136
Полковник ПЛИНЕГГЕР Альфред	Частичная автоматизация снабжения австрийской армии — — — — —	140

Сообщения информационного характера

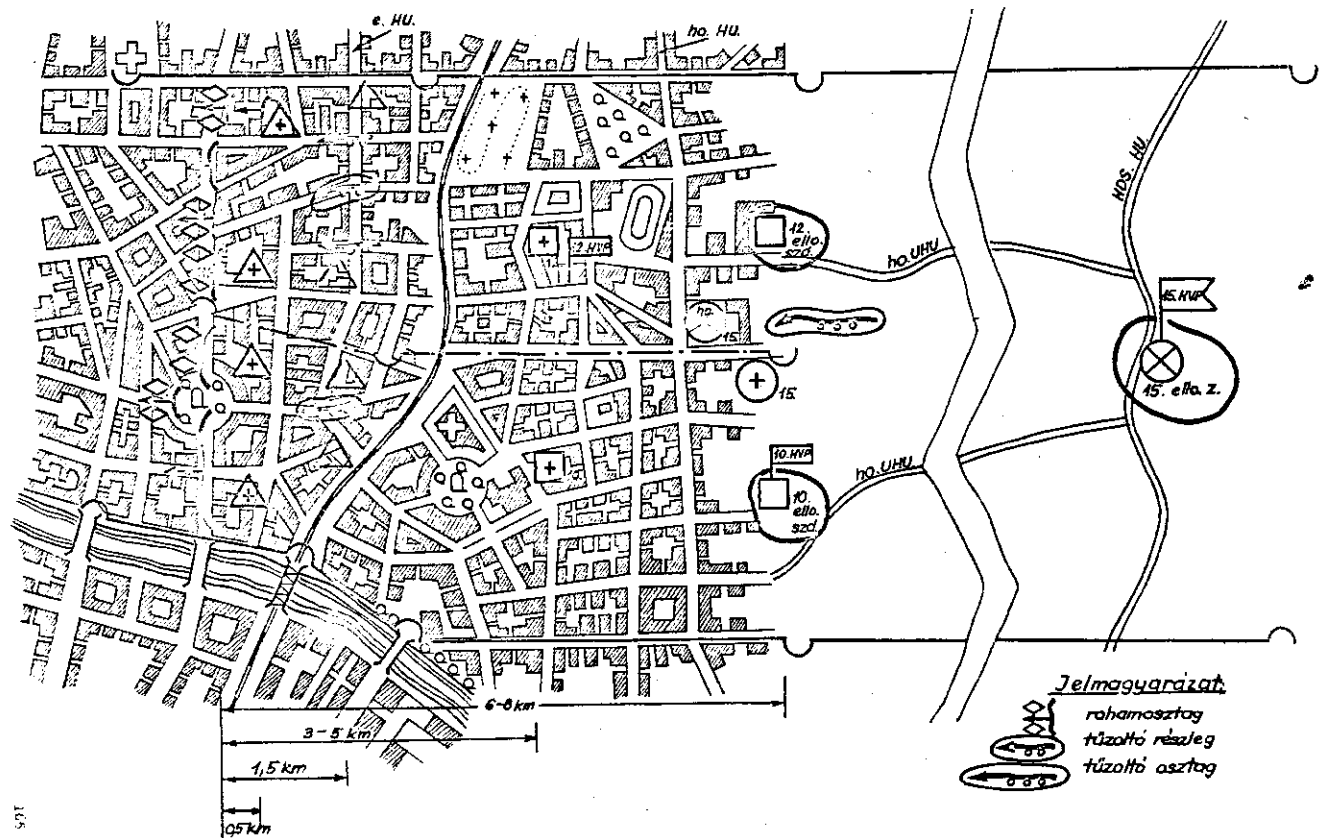
* * *	Научная жизнь — — — — —	143
* * *	Обзор отечественных журналов — — — — —	144
* * *	Обзор книг — новые книги — — — — —	147
* * *	Указатель статей журнала „ХАДТАПБИЗТОШИ-ТАШ“ за 1979 год — — — — —	150

MELLÉKLETEK, ÁBRÁK

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9

Melléklet: "A hadtápbiztosítás főbb sajátosságai
a gépesített lövészhadosztály nagyvárosokban vívott támadó
harctevékenysége során" o. cikkhez

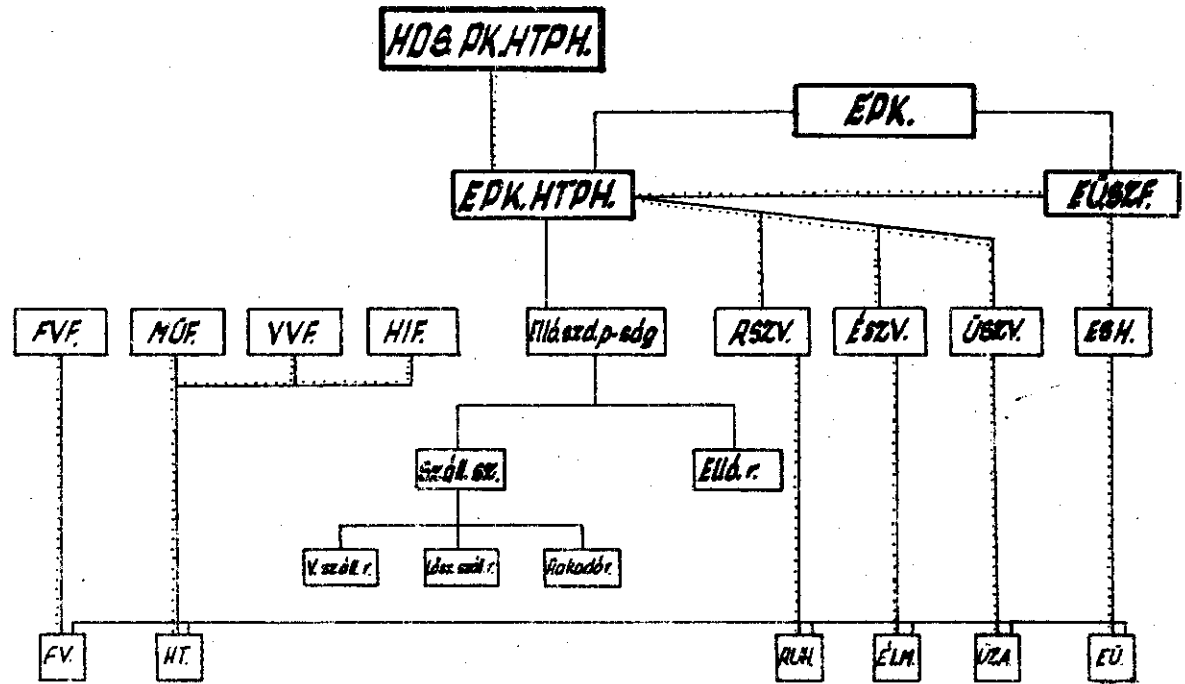
HADTÁP FELEPÍTÉSE A GÉPESÍTETT LÖVÉSZHADOSZTÁLY NAGYVÁROSBAN VÍVOTT TÁMADÓ HARCTEVÉKENYSÉGÉBEN

Mellékletek: "A vegyes páncéltörő tüzérezred alkalmazása
a hds. támadó hadműveletében, harctevékenysége, hadtápbiztosításának
megtervezése, megszervezése, anyagi biztosításának sajátosságai" c.
cikkhez

1 sz. táblázat

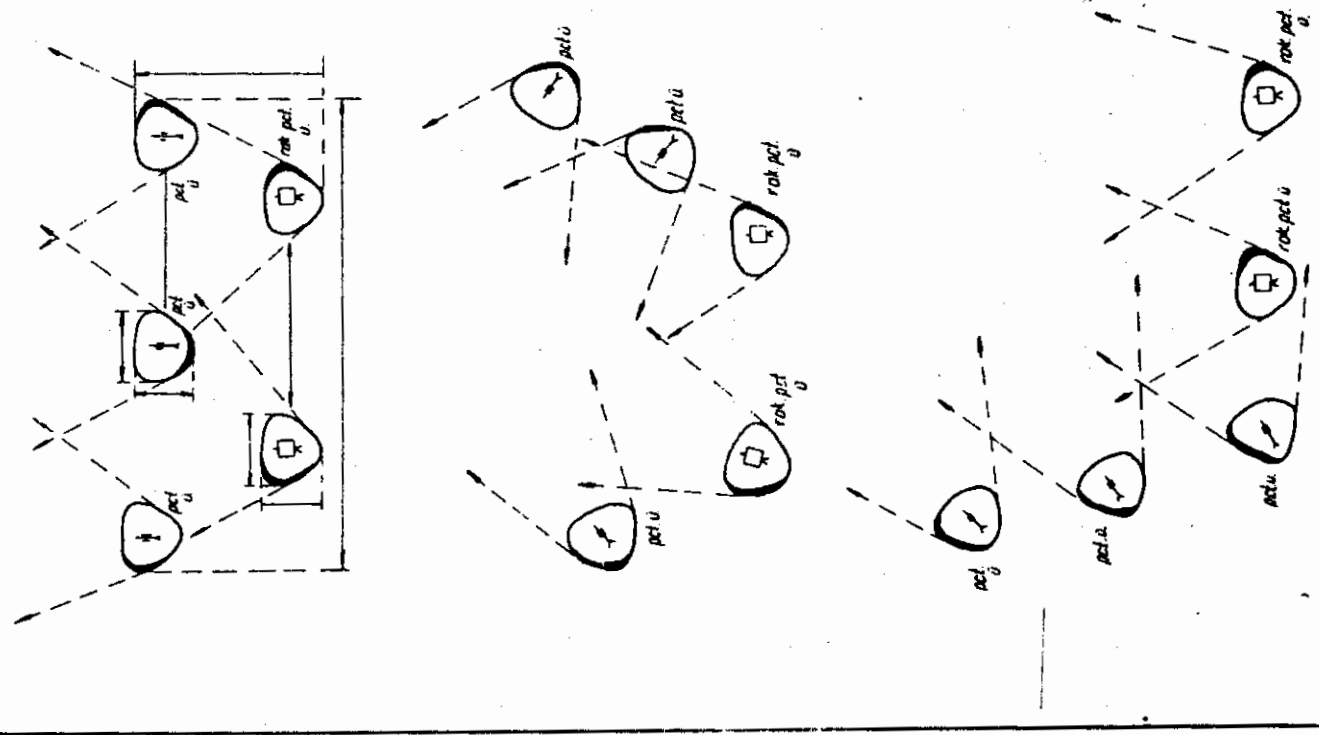
Hadsereg közvetlen páncéltörő tüzérezred hadtáp szervezeti felépítése

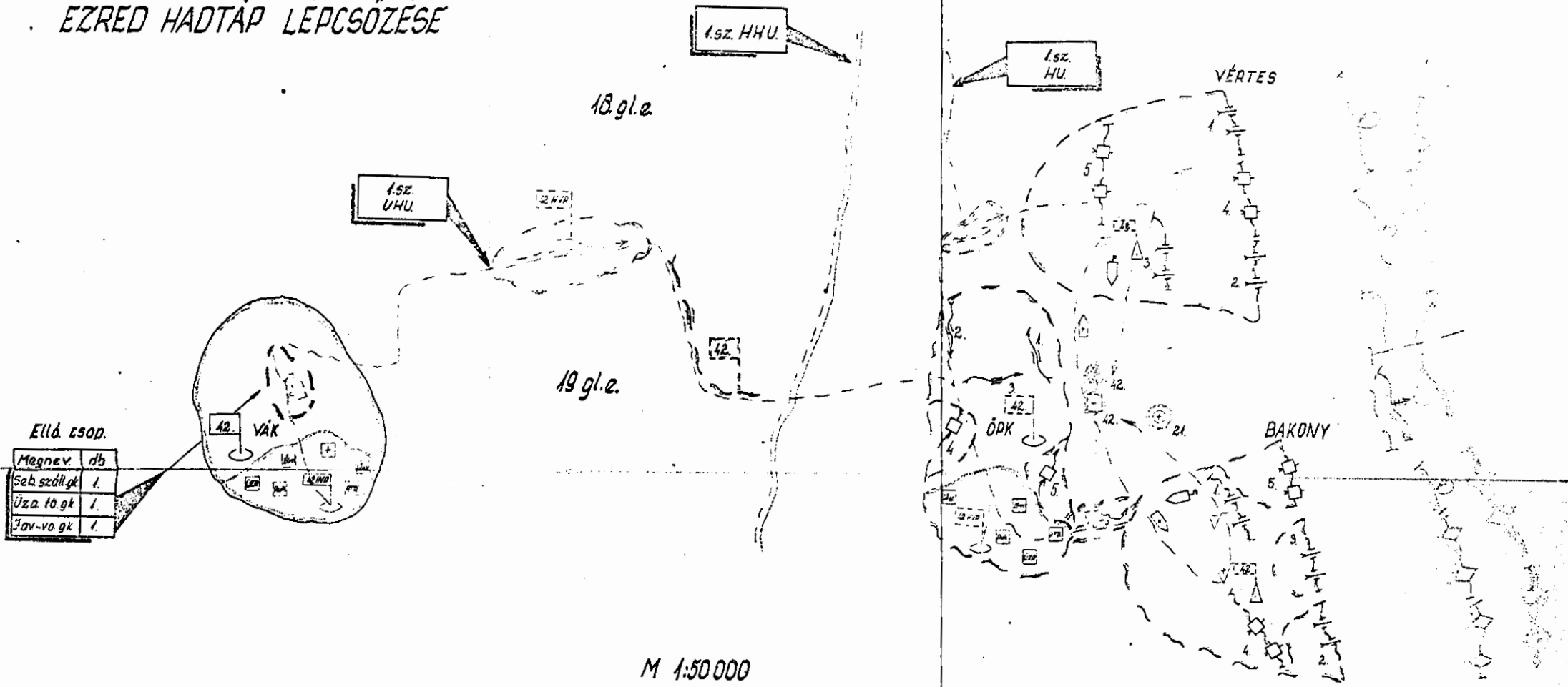
Jelmagyarázat: _____ Szolgálati alárendeltség
 Szakmási alárendeltség

Hadsereg páncélelhárító tartalék, HÁROMSZÖG, „PATKÓ” és „L” alakú harcrendje

2.sz. táblázat

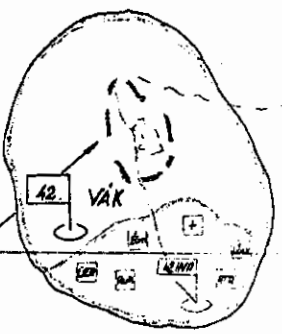

EZRED HADTÁP LÉPCSŐZÉSE

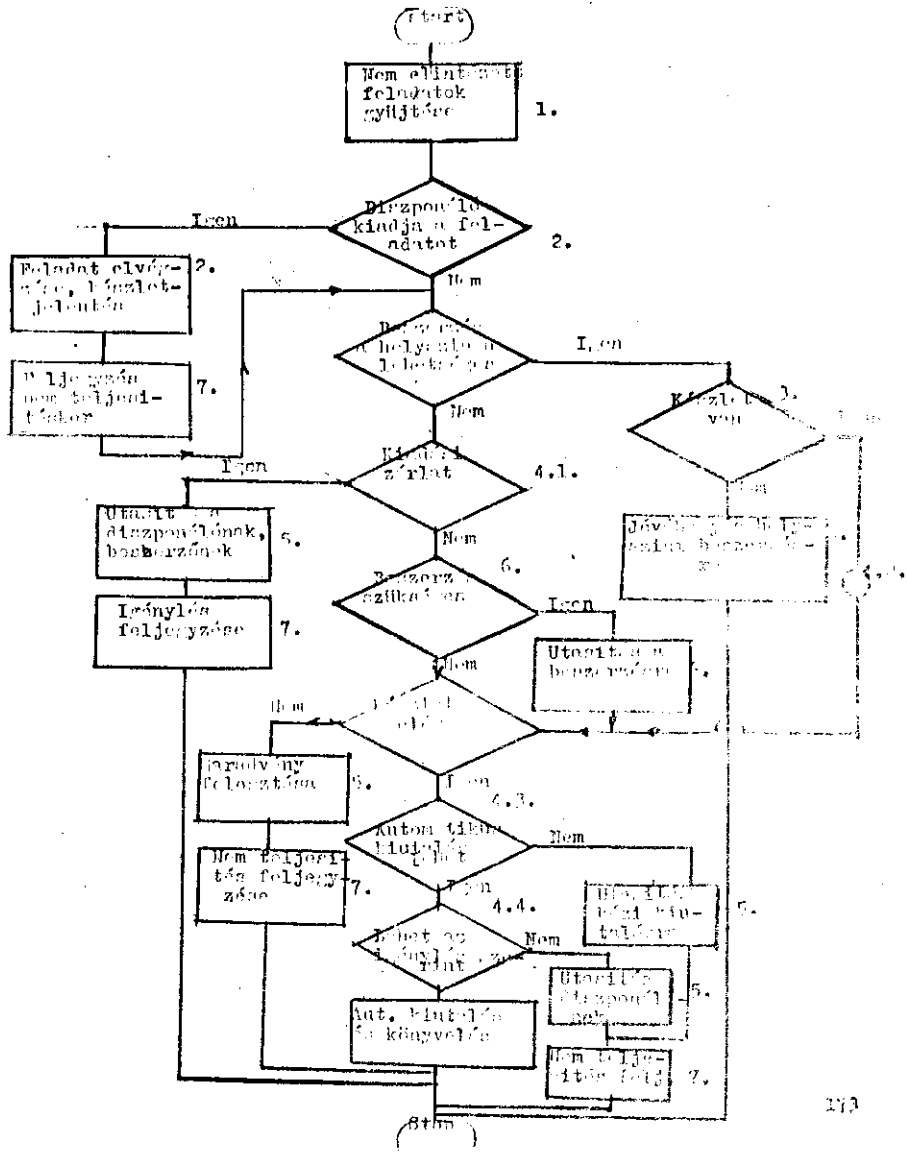

Ellő csop.

Megnev.	db
Sab. száll. gk.	1.
Úza. to. gk.	1.
Jav.-vo. gk.	1.

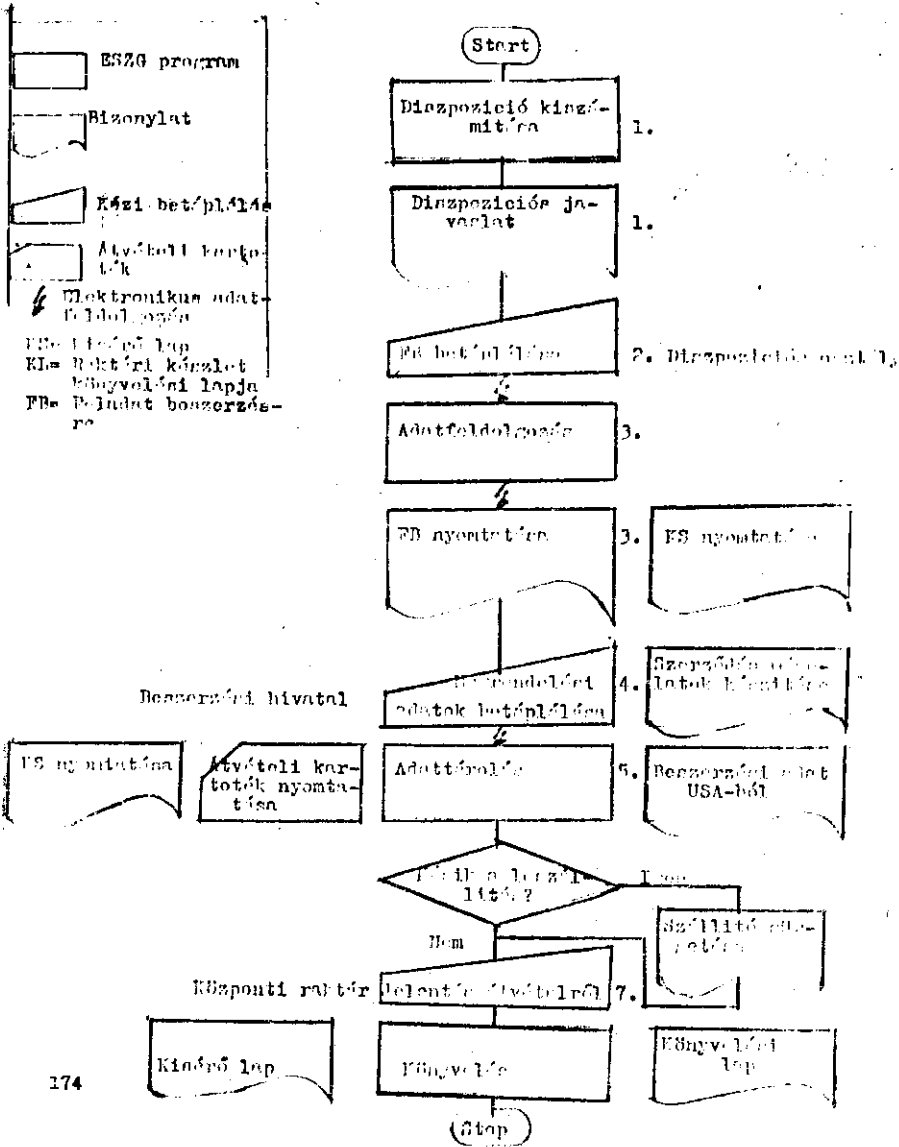

AZ IGÉNYLESEK AUTOMATIKUS TELJESÍTÉSE KIVÁLASZTÁSÁNAK RENDJÉN I. SZÁMÚ

ADATÁRNYÉLÉS LEJÁRÁSA A BESZERZÉSNIÉL

2. sz. ábr.

Melléklet: /táblázatok/ a "Gazdálkodásunk
hatékonyságának értelmezése, funkcionális tervezés alapján
II. rész " c. cikkhez

ILLETKÉNYFELHASZNÁLÁSI STRUKTÚRA-MÁTRIX

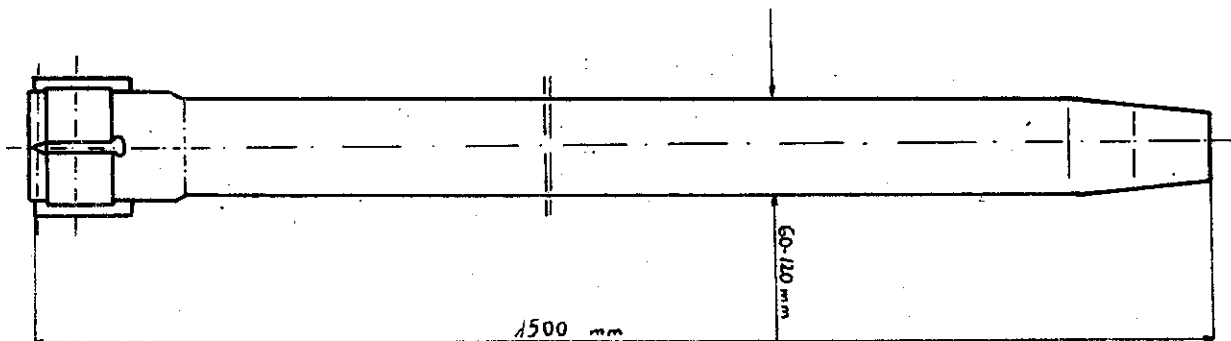
/ 2. sz. tábla /

Illetmény felhasználók	Illetmény réfordítási faktorok																
	Politikai kik. Oval. IOKIK. Tervezésig ALMI Kik. TÖPPE ell. véd. Szandélyes ísm. Műszaki Kik. Karbantartó kik. Hyp/ed./ kik. Lsz.hk.lógyak. L.s.m.kgt. dobó gy. 2.sz. bk vez. gyak. 3.sz. bk.laz.pisztoly 2.sz. géppisztoly Bk. barcszerű Bk. barcszerű Szd. éles lögyak. 1.sz. bk. vez. gyak. 2.sz. bk. vez. gyak. 3/a sz. bk. vez. gyak. 4/a sz. bk. vez. gyak. 5.sz. bk. vez. gyak. 6.sz. bk. vez. gyak. 3.sz. pk. vez. gyak. 4.sz. gk. vez. gyak. 5.sz. gk. vez. gyak. 6.sz. gk. vez. gyak. 7.sz. gk. vez. gyak. Keszülő szem. szemékhov. Szd. gésszekov. Sz. gésszekov. Sz. gésszekov. Zászlóalj gyak. Nöbített foglalk. Műszaki eszk. Uz.																
Ezred parancsnok	593																400
E.pk. helyettes																	400
E.pk. pol. h.	500																400
MZMP titkár	510																400
E.pk. Htp. h.																	400
Ezred Instruktor	11																400
Műszaki főnök																	400
VV. főnök																	400
Javító tiszt																	400
Fegyver techn.																	400
Fegyvertzeti fón.																	400
Htp. tervez. szerv. tl.																	400
Élm. szolg. főnök																	400
Vezető orvos																	400
Házis tiszt																	400
Sport tiszt	100																400
Légvédelmi főnök																	400
Törzsfőnök h.																	400
Nagyvezetői tl.																	400
Híradó főnök																	400
Törzs. tzs.-k																	400
Zászlóalj pk.	52/287																400
Z.pk.pol.h.	503																400
Z.törzsfőnök	512/170																400
Z.pk.techn.h.	507																400
4.sz.d.pk.	5210/112	500	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	400
5.sz.d.pk.	500/400	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	400
6.sz.d.pk.	500/400	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	400
4.sz.d.pk.h.	1000	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	400
5.sz.d.pk.h.	1000	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	400
4.sz.d.sz.pk./II/	1000	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	400
5.sz.d.sz.pk./II/	1000	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	400
6.sz.d.sz.pk./I/	1000	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	400
5.sz.d.sz.pk./IAI/	1000	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	400
6.sz.d.sz.pk./II/	1000	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	400
Javító raj pk.	223																400
Ellátó sz.pk.	300																400
Törzsfőnök																	400
Kisz. titkár																	400
E.pk.Htp.h.																	400

Melléklet: a "Sebesültszállítás D-566-os gépkocsival"
c. cikkhez

1.sz. melléklet

RÖGZÍTŐ HEVEDER.

F A H C R D Á G Y

